

Europeiska unionens officiella tidning

C 48

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtiofjärde årgången

15 februari 2011

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

RESOLUTIONER

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

465:e plenarsessionen den 15 och 16 september 2010

2011/C 48/01

Resolution från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Romernas situation i EU" 1

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

465:e plenarsessionen den 15 och 16 september 2010

2011/C 48/02

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU-strategin för Donauområdet" 2

2011/C 48/03

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Den legala invandringens roll mot bakgrund av den demografiska utmaningen" (förberedande yttrande) 6

SV

Pris:
8 EUR

(forts. på nästa sida)

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2011/C 48/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Gröna jobb"	14
2011/C 48/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU:s tropiska tonfiskflotta – dess situation och utmaningar" (förberedande yttrande)	21
2011/C 48/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Mot ett europeiskt område för trafiksäkerhet: Strategiska riktlinjer för trafiksäkerhet fram till 2020" (yttrande på begäran av Europaparlamentet)	27
2011/C 48/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Finansieringsstrukturer för små och medelstora företag i den nuvarande finansiella situationen" (initiativytttrande)	33
2011/C 48/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Efter krisen: Ett nytt finansiellt system på den inre marknaden" (initiativytttrande)	38
2011/C 48/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kreativitet och företagande: instrument för att bekämpa krisen" (initiativytttrande)	45
2011/C 48/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU:s reaktion på förskjutningen i de ekonomiska maktförhållandena i världen" (yttrande på eget initiativ)	51
2011/C 48/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ekonomisk återhämtning: lägesrapport och konkreta initiativ" (yttrande på eget initiativ)	57
2011/C 48/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Inför ett världstoppmöte om hållbar utveckling 2012" (initiativytttrande)	65
2011/C 48/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förbättrade modeller för offentlig-privata partnerskap som bygger på delaktighet för att utveckla och sprida elektroniska tjänster för alla i EU-27" (yttrande på eget initiativ)	72
2011/C 48/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Vilka tjänster av allmänt intresse behöver vi för att bemöta krisen?" (initiativytttrande)	77
2011/C 48/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Europeiska unionens nya energipolitik: tillämpning, effektivitet och solidaritet med medborgarna" (yttrande på eget initiativ)	81
2011/C 48/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förbindelserna mellan EU och Kanada" (initiativytttrande)	87
2011/C 48/17	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Funktionshindrade personers situation i Euromed-länderna"	94
2011/C 48/18	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU:s flerspråkighetspolicy" (tilläggsyttrande)	102

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

RESOLUTIONER

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

465:E PLENARSESSIONEN DEN 15 OCH 16 SEPTEMBER 2010

Resolution från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Romernas situation i EU"

(2011/C 48/01)

Vid plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande resolution med 151 röster för, 22 röster emot och 28 nedlagda röster.

1. Kommittén fördömer starkt alla former av diskriminerande behandling av romer och andra etniska minoriteter.
2. EESK har ständigt verkat för att försvara de grundläggande rättigheterna för alla som bor i EU, och kommittén har alltid mobiliserat sig mot alla former av diskriminering av nationella minoriteter, rasism och främlingsfientlighet. I och med att Lisabonfördraget har trätt ikraft har regelverket och politiken för en sådan strategi stärkts, liksom instrumenten för dess genomförande.
3. Kommittén har alltid med kraft förespråkat rätten till fri rörlighet och vistelse för unionens medborgare och deras familjer i enlighet med EU-rätten.
4. Kommittén har med kraft efterlyst en aktiv politik för social integration till förmån för minoriteter och invandrare, i synnerhet romer.
5. EESK vill framhålla att kommittén värnar om rättstatsprincipen, enligt vilken individen bär ansvaret för sitt agerande och även för ett eventuellt brottsligt agerande.
6. Kommittén är medveten om att problemen avseende romernas integration i första hand är en fråga för de berörda medlemsstaterna, men vill ändå betona EU:s ansvar mot bakgrund av det nya fördraget, och behovet av en strategi på EU-nivå, både av hänsyn till de romska befolkningsgruppernas särdrag och i syfte att säkerställa likabehandling inom hela unionen.
7. Kommittén förespråkar aktivt en ekonomisk och social integration av den romska befolkningen, liksom av övriga minoriteter och invandrare, och föreslår att EU-institutionerna inrättar en övergripande strategi som kan övertyga medlemsstaterna att arbeta för en genuin integration som grundar sig på de rättigheter och skyldigheter som är gemensamma för samtliga EU-medborgare. En sådan strategi måste utformas under medverkan av de romska befolkningsgrupperna, och den bör förses med tillräckliga medel för att kunna tackla de viktiga frågor som nu står på spel.

Bryssel den 16 september 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
generalsekreterare*

Martin WESTLAKE

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

465:E PLENARSESSIONEN DEN 15 OCH 16 SEPTEMBER 2010

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”EU-strategin för Donauområdet”

(2011/C 48/02)

Föredragande: **Miklós BARABÁS**Medföredragande: **Mihai MANOLIU**

Den 26 februari 2010 bad Europeiska kommissionens vice ordförande Maroš Šefčovič Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande om

”EU-strategin för Donauområdet”.

Facksektionen för ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som var ansvarig för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 20 juli 2010. Föredragande var Miklós Barabás och medföredragande var Mihai Manoliu.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 123 röster för, 2 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Slutsatser och förslag

1.1 Syftet med detta yttrande från EESK är att ta vara på det tillfälle som Europeiska kommissionen erbjuder det organiserade civila samhället i Europa att lägga fram specifika, praktiska förslag till underlag för den handlingsplan för Donaustrategin⁽¹⁾ som för närvarande är under beredning. Det är EESK:s förhoppning att dess rekommendationer ger en korrekt bild av kommitténs och det europeiska organiserade civila samhällets engagemang och starka stöd för denna strategi. EESK gör bedömningen att den kommande strategin kommer att utgöra ett viktigt bidrag i strävan att förbättra levnads- och arbetsvillkor för alla invånare i Donauregionen, som enligt kommittén kan ses som en spegelbild av Europa.

1.2 Den planerade Donaustrategin på politisk nivå:

1.2.1 Strategin måste vara öppen, inkluderande och ta hänsyn till sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter, samt vara lyhörd för förslag från det civila samhällets organisationer och bygga vidare på deras erfarenheter.

1.2.2 De frågor som behöver utredas är ofta av en komplex natur och beroende av varandra. Detta innebär att man, för att kunna göra strategin så effektiv som möjligt, dels måste lägga tyngdpunkten på de övergripande målen snarare än på enskilda sakområden, dels behöver betona behovet av att de berörda aktörernas målsättningar uppfylls.

1.2.3 Strategin måste beakta och försöka stimulera samarbete inom området ”mjuk säkerhet”, till exempel räddningstjänster som samarbetar vid naturkatastrofer och i samband med rörlighet för arbetstagare, företag m.m. eller för utarbetande av beredningsplaner för hantering av miljöolyckor.

1.2.4 Den måste bidra till att de möjligheter som ges genom Lissabonfördraget tillvaratas i högre grad, till exempel i fråga om enhetlig tillämpning av principen om deltagandedemokrati.

1.2.5 Strategin måste utgöra ett lämpligt instrument för att

⁽¹⁾ Den kommande Donaustrategin kommer att inkludera följande EU-medlemsstater: Tyskland, Österrike, Ungern, Slovakien, Tjeckien, Slovenien, Bulgarien och Rumänien, samt följande länder som inte är EU-medlemsstater: Kroatien, Serbien, Ukraina, Moldavien, Bosnien och Hercegovina samt Montenegro.

a. bidra till en makroregional utvecklingspolitik med syfte att fördjupa den europeiska integrationsprocessen, i synnerhet inom ramen för ”Europa 2020”-programmet (smart och hållbart för alla),

b. föra de sex icke-medlemsstaterna i regionen närmare EU och stödja deras ansträngningar för att integrera sig.

1.2.6 Strategin måste återspegla EU:s politik på makroregional nivå, liksom det organiserade civila samhällets aktiva, konstruktiva roll och bidrag.

1.2.7 Den måste bidra till att samordna verksamheten inom de samarbetssystem som redan finns på flera olika nivåer och inom olika områden i regionen, samt se till att denna aktivitet blir effektivare och att dubbelarbete undviks.

1.2.8 Strategin måste ha ett tydligt, enkelt och öppet styrningssystem för sin verksamhet, uppbyggt enligt nedifrån och upp-principen i förhållande till det organiserade civila samhället, och dess resultat bör utvärderas vid årliga konferenser.

1.2.9 Den måste genomföras i form av en process som lämnar utrymme för flexibilitet och regelbunden granskning, och, när tillfälle ges, för tilldelning av ytterligare ekonomiska resurser.

1.2.10 Den måste ha realistiska målsättningar och fasta prioriteringar för att garantera ett framgångsrikt genomförande. En handlingsplan på medellång sikt bör upprättas för att öka möjligheterna att nå målsättningarna; en plan som också klargör att det är avgörande för strategins framgång att alla inblandade aktörer deltar aktivt enligt principen om partnerskap.

1.2.11 Strategin måste leda till tydliga och påtagliga resultat för både samhälle och befolkning och ha som mål att skapa bättre arbets- och levnadsvillkor, inte minst för ungdomar.

1.2.12 Den måste återspegla vikten av social och civil dialog.

1.2.13 Den måste lyfta fram förbindelsemöjligheternas betydelse i Donauregionen.

1.2.14 Den måste bygga vidare på erfarenheterna från genomförandet av EU:s strategi för Östersjöområdet.

1.3 *Det civila samhället och handlingsplanen för Donaustrategin – praktiska förslag:*

1.3.1 Ett regionalt nätverk av organisationer inom det civila samhället (Forum för det civila samhället i Donauregionen) bör utvecklas för att underlätta bland annat gemensamma åtgärder och projekt. Nätverkets medlemmar skulle kunna träffas en gång om året i något av länderna i regionen.

1.3.2 Evenemang (möten, festivaler, besök, utställningar, mässor etc.) behövs för att stärka känslan av samhörighet mel-

lan invånarna i Donauregionen och för att utveckla en regional medvetenhet och bevara kulturell mångfald, i synnerhet när det gäller de frågor som berör ungdomar. Ett projekt för att ge en bild av kulturen i Donauregionen skulle också kunna bidra till att nå denna målsättning.

1.3.3 En Donauvecka bör hållas på en ny plats varje år. Detta skulle kunna vara ett lämpligt forum för diskussioner om frågor med anknytning till Donaustrategin och för att presentera de resultat som den lett fram till.

1.3.4 En effektiv och kontinuerlig kommunikationsstrategi behövs för Donaustrategin i syfte att upprätthålla ett fortsatt stöd från invånarna och det organiserade civila samhället, både inom EU och i de angränsande icke-medlemsstaterna.

1.3.5 Vid utarbetandet av program inom Donaustrategin bör särskild hänsyn tas till utsatta och marginaliserade grupper, framför allt romerna.

1.3.6 Samarbete och regelbunden kontakt mellan de berörda parterna i regionen bör främjas, liksom dialogen med medborgarna och det övriga samhället. På denna punkt kan ekonomiska och sociala råd på nationell nivå fylla en viktig funktion.

1.3.7 Ett näringslivsforum för Donauregionen, med sociala och ekonomiska aktörer som medlemmar, skulle kunna utgöra ett viktigt instrument för samarbete och ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom Donauregionen. Regionens arbetsgivarorganisationer bör ha tillgång till och uppmuntras att delta i de finansieringsprogram som är inriktade på inrättandet av detta forum.

1.3.8 Människor i regionen bör kunna föras närmare varandra genom att hinder för den fria rörligheten undanröjs ytterligare och genom att principer om anständiga arbetsvillkor och rättvis lön omsätts i praktiken.

1.3.9 Tjänster och landvinningar inom informationssamhället bör utnyttjas vid genomförandet av Donaustrategin.

1.3.10 En internationell forskargrupp skulle kunna sättas samman för att genomföra en vetenskaplig analys av strategiska frågor i Donauregionen. Denna grupps arbete bör understödjas av ett stipendieprogram.

1.3.11 Det bör övervägas hur europeiska årsprogram och tematiska program kan kopplas samman med Donaustrategin.

1.3.12 Initiativ relaterade till utbildning i de språk som talas i regionen bör stödjas.

1.3.13 EESK bör inrätta ett permanent observatorium eller en studiegrupp med ansvar för Donaustrategin.

1.3.14 Vissa delar av Donaustrategin och dess handlingsplan bör genomföras och övervakas av en förvaltningskommitté som omfattar representanter för det organiserade civila samhället. Denna kommitté skulle kunna sammanställa en årlig rapport över sina slutsatser.

1.3.15 Parallellt med antagandet av Donaustrategin bör Europeiska kommissionen även stödja ett flertal pilotprojekt som är lämpliga för utvärdering och för att dra lärdom av de första erfarenheterna.

1.3.16 Genomförandet av Donaustrategin och dess handlingsplan skulle kunna finansieras med medel från flera håll, till exempel från EU (framför allt från strukturfonderna), länder inom regionen, den privata sektorn och internationella finansinstitut. Om ovan nämnda parter kan bidra med medel är det önskvärt att en särskild fond upprättas för ändamålet.

1.3.17 Enligt EESK:s bedömning är Donaustrategin – som beräknas bli antagen under det första halvåret 2011, under det ungerska ordförandeskapet – ett avgörande instrument i utvecklingen av en dynamisk, inkluderande och blomstrande Donauregion.

2. Riktlinjer för Donaustrategin

2.1. Vid utarbetandet av Donaustrategin är det viktigt att upprätta ett teoretiskt ramverk till underlag för både samarbetsstrategin och handlingsplanen.

2.2. Därför är det viktigt att ta hänsyn till följande omständigheter vid utarbetandet av Donaustrategin:

— Frågor rörande ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

— Flodens betydelse för transporter och infrastruktur (med särskild tonvikt på att Donau är en del av alleuropeiska transportkorridoren VII), och de möjligheter floden ger till utveckling av ekonomisk aktivitet i allmänhet. Behovet av stöd till åtgärder för att underhålla farleden där så krävs för transporterna och undanröja de flaskhalsar inom sjöfarten som det hänvisas till i det prioriterade TEN-T-projektet nr 18, samtidigt som det gemensamma uttalande som utarbetats av Internationella kommissionen för skydd av Donau (ICPDR) bör ses som ett vägledande dokument och genomföras i praktiken. Behovet av fortsatta projekt för intermodala transporter (anläggande av containerterminaler i hamnar) och kompletterande vägtransportprojekt i Donauregio-

nen (broar med stora effekter på godstransportflödet). Slutligen behovet av att genomföra projekt som har omfattande effekter på utvecklingen, t.ex. kanalen mellan Donau och Bukarest, vilket skulle gagna den europeiska ekonomin.

— Donau som en källa till dricksvatten och energi, och som ett naturområde som behöver skyddas och bevaras – hållbar utveckling är ledordet. Infrastrukturprojekt för energi, t.ex. vattenkraftverk, bör stödjas.

— Vikten av innovation, forskning och utbildning i regionen.

— Behovet av turism i Donauregionen och möjligheterna till utveckling av landsbygden. På den senare punkten bör man överväga att finansiera projekt för att stimulera aktiviteter i länder med en betydelsefull jordbrukstradition. Finansiering av infrastrukturprojekt för lastning av säd skulle göra att man utnyttjar det lokala jordbrukets potential, i synnerhet i länder med lång tradition av jordbruk.

— Flodens betydelse för att skapa en känsla av samhörighet inom Donauregionen som ett komplement till samhörigheten med övriga EU; på denna punkt är kulturell dialog och solidaritet av högsta betydelse, även mellan EU och de länder i regionen som inte är medlemsstater.

— Att all ökad transport måste ske med hänsyn till miljön.

— Att det måste finnas mekanismer för att lösa konflikter, mot bakgrund av de spänningar som har uppstått i området under historiens lopp.

2.3. Under processen kommer man att behöva hantera vitt skilda – och ofta konkurrerande – värderingar och intressen. Därför är det av yttersta vikt att man utvecklar en integrerad Donaustrategi som grundar sig på gemensamma principer, vilket innebär att man inte enbart utgår från ekonomiska aspekter utan även tar hänsyn till sociala behov och faktorer, och att det civila samhällets perspektiv och bidrag tas till vara i processen.

2.4. En framgångsrik Donaustrategi grundad på ekonomisk, territoriell och social sammanhållning kommer att leda till en dynamisk, konkurrenskraftig och blomstrande Donauregion.

3. Bakgrund

3.1 Europeiska rådet uppmanade vid sitt möte den 18–19 juni 2009 Europeiska kommissionen att lägga fram en EU-strategi för Donauområdet senast i slutet av 2010. Under det förberedande arbetet uttrycktes många åsikter, inte minst inom ramen för det öppna samråd som anordnats av Europeiska kommissionen.

3.2 EESK känner ett starkt och tveklöst stöd för EU:s nya makroregionala förhållningssätt och, med anknytning till detta, upprättandet av EU:s Donaustrategi. I egenskap av företrädare för det organiserade civila samhället i Europa står EESK redo att spela en aktiv roll och att ta initiativet vid utformningen och genomförandet av strategin.

3.3 Det har sedan länge funnits ett intresse och engagemang för frågor med anknytning till Donauregionen inom EESK. Kommittén har under årens lopp antagit ett flertal dokument som har behandlat många olika ämnen såsom transporter och miljöfrågor. I dessa dokument framgår det tydligt varför EESK

anser att Donauregionen är viktig och varför den stöder utarbetandet av Donaustrategin.

3.4 Det bör understrykas att utvidgningen av EU på senare tid har flyttat unionens geografiska mittpunkt längre österut, medan den ekonomiska tyngdpunkten fortfarande ligger i Väst-europa. Ekonomisk, territoriell och social sammanhållning är en av de centrala målsättningarna för Donaustrategin, som, tillsammans med andra praktiska aspekter som stöder strategins genomförande, bör utgöra ett lämpligt redskap för att motverka denna obalans.

Bryssel den 16 september 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Den legala invandringens roll mot bakgrund av den demografiska utmaningen" (förberedande yttrande)

(2011/C 48/03)

Föredragande: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

I en skrivelse av den 16 februari 2010 bad Joëlle Milquet, vice premiärminister och minister för sysselsättning och jämställdhet med ansvar för migrations- och asylpolitik, på det kommande belgiska ordförandeskapets vägnar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt utarbeta ett förberedande yttrande om

"Den lagliga invandringens roll mot bakgrund av de demografiska utmaningarna".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 115 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att man måste anlägga en helhetssyn när det gäller de demografiska utmaningarna och ta hänsyn till en rad ekonomiska, sociala och politiska aspekter. Laglig invandring är en del av EU:s svar på hur man kan tackla den nuvarande demografiska situationen.

1.2 De europeiska medborgarnas rörlighet inom EU är begränsad; den är mindre än invandringen från tredjeländer. Kommittén anser att man bör undanröja hinder och underlätta de europeiska arbetstagarnas interna rörlighet.

1.3 EESK stöder Europa 2020-strategin, med målet att sysselsättningsnivån för åldersgruppen 20–64 år ska öka till 75 % genom att fler kvinnor och äldre arbetstagare yrkesarbetar, och genom en bättre integration av invandrarna på arbetsmarknaden.

1.4 Den gemensamma invandringspolitiken bör ha ett strategiskt fokus och en vision på medellång och lång sikt, samtidigt som man bör ta hänsyn till samtliga aspekter, exempelvis den demografiska situationen, utvecklingen på arbetsmarknaden, integration, kulturell mångfald, grundläggande rättigheter, lika behandling, icke-diskriminering och samarbete med ursprungsländerna.

1.5 Det åligger varje medlemsstat att besluta om mottagandet av nya invandrare. EU kan tillföra ett betydande mervärde genom en gemensam politik och en hög grad av harmonisering när det gäller lagstiftningen.

1.6 Trots att det finns vissa nationella skillnader behöver EU och medlemsstaterna en öppen lagstiftning som möjliggör ar-

betskraftsinvandring via lagliga kanaler med insyn, både för högkvalificerat och mindre kvalificerat arbete.

1.7 Med hänsyn till den demografiska utmaningen anser EESK att man bör anpassa befintliga direktiv och utarbeta nya bestämmelser.

1.8 I och med antagandet av Lissabonfördraget har stadgan om de grundläggande rättigheterna trätt i kraft. Detta kommer att främja en mer balanserad strategi när det gäller EU:s invandringslagstiftning och innebära att man i högre grad respekterar de mänskliga rättigheterna.

1.9 Den intolerans, rasism och främlingsfientlighet som Europas invandrare och minoriteter utsätts för ökar emellertid inom EU. Ansvariga politiker och andra som har inflytande i samhället måste, tillsammans med medierna, agera på ett såväl politiskt som socialt mycket ansvarsfullt och pedagogiskt sätt för att förhindra detta beteende. EU-institutionerna måste visa stor beslutsamhet, och det civila samhällets organisationer måste vara mycket aktiva när det gäller att bekämpa sådana ideologier och beteenden.

1.10 Den europeiska invandringslagstiftningen bör säkra likabehandling, på grundval av principen om icke-diskriminering.

1.11 Samarbetet med ursprungsländerna bör inte enbart avse kampen mot olovlig invandring, återvändande och gränskontroll. Avtalen måste ta hänsyn till alla parter intressen: invandrarnas intressen, så att deras grundläggande rättigheter respekteras; ursprungsländernas intressen, så att emigrationen kan få positiva effekter för deras ekonomiska och sociala utveckling; samt de mottagande europeiska samhällenas intressen.

1.12 Integrationen, som är en ömsesidig social anpassningsprocess i två riktningar mellan invandrarna och det mottagande samhället, bör ingå i den gemensamma invandringspolitiken, och den bör stödjas genom goda styresformer såväl inom EU som på nationell, regional och lokal nivå. Ett gemensamt europeiskt perspektiv har ett stort mervärde, eftersom det kopplar ihop integrationen med fördragets värderingar och principer, med likabehandling och icke diskriminering, stadgan om de grundläggande rättigheterna, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och Europa 2020-strategin.

1.13 EESK föreslår att Europeiska kommissionen begär att ett förberedande yttrande utarbetas om fördelarna med att inrätta en europeisk dialogplattform för hantering av arbetskraftsinvandring.

2. Befolkningen i Europeiska unionen

2.1 EU:s folkmängd uppgår till knappt **500 miljoner**⁽¹⁾. Under de senaste tio åren har befolkningsutvecklingen varit positiv och befolkningen har ökat med över 18 miljoner⁽²⁾.

2.2 Det råder emellertid stora skillnader mellan de olika länderna. I vissa länder har befolkningen minskat, särskilt Ungern, Polen, Bulgarien och Rumänien. I övriga medlemsstater har folkmängden varit stabil eller ökat, framför allt i Spanien, Frankrike, Italien och Storbritannien. Det förekommer även stora regionala skillnader i vissa medlemsstater.

2.3 **Den naturliga befolkningstillväxten** har inneburit att EU har fått drygt 3 miljoner nya invånare⁽³⁾. I absoluta tal har Frankrike, Storbritannien, Spanien och Nederländerna haft den högsta naturliga befolkningstillväxten, men även andra länder har haft en positiv utveckling. Den största naturliga befolkningsminskningen har skett i Tyskland, Bulgarien, Rumänien och Ungern.

2.4 **Befolkningen i EU blir allt äldre.** Andelen invånare under 15 år har minskat från 17,7 % år 1998 till 15,7 % år 2008.

2.5 Andelen invånare som är 65 år eller äldre har ökat från 15,3 % år 1998 till 17 % år 2008. Denna andel har minskat något i Irland och Luxemburg, medan den närmar sig 20 % i Tyskland och Italien och ligger över 18,5 % i Grekland.

2.6 **Den demografiska försörjningsbördan**⁽⁴⁾ i EU har legat på en relativt stabil nivå under de senaste tio åren. År 1998

låg den på 49,2 % och 2008 på 48,6 %. I Danmark, Tyskland, Grekland, Italien och Nederländerna har den stigit under denna period, medan den har legat på en stabil nivå i Frankrike och Finland och sjunkit i övriga medlemsstater, särskilt i de länder där andelen barn och unga har sjunkit mest.

2.7 **Den totala fertiliteten**⁽⁵⁾ låg på 1,53 barn per kvinna år 2006. Mellan 1999 och 2008 har fertiliteten ökat i samtliga medlemsstater, men den ligger fortfarande under 1,5 barn per kvinna i många länder. Endast i Frankrike föds det 2 barn per kvinna.

2.8 Den europeiska befolkningens **förväntade livslängd** vid födseln ökar. Den är nu upp i 82 år för kvinnor och 76 år för män.

2.9 **Spädbarnsdödligheten**⁽⁶⁾ **minskar** i de flesta medlemsstaterna, med färre än 5 dödsfall per 1 000 levande födda i hela EU 2006.

3. Migration inom Europeiska unionen

3.1 Europa är endast målet för en liten del av den internationella migrationen, men sedan många år tillbaka finns det åtskilliga personer med invandrarbakgrund i Europa, där de nu utgör en del av befolkningen.

3.2 I fördraget, och således även i EESK:s yttranden, syftar begreppet "invandring" på invandrande tredjelandsmedborgare.

3.3 Den huvudsakliga anledningen till befolkningstillväxten i EU under perioden 1999–2008 är invandringen. Genom nettomigrationen har EU:s befolkning ökat med nästan 15 miljoner⁽⁷⁾. Endast Bulgarien, Lettland, Litauen, Polen och Rumänien har en negativ befolkningstillväxt. Vissa medlemsstater har haft en svag ökning, medan den största nettomigrationen har skett i Tyskland, Spanien, Frankrike, Italien och Storbritannien. Mellan 1999 och 2008 **hade de flesta medlemsstaterna ett positivt migrationssaldo**, men Bulgarien (– 215 600), Lettland (– 24 700), Litauen (– 88 100), Polen (– 566 100) och Rumänien (– 594 700) utgjorde undantag.

3.4 **Migrationsströmmarna innebär att EU:s befolkning ökar.** Över 80 % av befolkningstillväxten under de senaste tio åren beror på invandring.

⁽¹⁾ Preliminära uppgifter från Eurostat den 1 januari 2009.

⁽²⁾ Beräknat på grundval av Eurostats uppgifter för perioden 1999–2009 den 1 januari varje år.

⁽³⁾ Beräknat på grundval av Eurostats uppgifter för åren 1999–2008 (antalet födda minus antalet avlidna).

⁽⁴⁾ Definierad som förhållandet mellan antalet invånare under 15 år och antalet invånare mellan 15–64 år.

⁽⁵⁾ Genomsnittligt antal barn per kvinna per år, beräknat på basis av åldersspecifika födelsetal.

⁽⁶⁾ Med spädbarnsdödlighet avses antalet levande födda barn som dör under det första levnadsåret.

⁽⁷⁾ Beräknat på följande sätt: nettomigration = antalet invånare 2009 minus antalet invånare 1999 minus den naturliga befolkningstillväxten 1999–2008.

3.5 I vissa länder (Italien, Malta, Österrike och Portugal) utgjorde nettomigrationen över 4 % av den genomsnittliga befolkningen, medan den i andra länder utgjorde över 10 % (Cypern 11,64 %, Spanien 12,62 %, Irland 10,66 % och Luxemburg 11,08 %). I andra änden av skalan minskade befolkningen till följd av nettomigrationen med 0,75 % i Lettland och 2,62 % i Rumänien.

3.6 År 2008 steg antalet utlänningar (europeiska medborgare och tredjelandsmedborgare) till nästan 31 miljoner. Tyskland har den största utländska befolkningsandelen (över 7 miljoner). Därefter kommer Spanien (5,3 miljoner), Storbritannien (4 miljoner), Frankrike (3,7 miljoner) och Italien (3,4 miljoner). I samtliga länder utom Tyskland ökade antalet 2009. Grekland och Belgien har nästan en miljon utlänningar, medan Irland, Nederländerna, Österrike och Sverige har över en halv miljon.

3.7 Under det fjärde kvartalet 2009⁽⁸⁾ bodde nästan **11 miljoner europeiska medborgare i en annan medlemsstat**. Av dessa bodde 2,5 miljoner i Tyskland, 1,8 miljoner i Storbritannien, 1,6 miljoner i Spanien, 1,2 miljoner i Frankrike och 1,1 miljoner i Italien. Ett mindre antal bodde i Belgien, (642 900), Irland (350 500), Luxemburg (191 000), Österrike (322 200), Nederländerna (272 100), Grekland (142 500) och Sverige (185 700).

3.8 Sedan det fjärde kvartalet 2005 har antalet EU-medborgare som bor i en annan medlemsstat ökat med över 2,7 miljoner. Italien, Storbritannien och Spanien är de mest populära målen för dessa förflyttningar inom EU och har tagit emot över 1,7 miljoner.

3.9 År **2009 avtog** ökningen av antalet bosatta utomlands och kom endast att uppgå till mindre än en miljon, vilket ligger nära 2006 års nivå.

4. Framtiden för befolkningen i Europeiska unionen

4.1 **År 2018 kommer EU:s befolkning att ligga på mellan 495 och 511 miljoner** enligt Eurostats demografiska prognoser, beroende på omfattningen av migrationen under kommande år.

4.2 **Om man tar hänsyn till invandringen av tredjelandsmedborgare beräknas EU:s befolkning uppgå till 514 miljoner år 2020 och 520 miljoner år 2030.** Denna prognos baseras på hypotesen att det varje år sker en nettoinvandring på knappt 1,5 miljoner personer.

4.3 **Mot bakgrund av detta beräknas befolkningstillväxten, inklusive migrationen, uppgå till 14 miljoner år 2020.** Spaniens andel kommer att vara 5,3 miljoner, Storbritanniens 4

miljoner, Italiens 1,4 miljoner, Frankrikes 1,3 miljoner, Irlands knappt 1 miljon, Sveriges och Belgiens cirka 0,5 miljoner och Portugals knappt 0,5 miljoner. Å andra sidan kommer Rumäniens befolkning att minska med 660 000 personer, Tysklands med 530 000 och Bulgariens med 419 000, medan tillbakagången i Polen, Ungern, Litauen och Lettland troligen kommer att överstiga 100 000.

4.4 År 2020 kommer andelen av EU:s befolkning mellan 0–14 år troligen att öka med knappt 845 000 personer jämfört med 2008. Åldersgruppen 15–64 år kommer att minska med 2,8 miljoner, medan gruppen 65 år och äldre kommer att öka med 18,1 miljoner. Dessutom kommer åldersgruppen 20–59 år att minska med 4,7 miljoner. Den förväntade befolkningsökningen inom EU kommer alltså huvudsakligen att äga rum i åldersgruppen 65 år och äldre. Detta innebär att **den åldrande befolkningen blir en allt större grupp**, där andelen 65-åringar och äldre uppgår till 20 %.

5. Arbetsmarknaden i Europeiska unionen

5.1 Den demografiska variabeln på arbetsmarknaden bör betraktas tillsammans med andra ekonomiska, sociala och politiska variabler, som inte faller inom ramen för detta yttrande.

5.2 Under perioden 1998–2008 steg arbetskraften i potentiellt aktiv ålder med 12,1 miljoner, varav knappt 12 miljoner tillhörde åldersgruppen 20–59 år.

5.3 **År 2009 var antalet sysselsatta i EU cirka 218 miljoner**, vilket var 3,8 miljoner färre än året dessförinnan. Över 24 miljoner (11 %) hade en tillfällig anställning. Genomsnittsåldern för utträde från arbetsmarknaden var 61,4 år.

5.4 Under det fjärde kvartalet 2009 **arbetade 5,8 miljoner europeiska medborgare i en annan medlemsstat**. Av dessa arbetade 1,4 miljoner i Tyskland, 1,1 miljoner i Storbritannien, 820 000 i Spanien, 650 000 i Italien, 540 000 i Frankrike, 280 000 i Belgien, 190 000 i Irland, 180 000 i Österrike, 150 000 i Nederländerna och 125 000 i Sverige.

5.5 **Sysselsättningsgraden ökade** i EU-15 i samtliga åldersgrupper mellan 1998 och 2008, men i olika utsträckning i olika grupper; från en procentenhet (15–19 år) till tio procentenheter (60–64 år). Sysselsättningsgraden för män har varit nästan konstant utom i åldersgruppen 50–70 år, där den har ökat med upp till 10 procentenheter i åldersgruppen 60–65 år. Sysselsättningsgraden för kvinnor har ökat i samtliga åldersgrupper, särskilt i gruppen 30–65 år, där den har stigit med över tio procentenheter i åldersgruppen 50–65 år.

⁽⁸⁾ Enligt uppgifter från undersökningen om arbetskraften (Labour Force Survey).

5.6 De senaste åren har det skett en avsevärd ökning av andelen kvinnor på arbetsmarknaden, men **sysselsättningsgraden bland kvinnor är fortfarande lägre än bland män**.

5.7 Den potentiellt aktiva arbetskraften kommer att uppgå till 361 miljoner människor år 2020, av vilka ungefär 238 miljoner verkligen kommer att förvärvsarbeta aktivt⁽⁹⁾, medan 123 miljoner kommer att stå utanför arbetsmarknaden. Detta innebär en sysselsättningsgrad på 74,2 % för åldersgruppen 20–64 år, vilket ligger något under 2008 års nivå på grund av ändringar i den demografiska strukturen.

5.8 Om man tar hänsyn till arbetslösheten⁽¹⁰⁾ skulle antalet förvärvsaktiva kunna uppgå till 221,5 miljoner 2020, vilket skulle motsvara en sysselsättningsgrad på 69,3 % för åldersgruppen 20–64 år.

5.9 I Europa 2020-strategin⁽¹¹⁾ framhålls emellertid att sysselsättningsnivån för åldersgruppen 20–64 år bör öka till 75 %. Detta kan uppnås genom att fler kvinnor och äldre arbetstagare kommer ut på arbetsmarknaden och en bättre integration av invandrarna på arbetsmarknaden.

5.10 Mer än 17,5 miljoner ytterligare personer skulle kunna vara förvärvsaktiva 2020, om man når upp till en sysselsättningsgrad på 75 % för åldersgruppen 20–64 år. Över 76 miljoner i denna åldersgrupp skulle dock fortfarande stå utanför arbetsmarknaden, men då skulle man även räkna in sjuka och funktionshindrade som inte är i stånd att arbeta.

5.11 Det finns viktiga skillnader mellan sysselsättningsgraden i de olika medlemsstaterna, som 2009 var lägst i Malta (mindre än 60 %) och högst i Nederländerna (cirka 80 %) och andra länder som också nådde över målet om 75 %. En ökning av sysselsättningsgraden i länder där den för närvarande är låg, dvs. under EU-genomsnittet (det gäller de flesta medlemsstaterna), eller i länder där sysselsättningsgraden ligger över EU-genomsnittet men under 75 %, skulle kunna medföra interna omflyttningar inom EU.

5.12 En av de faktorer som kan öka sysselsättningsgraden är en **höjning av befolkningens utbildningsnivå**. År 2008 var sysselsättningsgraden bland universitetsutbildade i åldersgruppen 15–64 år 84 %, jämfört med 71 % för personer med gymnasieutbildning och 48 % för personer med lägre utbildningsnivå. De universitetsutbildade låg dessutom klart över genomsnittet på 66 %. En höjning av utbildningsnivån kan dessutom bidra till att öka produktiviteten och tillgodose den ökande efterfrågan på höutbildad arbetskraft.

5.13 I en tid som präglas av **ekonomisk kris** kan arbetsmarknaderna inte erbjuda arbete till alla människor i arbetsför

ålder (infödda som invandrare) och arbetslösheten ligger nu på cirka 10 %. I februari 2010 var 23,01 miljoner män och kvinnor i arbetsför ålder **arbetslösa** i EU, vilket var 3,1 miljoner fler än samma månad 2009.

5.14 **Befolkningens medelålder stiger allt snabbare**. När generationen från den demografiska explosionen på 1960-talet går i pension kommer EU:s aktiva befolkning att minska och antalet personer över 60 år kommer att öka dubbelt så snabbt jämfört med före 2007, dvs. med cirka två miljoner om året i stället för som tidigare en miljon.

5.15 Enligt Europeiska kommissionen⁽¹²⁾ kommer bristen på förvärvsarbetande att bli alltmer kännbar från och med år 2020, vilket kommer att leda till att Europa får svårt att hålla kvar sin ekonomiska verksamhet och sin sysselsättning på samma nivåer som förut; en situation som kan komma att dröja kvar under flera decennier.

5.16 I vissa medlemsstater uppmuntrar man äldre människor att fortsätta arbeta, så att den verkliga pensionsåldern ska ligga närmare den lagstadgade. Man har även föreslagit ändringar av lagstiftningen som syftar till att höja pensionsåldern till över 65 år, i linje med föreskrifterna i kommissionens grönbok⁽¹³⁾.

6. Invandringens roll mot bakgrund av den demografiska situationen

6.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att man **måste anlägga en helhetssyn när det gäller de demografiska utmaningarna** och ta hänsyn till en rad ekonomiska, sociala och politiska aspekter. EU bör vidta åtgärder bland annat på områden som sysselsättnings- och utbildningspolitik, arbetsmarknadsförbättringar, pensionssystem, dialog mellan arbetsmarknadens parter, aktiv familjepolitik, osv.

6.2 **Invandringspolitikerna ingår i de politiska beslut** som EU bör fatta mot bakgrund av detta.

6.3 Kommittén framhåller slutsatserna i den rapport, **Europa 2030**⁽¹⁴⁾, som reflektionsgruppen om EU:s framtid med Felipe González som ordförande har utarbetat. I rapporten konstateras att "I slutändan kommer den demografiska utmaning som Europeiska unionen står inför endast att kunna hanteras genom två uppsättningar inbördes kompletterande åtgärder, dels en ökning av förvärvsfrekvensen och dels genomförandet av en balanserad, rättvis och proaktiv invandringspolitik." [...] "invandrad arbetskraft kommer att vara en del av lösningen på den framtida bristen på arbetskraft och kompetens i Europa, och EU kommer att behöva inta en proaktiv hållning till invandring".

⁽⁹⁾ Beräknat på grundval av den genomsnittliga sysselsättningen under det fjärde kvartalet 2007 och det första kvartalet 2008.

⁽¹⁰⁾ Se fotnot 9.

⁽¹¹⁾ KOM(2010) 2020 slutlig.

⁽¹²⁾ KOM(2009) 674 slutlig.

⁽¹³⁾ KOM(2010) 365 slutlig.

⁽¹⁴⁾ Se http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/sv_web.pdf.

6.4 EESK har antagit en rad yttranden i vilka man uppmanar EU att införa en gemensam invandringspolitik för att ytterligare människor ska kunna flytta till Europa på ett lagligt sätt som är öppet för insyn.

6.5 Europa är målet för en del av de internationella migrationsströmmarna, eftersom det relativa ekonomiska välståndet och den politiska stabiliteten gör att vissa invandrare ser det som en attraktiv plats för att pröva nya möjligheter.

6.6 Man bör inom EU ha i åtanke att många invandrare har en stark **företagaranda** och startar nya företag i Europa som ger nya arbetstillfällen.

6.7 **Den inre rörligheten inom EU av arbetsrelaterade orsaker är av mindre omfattning än invandringen.** De senaste åren är det främst polacker och rumäner som har utnyttjat rätten till fri rörlighet inom EU. EESK anser att EU bör främja och underlätta EU-medborgarnas yrkesmässiga rörlighet, vilket kräver en förstärkning av Eures-nätverket och erkännande av akademiska examina och yrkeskvalifikationer.

7. Den gemensamma invandringspolitiken

7.1 **Utvecklingen av den gemensamma invandringspolitiken stöter på många svårigheter.** Samarbetet om bekämpning av olaglig invandring och människohandel har förbättrats, och man har ingått några avtal med tredjeländer. Vidare har man utarbetat en europeisk strategi för integration, men framstegen har varit få när det gäller lagstiftningen om nya invandrare som kommer av ekonomiska skäl, liksom i fråga om villkoren för inresa och bosättning och invandrarnas rättigheter.

7.2 Vid utarbetandet av den gemensamma invandringspolitiken bör man ta hänsyn till att varje medlemsstat har sina egna typiska förhållanden (i fråga om arbetsmarknad, rättssystem, historiska band till tredjeländer etc.).

7.3 Den gemensamma lagstiftningen för mottagandet utformas genom olika direktiv beroende på de invandrande arbetstagarnas yrkestillhörighet.

7.4 De europeiska företagen skulle vilja förbättra den internationella rekryteringen av högkvalificerad invandrande arbetskraft. I detta syfte har EU antagit direktivet⁽¹⁵⁾ om EU-blåkort, som, med några förslag till ändringar, stöddes av kommittén.

7.5 När det gäller övrig yrkesverksamhet finns det emellertid ännu inte någon gemensam lagstiftning, trots att EU i framtiden kommer att ta emot många invandrande arbetstagare som kommer att utföra mellan- och lågkvalificerat arbete.

⁽¹⁵⁾ Rådets direktiv 2009/50/EG av den 25 maj 2009 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning.

7.6 I sitt bidrag till Stockholmsprogrammet föreslog kommissionen att man skulle inrätta en europeisk plattform för arbetskraftsmigration där arbetsmarknadens parter kunde delta, men detta avvisades av rådet. **EESK hoppas att kommissionen kommer att samråda med kommittén om värdet av att inrätta en sådan plattform.**

8. Lagstiftning

8.1 Sedan två år tillbaka har EU diskuterat kommissionens förslag till ett **ramdirektiv**⁽¹⁶⁾ om invandrarnas rättigheter, som även innehåller ett enda ansökningsförfarande. EESK anser att det är av yttersta vikt att detta direktiv antas under det belgiska ordförandeskapet.

8.2 Kommissionen antog den 13 juli **två nya lagstiftningsförslag**, ett för invandrade säsongsarbetare⁽¹⁷⁾ och ett för invandrade arbetstagare som tillfälligt flyttar till en annan medlemsstat⁽¹⁸⁾. EESK ska granska dessa förslags inriktning och kommer att utarbeta yttranden med anknytning till dem.

8.3 **Direktiv 2003/86/EG om rätten till familjeåterförening** innehåller endast minimibestämmelser, vilket gör det möjligt för vissa länder att i sin lagstiftning inte till fullo garantera rätten till familjeåterförening. Direktivet bör ändras så att invandrarna efter ett års laglig vistelse kan inlämna en ansökan om familjeåterförening till myndigheterna, och därmed utöva den grundläggande rättigheten till familjeliv. Kommittén anser också att äkta makar eller sambor och barn som uppnått lagstadgad ålder bör kunna få arbetstillstånd. Kommissionen kommer i oktober att lägga fram en grönbok.

8.4 **Direktivet**⁽¹⁹⁾ **om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier** har varit i kraft i flera år. Personer som har den typ av uppehållstillstånd som avses i detta direktiv bör, när tillståndet löper ut, kunna ansöka om ett arbetstillstånd genom ett snabbare förfarande som innebär att det tidigare uppehållstillståndet förlängs. Kommissionen kommer under år 2011 att utarbeta en rapport om dess tillämpning.

8.5 **Direktivet**⁽²⁰⁾ **om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte** är också i kraft. EESK anser att man bör införa ett snabbt förfarande så att dessa personer, när de har avslutat sina forskningsprojekt, kan få EU:s blåkort som gör det möjligt för dem att börja arbeta. Kommissionen kommer under år 2012 att utarbeta en rapport om dess tillämpning.

⁽¹⁶⁾ KOM(2007) 638 slutlig.

⁽¹⁷⁾ KOM(2010) 379 slutlig.

⁽¹⁸⁾ KOM(2010) 378 slutlig.

⁽¹⁹⁾ Rådets direktiv 2004/114/EG.

⁽²⁰⁾ Rådets direktiv 2005/71/EG.

8.6 Ett av de största problemen för många invandrare och företag i Europa, nämligen **erkännandet av akademiska examina och yrkeskvalifikationer**, måste lösas.

8.7 För att säkra att invandringen huvudsakligen sker på ett lagligt och öppet sätt bör lagstiftningen om mottagande av invandrare även ta hänsyn till det arbete som utförs i mikroföretag och i familjer. Kommittén har därför i ett annat yttrande ⁽²¹⁾ föreslagit att man ska använda **ett tillfälligt tillstånd för inresa och vistelse som ger möjlighet att söka arbete** under sex månader.

8.8 Med hänsyn till stadgan om de grundläggande rättigheterna bör EU se till att alla människor omfattas av **skyddet av de mänskliga rättigheterna** inom ramen för EU:s och medlemsstaternas lagstiftning.

8.9 **De mänskliga rättigheterna är universella** och oåterkalleliga och skyddar alla människor, oberoende av deras belägenhet och rättsliga ställning. Därför har EESK utarbetat ett initiativyttrande ⁽²²⁾ där kommittén framhåller att EU:s politik och lagstiftning om invandring och gränser måste respektera de mänskliga rättigheterna på ett tillfredsställande sätt.

8.10 EU:s invandringslagstiftning bör **säkra likabehandling på grundval av principen om icke-diskriminering** (artikel 21 i stadgan) och säkra efterlevnaden av artikel 15.3 i stadgan, där det anges att *"de tredjelandsmedborgare som har tillstånd att arbeta på medlemsstaternas territorium har rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgarna"*.

8.11 Likabehandling i arbetslivet avser arbetsförhållanden, löne- och uppsägningsvillkor, hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, organisationsrätt samt strejkrätt. Även andra grundläggande sociala rättigheter som hälso- och sjukvård, pensionsrättigheter, arbetslöshetsförsäkring och utbildning ingår i detta begrepp.

8.12 EESK iakttar med oro den ökande rasismen, främlingsfientligheten och intoleransen i Europa. Kommittén uppskattar den verksamhet som bedrivs av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter.

8.13 EESK:s bedömning är att viss migration är av tillfällig karaktär, i vissa fall cirkulär, men erfarenheten visar att en stor del är permanent eller långvarig. EU:s politik och lagstiftning måste därför ständigt främja respekten för mänskliga rättigheter, en säker rättslig ställning för invandrarna samt integration och familjeåterförening.

8.14 EU och medlemsstaterna skulle kunna ingå avtal med ursprungsländerna om **förfaranden för cirkulär migration** som underlättar rörligheten via öppna förfaranden. EESK stöder de **partnerskap för rörlighet** som man har ingått med vissa ursprungsländer, Kommittén föreslår dock att man försöker nå balanserade avtal så att de blir till fördel för samtliga parter: invandrarna, ursprungsländerna och EU:s medlemsstater.

8.15 För att ett system för cirkulär invandring ska kunna fungera måste gemenskapslagstiftningen erbjuda mycket flexibla tillfälliga uppehållstillstånd, samt förfaranden för återvändande och garantier om nya anställningsavtal efterföljande år. Detta kommer att medföra att många invandrare använder sig av lagliga vägar och att de inte stannar kvar illegalt i Europa när deras uppehållstillstånd löper ut.

8.16 Vi föreslår att man i regel beviljar tillfälliga uppehållstillstånd på mellan tre och nio månader som kan förnyas i tre, fyra eller fem år. Dessa förfaranden kräver ekonomiska och logistiska resurser och samarbete mellan arbetsgivare och myndigheterna i ursprungs- och mottagarländerna, och även med fackförbunden.

8.17 EESK vill påpeka att cirkulär invandring gör det svårare för invandrarna att rota sig och integrera sig i samhället, och den främjar varken hållbara band mellan arbetstagare och företag eller fackligt engagemang. Den gör det också svårare att delta i utbildningar.

8.18 Förfaranden för tillfälligt uppehållstillstånd skulle kunna inbegripa **avtal om utbildning och erkännande av yrkeskunskaper**. Tillfälliga invandrare som arbetar i Europa skulle på så vis kunna förbättra sina yrkeskunskaper, vilket efter återvändandet skulle öka deras möjligheter till sysselsättning.

8.19 Invandrare som har ställning som varaktigt bosatta enligt **direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning** ⁽²³⁾ förlorar sin rättsliga ställning om de vistas utanför landet i mer än 12 månader.

8.20 För att underlätta rörligheten bland invandrare och företagsinitiativ och arbetsrelaterade initiativ i ursprungsländerna bör det enligt EU:s invandringslagstiftning vara möjligt att behålla ett varaktigt uppehållstillstånd under en längre tid (minst tre år), och återvändandet bör inte leda till att man förlorar sitt arbets- och uppehållstillstånd i EU.

⁽²¹⁾ EGT C 80, 3.4.2002, s. 37.

⁽²²⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 29.

⁽²³⁾ Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning.

8.21 Det är nödvändigt att garantera de **pensionsrättigheter** som invandrarna förvärvat i EU. Därför måste det förhandlas fram ömsesidiga avtal med ursprungsländerna, och ILO:s konvention nr 157 måste ratificeras.

8.22 Kommittén föreslår att medlemsstaterna ratificerar ILO:s konventioner nr 97 och 143 om invandrade arbetstagare. Dessutom bör medlemsstaterna underteckna den internationella konventionen⁽²⁴⁾ om skydd av alla migrerande arbetstagares och deras familjemedlemmars rättigheter, vilket EESK har föreslagit i ett initiativyttrande⁽²⁵⁾.

9. Samarbete med ursprungsländerna

9.1 EESK har föreslagit⁽²⁶⁾ att EU på det utrikespolitiska planet bör främja ett internationellt regelverk för migration.

9.2 EU har undertecknat en rad grannskaps- och associeringsavtal. EESK anser att kapitlet om migration och rörlighet bör stärkas i dessa avtal. Att genomföra avtal om rörlighet mellan EU och våra närmaste grannländer, som vi redan har ett ekonomiskt och politiskt samarbete med, har högsta prioritet.

9.3 Kommittén har antagit två yttranden⁽²⁷⁾, som innehåller förslag om att invandringen till EU ska främja den ekonomiska och sociala utvecklingen i ursprungsländerna.

9.4 Utbildningen i ursprungsländerna kan underlätta invandringens politik och bidra till att invandringen styrs utifrån de europeiska företagens yrkesmässiga behov.

9.5 EESK föreslår att EU undertecknar avtal med ursprungsländerna för att underlätta erkännandet av utbildning och yrkeskvalifikationer i ursprungsländerna.

9.6 Man bör överväga möjligheten att EU och medlemsstaterna finansierar utbildningsprogram i ursprungslandet och därigenom även bidrar till utvecklingen av utbildningscentrum av hög kvalitet. Examensbevis som förvärvats genom dessa program bör erkännas som europeiska examensbevis. Dessa utbildningsprogram bör åtföljas av ett snabbt förfarande för att er hålla arbets- och uppehållstillstånd.

10. Integrationspolitiken

10.1 Ett av målen för Europa 2020-strategin är integration. **Integration är en ömsesidig social förändringsprocess i två riktningar** som äger rum i de komplexa sociala relationerna

mellan olika människor och grupper. Integration är en långsam process som äger rum inom samhällets olika strukturer (inom familjen, på skolor och universitet, i städer och byar, på arbetsplatser, i fackföreningar och arbetsgivarorganisationer, inom religiösa och kulturella institutioner, i idrottsklubbar, osv.).

10.2 Ett **europiskt integrationsforum** har nyligen inrättats som ett resultat av samarbetet mellan kommissionen och EESK, i syfte att underlätta för det civila samhället och invandrarorganisationerna att engagera sig i EU:s integrationspolitik.

10.3 EESK har utarbetat en rad yttranden för att stimulera integrationspolitiken, och dessutom inrättat en **permanent studiegrupp** med uppgift att främja integrationen och stärka förbindelserna med det civila samhällets organisationer och med integrationsforumet.

10.4 EESK har antagit ett nytt initiativyttrande⁽²⁸⁾ med titeln **"Integration och den sociala agendan"** i syfte att stärka integrationsmålet i Europa 2020-strategin och i EU:s nya socialpolitiska agenda, genom att man lägger större vikt vid invandringens sociala konsekvenser, invandrarernas situation på arbetsmarknaden, social integrering, jämställdhet mellan könen, fattigdom, utbildning, hälso- och sjukvård, socialt skydd och kampen mot diskriminering.

10.5 Det spanska ordförandeskapet bad dessutom EESK att utarbeta ett förberedande yttrande om **"Integrering av invandrade arbetstagare"**. I yttrandet⁽²⁹⁾ analyseras den viktiga roll som arbete och lika arbetsvillkor, möjligheter och behandling spelar för integrationen. Det innehåller också rekommendationer riktade till europeiska och nationella myndigheter, liksom till arbetsmarknadens parter.

10.6 Vid ministerkonferensen i Zaragoza den 15–16 april 2010 uppmanades kommissionen att utarbeta en **ny agenda för integration**. Kommittén bidrar till utarbetandet av en informationsrapport om **"Integrationens nya utmaningar"**, som innehåller ett förslag om att invandrarernas medborgerliga deltagande i den demokratiska processen ska stärkas i den nya agendan.

10.7 Inriktningen på ömsesidighet ställer nya krav på regeringarna, som måste se till att den nationella lagstiftningen gör det lättare att ge medborgarskap till de invandrare som har ansökt om detta, och att förfarandena är öppna för insyn.

⁽²⁴⁾ Antagen av FN:s generalförsamling genom resolution 45/158 av den 18 december 1990.

⁽²⁵⁾ EUT C 302, 7.12.2004, s. 49.

⁽²⁶⁾ EUT C 44, 16.2.2008, s. 91.

⁽²⁷⁾ EUT C 120, 16.5.2008, s. 82 och EUT C 44, 16.2.2008, s. 91.

⁽²⁸⁾ EUT C 347, 18.12.2010, s. 19.

⁽²⁹⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 16.

10.8 EESK har utarbetat ett yttrande⁽³⁰⁾ på eget initiativ riktat till det konvent som författade det konstitutionella fördraget. I yttrandet efterlyste man ett EU-medborgarskap för medborgare från tredje land som är varaktigt bosatta inom unionen.

10.9 Vid sidan av den demografiska utmaningen behöver EU och medlemsstaterna ta itu med en annan omfattande politisk och social utmaning, nämligen att integrera de nya medborgare som har samma rättigheter och skyldigheter som övriga medborgare, vilket innebär att rätten till nationellt och europeiskt medborgarskap även bör omfatta de personer med invandrabakgrund som utgör ett betydande bidrag till Europas etniska, religiösa och kulturella mångfald.

11. Invandrare som inte följer gällande regler

11.1 EESK vill påminna om att det i EU bor hundratusentals personer vars situation i administrativt hänseende är olaglig. De arbetar svart i en informell ekonomi och är "osynliga" i det

officiella samhället och kan inte komma i åtnjutande av sina grundläggande rättigheter.

11.2 I dokumentet Europa 2030 från reflektionsgruppen om EU:s framtid konstateras behovet av att "*inom hela EU harmonisera de rättigheter olagliga invandrare åtnjuter*". EESK ställer sig bakom detta förslag.

11.3 I linje med förslagen i EESK:s tidigare yttranden⁽³¹⁾ bör man göra det lättare för de illegala invandrarna att kunna ta steget över till den rätta sidan av lagen, med hänsyn till betydelsen av att kunna rota sig på arbetsmarknaden och i samhället. Utgångspunkten för denna process bör vara Europeiska unionens råds åtagande inom ramen för den europeiska pakten för invandring och asyl⁽³²⁾.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽³⁰⁾ Initiativyttrande, EUT C 208, 3.9.2003, s. 76.

⁽³¹⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 16.

⁽³²⁾ Europeiska rådet, 13440/08, 24 september 2008.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Gröna jobb"

(2011/C 48/04)

Föredragande: **Edgardo Maria IOZIA**

I sitt brev av den 7 juni 2010 uppmanade Joëlle Milquet, Belgiens vice premiärminister och minister för sysselsättning och lika möjligheter, ansvarig för immigrations- och asylpolitiken, å det kommande belgiska ordförandeskapets vägnar och i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande om

"Gröna jobb".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 142 röster för, 3 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Förslag och rekommendationer

1.1 Eftersom EESK väntar sig mycket stora insatser från alla sektorer i arbetet med att minska växthusgasutsläppen anser kommittén i första hand att det vore bättre att tala om "att göra arbeten grönare" (greening of jobs) än "gröna jobb" (green jobs).

1.2 Unionen ställer ofta upp ambitiösa mål utan att samtidigt ange vilka instrument och resurser som krävs. Också när det gäller "att göra arbeten grönare" har det varit många vackra ord men få konkreta initiativ. Kommissionen, rådet och parlamentet bör fastställa en europeisk plan för arbetet med att främja gröna jobb, och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén ser mycket positivt på det belgiska ordförandeskapets initiativ – frågan har förts upp bland ordförandeskapets prioriteringar. Detta är ett mycket viktigt svar på den sysselsättningskris som har drabbat hela Europa.

1.3 EESK rekommenderar kommissionen att utarbeta ett särskilt meddelande om "Främjandet av att göra arbeten grönare" med utgångspunkt i den analys av uppgifter som kommittén för Europeiska socialfonden håller på att genomföra och det arbetsdokument som GD Sysselsättning håller på att utarbeta. Frågans strategiska betydelse är sådan att den förtjänar en bred och ingående debatt.

1.4 Kommittén är övertygad om att unionen kan lämna ett grundläggande bidrag när det gäller att ta fram instrument och gemensamma mål och för att hjälpa medlemsstater med mindre ekonomisk och teknisk potential att tillsammans med övriga länder nå de fastställda målen. All unionens politik bör genomföras av intentionen att skapa grönare jobb (mainstreaming).

1.5 Att använda struktur- och Sammanhållningsfonderna i det syftet, när man väl har fastställt de konkreta förhållanden där de kan användas och överföras, kan med säkerhet bidra till

att täcka de enorma ekonomiska behoven. En tydlig politik i detta avseende skulle kunna bidra till att göra framtidsutsikterna mer konkreta för de gröna jobben. I den kommande finansieringsramen (2014–2020) bör man beakta detta oundvikliga krav och anpassa de tillgängliga medlen i de olika strukturfonderna, mot bakgrund av en helhetsvision och med fokus på programmens effektivitet och funktion.

1.6 Europeiska socialfonden (ESF) kan spela en särskilt viktig roll. För att stödja Europa 2020-strategin, som har "smart och hållbar tillväxt för alla" som mål, bör man förändra ESF så att fonden mer inriktar sig på konkreta prioriteringar som ligger i linje med den nya strategin. Kommittén för Europeiska socialfonden offentliggjorde i juni i år ett yttrande om Europeiska socialfondens framtid där man framhöll vikten av att förstärka fondens inriktning på sysselsättningsaspekterna, och man nämnde uttryckligen de gröna jobben. EESK anser inte att det är nödvändigt att inrätta en fjärde pelare för gröna jobb inom fonden, men menar att tilldelningen av resurser särskilt bör inriktas på all den verksamhet som kan bidra till att minska klimatpåverkan (*carbon footprint*).

1.7 För att kunna möta de ekonomiska krav som är kopplade till olika omskolningsprogram kan Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter utgöra ett lämpligt instrument om man förbättrar tillgången, som för närvarande begränsas till företag med minst 500 anställda, så att minimiantalet anställda bara behöver vara 50 personer.

1.8 EESK anser att de europeiska sektorsspecifika råden för sysselsättning och färdigheter är en utmärkt idé som bör stödjas och menar att dessa kan utgöra "ett viktigt stöd vid hanteringen av sektorsspecifika förändringar, framför allt när det handlar om att förutse behov av sysselsättning och färdigheter och anpassa färdigheter till utbud och efterfrågan". Inrättandet av de sektorspecifika råden bör bygga vidare på initiativ som "de europeiska ramarna för kvalifikationer (ERK), det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (ECTS), det europeiska systemet för

meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet), den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning (EQARF) samt Europass, och bidra till att dessa stärks ytterligare" (1).

1.9 Att inrätta en "europeisk statsfond" som förvaltas av EIB, som redan utför ett utmärkt arbete när det gäller att stödja initiativ för att främja energieffektivitet, och att ge ekonomiskt stöd till investeringar som beslutats av borgmästarförsamlingen, skulle kunna vara ett svar på de problem som i dag tycks nästan olösliga, och som beror på de enorma svårigheterna när det gäller att skaffa fram kapital på marknaden.

1.10 EESK anser att det krävs en ny "Marshall-plan" för miljön och den sociala hållbarheten, för en ny utveckling som är förenlig med jordens förmåga att behålla sin entropinivå, dvs. sitt "åldrande", så oförändrad som möjlig. En särskild europeisk plan skulle innebära en signal om att vi står inför en historisk förändring som vi måste ta itu med så snabbt som möjligt för att skapa en ny sorts tillväxt som är miljövänlig, hållbar och leder till en positiv utveckling i linje med målen i fördragen. På så sätt kan diskussionen om utarbetande av nya indikatorer som går bortom BNP berikas.

1.11 Det är av största betydelse att allmänheten förstår behovet av en hållbar ekonomisk politik, bl.a. genom korrekt och detaljerad information. Ett gott exempel på stöd till information för allmänheten är programmet Life+, som EESK anser bör förlängas också till nästa budgetperiod 2014–2020.

1.12 Hanteringen av övergången mellan den gamla och den nya utvecklingsmodellen är det som kräver den största insatsen, där den europeiska, nationella och regionala nivån, de offentliga myndigheterna och arbetsmarknadsparterna bör delta. Inom ramen för den sociala dialogen och dialogen mellan olika fackföreningar och branscher bör man planera särskilda projekt för att föregripa förändringarna vad avser följderna för produktionsystemen i olika berörda sektorer. På företagsnivå är det nödvändigt att utveckla en fortlöpande dialog mellan arbetsmarknadsparterna, att arbeta med tydliga mål vad avser de yrkesmässiga behoven, de ökade kompetenskraven och beredskap för nya processer. En seriös policy för konsekvensbedömning krävs i utvärderingen av energi- och klimatplanerna, med kopplingar till den europeiska och nationella lagstiftningen.

1.13 Övergången kan innebära en förlust av många arbetstillfällen, men å andra sidan kan en utvecklingspolitik inriktad på verksamheter med låga utsläpp leda till att många nya arbetstillfällen skapas. Man bör tidigt utarbeta lämpliga instrument för inkomststöd och omskolning. Arbetsmarknadsparterna och de lokala myndigheterna har i det sammanhanget en viktig roll att

spela. Därtill är det viktigt att intensifiera FoU, för att se vart den tekniska utvecklingen leder och skapa nya sysselsättningsmöjligheter.

1.14 Budgetpolitiken har inneburit minskat stöd och finansiering, i vissa fall drastiskt, och därmed orsakat minskad sysselsättning, bl.a. i Spanien, vad gäller vindenergi och solceller. Det är önskvärt att de offentliga investeringarna och den rättsliga ramen är stabila, att eventuella förändringar är förutsägbara och om möjligt samordnade på global nivå, så att de privata företagen kan göra en stabil programplanering.

1.15 Utveckling och forskning är strategiska handlingslinjer som unionens tillväxtstrategi även fortsättningsvis kommer att grunda sig på. I Europa 2020-strategin för en smart och hållbar tillväxt för alla lanseras på nytt målet om att minst 3 % av BNP årligen ska investeras i FoU.

1.16 Minst 50 % av de medel som kommer från försäljningen av utsläppsrätter bör investeras i stöd för energieffektivitet och den gröna ekonomin. En överföring av resurser bör ske från de företag som orsakar de största utsläppen till dem som tvärtemot bidrar till minskade växthusgasutsläpp. För de sektorer som inte omfattas av systemet med handel med utsläppsrätter, t.ex. väg- och sjötransporter, bör alternativa åtgärder vidtas.

1.17 Främjandet av gröna jobb (EESK skulle hellre se att begreppet hållbara jobb för en hållbar ekonomi användes) bör ske genom en kombination av stimulansåtgärder och sanktioner, enligt modellen för handeln med utsläppsrätter, och de nödvändiga resurserna bör tillhandahållas utan att det i alltför stor utsträckning drabbar de redan nedtyngda offentliga finanserna. Finansieringsfrågan kommer att vara avgörande och förutsätter att alla parter följer spelreglerna, eftersom Europa 2020-strategin och stödprogrammen inte kommer att fungera om medlemsstaterna inte längre har något budgetmässigt handlingsutrymme. De företag som åtar sig att förbättra kvaliteten i arbetet och producera på ett hållbarare sätt bör få hjälp och stöd. Företagen efterlyser en tydlig rättslig ram som är stabil, helst med bestämmelser som samordnats på global nivå. En gemensam och snabb lösning på problemet med Europapatentet skulle utan tvivel vara ett steg i rätt riktning.

1.18 De offentliga resurserna bör i första hand användas för stöd till personer som blivit av med ett "smutsigt jobb", dvs. ett jobb inom en sektor som producerar stora växthusgasutsläpp och föroreningar. En stor andel bör avsättas för yrkesutbildning i form av lämpliga kurser som ingår i det livslånga lärandet.

(1) EUT C 347, 18.12.2010, s. 1.

1.19 EESK anser att det vore lämpligt att använda EKSG-modellen, som har möjliggjort en betydande övergång, nämligen från kol till olja, naturligtvis med beaktande av den utveckling som ägt rum. Modellen förutsatte ett omfattande deltagande från arbetsmarknadsparternas sida. EESK vill upprepa att dessa parter bör ha en framträdande roll i den historiska omvälvning vi ser framför oss. Därtill förutsatte modellen också hållbara stödplaner.

1.20 Särskild uppmärksamhet bör riktas mot lika möjligheter för kvinnor när det gäller utbildning, men också i fråga om ersättningsnivåer och kvalifikationer. I synnerhet bör man börja tala om grundläggande utbildning i grön ekonomi och om att göra utbildningen mer miljöinriktad. Den sociala dialogen bör vara ett riktmärke för fortbildningen i fråga om grön ekonomi.

1.21 Vad gäller förnybar energi kan man konstatera att antalet kvinnor i administrativ verksamhet är i stort sett lika stort som antalet män, men att andelen kvinnor sjunker till minimala nivåer när det gäller mer kvalificerade arbeten och tekniska arbeten i samband med installation och underhåll.

1.22 I ett av sina yttranden lyfter EESK fram utbildningens roll i ett samhälle med låga växthusgasutsläpp. Kommittén har därför undertecknat ett samarbetsprotokoll med *Fondazione Nazionale Carlo Collodi*, Pinocchio-projektet, som innebär att trädocan Pinocchio används i europeiska kampanjer för miljö- och energifostran ⁽²⁾.

1.23 Utbildningen bör tillhandahållas av skolan och offentliga arbetsförmedlingar.

1.24 Man måste överbrygga klyftan mellan de yrkesmässiga behoven och utbildningsutbudet genom närmare förbindelser mellan samtliga aktörer. Permanenta rådgivningsorgan utspridda över EU behövs, där arbetsmarknadsparternas sakkunniga på yrkesutbildningsområdet kan sammanträffa med företrädare för offentliga myndigheter som ansvarar för arbetsförmedling samt lokala och regionala myndigheter. De bör arbeta tillsammans för att med lämplig framförhållning förutse arbetsmarknads- och utbildningsbehov.

1.25 Ett europeiskt system för certifiering av yrkeskvalifikationer skulle kunna utgöra ytterligare ett incitament för att få ungdomar inriktade mot mer hållbar verksamhet och öppna framtidsutsikterna för en europeisk arbetsmarknad där rätten till fri rörlighet kunde omsättas i praktiken – det mest uppseendeväckande exemplet på en rättighet som inte går att utnyttja på grund av bristande eller obefintlig harmonisering mellan utbildningssystemen. Projektet ESCO (European Skill, Competencies and Occupations taxonomy) kommer att utgöra ett grundläggande instrument för avstämningen mellan utbud och efterfrågan, i synnerhet vad avser de så kallade nya arbetena. Det vore även lämpligt att utnyttja Eures-nätverket (rörlighet inom Europa).

1.26 Företag och fackföreningar har ansvar för att staka ut riktningen för utbildningen och bör ha ett fortlöpande samarbete för att förbättra resultaten. I många europeiska länder är detta samarbete institutionaliserat i bilaterala institut eller särskilda yrkesutbildningsinstitut som samarbetar fortlöpande med varandra. Dessa exempel bör spridas genom ett särskilt program inom Europa 2020-strategin, där kunskap är en av de tre prioriteringarna.

1.27 Den sociala och civila dialogen har en viktig roll. Utan deltagande från det civila samhället kan inget program av denna epokgörande typ genomföras. Arbetsmarknadsparterna kan åta sig att arbeta långsiktigt för att göra alla arbetstillfällen mer "gröna". Målen för energieffektivitet och besparingar bör inkluderas i avtalsförhandlingarna för att i form av kollektiva utdelningar sprida en del av de verkliga besparingarna. Det finns redan vissa exempel på detta i Storbritannien och andra länder.

1.28 För att vi tillsammans ska kunna föra samhället mot en hållbar ekonomi bör det finnas klara mål, informationsspridning, en grundläggande social och politisk sammanhållning samt gemensamma instrument. Unionen kan spela en mycket viktig roll dels genom stödjande lagstiftning som t.ex. klimatpaketet, dels och framför allt genom att föreslå en sammanhängande metod för dialog och möten som bör tillämpas på nationell och lokal nivå. Kraven på att stärka den gemensamma politikens roll på energi- och miljöområdet ökar ständigt. EESK har redan uttryckt sitt stöd för en europeisk offentlig energitjänst ⁽³⁾. Med tanke på de stora svårigheterna skulle kommittén gärna som ett första steg se ett system för fördjupat samarbete mellan medlemsstaterna på energiområdet, t.ex. med utgångspunkt i sammankoppling av näten och en successiv spridning av "smart grids", dvs. intelligenta nät som kan bidra stort till att lösa energidistributionen. EESK, Italiens ekonomiska och sociala råd (CNEL, Consiglio nazionale dell'economia e del lavoro) håller i samarbete med Frankrikes respektive Spaniens ekonomiska och sociala råd på att utarbeta ett gemensamt förslag i frågan. När det gäller den allt större användningen av förnybar energi måste man inte enbart bygga ut nätet, utan framför allt lösa lagringsfrågan.

1.29 Medborgarna måste vara övertygade om att det handlar om en oerhört viktig fråga, som kräver en extraordinär mobilisering av energi och resurser eftersom vi lever i en extraordinär tid där vi successivt måste överge de konsumtions- och utvecklingsmodeller som vi tidigare följt och övergå till andra som är mer återhållsamma, som respekterar naturen i större utsträckning och som är mer mänskliga.

1.30 Information spelar en grundläggande roll, liksom allmänhetens och sammanslutningarnas deltagande. God informationsspridning kan ge mycket goda resultat om målen är tydliga och arbetet präglas av öppenhet.

⁽²⁾ EUT C 277, 17.11.2009, s. 15–19.

⁽³⁾ EUT C 175, 28.7.2009, s. 43 – EUT C 128, 18.5.2010, s. 65–68 – EUT C 306, 16.12.2009, s. 51–55.

1.31 Anpassningspolitiken bör inte bara vara inriktad mot personer, arbetstagare och arbetsledning, utan också mot företag och offentliga myndigheter. Vi måste göra mer med mindre. På energiområdet innebär detta att man minskar energiintensiteten (mängd energi per enhet BNP) och konstant förbättrar EROEL-faktorn (den nettoenergi som en energiinvestering ger).

1.32 En viktig roll tillkommer näringslivsorganisationer, i synnerhet regionala och lokala sådana, som kan sprida information och en företagskultur med fokus på hållbarhet. Om man vill bygga upp hållbara och integrerade energidistrikt där det går att utveckla stora samverkans effekter t.ex. genom kraftvärme, krävs en samordning och stöd från sammanslutningarna i förhållande till både företagen och de offentliga myndigheterna.

1.33 Geotermisk energi är ett tydligt exempel på detta. I Sverige har utvecklingen av geotermisk energi och ett gynnsamt regelverk möjliggjorts genom ett avgörande bidrag från näringslivet och en medvetenhet hos de offentliga myndigheterna, som har beslutat att stödja en bredare användning av värmepumpar. Ett liknande exempel utgör Lombardiet, där man genom lagsiftning har stimulerat företagen att använda slutna kretslopp som inte förstör miljön och som ger en mycket god nettoenergieffekt.

1.34 Jordbruket har en grundläggande betydelse för utvecklingen av gröna jobb. Distribuerad energiproduktion, ökad användning av biomassa och minskad användning av biocider och bekämpningsmedel är de stora utmaningar som jordbruket står inför.

1.35 En stabil regelram, stort deltagande från det civila samhällets sida, en särskild mobilisering av kapital och intellektuella resurser, stöd till forskning och utveckling, tydliga program för stöd till omställning och utbildning för ett samhälle med låga utsläpp, stöd till politiken för ekologiska transporter i och utanför städerna, lansering av en särskild plan för hållbar ekonomi med lämpligt stöd från europeiska fonder, skapande av förutsättningar för en ny sorts tillväxt – det är hörnstenarna i ett europeiskt åtgärdsprogram för att stimulera och främja hållbar ekonomi och gröna jobb, som motsvarar de europeiska kriterier för bra arbete som Europeiska rådet redan fastställde i mars 2007.

2. Inledning

2.1 Det belgiska ordförandeskapet har begärt ett yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om främjandet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom ramen för övergången till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp eftersom detta ämne återfinns bland det belgiska ordförandeskapets prioriteringar.

2.2 EESK har antagit ett initiativytrande om ett liknande ämne⁽⁴⁾: "Att främja gröna och hållbara arbetstillfällen för EU:s energi- och klimatpaket". Föreliggande yttrande kompletterar det föregående och behandlar mer specifikt vissa frågor.

2.3 Bland allmänheten har medvetenheten spridit sig om att det nu är nödvändigt att förändra utvecklingsmodellen avsevärt.

2.4 Vi står inför utmaningar som rör

— programmen för energieffektivitet,

— klimatförändringarna,

— den successivt minskade tillgången till kolväten,

— behovet av att minska beroendet på energiområdet,

— behovet av att successivt ersätta uttjänta och förorenande kraftverk,

— den sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarheten.

Det finns därför skäl att utarbeta ett strategiskt, långsiktigt program som på ett övergripande sätt möter de problem som dessa radikala förändringar för med sig.

2.5 Arbetsmarknaden kommer i högsta grad att beröras av följderna av denna politik. Byggnation, transporter, energi och nätverk är de sektorer som berörs i första hand och som kommer att behöva ändra sina aktuella produktionsmodeller radikalt.

2.6 Dessa förändringar kommer att medföra allvarliga problem i fråga om anpassning och omställning, yrkesmässig och geografisk rörlighet, i synnerhet i de länder som är beroende av energikällor som ger stora växthusgasutsläpp (t.ex. olja och kol), och har energiintensiva industrier (t.ex. cement och aluminium) för vilka tillgång till energi till rimliga priser är en nyckelfaktor för de befintliga anläggningarnas ekonomiska överlevnad.

2.7 Fram till 2030 förväntas en nettoökning på mer än en miljon arbetstillfällen i Europa. Dessa prognoser bör uppdateras med tanke på den negativa effekten på tillväxten som orsakas av de politiska åtgärderna för att stabilisera det offentliga underskottet, som hämmar den ekonomiska återhämtningen. Hittills har utvecklingen av gröna jobb i synnerhet på energiområdet fått hjälp av politiken för stöd till förnybar energi, i synnerhet solceller, termisk solenergi och vindenergi samt på transportområdet stöd till hybridbilar, elbilar och gasdrivna bilar.

⁽⁴⁾ Se EESK:s yttrande av den 14 juli 2010 om "Att främja gröna och hållbara arbetstillfällen för EU:s energi- och klimatpaket", föredragande Edgardo Maria Iozia, som antogs vid plenarsessionen den 14–15 juli 2010.

2.8 Stimulansåtgärder i fråga om nybyggnation och ombyggnad har spelat en mycket viktig roll i utvecklingen av en hållbar industri som i dag har en tydlig uppfattning om framtidens krav, men också om möjligheterna till arbete med upprustning av offentliga och privata bostäder, ombyggnad för att uppnå hög energieffektivitet i offentliga byggnader avsedda för förvaltning och tjänster, samt för kontor och industrilokaler.

2.9 Ny konkurrenskraft bör eftersträvas och främjas. Innovativa och mer miljövänliga produkter, renare tillverkningsprocesser och mer måttfull konsumtion är nyckeln till en ny period av utveckling och framsteg. Europa kommer även fortsättningsvis att vilja inneha en framskjuten plats i förändringarna mot en ekonomi med nollutsläpp. För detta måste industrin få hjälp att upprätthålla sin konkurrenskraft, i synnerhet småföretagen, som löper den största risken att försvinna från marknaden. Small Business Act bör genomföras i praktiken, i synnerhet på innovationsområdet.

2.10 Företagens och arbetstagarnas behov bör beaktas i första hand (nedifrån-och-upp), och man bör undvika strategier som baseras på centralstyrning (uppifrån-och-ned). Kommissionen bör därför inrikta arbetet i denna riktning och utforma unionens strategier så att särskild uppmärksamhet ägnas dessa behov. Det övergripande målet bör vara att skapa förutsättningar som främjar en ny sorts tillväxt som är hållbar och miljövänlig och som samtidigt skapar nya arbetstillfällen och utvecklingsmöjligheter.

2.11 När det gäller bilaterala och multilaterala förhållanden med tredje land, i synnerhet Kina, Indien och Brasilien, vore det lämpligt att planera informations- och utbytesprogram med dessa länder om goda metoder som har tillämpats eller bör användas.

3. Hållbar ekonomi, främjande av gröna jobb

3.1 Europas möjligheter till goda framtidsutsikter i den globala ekonomin ligger i dess förmåga att behålla ledarskapet i fråga om utvecklingen av förnybar energi, ett ledarskap som redan ifrågasatts genom den våldsamma tillväxten i de asiatiska ekonomierna med Kina och Taiwan i täten. Den nya amerikanska administrationen avser att komma ikapp och stärka sin enorma potential genom stora investeringar i energisektorn. Den ekologiska katastrof som oljeborrplattformen Deepwater Horizon nyligen utlöst i Mexikanska golfen, ironiskt nog på Jordens dag (Earth Day), har påskyndat besluten om en övergång till en hållbar ekonomi.

3.2 Behovet av yrkeskompetens för att kunna möta utmaningarna i samband med klimat- och miljöpolitiken är enormt. Alla sektorer och alla verksamheter berörs potentiellt av denna politik. Det krävs en jätteinsats i fråga om planering och samordning, fastställande av prioriteringar och framtagande av nödvändiga ekonomiska resurser, men framför allt en bra politik, stödd av god teknisk kapacitet och en lämplig nivå vad gäller mänskliga resurser.

3.3 Arbetsmarknaden kommer att behöva möta den utmaning som förändringarna innebär och bör med hänsyn till omständigheterna verka för att omplacera arbetstagare från föråldrade verksamheter och förse dem med nödvändig ny kompetens.

3.4 De offentliga arbetsförmedlingarna bör med full kraft ta sig an uppgiften att hantera en övergång som kommer att beröra hundratusentals arbetstagare. Yrkesutbildningsprogram av hög kvalitet som respekterar kraven på jämställdhet mellan kvinnor och män är helt nödvändiga. De offentliga myndigheternas roll kommer att vara central när det gäller att säkerställa kvaliteten i utbildningen, respekten för lika möjligheter och inträdet på arbetsmarknaden.

3.5 De privata företagen bör också åta sig att fullt ut stödja den erforderliga tekniska utveckling som krävs för att övergå från en ekonomi som i huvudsak använder kolväten som energikälla till en ekonomi med låga växthusgasutsläpp, dvs. en hållbar ekonomi.

3.6 I synnerhet behöver de små och medelstora företagen hjälp och stöd. Krediter är, trots banksystemets goda föresatser, allt svårare att få och allt dyrare, och kapitalmarknaden kan inte i dagsläget förutse något överflöd inom en snar framtid vad gäller kredittillgången.

3.7 Jobb som skapas inom en grön ekonomi bör enligt definitionen vara goda, högkvalitativa och adekvat betalda arbeten. Hur ska detta bli verklighet? Det är endast fortlöpande och ständiga möten mellan arbetsmarknadsparterna och de offentliga myndigheterna som kan göra detta möjligt. Man kan t.ex. använda skattesystemet för att bibehålla balansen i ett system där man måste konfronteras med den hårda konkurrensen från dem som har kontrollen över de nuvarande energikällorna och som inte gärna vill förlora marknader och vinster.

3.8 Det går inte att överföra hela omställningskostnaden på slutanvändarpriset, och det går inte heller att bekosta omställningen enbart med skattemedel. Åtminstone på detta område borde man harmonisera medlemsstaternas skattelagstiftning. Den kris som euron nyligen drabbades av vittnar ännu en gång om behovet av att öka harmoniseringen mellan skattesystemen.

4. Unionens roll: strukturfonderna

4.1 GD Sysselsättning har tillhandahållit en del intressanta bedömningar som svar på en rad frågor som EESK ställt. Dessa svar sammanfattas nedan.

4.2 I artikel 3 i allmänna strukturfondsförordningen återfinns hållbar utveckling bland gemenskapens prioriteringar. Genom förordningen stimuleras medlemsstaterna att i sina program integrera tillväxt, konkurrenskraft, sysselsättning och social integrering samtidigt som man skyddar och förbättrar miljön.

4.3 I artikel 3 i allmänna strukturfondsförordningen anges också att förordningen ska stödja initiativ som syftar till att öka anpassningsförmågan hos arbetstagarna, företagen och företagsledningen, med särskilt stöd till utveckling av kvalifikationer och kompetens och till spridning av miljövänlig teknik.

4.4 Det går inte att exakt ange antalet strukturfondsåtgärder för gröna jobb och kompetensutveckling eftersom de inte utgör särskilda prioriteringar eller utgiftskategorier (på det sätt som avses i artikel 2 i förordningen). Med tanke på hur vag definitionen av gröna jobb är (alla jobb kan göras "grönare") anser inte EESK att det är nödvändigt att skapa en sjätte, särskild kategori för de gröna jobben, utan efterlyser snarare riktlinjer för anpassnings- och omskolningsprogrammen.

4.5 Det är mycket svårt att tänka sig att man skulle kunna ändra de befintliga operativa programmen för att skapa en europeisk "Marshall-plan" med hjälp av de EU-fonderna inom den nuvarande ekonomiska programperioden. Man skulle kunna planera särskilda åtgärder för nästa programplaneringsperiod som inom ramen för Europa 2020-strategin skulle kunna målriktiga de olika strukturfondernas åtgärdsområden (ERUF och Sammanhållningsfonden för infrastruktur och boende, ESF för att upprätthålla program för yrkesutbildning och kompetensutveckling).

4.6 I nästa finansieringsram (2014–2020) skulle man kunna välja att lyfta fram att göra arbeten grönare som särskild prioritering i ESF-strategierna, utöver den övergripande principen om hållbar utveckling, vilket skulle göra det möjligt att konkret främja och bättre följa upp genomförandet av relaterade projekt. Det är inte säkert att detta är det effektivaste alternativet. EESK anser att man på ett övergripande sätt bör stödja alla åtgärder som syftar till att minska miljöpåverkan och koldioxidavtrycket. All produktionsverksamhet måste bidra, liksom offentliga och privata tjänster, för att vi ska kunna uppnå målen om minskade växthusgasutsläpp och förbättrad hållbarhet vad avser föroreningar orsakade av människor.

4.7 Kommissionen är aktivt engagerad i forskning och utveckling i linje med unionens åtagande. GD Sysselsättning har nyligen inlett en undersökning inom myndigheter som förvaltar projekt som finansieras via ESF, med anknytning till färdigheter och att göra arbeten grönare, och utarbetar samtidigt en studie om "ESF och hållbar utveckling". Dessa dokument kommer att spridas och diskuteras i kommittén för Europeiska socialfonden. EESK hoppas att dokumenten ska offentliggöras och ingå i ett separat meddelande från kommissionen och att man där också ska beakta resultaten av det arbetsdokument om gröna jobb som GD Sysselsättning håller på att utarbeta. I detta meddelande borde kommissionen undersöka de olika möjligheter som är

kopplade till "främjandet av gröna jobb" som bakgrund till vissa beslut i sammanhanget inför nästa budgetplan.

5. Svarta jobb – gröna jobb

5.1 Övergången kommer också att innebära att många arbetstillfällen försvinner. Unionens nya sociala marknadsekonomi innebär att man måste hitta lösningar för de arbetstagare som drabbas av förändringarna. Omskolning, inkomststöd och flyttstöd är några åtgärder som kan vidtas. Den europeiska sektorsvisa dialogen och dialogen mellan olika fackföreningar, på nationell och regional nivå, bör handla om hur man föregriper omvandlingarna genom en inkluderande utvecklingsmodell.

5.2 Det krävs en modell som präglas av samarbete och deltagande i arbetsmarknadsrelationerna, där man bör fastställa höga och gemensamma mål för att stärka det ekonomiska systemet och göra det socialt och miljömässigt mer hållbart.

5.3 Utöver de nya arbetstillfällena behöver man också omvandla de gamla i grunden, och göra dem lite grönare, dvs. mer hållbara. Program för energieffektivitet bör också genomföras i alla företag och på alla offentliga och privata arbetsplatser. En ny medvetenhet om det nödvändiga i att konsumera mer måttfullt kommer också att frigöra resurser som kan läggas på annat. Fackliga avtal om mätbara mål och en fördelning av vinsterna mellan företag och arbetstagare kan vara ett lämpligt system för att sprida medvetenheten om vikten av att spara energi.

6. Transporter i och utanför städerna

6.1 I samverkan med en politik för minskning av växthusgasutsläppen bör man stimulera kollektivtrafiken – spårvagn, buss, tunnelbana, och järnväg för transporter utanför staden. Man bör dessutom stimulera minskad bilkörning, särskilt i städerna, så att utbudet av arbetstillfällen inom kollektivtrafiken (som ständigt måste bli renare) ökar. Bussar som går på el, miljövänligt väte och kolväten med låga utsläpp (t.ex. metan) finns redan i de europeiska huvudstäderna. De offentliga myndigheterna har ett ansvar för att främja rena transporter genom upphandling som gynnar sådana transportmedel.

6.2 Försök med utsedda transportansvariga i företagen har i vissa fall gett avsevärda resultat, och dessa försök bör spridas och göras effektivare. Man bör också överväga att sprida tanken på en "miljöansvarig", som har till uppgift att minska företagets miljöpåverkan och utsläpp, inte bara i produktionscykeln, utan också från kontor, transporter av de varor som framställs, leveranser av råvaror eller halvfabrikat, eventuellt med tillämpning av närhetsprincipen.

6.3 Den nya digitala agenda som Europeiska kommissionen föreslår kan också i hög grad bidra till grön tillväxt och grön ekonomi samt till att göra arbetena grönare. Distansarbete kan i många fall göra arbetslivet grönare och avsevärt minska den energi som går åt till resor till och från arbetet. De europeiska arbetsmarknadsparterna har redan för länge sedan förhandlat fram ett ramavtal om detta. Kommissionen bör stödja distansarbete i praktiken genom initiativ som kan bidra till att det sprids. Informationskampanjer, konferenser, studier om utveckling av verksamheten och goda metoder bör utnyttjas i planeringen i samband med åtgärder om begränsning av utsläppen. Om dagens teknik gör det möjligt för arbetstagare att utföra en stor mängd arbetsuppgifter i hemmet, med större inriktning på kvalitet än på kvantitet, måste dessa personers specifika arbetsvillkor ses över.

Bryssel den 16 september 2010

7. Det civila samhället och främjandet av gröna jobb

7.1 Utan tvekan har det civila samhället en mycket viktig roll att spela för att vi ska lyckas hantera de stora utmaningar vi står inför. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén är övertygad om att resultaten inte kommer att motsvara förväntningarna om inte de offentliga myndigheterna, däribland EU-institutionerna, gör allt de kan för att involvera arbetsmarknadsparterna och ge dem en aktiv roll som förslagsställare, engagera dem i initiativ och projekt och stödja dem i deras arbete för att främja en hållbar ekonomi. Europa kommer då definitivt att halka efter i utvecklingen.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU:s tropiska tonfiskflotta – dess situation och utmaningar" (förberedande yttrande)

(2011/C 48/05)

Föredragande: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Den 20 januari 2010 beslutade det spanska ordförandeskapet att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"EU:s tropiska tonfiskflotta – dess situation och utmaningar" (förberedande yttrande).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 31 augusti 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 118 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 EU:s regelverk ställer höga krav på social standard, hygien, livsmedelssäkerhet, miljö, rättssäkerhet, sjöfartens säkerhet, god förvaltning och kontroll. EESK anser att detta regelverk är ett utmärkt exempel på ett rationellt och hållbart utnyttjande av resurserna.

1.2 Tillämpningen av dessa regler leder dock till ett högre pris på en produkt som måste konkurrera med likartade produkter från andra länder där regelverket är svagare på alla de punkter som nämnts ovan. EU bör fortsätta sina försök att förmå resten av världens fiskeflottor att anta liknande regler och höja sig till en standard i nivå med den europeiska.

1.3 Kommittén anser att den främsta utmaningen för EU:s tropiska tonfiskflotta är hur den ska överleva trots den illojala konkurrensen från fiskeflottor från tredjeländer och det strikta juridiska regelverk som har inrättats av EU självt.

1.4 Tillämpningen av en stabil lagstiftning som främjar fri men sund konkurrens är Europas utmaning på internationell nivå. Det grundläggande behovet är att utforma en europeisk politik som är integrerad och sammanhängande i alla avseenden, och som bidrar till att EU:s tropiska tonfiskflotta bevarar sin konkurrenskraft och hållbarhet ur ekonomisk, social och miljömässig synvinkel, i enlighet med vad som föreskrivs i konventionen om biologisk mångfald som undertecknades i Rio de Janeiro 1992.

1.5 När det gäller piratdåd är det kommitténs önskan att medlemsstaterna och rådet vidtar lämpliga åtgärder så att skyddet av tonfiskflottan blir ett uttalat åtagande för insatsen Atalanta som bekämpar piratverksamheten i Indiska oceanen.

1.6 EESK anser att vidmakthållandet av partnerskapsavtalen för fiske är en grundläggande förutsättning för den europeiska tropiska tonfiskflottans fortsatta verksamhet. Kommittén vill på samma sätt uppmana kommissionen att anpassa avtalen om fiske av tonfisk med hänsyn till den europeiska flottans behov. Kommissionen uppmanas även att omgående se över möjligheten att införa ett undantag från exklusivitetsklausulen i partnerskapsavtalen för fiske, så att den europeiska flottan kan tilldelas privata licensavtal i de fall bestånden så tillåter mot bakgrund av den bästa tillgängliga vetenskapliga informationen om deras tillstånd.

1.7 Det faktum att EU spelar en avgörande roll för att främja ett ansvarsfullt och uthålligt fiske i de regionala fiskeorganisationerna är av mycket stor betydelse för målet att uppnå en lämplig förvaltning av bestånden på global nivå. Kommittén anser att man bör intensifiera ansträngningarna inom detta område.

1.8 För att säkerställa överlevnaden för den europeiska tonfiskindustrin och dess investeringar i tredjeländer är det ytterst viktigt att preferenssystemen AVS och GSP+ bibehålls utan förändringar som riskerar att leda till obalans på världsmarknaden för tonfisk, såsom i det nyligen inträffade fallet då man beviljade Papua Nya Guinea och Fiji undantag från ursprungsreglerna. Kommittén anser att man, för att förebygga eventuella störningar av den europeiska tonfiskindustrin, bör utvärdera och vid behov vidta de övervaknings- och skyddsåtgärder som föreskrivs i interimsavtalet om partnerskap mellan Europeiska gemenskapen och Stillaohavsstaterna.

1.9 Att behålla de europeiska tullavgifterna på bearbetade tonfiskprodukter är av yttersta vikt för att bevara den europeiska industrins konkurrenskraft. EESK anser att man bör försöka uppnå bästa möjliga skydds nivå, såväl inom WTO som vid handelsförhandlingar mellan EU och tredjeländer.

1.10 Mot bakgrund av ovanstående menar EESK att de europeiska institutionerna bör försvara principen om gemenskapspreferens. På samma sätt anser kommittén att kompensationsbidraget för den tropiska tonfisk som den europeiska flottan levererar till förädlingsindustrin bör återgå till den ursprungliga nivån, det vill säga, 93 % av EU:s referenspris. Under de senaste åren har detta sjunkit betydligt, ända ner till 87 % av producentpriset.

2. Den nuvarande situationen för EU:s tropiska tonfiskflotta

2.1 I Europa började fisket av tonfisk att ta fart under 1900-talet, i första hand i Spanien och Frankrike där det fanns en allt större efterfrågan från de konservindustrier som försörjde ländernas inre marknader. Till en början handlade det om ett kustnära fiske av långfenad tonfisk (*Thunnus alalunga*). I samband med att tiden gick och utrustningen förbättrades spred sig fisket allt längre söderut och kom då att gälla tropiska tonfiskarter såsom gulfenad tonfisk (*Thunnus albacares*), bonit (*Katsuwonus pelamis*) och, i mindre utsträckning, storögd tonfisk (*Thunnus obesus*). Fisket började i vattnen kring Frankrike, Spanien och Portugal. Senare, under sextio- och sjuttitalen, spred sig fisket till Afrikas västkust, under åttio- och nittiotalen till Indiska oceanen och östra Stilla havet, och i början av 2000-talet till västra Stilla havet.

2.2 Den europeiska notfartygsflottans fiske av tropiska tonfiskar är selektivt och sker i djuphavsområden. Det siktar in sig på de stora tonfiskstim som återfinns i de tropiska delarna av de stora världshaven. Fångsten sker på öppet hav eller i tredjeländers exklusiva ekonomiska zoner

2.3 Tonfiskar är mycket uppskattade på grund av sitt näringsinnehåll och utgör ett baslivsmedel i många av världens länder. De är också en betydande handelsvara och utgör en viktig inkomstkälla för de länder som ägnar sig åt fiske, förädling eller försäljning.

2.4 Dessa omständigheter utgör den främsta anledningen till att fisket av tonfisk är en mycket viktig ekonomisk verksamhet i vissa länder. För närvarande fångas mer än fyra miljoner ton tropisk tonfisk (alla arter inräknade) i världen, av vilka notfartygsflottan svarar för två miljoner ton. I allmänhet är dessa fiskbestånd exploaterade i stor utsträckning, och de regionala fiskerierorganisationerna har tagit fram lämpliga handlingsplaner för varje hav.

2.5 Den europeiska flottan för fiske av tonfisk består av 54 notfiskefartyg med frysanläggning (34 spanska och 20 franska) som tillsammans fångar runt 400 000 ton om året, vilket är nära 10 % av den globala fångsten.

2.6 De flesta av dessa fartyg fiskar på internationellt vatten under skydd av 13 fiskepartnerskapsavtal mellan EU och tredjeländer (sex i Atlanten, fyra i Indiska oceanen och tre i Stilla havet).

2.7 Totalt sett finns det i världen ett trettiotal länder med runt 580 fartyg som används för fiske av tropiska tonfiskar, med en gemensam bruttodräktighet⁽¹⁾ på 650 000 ton. Den europeiska flottan av notfiskefartyg, med en bruttodräktighet på 97 500 ton, har 9 % av fartygen och 15 % av kapaciteten i den globala notfiskeflottan för fiske av tonfisk.

2.8 De bästa fiskevattnen för fiske av tropisk tonfisk finns i Stilla havet, som ger 67 % av den globala fångsten, Indiska oceanen (22 %) och Atlanten (11 %).

2.9 Fångsten av tropisk tonfisk regleras av fyra regionala fiskerierorganisationer, som inrättats just för detta ändamål:

2.9.1 ICCAT (Internationella kommissionen för bevarande av tonfisk i Atlanten), med ansvar för Atlanten och dess bihav, till exempel Medelhavet. Grundad 1969.

2.9.2 IOTC (Indiska oceanens tonfiskkommission), med ansvar för Indiska oceanen. Grundad 1997.

2.9.3 IATTC (Interamerikanska kommissionen för tropisk tonfisk) med ansvar för östra Stilla havet (Nord- och Sydamerika). Grundad 1949.

2.9.4 WCPFC (Fiskerikommissionen för västra och mellersta Stilla havet), med ansvar för västra och mellersta Stilla havet (Asien och Oceanien). Grundad 2004.

2.10 Den europeiska flottan regleras av flera administrativa kontrollsystem, som lyder under flera nationella ministerier och flera av EU:s generaldirektorat. För att ett fartyg ska kunna segla och utbjuda sina produkter under flagg tillhörande en EU-medlemsstat måste det uppfylla särskilda administrativa krav för att få nödvändiga intyg inom en rad områden. Vissa av dessa intyg rör fartygets utrustning och egenskaper – dräktighet, skrov, maskineri, kylanläggning, utrustning och sjöduglighet, medan andra rör områden såsom sjöräddning, arbets säkerhet och hygien, sanitet, särskilda fisketillstånd, fiskelicenser för de länder inom vars vatten fisket bedrivs, satellitövervakning, kontroller av observatörer ombord, kontroll av fångsten via fartygets elektroniska loggbok, uppföljning av försäljningen etc. För att få behålla dessa intyg, tillstånd och licenser är det nödvändigt med dagliga procedurer som görs om varje år, och det ställs krav på regelbunden granskning och översyn som sker oftare än för någon annan fiskeflotta i världen. Alla dessa krav leder till en avsevärd ökning av driftkostnaderna för den europeiska flottan.

⁽¹⁾ Av engelskans "gross tonnage": ett mått på ett fartygs volym eller dräktighet.

2.11 På samma sätt måste de europeiska notfiskefartygen åtgärda de krav som den gemensamma fiskeripolitiken ålägger dem, till skillnad från tredjeländernas fartyg. Att tillämpa den gemensamma fiskeripolitikens principer – som grundar sig på idéer om ett ansvarsfullt fiske, på de regionala fiskerierorganisationernas rekommendationer, på regler för hygien, sjöfart, säkerhet, miljö och social trygghet för de anställda – medför höga kostnader för de europeiska skeppsredarna och minskar konkurrenskraften i förhållande till fartyg från länder där dessa regler är mycket slappare eller inte tillämpas över huvud taget.

2.12 De senaste åren har den europeiska flottan drabbats av problem på grund av piratverksamheten i Indiska oceanen. Denna situation leder inte bara till rädsla och osäkerhet hos besättningen på fiskefartygen, som bedriver en legitim affärsverksamhet, utan även till en begränsning av fisket och ökade kostnader för underhåll av säkerhetsanordningarna ombord.

2.13 Den största delen av den tropiska tonfisken går till konservindustrin, som anses vara den främsta i världen när det gäller förädling av fisk. Europa är världens största marknad, med en årlig konsumtion av 800 000 ton konserverad tropisk tonfisk. Av denna tonfisk importeras mer än hälften från tredjeländer.

3. Utvecklingen av EU:s tropiska tonfiskflotta

3.1 Under de senaste 50 åren har den europeiska tropiska tonfiskflottan utvecklats parallellt med den europeiska förädlingsindustrin av tropisk tonfisk.

3.2 Tonfisk var den första fiskeriprodukten som helt befriades från gemenskapens tulltaxa för att skydda förädlingsindustrin. Därav EEG inrättade ett kompensationsbidrag som betalade redaren skillnaden mellan försäljningspriset och 93 % av det årligen fastställda referenspriset. Eftersom denna procentsats senare sänktes till 87 % har ersättningen under de senaste åren upphört att utbetalas till de europeiska redarna, vilket innebär att den numera är helt verkningslös.

3.3 EU:s fiskeflotta och konservindustri har under flera år uppmuntrat den ekonomiska utvecklingen i tredjeländer, med stöd av EU:s handelspolitik. I detta avseende har Yaoundé-, Lomé- och Cotonouavtalen skapat stabila ramar för handeln mellan AVS-länderna och EU. På samma sätt har det breddade allmänna preferenssystemet för utvecklingsländer (GSP+) stimulerat handeln mellan EU och dess handelspartner i Centralamerika och Andinska gemenskapen.

3.4 Enligt avtalen om ekonomiskt partnerskap har AVS-länderna fri tillgång till EU:s marknad när de exporterar produkter baserade på tropisk tonfisk (hel, filead och konserverad) – tullsatsen är 0 %. Dessa omständigheter har bidragit till att den

europeiska industrin för förädling av tonfisk har kunnat genomföra direkta investeringar i Elfenbenskusten, Ghana, Madagaskar, Seychellerna och Mauritius, samt indirekta i Kenya och Senegal. Dessa investeringar har bidragit till att över 40 000 arbetstillfällen har skapats i dessa länder, och de har även gynnat tekniköverföring.

3.5 EU har också inrättat ett breddat allmänt preferenssystem för utvecklingsländer (GSP+), vilket innebär att de gynnsamma villkoren för handel även gäller länder i Central- och Sydamerika – den reducerade tullsatsen är även här 0 %. De europeiska investeringarna har skett i länder som Ecuador, El Salvador, Guatemala, Brasilien (det allmänna preferenssystemet för tredjeländer, med en tullsats på 24 % för konserver) och Chile (genom frihandelsavtalet med EU), och indirekt med Colombia och Venezuela. Dessa investeringar har bidragit till att 50 000 direkta arbetstillfällen har behållits inom tonfiskindustrin.

3.6 Tack vare dessa avtal har de europeiska företagen fört över en del av sina fartyg till tredjeländer i Afrika, Amerika och Oceanien, så att de nu seglar under flagg tillhörande länder som EU anser vara prioriterade partner och i vilka EU rekommenderar att man går samman eller skapar gemensamma företag tillsammans med bolag baserade i dessa länder.

3.7 En del av de 400 000 ton som fångas av EU:s tropiska flotta landas och förädlas i dessa fabriker som byggts i tredjeländer, vilket i hög grad bidrar till behovet av arbetskraft i hamnarna. Flottans fartyg betalar också hamnavgifter för landning eller omlastning av fisk samt anskaffar proviant i många av tredjeländernas hamnar och bidrar påtagligt till utvecklingen av dessa.

3.8 För att ge en sammanfattande bild av tonfiskindustrin: Fiskeflottan och förädlingsindustrin har utvecklats tillsammans, ett faktum som, i kombination med av de många gemensamma intressen som förenar aktörerna inom den europeiska industrin, ligger till grund för skapandet av den enda europeiska fiskeribranschen med en gemensam struktur för olika yrken och i olika länder. Den europeiska tonfiskindustrin har, såsom tidigare har nämnts, genomfört en rad investeringar och bidragit till ekonomisk verksamhet i tredjeländer i enlighet med EU:s riktlinjer för länder som omfattas av EU:s preferenssystem.

4. Utmaningar för EU:s tropiska tonfiskflotta

4.1 Den främsta utmaningen för den europeiska tonfiskflottan och tonfiskindustrin är den ojämlika konkurrensen från andra aktörer som vill öka sin försäljning på den europeiska marknaden, som svarar för 50 % av konsumtionen av världskonstruktionen (EU och tredjeländer) av konserverad tonfisk.

4.2 Världsproduktionen uppgår till runt 1 600 000 ton, av vilka EU svarar för cirka 330 000 ton ⁽²⁾.

4.3 Den europeiska flottans främsta konkurrenter är de asiatiska notfartygsflottorna, som bedriver fiske i världens bästa fiskevatten, Stilla havet, där man fångar mer än 60 % av världens tropiska tonfisk. Dessa flottor levererar huvudsakligen sin fångst till Thailand, Filippinerna och Indonesien, som utgör den triangel där den mesta förädlingen av världens tonfisk sker. Deras produkter är av lägre kvalitet men säljs till ett högst konkurrenskraftigt pris på den europeiska marknaden, där deras marknadsandel redan uppgår till 35 % trots en tullavgift på 24 %.

4.4 På samma sätt har förädlingsindustrin drabbats av problem liknande fiskeflottornas eftersom dess konkurrenskraft sjunker i förhållande till tredjeländer som varken tillhör gruppen AVS eller GSP+. I allmänhet är det en kombination av flera faktorer som leder till att dessa länder har lägre produktionskostnader och därför kan sälja sina produkter till ett lägre pris än de europeiska producenterna. Sådana faktorer är: billigare råvaror, lägre skatter, lägre kostnader för löner och social trygghet för de anställda samt lägre krav på hälsogarantier på de framställda produkterna.

4.5 Det finns, globalt sett, i huvudsak två huvudlinjer för produktion av tonfisk. Å ena sidan finns den huvudlinje som förespråkas av den europeiska flottan eller de europeiska företag som står för investeringar i tredjeländer (AVS eller GSP) och som levererar till förädlingsindustrin i Europa, AVS eller GSP. Denna huvudlinje håller högsta standard i fråga om säkerhet på arbetsplatsen, social trygghet för de anställda, livsmedelssäkerhet, miljöskydd och regler för ett ansvarsfullt fiske. Den andra huvudlinjen, som vinner allt större mark, kännetecknas av flottor och fabriker som inte tar någon särskild hänsyn till hållbarhet och som har avsevärt lägre sociala, arbetsrättsliga och hygieniska krav.

4.6 För att länderna i grupperna AVS och GSP ska få ingå i EU:s preferenssystem krävs det att de ansluter sig till en rad internationella avtal som reglerar alla dessa aspekter. Övriga länder som exporterar tonfisk till EU borde hålla en lika hög standard för att få tillgång till den europeiska marknaden, i synnerhet för att garantera en rättvis konkurrens med den produktion som sker inom EU eller i unionens prioriterade partnerländer.

4.7 Ett annat stort hot mot den europeiska tonfiskindustrin är förändringarna av den europeiska lagstiftningen som reglerar den lätttrubbliga balansen på den globala tonfiskmarknaden.

Denna lagstiftning har, genom avtalen om ekonomiskt partnerskap, spelat en nyckelroll för att styra den europeiska tonfiskindustrins investeringar och utveckling i riktning mot de länder som EU har utsett till prioriterade partnerländer.

4.8 Denna utvecklingsmodell, som har visat sig särskilt lämplig för tonfiskbranschen, är nu hotad av förhandlingarna inom WTO och av eventuella förhandlingar angående frihandelsavtal mellan EU och andra länder, samt av den nyligen genomförda förändringen av regelverket som beviljade Papua Nya Guinea och Fiji undantag från ursprungsreglerna ⁽³⁾.

4.9 Såväl inom ramen för WTO som vid de bilaterala förhandlingarna är den största risken för tonfisknäringen att tullavgifterna tas bort på förädlade tonfiskprodukter. Hel fryst tonfisk har varit helt befriad från tullavgift i mer än 30 år, med syftet att säkra tillgången för den europeiska förädlingsindustrin. Detta innebär att EU:s flotta tvingas konkurrera öppet med andra flottor som exporterar hel fryst tonfisk till den europeiska marknaden. Om man lyckas i försöken att befria förädlade tonfiskprodukter från tullavgift kommer resultatet att bli en gradvis nedgång av den europeiska industrin, med förlorade arbetstillfällen och sjunkande ekonomisk verksamhet som följd. En sådan utveckling skulle vara till fördel för utländska konkurrenter med lägre kostnader.

4.10 De undantag från ursprungsreglerna för fiskeriprodukter som beviljades Papua Nya Guinea och Fiji inom ramen för det ekonomiska partnerskapsavtalet för Stilla havsområdet rubbar balansen på världsmarknaden för tonfisk, med katastrofala konsekvenser både för den europeiska industrin och för AVS- och GSP-länderna. I och med man tog bort det tidigare kravet på att den tonfisk som förädlas i Papua Nya Guinea och Fiji skulle ha sitt ursprung inom AVS eller EU för att få exporteras till Europa utan tullavgift, har nu flera av de främsta konkurrenterna, i synnerhet asiatiska, i allt större utsträckning börjat bygga nya förädlingsfabriker i Papua Nya Guinea.

4.11 Genom detta undantag bidrar EU till överutnyttjande av tonfiskbestånden i Stilla havet, som redan befinner sig på det hållbaras gräns. Dessutom är det i första hand de asiatiska företagen som kommer att få tillträde till den europeiska marknaden utan tullavgift; företag som sporras att öka sin konservproduktion på en marknad där priserna pressas på grund av utbudsöverskottet. EU:s närvaro i västra och mellersta Stilla havet är begränsad till fyra fartyg för fiske av tonfisk, till följd av den politiska viljan i länderna i *Forum Fisheries Agency* som leds av Papua Nya Guinea.

⁽²⁾ FAO 2007.

⁽³⁾ Rådets förordning (EG) nr 1528/2007 av den 20 december 2007 om tillämpning av de ordningar som ska tillämpas på produkter med ursprung i vissa stater som ingår i gruppen av stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS) enligt avtal om att sluta ekonomiska partnerskapsavtal eller som leder till att sådana partnerskapsavtal sluts – Bilaga I, artikel 4.3, a).

4.12 Denna eftergift innebär, i jämförelse, en nackdel för de övriga länderna i AVS och GSP, eftersom den gör det enklare för Papua Nya Guinea och Fiji att komma över råvara till ett lågt pris, samt att dessa två länder till skillnad från de andra inte behöver följa ursprungsreglerna. Den kan även bidra till att illegalt fiskad tonfisk smygs in i produktionssystemet.

4.13 En annan utmaning för den europeiska flottan för fiske av tonfisk är vidmakthållandet av partnerskapsavtalen för fiske. Dessa avtal är ytterst betydelsefulla eftersom de på ett öppet och juridiskt säkert sätt, som saknar motstycke i världen, garanterar den europeiska flottans tillgång till en råvara som ofta flyttar sig från ett område till ett annat. Eftersom ingen kan förutsäga var och när stimmen av tropisk tonfisk passerar måste fiskeflottorna vara anslutna till så många fiskeavtal som möjligt i de tre stora oceanerna.

4.14 För närvarande råder det stor brist på fiskelicenser för fartyg med frysanläggning som bedriver fiske på tonfisk i Atlanten. Detta beror bland annat på att antalet avtal har sjunkit på senare tid, och, inte minst, på att piratverksamheten i Indiska oceanen har tvingat vissa fartyg som bedrev fiske i området att söka skydd i Atlanten, där fisket kan fortsätta mot bakgrund av minimikraven på säkerhet. Det är alltså högst nödvändigt att EU omber kuststaterna att utöka licenskvoterna i alla partnerskapsavtal för fiske som gäller Atlanten, i de fall bestånden så tillåter mot bakgrund av den bästa tillgängliga vetenskapliga informationen om deras tillstånd.

4.15 Eftersom en sådan utökning av licenskvoterna kan dra ut längre på tiden än vad som är önskvärt, i och med att EU inte kan fatta ensidiga beslut om detta, föreslår EESK att man omgående ser över möjligheten att införa ett undantag från exklusivitetsklausulen i partnerskapsavtalen för fiske (den klausul som hindrar de europeiska skeppsredarna från att ingå privata licensavtal i de länder som omfattas av partnerskapsavtalen för fiske). Ett sådant undantag skulle ge den europeiska flottan rätten att ingå privata licensavtal, i de fall bestånden så tillåter mot bakgrund av den bästa tillgängliga vetenskapliga informationen om deras tillstånd.

4.16 Flottan för fiske av tropisk tonfisk anser att unionen, i linje med rådets slutsatser av år 2004, bör ge partnerskapsavtalen för fiske större betydelse vid reformen av den gemensamma fiskeripolitiken, och även bör återgå till en linje där man fokuserar på att utvidga nätet av avtal med de viktigaste länderna kring varje ocean, genom att förhandla fram nya avtal med följande parter:

— Atlanten: Senegal, Guinea Conakry, Sierra Leone, Liberia, Ghana, Ekvatorialguinea och Angola.

— Indiska oceanen: Kenya, Tanzania, Jemen, de franska öarna i Moçambiquekanalen och det brittiska territoriet i Indiska oceanen.

— Stilla havet: Ecuador, Colombia, Peru, Panama, Costa Rica och ett regionalt avtal med *Forum Fisheries Agency*.

4.17 Å andra sidan anser den europeiska tropiska tonfiskflottan att det är oerhört viktigt att EU även i fortsättningen bidrar med sin närvaro i de regionala fiskerierorganisationerna för fiske av tonfisk, där den redan i dag fungerar som ett föredöme i fråga om ansvarsfullt fiske (med sin tonfiskflottas arbetsätt som stöd).

4.18 EU är, tillsammans med Japan och Korea, den enda part som har ingått avtal med de fyra regionala fiskerierorganisationerna för fiske av tonfisk (ICCAT, IOTC, IATTC och WCPFC) och unionen bör ta väl vara på sina möjligheter att fungera som en konsekvent och objektiv förespråkare av ett ansvarsfullt fiske.

4.19 EESK anser att EU bör förespråka ett så homogent och konsekvent styrsystem som möjligt på global nivå, som ett tydligt svar på dagens situation med en helt globaliserad marknad för tonfisk, med en förhoppning om en framtida internationell organisation som tar itu med de övergripande frågor som hör samman med det globala fisket av tonfisk. Utvecklingen av detta globala styrsystem har inletts inom ramen för Kobeprocessen, som har till syfte att se över hur de regionala fiskerierorganisationerna fungerar.

4.20 När det gäller piratdåden i Indiska oceanen är den europeiska tonfiskflottan mycket bekymrad över antalet pirattacketer på tonfiskfartyg under år 2009 och 2010, som inträffar allt längre bort från Somalias territorialvatten, vissa av dem så långt som 1 000 sjömil från den somaliska kusten och till och med inne i andra länders (Seychellernas, Kenyas och Tanzanias) exklusiva ekonomiska zoner.

4.21 Tonfiskflottan är särskilt utsatt för pirattackerna. Till skillnad från handelsfartygen, som ständigt befinner sig i rörelse, ligger fiskefartygen stilla i mellan två och tre timmar medan de fiskar med sina nät utsläppta i vattnet, vilket medför en större risk för att bli attackerade och bordade av pirater. Dessutom gör fartygens låga fribord och akterramp det lättare för piraternas att borda dem.

4.22 Mot denna bakgrund bör agendan för insatsen Atalanta (Rådets gemensamma åtgärd 2008/851/GUSP av den 10 november 2008 om Europeiska unionens militära insats i syfte att bidra till avvärjande, förebyggande och bekämpande av piratdåd och väpnade rån utanför Somalias kust) ändras så att

skyddet av tonfiskflottan i Indiska oceanen blir ett uttalat åtagande. Detta för att undvika angrepp och kapningar såsom i fallen med fartygen Playa de Bakio (2008) och Alakrana (2009).

4.23 På grund av det begränsade antalet licenser i Atlanten och de kvoter som de regionala fiskeriorganisationerna i Stilla havet har fastställt är det för närvarande mycket svårt för de europeiska fartygen att flytta sitt fiske av tonfisk från Indiska oceanen till något av de andra stora haven. Dessutom bidrar tonfiskflottans verksamhet i Indiska oceanen till ett stort antal arbetstillfällen på rederier och i tredjeländer, bland annat för

arbetare på konservfabriker och i hamnar där flottan lägger till. En nedläggning av fisket i Indiska oceanen skulle således leda till en förlust av många arbetstillfällen, inte bara i EU utan även i länder som, bland annat, Seychellerna, Madagaskar, Kenya och Mauritius.

4.24 Dessa är de utmaningar som EU:s tropiska tonfiskflotta, liksom EU:s industri för förädling och konservering av tonfisk, står inför. De hotar flottans och industrins stabilitet och fortsatta globala verksamhet, men ger inte upphov till några ekonomiska kostnader för Europeiska fiskerifonden (EFF) utan kräver endast politiska beslut av EU.

Bryssel den 15 september 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Mot ett europeiskt område för trafiksäkerhet: Strategiska riktlinjer för trafiksäkerhet fram till 2020" (yttrande på begäran av Europaparlamentet)

(2011/C 48/06)

Föredragande: **Virgilio RANOCCHIARI**

Den 2 juni 2010 beslutade Europaparlamentet att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Mot ett europeiskt område för trafiksäkerhet: Strategiska riktlinjer för trafiksäkerhet fram till 2020".

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 128 röster för 4 emot och 2 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK upprepar att målet i det tredje Europeiska åtgärdsprogrammet för trafiksäkerhet – att halvera antalet trafikdöda under perioden 2001–2010 – var mycket ambitiöst. Enligt officiell statistik från 2008 minskade antalet dödsolyckor i trafiken för EU27-länderna med 28,4 % jämfört med 2001. Men siffror från kommissionen på senare tid visar på överraskande framsteg, och detta skulle kunna leda till goda resultat för 2010 med en nedgång på över 40 % av antalet dödsolyckor.

1.2 Anledningen till att målet med 50 % färre dödsolyckor inte kommer att uppnås ligger i en kombination av följande faktorer:

1.2.1 EU-nivån ansvarar endast för åtgärdsprogrammet och riktlinjerna för genomförandet, medan det faktiska genomförandet av åtgärderna i programmet överläts till medlemsstaternas olika styresnivåer.

1.2.2 Genomförandet och tillämpningen av trafiksäkerhetsåtgärder skiljer sig från land till land.

1.2.3 Det finns ingen enhetlig tolkning av statistiken om trafiksäkerhet i EU-länderna.

1.2.4 Under det senaste årtiondet har stor vikt lagts vid att upprätthålla lagstiftningen snarare än vid att utbilda alla trafikanter.

1.2.5 Det fanns inga fastställda halvtidsmål för medlemsstaterna och det lades inte heller någon särskild vikt vid att riskerna är olika höga i medlemsstaterna, något som kräver en färdplan som är särskilt utformad för varje land.

1.3 Vad gäller "passiva och aktiva säkerhetsåtgärder" konstaterar EESK att det har skett väsentliga förbättringar under det senaste årtiondet, i synnerhet på grund av att industrin har infört en rad tekniska säkerhetsinnovationer i personbilar och tunga fordon. I framtiden skulle man kunna lägga säkerhetsnormerna på en högre nivå, och man bör även vidta åtgärder med tanke på att det nyligen kommit ut mycket billiga personbilar på marknaden som nätt och jämnt uppfyller säkerhetsnormerna.

1.3.1 Situationen är ännu värre när det gäller de billiga mopeder och motorcyklar som huvudsakligen importeras från Sydostasien och ofta inte uppfyller kraven för ett europeiskt typgodkännande. Det här är mycket viktigt, eftersom det är 18–20 gånger troligare att förare av tvåhjuliga motorfordon än bilförare blir allvarligt skadade på vägen, och eftersom det är fler och fler pendlare som väljer tvåhjuliga motorfordon på grund av trafikstockningarna i städerna.

1.4 Om man tittar på det senaste årtiondets insatser för att förbättra trafiksäkerheten på vägarna anser EESK att man hade kunnat göra mycket mer. Det viktigaste steget var rådets direktiv om säkerhet i tunnlar, som har fått mycket positiva effekter över hela Europa. Däremot har det inte skett någon större förbättring vad gäller landsvägar och sekundära nät, och det är där mer än 50 % av dödsfallen i trafiken sker.

1.5 Om det fjärde Europeiska åtgärdsprogrammet för trafiksäkerhet fram till 2020 ska åstadkomma bättre resultat anser EESK att följande aspekter måste beaktas:

1.5.1 Det krävs ett starkt politiskt ledarskap med tanke på det delade ansvaret mellan EU och medlemsstaterna.

1.5.2 Det krävs en harmoniserad och detaljerad statistik om trafiksäkerhet för EU27.

1.5.3 Man bör fastställa mål som avser allvarligt skadade trafikanter och en gemensam definition av allvarlig skada.

1.5.4 Det behövs en striktare unionspolitik om harmonisering och reglering av trafiksäkerhetsåtgärderna, i kombination med stöd till medlemsstaterna, i syfte att se till att medlemsstaterna genomför trafiksäkerhetsåtgärderna både bättre och snabbare, och att genomförandet av det europatäckande eCall-systemet blir obligatoriskt, om det inte fungerar på frivillig väg.

1.5.5 Man bör lägga större vikt vid differentierad utbildning för alla trafikanter, i synnerhet yngre och äldre samt andra utsatta trafikanter, t.ex. förare av tvåhjuliga motorfordon, cyklister och fotgängare.

1.5.6 Alla arbetsgivare (i synnerhet inom den privata sektorn) som har fordonsparker bör involveras i nuvarande eller kommande projekt som kan vara inriktade på att främja bra metoder för att minska antalet olyckor i samband med pendlande, uppmuntra sin personal att övergå till allmänna kommunikationer och utveckla fordonssäkerheten. Den förväntade standarden ISO 39001 för trafiksäkerhet i arbetet kommer att bli ett viktigt verktyg för detta ändamål.

1.5.7 Det krävs EU-lagstiftning för de utsatta grupperna av trafikanter. Det krävs t.ex. ett nytt typgodkännande för tvåhjuliga motorfordon, inbegripet obligatoriska ABS- eller CBS-bromsar på fordon över 150 kubik och automatiskt halvljus samt att teknisk prövning av fordons trafikduglighet och en andra utbildningsomgång införs vid översynen av körkortsdirektivet.

1.5.8 När det gäller utbyggnaden av infrastrukturen rekommenderar EESK att det nya åtgärdsprogrammet ska inkludera målet att öka trafiksäkerheten på det transeuropeiska vägnätet och att minst 25 % av det icke-transeuropeiska vägnätet ska byggas ut till transeuropeiskt skick.

1.5.9 Åtgärdsprogrammet bör innehålla ambitiösa men realistiska mål, som inte bara innebär en övergripande målsättning att minska antalet dödsfall utan också specifika mål om allvarligt skadade personer och utsatta trafikanter, t.ex. fotgängare, cyklister och förare av tvåhjuliga motorfordon. Vad gäller det övergripande målet påpekar EESK att riskfaktorn varierar stort mellan EU-länderna och det är kommitténs bestämda åsikt att man bör fastställa differentierade mål för minskningen av anta-

let trafikdöda 2020, baserade på 2010 års statistik i medlemsstaterna.

1.5.10 För att garantera att åtgärdsprogrammets mål uppnås anser EESK att det krävs en årlig kontroll från EU:s sida. EESK föreslår att man i detta syfte inrättar en särskild europeisk trafiksäkerhetsbyrå för att övervaka och följa upp genomförandet av åtgärdsprogrammet, i samarbete med utsedda företrädare för trafiksäkerheten i medlemsstaterna.

1.6 Sist men inte minst bör EU etablera en stark och permanent förbindelse med FN:s "årtionde för trafiksäkerhetsåtgärder", och EU bör sträva efter att bli världsledande vad gäller trafiksäkerhet.

2. Inledning

2.1 Den 28 april 2010 skrev Brian Simpson, ordförande i Europaparlamentets utskott för transport och turism (TRAN), ett brev till Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande Mario Sepi, och begärde ett förberedande yttrande om trafiksäkerhet från EESK, i enlighet med artikel 124 i parlamentets arbetsordning.

2.2 I sitt brev hänvisade Brian Simpson till kommissionens nya arbetsprogram för 2010 (offentliggjort den 31 mars 2010). Detta innehåller ett förslag till ett nytt trafiksäkerhetspaket som syftar till att skapa ett "europeiskt trafiksäkerhetsområde".

2.3 Han bad EESK att ta upp ett antal grundläggande frågor om det senaste årtiondet: hur effektiva åtgärderna på EU-nivå har varit när det gäller att ändra trafikanternas beteende och förbättra fordonens passiva säkerhet och vägnätet, hur väl dessa åtgärder har genomförts av medlemsstaterna och slutligen vad som skulle krävas för att skapa ett verkligt "trafiksäkerhetsområde" i de 27 medlemsstaterna.

2.4 Kommissionen publicerade 2001 vitboken om transport, och den följdes 2003 av åtgärdsprogrammet. Båda baserade sig på målet att halvera antalet trafikdöda senast 2010.

2.5 De senast tillgängliga uppgifterna från 2008 visar på en nedgång med 36,8 % i antalet dödsfall i trafiken i EU15-området och en nedgång med 28,4 % i EU27-området, jämfört med siffrorna för 2001. Detta är en avsevärd minskning, men tyvärr räcker det inte för att uppnå kommissionens mål på 50 %. Kommissionen har nyligen publicerat siffror för 2009 och en prognos för 2010, och dessa ligger inte långt från det ursprungliga målet, med en minskning med totalt 40 % för 2010.

2.5.1 Om dessa viktiga resultat uppnås, tror EESK att det är tack vare den lagstiftning om trafiksäkerhet som nyligen trätt i kraft och de förbättringar av fordonssäkerheten som skett, snarare än på grund av att trafikanterna ändrat beteende, för på detta område finns det fortfarande mycket att göra.

2.6 Det är viktigt att förstå vilka åtgärder och initiativ som har varit effektiva under det senaste årtiondet, och vilka som inte har varit det, för att veta vilka åtgärder som bör inkluderas i en ny strategi.

2.7 Kommissionens åtgärdsprogram för det senaste årtiondet var koncentrerat på tre huvudaspekter:

- Att förändra det individuella beteendet, t.ex. användande av säkerhetsbälte, bilbarnstolar och mobiltelefoner samt eliminering av rattfylleri.
- Att stödja näringslivets försök att utveckla och saluföra säkrare fordon.
- Att genomföra åtgärder för att förbättra infrastrukturen i medlemsstaterna, t.ex. genom förbättrad utformning av vägar och tunnlar och harmonisering av avancerade nödsystem.

2.8 Kommissionen höll ett öppet samråd mellan april och juli 2009 och detta syftade till att engagera EU-invånarna och offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå samt företag och branschorganisationer när det gäller att fastställa vilka trafiksäkerhetsproblem som främst bör tas upp i åtgärdsprogrammet för trafiksäkerhet 2011–2020 och vilka prioriterade åtgärder som bör vidtas för att råda bot på det oacceptabla höga antalet trafikdöda och allvarligt skadade i EU, som ju också innebär omfattande kostnader.

2.9 EESK håller med utskottet för transport och turism om att man bör göra en utvärdering av hur effektiva de gjorda insatserna har varit och av kommissionens vitbok om transport från 2001 och åtgärdsprogrammet från 2003, innan man antar ett nytt åtgärdsprogram för trafiksäkerhet.

2.10 Denna bedömning kan bland annat göras genom att ta del av aktuell information och synpunkter från EESK:s yttranden i frågan under senare år. I yttrandena framgår det klart att EESK anser att förbättrad trafiksäkerhet är en av huvudfrågorna inom transportpolitiken och att den förtjänar att placeras högst på medlemsstaternas dagordning, även under en lågkonjunktur.

2.11 Samtidigt håller det på att hända något viktigt i världen. Efter den första globala ministerkonferensen om trafiksäkerhet som hölls i Moskva i november 2009 ("Time for action"), förklarade FN:s generalförsamling perioden 2011–2020 för "årtiondet för trafiksäkerhetsåtgärder", med målet att stabilisera och sedan reducera antalet dödsfall i trafiken runt om i världen. Vägtrafiken är i dag är en ren farsot, med mer än en miljon döda och runt 20 miljoner allvarligt skadade varje år, 90 % av dem i låg- och medelinkomstländer. I globala termer har de ekonomiska konsekvenserna av denna typ av "pandemi" uppskattats till mellan 1 % och 3 % av ländernas BNP. I Europa var samhällskostnaden runt 130 miljarder euro under 2009.

2.12 Mot denna bakgrund anser EESK att EU genom att ta vara på drivkraften i denna fråga har möjlighet att med detta nya åtgärdsprogram bli världsledande på trafiksäkerhetsområdet, och att unionen inte bör missa denna chans.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK vill understryka att det är av avgörande betydelse att ha tillgång till dokumenterad och jämförbar kvantitativ och kvalitativ trafiksäkerhetsstatistik från EU27-länderna om man ska kunna bedöma hur effektiva de senaste årens trafiksäkerhetsåtgärder har varit. I dag lämnar varje medlemsstat grundläggande trafiksäkerhetsstatistik till EU, men för ett flertal medlemsstaters del finns det fortfarande brister i kvaliteten och omfattningen på den information som lämnas, och statistiken går inte att splittra upp i trafikanter, vägkategorier, väderförhållanden och personskadornas svårighetsgrad.

3.2 Med tanke på att trafiken på EU:s vägar har tredubblats under de senaste trettio åren så välkomnar EESK de avsevärda framsteg som EU gjort mot att halvera antalet dödsfall i trafiken 2010. Detta var ett ambitiöst mål redan då EU hade 15 medlemsstater, vilket EESK underströk i sitt yttrande om transportsäkerhet 2003–2010, antaget den 10 december 2003, och ännu svårare att uppnå i det utvidgade Europa.

3.3 EESK påpekar att EU har satt upp ett mycket ambitiöst mål för att minska antalet dödsfall i trafiken, men att unionen inte har satt upp motsvarande mål vad gäller allvarligt skadade trafikanter. Mellan 2001 och 2008 minskade antalet allvarligt skadade trafikanter med endast 18 % i EU27-länderna. För att uppnå en drastisk minskning på detta område måste kommissionens nya åtgärdsprogram innehålla åtgärder i detta syfte, och medlemsstaterna måste börja vidta dem så snart man kommit överens om en gemensam definition av allvarliga och lindriga skador.

3.4 Vad gäller frågan om hur effektiv EU-politiken har varit när det gäller att ändra trafikanternas beteende under det senaste årtiondet måste man hålla i minnet att det bara är åtgärdsprogrammet och riktlinjerna för genomförandet som man har fattat beslut om på unionsnivå, och att själva genomförandet av åtgärderna i programmet har överlämnats till medlemsstaternas olika styresnivåer, i enlighet med subsidiaritetsprincipen.

3.5 Om alla medlemsstater tillämpade de åtgärder som ingår i åtgärdsprogrammet på samma sätt, skulle problemen bli färre, men erfarenheten har olyckligtvis visat att detta inte är fallet, eftersom det fortfarande råder stor skillnad mellan nivån på trafiksäkerheten i medlemsstaterna. Hur man genomför och tillämpar trafiksäkerhetsåtgärder skiljer sig från land till land och enligt EESK:s åsikt råder det inget tvivel om att en mer stringent unionspolitik skulle ge effektivare resultat.

3.6 Det är därför EESK understryker att det är viktigt att utveckla och genomföra ett mer ambitiöst program för harmonisering och reglering, i kombination med stöd till medlemsstaterna, för att säkerställa att de genomför trafiksäkerhetsåtgärderna bättre och snabbare. I detta fall skulle inrättande av en europeisk trafiksäkerhetsbyrå kunna vara svaret.

3.6.1 Faktum är att det finns en säkerhetsbyrå för alla andra transportsätt än vägtransporter. Trafiksäkerhetsbyrån skulle vara ett mindre, verkställande organ som får kontinuerligt bistånd av trafiksäkerhetsrepresentanter som utses av medlemsstaterna.

3.6.2 Enligt EESK:s åsikt skulle byrån, om den utnyttjar befintliga organ som det europeiska trafiksäkerhetsobservatoriet, kunna utföra det verkställande arbetet på området för trafiksäkerhet på ett mer effektivt sätt. Till exempel skulle byrån kunna kontrollera kartan över olycksdrabbade vägsträckor år från år, märka ut farliga vägar och vidarebefordra resultaten till EU:s trafikanter, vilket EESK också har begärt i ett tidigare yttrande⁽¹⁾. Byrån skulle också kunna vara ett stöd för nationella och lokala trafiksäkerhetsgrupper genom främja och sprida bra metoder inom EU.

3.6.3 Dessutom skulle byrån kunna se till att trafiksäkerheten integreras i annan relevant EU-politik, t.ex. utbildning, hälsa och miljö, samt ta fram en färdplan där prioriteringar på kort och medellång sikt fastställs, och därigenom åtgärda huvudproblemet i det föregående programmet.

3.7 Vad gäller trafikanternas ändrade beteende under det senaste årtiondet kan man konstatera att mer än hälften av dödsfallen i trafiken är direkt beroende av beteendefaktorer, t.ex. förare som inte håller hastighetsbegränsningarna, unga och er-

farna förare samt rattfylleri. EESK anser att utbildning och upprätthållande av lagstiftningen är lika viktiga faktorer och att de påverkar varandra, men att utbildning framför allt är den lösning som alla vinner på.

3.8 EESK understryker att en av de tre huvudfaktorerna i kommissionens åtgärdsprogram för det senaste årtiondet var "att förändra individuellt beteende". Med tanke på att antalet fordon på vägarna har ökat enormt under det senaste årtiondet bör åtgärderna på detta område intensifieras.

3.9 Man måste också hålla i minnet att vissa utsatta grupper av trafikanter, t.ex. motorcyklister, cyklister och fotgängare, fortfarande löper oproportionerligt stor risk. EESK rekommenderar en utökad trafikutbildning i kombination med en konsekvent ramlagstiftning om typgodkännande av tvåhjuliga motorfordon och en andra omgång utbildning för förare av tvåhjuliga motorfordon, som en åtgärd som kan påverka beteendet hos denna trafikantgrupp.

3.10 Det är vidare viktigt att inse att EU:s befolkning blir allt äldre och att trafiksäkerhetspolitiken bör fokuseras på särskilda insatser, t.ex. intelligenta transportsystem, anpassade fordon och anpassad infrastruktur samt informationsinsatser och utbildning.

3.11 EESK rekommenderar att insatserna under nästa årtionde koncentreras på differentierad utbildning och test av alla trafikanter, i synnerhet riskgrupperna – unga och äldre – och utsatta grupper av trafikanter, som motorcyklister, fotgängare och cyklister.

3.12 Politiken på EU-nivå bör slås fast i en trafiksäkerhetsplan med tydliga och strikta rekommendationer och riktlinjer för medlemsstaternas genomförande. Det bör också finnas feedback i form av väldefinierad statistik som årligen lämnas till kommissionen så att det är möjligt att reagera snabbt. Samtidigt bör kommissionen uppmana medlemsstaterna att genomföra befintlig och framtida lagstiftning inom trafiksäkerheten så snart som möjligt.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Den stora utmaningen för en framgångsrik trafiksäkerhetspolitik är samarbetet mellan myndigheterna på EU-nivå och på nationell och lokal nivå. Samtidigt som man kan göra framsteg i tekniska frågor genom att anta och genomföra EU-lagstiftning, kan framstegen vad gäller förändrat beteende hos trafikanterna endast uppnås på nationell nivå. På grund av detta är det mycket viktigt att det finns strikta EU-riktlinjer och att medlemsstaterna ger årlig feedback till kommissionen.

⁽¹⁾ EUT C 80, 30.3.2004, s. 77–80.

4.2 Om man tittar på hur effektiva insatserna på EU-nivå har varit för att ändra trafikanternas beteende under det senaste årtiondet, kan EESK konstatera att EU:s insatser inte varit helt och hållet framgångsrika, på grund av subsidiaritetsorsaker i kombination med brist på kontrollmöjligheter. Utbildning och kontinuerlig fortbildning är det viktigaste sättet att påverka beteendet i en positiv riktning, i synnerhet yngre förare och äldre trafikanters beteende. Medlemsstaterna har infört åtgärderna på olika – i vissa fall på rent olämpliga – sätt.

4.3 När det gäller dessa typer av beteenden är EESK övertygad om att fokus under det kommande årtiondet bör ligga på utbildning för alla grupper av trafikanter i alla medlemsstater. Till exempel skulle man kunna införa en miniminivå på obligatorisk trafikutbildning i skolor och uppmuntra människor att på frivillig basis kontinuerligt fördjupa dessa kunskaper.

4.4 Medlemsstaterna borde genomföra regelbundna och målgruppsinriktade kampanjer för att öka trafikanternas medvetenhet och påverka deras beteende, ta upp trafiksäkerhetsrelaterade frågor med trafikanterna, inklusive ömsesidig respekt, skyddsutrustning, hastighet och frågor om alkohol och droger, samtidigt som man också fokuserar på tillämpningen.

4.5 I det nya åtgärdsprogrammet bör man lägga särskild vikt vid att trafiksäkerhetsriskerna ligger på olika nivå i EU-länderna. Under 2008 var riskerna i högriskländerna fyra gånger större än i lågriskländerna. För länder vars risker ligger klart över EU-genomsnittet bör målet vara ett högre minskningsmål för antalet dödsolyckor i trafiken och allvarligt skadade trafikanter, och differentierade mål för minskningen av antalet dödsfall i trafiken bör fastställas för 2020 på grundval av statistiken för 2010.

4.6 Det har skett en avsevärd förbättring i "passiv och aktiv säkerhet" under det senaste årtiondet, i synnerhet genom att industrin har infört en rad tekniska säkerhetsåtgärder i personbilar och tunga fordon. FoU-projekt som finansieras inom EU:s ramprogram skulle kunna leda till ytterligare förbättringar av tekniken för intelligenta transportsystem.

4.7 På grund av den ekonomiska krisen har det dykt upp ett nytt farligt fenomen som ständigt ökar i omfattning, och det är de mycket billiga personbilar som säljs på marknaden och som bara nätt och jämnt uppfyller minimisäkerhetsnormerna. För att garantera och förbättra säkerheten skulle man kunna höja säkerhetsnivån på den befintliga bilparken genom att i de fall det går utrusta äldre bilar med ny säkerhetsutrustning. Det krävs regelbundna kontroller och årliga inspektioner. Situationen är ännu värre inom sektorn för tvåhjuliga motorfordon, där marknadsövervakningen och de periodiska kontrollerna är av avgörande betydelse (?). EESK anser att EU måste reagera genom att skärpa säkerhetsnormerna.

4.8 I samband med ovanstående bör ett nytt EU-typgodkännande för tvåhjuliga motorfordon, inklusive obligatoriska ABS- eller CBS-bromsar för fordon över 150 kubik, och införande av trafiksäkerhetskontroller och en andra omgång utbildning för förare av tvåhjuliga motorfordon ingå i översynen av körkortsdirektivet. Dessutom bör EU stödja informationskampanjer i syfte att se till att de viktigaste säkerhetsreglerna följs.

4.9 Utformningen av vägar och vägrenar spelar en viktig roll vad gäller olyckor. Undersökningar visar att vägnätet har betydelse i omkring 30 % av olyckorna, vilket innebär att det finns mycket att vinna här. Det har framkommit att de huvudsakliga hindren för ökad säkerhet inte bara hör samman med ekonomiska begränsningar, utan också med en allmän brist på medvetenhet. Statistiken visar att landsvägarna ofta är de farligaste. EU-fonderna (det transeuropeiska nätverket och strukturfonderna) bör innehålla ett villkor om anläggande av säkra vägar. I vilket fall som helst är det viktigt att man vid utformning, konstruktion och underhåll av vägnätet också beaktar säkerheten för tvåhjuliga motorfordon.

4.10 EESK konstaterar att den mest effektiva insatsen för att göra infrastrukturen säkrare under det senaste årtiondet var ett av förslagen i det tredje åtgärdsprogrammet för trafiksäkerhet: direktivet om säkerhet i tunnlar (2004/54/EG). Införandet av detta direktiv fick omfattande påverkan i hela Europa.

4.11 Vad gäller utbyggnaden av infrastrukturen under det kommande årtiondet rekommenderar EESK att det nya åtgärdsprogrammet ska inkludera målet att öka trafiksäkerheten i det transeuropeiska vägnätet och att minst 25 % av det icke-transeuropeiska vägnätet ska byggas ut till transeuropeiskt skick. Ett beslut från rådet om ett ändrat direktiv om samlade åtgärder för säkrare vägar, med bindande tekniska bilagor och en utvidgad räckvidd (även för icke TREN-vägar), samt ett antagande av europeiska riktlinjer för säker trafik i städer skulle också i avsevärd grad bidra till trafiksäkerheten. På kort sikt måste EU verka för att alla medlemsstater på ett tidigt stadium antar de fyra åtgärderna i direktivet om säkra vägar: trafiksäkerhetsanalys med säkerhetsklassning, trafiksäkerhetsrevision, kartläggning och åtgärdande av olycksdrabbade vägsträckor samt säkerhetsinspektioner.

4.12 Med tanke på det delade ansvaret är kommittén övertygad om att ett starkt politiskt ledarskap är en förutsättning för att skapa ett verkligt "trafiksäkerhetsområde" i de 27 medlemsstaterna. Beslutsfattare på EU-nivå, men också på nationell och regional nivå i medlemsstaterna, måste övertygas om att det är viktigt att arbeta tillsammans för att genomföra kortsiktiga och långsiktiga lagstiftningsförändringar, och att de bör följas av omfattande informationskampanjer. Att använda den sakkunskap som finns hos viktiga privata aktörer på trafiksäkerhetsområdet i EU kommer att ge stöd och vara kostnadseffektivt.

(?) EUT C 354, 28.12.2010, s. 30.

4.13 Vad gäller den privata sektorn, som med tanke på arbetsrelaterade resor och pendlandet utgör en av de största riskfaktorerna, kan de arbetsgivare som har företagsbilparker ta ett viktigt steg i rätt riktning. Åtgärder för att minska dödsfallen i trafiken bör omfatta alla former av bilanvändning i arbetet och inte bara vägtransportsektorn.

4.13.1 Arbetsgivare i den privata och offentliga sektorn bör främja bästa metoder för att minska antalet olyckor i samband med pendlande, uppmuntra sin personal att övergå till allmänna kommunikationer när så är möjligt, ta fram säkerhetsriktlinjer för bilparken och kontrollera bilarnas säkerhetsprestanda. Ett bra exempel på detta område är Praise-projektet⁽³⁾, som kommissionen delfinansierar och som syftar till att öka kunskaperna om arbetsrelaterad hantering av trafiksäkerheten och förmedla relevanta kunskaper till arbetstagarna. Denna fråga kan också vara av intresse för EU:s arbetsmiljöbyrå.

4.13.2 En ny internationell standard ISO 39001 för trafiksäkerhet i arbetet är också under utarbetande och kan förväntas vara klar i slutet av 2011. Europeiska kommissionen bör uppmäna alla som undertecknat trafiksäkerhetsstadgan att bli certifierade som ISO 39001 så snart som möjligt.

4.14 Andra villkor för ett "trafiksäkerhetsområde" är: mer och jämförbar statistik om situationen i medlemsstaterna, årlig feedback på den information som medlemsstaterna lämnar till kommissionen, inrättande av ett kontroll- och uppföljningssystem på EU-nivå genom en europeisk trafiksäkerhetsbyrå, korrekt och snabb tillämpning av EU-lagstiftningen i alla medlemsstater, större fokus på utbildning och kontinuerlig fortbildning och särskild vikt lagd vid yngre och äldre trafikanter.

4.15 EESK föreslår ett åtgärdsprogram med ambitiösa men realistiska mål. Precis som tidigare bör målen för nästa årtionde av politiska orsaker vara övergripande. Vad gäller minskningen av antalet dödsfall i trafiken kommer EESK inte att lägga sig i diskussionen genom att föreslå ett faktiskt procenttal, men kommittén rekommenderar starkt att man fastställer särskilda mål också för att minska de allvarliga skadorna vid trafikolyckor och för de mer utsatta trafikanterna, t.ex. fotgängare, cyklister och förare av tvåhjuliga motorfordon, som är med om trafikolyckor och blir skadade.

4.16 Dessutom bör EU – eventuellt genom trafiksäkerhetsbyrån – inte bara fastställa långsiktiga mål utan också delmål och initiera ett program för tekniskt bistånd till stöd för de medlemsstater som lyckas mindre bra med att ta fram en nationell strategi för att minska dödsfallen.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽³⁾ Praise: förebygga trafikolyckor och skador för arbetstagarnas säkerhet (preventing road accidents and injuries for the safety of employees). (www.etsc.eu/PRAISE.php)

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Finansieringsstrukturer för små och medelstora företag i den nuvarande finansiella situationen" (initiativytrande)

(2011/C 48/07)

Föredragande: **Anna Maria DARMANIN**

Den 26 februari 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"Finansieringsstrukturer för små och medelstora företag i den nuvarande finansiella situationen".

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 121 röster för, 1 röst emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK uppmanar kommissionen att stärka finansieringsinstrumenten för små och medelstora företag genom att säkerställa att garantisystemet inom ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation består efter den nuvarande finansieringsperioden, att strukturfonderna är lättillgängliga för små och medelstora företag och att finansieringsprioriteringarna anges tydligt. I den nuvarande situationen med krympande egna medel erbjuder garantiinstitutionerna sina bankpartner fördelaktiga kreditriskreducerande effekter inom ramen för Basel II-avtalet. Mot denna bakgrund bör ömsesidiga garantiinstitutioner uppmuntras.

1.2 EESK föreslår att man inrättar handelsplattformar för mikroföretag och små och medelstora företag. De flesta erkända fondbörser ställer för många rapporteringskrav och har för utdragna förfaranden för att små- och medelstora företag ska kunna notera sig. Dessutom är kostnaderna vanligen oöverstigitliga, också de som gäller alternativa och/eller sekundära noteringar. Inrättandet av regionala miniplattformar som samordnas genom ett europeiskt nätverk skulle innebära att det skapas ett nytt verktyg som skulle kunna användas för att anskaffa kapital till småföretag. Detta skulle stimulera till ytterligare riskkapital och finansiering genom företagsänglar. Det skulle också hjälpa små riskkapitalister att bistå mindre företag.

1.3 Små och medelstora företag, och särskilt mikroföretag, har stora svårigheter att erhålla finansiering. För samhället i stort är det dessutom i hög grad oklart vart alla räddningspengar till banker tagit vägen. Man kanske inte bör förmå bankerna att publicera dessa siffror, men å andra sidan anser EESK det mer lämpligt att bankerna öronmärker en fastställd procentandel av stödmedlen (*i de länder där de har använts*) för att erbjuda lånemöjligheter till små- och mikroföretag, särskilt för innovativa satsningar.

1.4 Kommittén är positiv till att det upprättas ett ramverk som ska göra det lättare att inrätta mikrofinansinstitut som

bygger på deltagande och etik. Detta finansieringssätt kan säkert vara fördelaktigt för små och medelstora företag eftersom det bygger på risk- och vinstdelning, stabil finansiering och på att man undviker spekulation. Kommissionen bör närmare granska fenomen som "*participatory banking*". EESK uppmanar kommissionen att utarbeta en grönbok på basis av vilken diskussionen om "*participatory banking*" kan inledas på EU-nivå. Särskilda initiativ som tagits av länder som Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Italien, Luxemburg och Malta är positiva, men kan hindra en vidare integration av sektorn för finansiella tjänster i EU. Enskilda initiativ som inte samordnats kanske dessutom inte ger det bästa resultat som denna finansieringstyp skulle kunna uppnå, såsom riskdelning, vinstdelning och en social syn på finansiering. Främjandet av islamisk mikrofinansiering skulle också kunna ge upphov till nya former av företagande och samtidigt bidra till fattigdomsbekämpningen i vissa regioner. I sammanhanget skulle ett direktiv som banar väg för, behandlar och uppmuntrar alternativa finansieringsmetoder kunna utarbetas. Det bör säkerställas att dessa metoder omfattas av samma villkor som andra finansieringssätt, t.ex. konventionell finansiering.

1.5 EESK föreslår att medlemsstaterna ger direkta lån till små och medelstora företag eller ger fullständiga eller partiella garantier till finansinstitut för att dessa ska få incitament att bevilja lån till de små och medelstora företagen. Under finanskrisen använde ett antal medlemsstater denna metod, som har visat sig minska de små och medelstora företagens svårigheter att få tillgång till finansiering.

1.6 EESK anser att Europeiska investeringsfonden (EIF) borde investera direkt i små och medelstora företag eller via en delfond för ett specifikt område, såsom fonden för unga företagare, vilket också skulle främja företagargandan. Dessutom skulle medel från europeiska investeringsbanken kunna anslås till kreditförmedlare som till fullo stöder små och medelstora företag. I syfte att uppmuntra förmedlande banker att använda EIB-medel till små och medelstora företag föreslår EESK också att dessa banker borde dela riskerna med EIB.

1.7 Kommittén rekommenderar olika finansieringsformer från bankernas sida, däribland innovativ, etisk finansiering och sådan som bygger på deltagande. Finansiering som den som tillhandahålls av Grameen Bank i Bangladesh kan bli mycket begränsad på grund av Basel II-avtalet. Finansieringsinstitutionerna har inte möjligheter att utgå från problemet i stället för lösningen. Ett kreditsystem måste bygga på en undersökning av den sociala bakgrunden snarare än på ett på förhand fastställt bankförfarande. Därför krävs en snabb översyn av Basel II eller också ett avtal som möjliggör finansiering som skiljer sig från den konventionella finansieringsmetoden.

1.8 Nätverk av företagsänglar börjar dyka upp i EU. Tyvärr verkar dessa nätverk inte vara reglerade och omfattande missbruk kan därför befaras, något som kan avskräcka företagarna från att använda ett sådant viktigt medel för att finansiera tillväxten. Man bör främja ett regelverk som uppmuntrar verksamhet som bedrivs av nätverk av företagsänglar eller liknande verksamhet.

1.9 EESK uppmanar till skatteincitament i medlemsstaterna för företagsänglar och deras nätverk, däribland investerare bland familjemedlemmar, t.ex. föräldrar. Många unga entreprenörer är hänvisade till finansiering från sin familj eftersom ingen annan står till buds. Dessa investerare borde belönas och stödjas via skattelättnader.

2. Inledning och bakgrund

2.1 EU:s medlemsstater står inför en omfattande utmaning: behovet av att stimulera och främja företagande. Europeiska rådet i Lissabon i mars 2000 satte upp detta som mål för att stärka sysselsättningen, ekonomiska reformer och den sociala sammanhållningen. Den 21 januari 2003 offentliggjorde kommissionen grönboken om entreprenörskap i Europa. Där pekades särskilt på att alltför få européer startar eget och på fråvaron av kontinuerlig tillväxt i befintliga företag.

2.2 Utvecklingen av företagandan innebär betydande fördelar, såväl i ekonomiskt som socialt hänseende. Företaganda är inte bara en drivkraft för att skapa arbetstillfällen, för innovation, konkurrenskraft och tillväxt; den bidrar också till personlig utveckling och till att uppnå sociala mål⁽¹⁾.

2.3 Sambandet mellan företaganda och den ekonomiska utvecklingen i ett land kan tillskrivas företagsöverlevnad, innovation, sysselsättningskapande, tekniska framsteg och ökad produktivitet och export. Företagandan gagnar därför inte bara de individer som är involverade utan också samhället i stort.

2.4 I en undersökning gjord av Centre for Enterprise and Economic Development Research (CEEDR) var uppstartsfinansiering ett av de problem som oftast nämndes bland de svårigheter som unga företagare möter (vid sidan av administrativa krav). Emellertid ansåg endast 40 % av de tillfrågade specialiserade stödorganisationerna att dessa problem var större än finansieringsrestriktionerna för andra småföretag. Många nya företag har svårt att skaffa den säkerhet som krävs för ett nyetableringslån. För unga företagare kan detta dock utgöra ett större hinder eftersom de har färre möjligheter att ackumulera tillgångar som kan användas för detta ändamål. De praktiska begränsningar som detta innebär varierar naturligtvis mellan olika sektorer och affärsverksamheter.

2.5 Den pågående ekonomiska krisen verkar avskräckande på företagandan, särskilt med tanke på hur små och medelstora företag berörs. EESK har ingående behandlat frågan om hur den finansiella krisen uppstod och dess konsekvenser, liksom den avgörande roll som banksystemet spelat i detta sammanhang. Faktum är att de små och medelstora företagen fortfarande är hårt drabbade av krisen och alltför har svårt att få tillgång till finansiering.

2.6 Under nuvarande förhållanden är banklånen ytterst begränsade (trots att styrräntan sjunkit kraftigt). Detta beror på följande faktorer:

- De förluster som härrör från redovisningspraxis baserad på marknadsvärde (den process där bankerna sänker värdet på de värdepapper som ingår i deras egen balansräkning, eftersom det inom överskådlig framtid inte finns någon marknad för dessa papper).
- Ökat antal osäkra kundfordringar på grund av den ekonomiska tillbakagången.
- Brist på finansiering från interbankmarknaden, en företeelse som vi håller under uppsikt och som ännu inte har avhjälpats trots att många regeringar har ingripit.
- Den ständigt närvarande rädslan – bankmän som är rädda att förlora sin anställning är förmodligen mindre benägna att fatta till synes riskabla beslut om lån.

2.7 Bankernas kapital är således ransonerat – det går antingen till befintliga kunder som bankerna inte har råd att förlora, eller till säkrare instrument med fast avkastning, som statsobligationer. När regeringarna ökar sina lånebehov för att skjuta till kapital i sina ekonomier ökar tillgången på statspapper, och detta leder i sin tur till att medlen till företags- och konsumentlån minskar.

⁽¹⁾ Flash Eurobarometer, Entrepreneurship Survey of the EU (25 Member States), United States, Iceland and Norway. Analytisk rapport.

3. En kort överblick över de små och medelstora företagens egenskaper, bortom den officiella statistiken

3.1 De små och medelstora företagen är på många sätt speciella. Att räkna upp alla deras särskilda egenskaper skulle inte göra deras dynamik rättvisa. Man bör dock kort notera några av dessa egenskaper.

3.2 De små och medelstora företagen är vanligtvis familjeägda och omfattar flera generationer. Familjen är en viktig men ofta inte tillräcklig investerare i företaget. De små och medelstora företagen har vanligtvis lokal prägel. Detta påverkar deras sätt att lägga ut arbete på entreprenad och deras sätt att rekrytera (de är ofta mycket försiktiga). Skillnaden mellan företagets ledning och ägare är inte så stor. Det finns ofta starka band mellan personal och ägare (vilket ökar lojaliteten från båda sidorna). De små och medelstora företagen är flexibla, dynamiska och snabba på att ta till sig innovationer. De små och medelstora företagen är vanligtvis riskovilliga i hanteringen av sina kassaflöden. De använder hellre sina reserver än att ta lån, och de ställs inför en mängd byråkratiska förfaranden för att ansöka om och få lån.

3.3 Föreställningen om att det skulle vara mer riskabelt att låna ut till små och medelstora företag har delvis att göra med företagets natur. Det handlar ofta om unga företag som tycker illa om utdragna, byråkratiska finansieringssystem, inte har tillräckliga säkerheter och på grund av sin storlek som regel saknar verktyg för riskhantering.

3.4 Man bör notera att de problem som de små och medelstora företagen brottas med accentueras ännu mer i mikroföretagen.

4. Finansieringsverktyg

4.1 **Notering på en erkänd börs** – Börsintroduktioner förknippas vanligtvis med väletablerade företag som försöker anskaffa långfristigt kapital i form av eget kapital (aktier) eller skulder (obligationer) på den officiella listan. Detta sker vanligtvis före expansionsfasen, när ägarna till företaget eller riskkapitalister söker en utväg. Det finns också alternativa marknader, som vanligtvis inte lämpar sig för mikroföretagen, och "endast de större företagen inom småföretagssektorn kommer att kunna följa denna väg". Även om alternativa börser vanligtvis är smidigare än huvudlistan omfattas de av samma upplysningsplikt. Kostnaden för en notering uppgår till minst 500 000 euro.

4.2 **Nya finansieringskällor, Participatory Banking** – Över hela Europa håller ett nytt fenomen på att växa fram i form av något som brukar kallas "participatory banking" och etisk bankverksamhet, även kallad islamisk finansverksamhet. Det fungerar

på ett intressant sätt och lämpar sig förmodligen för små och medelstora företag och deras behov i dagens situation. Det erbjuder olika instrument, och många av dem är inte nya för länderna i Europa. Viss lagstiftning, framför allt skattelagstiftningen, utgör dock ett hinder för att detta slags finansverksamhet ska kunna utvecklas. Tyvärr vidtar olika EU-länder (t.ex. Storbritannien, Frankrike, Luxemburg, Tyskland, Malta och Italien) egna åtgärder med risk för att skapa problem med ömsesidigt erkännande på den inre marknaden. Man kan tänka sig att finansiella institutioner vilkas verksamhet grundar sig på "participatory banking" kan finna alternativa rättsinstrument för att ta sig in på EU-marknaden (2).

4.2.1 Detta finansieringssätt kan säkert vara fördelaktigt för små och medelstora företag, eftersom det bygger på risk- och vinstdelning, stabil finansiering och på att man undviker spekulation och vissa typer av investeringar.

4.2.2 Ett i hög grad nytt och dynamiskt område är vad som brukar kallas islamisk mikrofinansiering. Mikrofinansiering omfattar en rad finansiella tjänster för människor som bankerna brukar betrakta som ointressanta, framför allt eftersom de inte kan erbjuda de säkerheter som kan skydda en finansiell institution mot förlustrisken.

4.2.3 Det verkligt revolutionerande med mikrofinansieringen är att den skapar möjligheter för människor som tidigare inte haft tillträde till finansmarknaden och att den öppnar nya perspektiv och möjligheter för människor som äntligen kan genomföra sina egna projekt och idéer med sina egna resurser, och därmed slippa stöd, bidrag och beroende. Erfarenheterna av mikrofinansiering över hela världen har nu definitivt visat att fattiga människor behöver en lång rad finansiella tjänster, att de är villiga att ta på sig de kostnader dessa medför och att de absolut är intressanta som kunder för bankerna. Målgruppen för *microfinance*¹⁹ består av de fattiga människor som lever på den så kallade fattigdomsgränsen, som lättare skulle kunna skaffa sig en hygglig levnadsstandard och som har affärsidéer men saknar tillgång till formell finansiering.

4.2.4 Studier har genomförts i ämnet, och erfarenheterna på området är fortfarande förhållandevis begränsade, men mikrofinansieringen har visat sig ha en jättelik potential både när det handlar om att bekämpa fattigdom och finansiell och social utestängning och att utvidga och berika kundbasen för de finansiella institutionerna i utvecklingsländer med en islamisk kulturell grund. "Participatory banking" har visat sig fokusera inte enbart på ekonomisk framgång, utan också på att maximera de sociala fördelarna genom att skapa sundare finansiella institutioner som kan erbjuda finansiella tjänster också på gräsrotsnivå.

(2) Se "Islamic Finance in a European Union Jurisdiction Workshops Report", publicerad av Malta Institute of Management, Malta Employers Association och Malta Union of Bank Employees.

4.3 System för statlig finansiering och EU-finansiering – Medlemsstaterna har genom sina mellanhänder bidragit till att stimulera företagandet genom sådana åtgärder som skatteincitament och finansieringssystem, t.ex. de bidrag som ges genom Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska investeringsfonden.

4.3.1 Uppslutningen bakom vissa initiativ som omfattar start- och såddkapitalfasen har kanske inte nått önskad nivå.

4.4 Företagsänglar, även kallade privata investerare eller informella "riskkapitalister", betraktas som icke-traditionella finansieringskällor och erbjuder framför allt eget kapital till företag från såddfasen och fram till den tidiga tillväxtfasen.

5. En handlingsram som kan antas för att lindra kraschen inom investeringar och finansiering och göra det lättare för små och medelstora företag att få tillgång till lån

5.1 Ett snabbt genomförande av rättsakten för småföretag (*Small Business Act*) är en nödvändighet i den ekonomiska situation som råder för närvarande. EESK välkomnade den rättsakt som kommissionen föreslog, men vill nu återigen framhålla att det är av största vikt att de föreslagna initiativen genomförs.

5.1.1 I en tid där likviditet är en lyx för de små och medelstora företagen efterlyser vi en ändring i "direktivet om sena betalningar" så att de små och medelstora företagen får betalt i tid för alla affärstransaktioner och betalningsfristen på 30 dagar respekteras. Det måste dock vara en lösning som verkligen kan genomföras och som (både de privata och de offentliga) leverantörerna kan godta.

5.1.2 Direktiv om en nedsatt mervärdesskattesats på arbetsintensiva tjänster som tillhandahålls lokalt, dvs. tjänster som främst erbjuds av små och medelstora företag, är också ett direktiv som måste genomföras så snabbt som möjligt. Även om det lett till viss debatt anser vi att ett sådant direktiv skulle stimulera de små och medelstora företagens affärsmetoder så att de framstår som mer intressanta för slutkunden.

5.2 Enligt uppgifter från de europeiska handelskamrarna har 30 % av de små och medelstora företagen likviditetsproblem. En fjärdedel av dessa beror på vägrade banklån. Bankerna befinner sig nu under intensiv övervakning och har blivit extremt försiktiga i sina finansieringsbeslut. När små och medelstora företag utsätts för detta skadar det ekonomin.

5.2.1 EU har ökat bankmedlen för de små och medelstora företagen genom att öka medlen till Europeiska investeringsbanken till följd av återhämtningsplanen. För de små och medelstora företagen är det dock fortfarande mycket svårt att få lån genom bankerna. Även om pengar avsatts för lån till de små och medelstora företagen verkar de i praktiken inte nå fram till dem. Det är därför viktigt att de förmedlande banker som väljs ut för att förvalta Europeiska investeringsbankens pengar är banker som till fullo stöder de små och medelstora företagen.

När en mellanhand inte längre förmedlar dessa medel till små och medelstora företag bör denna mellanhand bytas ut av investeringsbanken. För att uppmuntra mellanhänderna att verkligen låna ut dessa pengar till de små och medelstora företagen borde Europeiska investeringsbanken och de förmedlande bankerna slutligen dela på risken för dessa lån så att den inte bara vilar på de senare.

5.3 En viktig fråga, framför allt för nystartade företag, är tillgången till riskkapital. Riskkapitalmarknaden i Europa för företag som befinner sig på ett tidigt stadium omfattar bara cirka 2 miljarder euro per år. Detta är bara cirka 25 % av motsvarande siffra i USA. Endast ett av 50 små och medelstora företag vänder sig till riskkapitalbolag för finansiering. Det är lätt att få information om riskkapitalfinansiering, men det händer mycket ofta att traditionella små och medelstora företag inte inser att de faktiskt kan få tillgång till riskkapitalmedel. Detta hänger också samman med de europeiska företagens försiktiga inställning till risker. De verkar använda sig mer av banktjänster än av riskkapitalfinansiering.

5.4 Offentliga upphandlingar är en stor möjlighet för de små och medelstora företagen. Just nu är de dock mindre konkurrenskraftiga på detta område på grund av "de stora grabbarnas" erfarenheter och de strikta kraven på bankgarantier och finansiella rapporter. De offentliga upphandlingarna borde innefatta fler initiativ som gynnar de små och medelstora företagen, t.ex. att kapital i mindre grad knyts till bankgarantier, att man uppmuntrar anbud från små och medelstora företag och att man stöder kluster av små och medelstora företag.

5.5 Minskad byråkrati är den främsta prioriteringen för de små och medelstora företagen, som jämfört med de större företagen har en oproportionerligt stor börda att bära i form av lagar och administrativa förpliktelser. Det är bevisat att det i genomsnitt kostar ett stort företag en euro per anställd att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. För små företag kostar det upp till 10 euro. Kommissionen är på rätt spår när det handlar om att minska byråkratin, även om vi befinner oss långt ifrån den nivå som faktiskt skulle hjälpa de små och medelstora företagen.

5.6 Hållbar konkurrens är framtiden för vår ekonomi. De små och medelstora företag som håller sig till hållbara principer och är verksamma inom den gröna ekonomin borde därför få hjälp med finansieringsprocessen.

5.7 Det finns rikligt med EU-medel för att hjälpa de små och medelstora företag som är verksamma inom ny teknik. De mer traditionella små och medelstora produkt- och tjänsteföretagen måste dock uppmuntras att tillämpa innovativa strategier till och med inom sitt eget verksamhetsområde. Finansieringsinstrumenten borde konsolideras ytterligare så att de också används för att stödja dessa omfattande aktiviteter i de små och medelstora företagen.

5.8 EESK kan konstatera att sådana föreningar som AECM:s medlemmar har spelat en positiv roll under krisen. EESK uppmanar kommissionen att fortsätta skapa ett gynnsamt klimat för sådana organisationer så att de i sin tur kan fortsätta att hjälpa de små och medelstora företagen med de garantier som behövs för finansieringen.

5.9 Ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation har varit ett viktigt instrument för de små och medelstora företagen. EESK uppmanar därför kommissionen att behålla instrumentet med garantier till de små och medelstora företagen i detta program även efter 2013.

Bryssel den 16 september 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Efter krisen: Ett nytt finansiellt system på den inre marknaden" (initiativytrande)

(2011/C 48/08)

Föredragande: **Edgardo Maria IOZIA**

Medföredragande: **Umberto BURANI**

Den 18 februari 2010 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"Efter krisen: Ett nytt finansiellt system på den inre marknaden".

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 160 röster för, 8 röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) avser med detta initiativytrande ange några möjliga reformer av det europeiska finansiella systemet: Hur bör det regleras och hur kan det fungera bättre för att minska systemriskerna? Krisen kan fortfarande flamma upp igen och intensifieras om inte den vilda spekuleringen förhindras och om inte regeringarna kan tillhandahålla de svar som vi redan har väntat på alltför länge.

1.2 **Efter krisen: Vilket finansiellt system behöver inre marknaden?** ECB/ECBS, affärsbankerna, investeringsbankerna, ömsesidiga och kooperativa finansinstitut, etiska banker, försäkringsbolag, pensionsfonder, investeringsfonder, högriskkapitalfonder, hedgefonder, ratingföretag, tillverkare, återförsäljare och försäljare av finansiella produkter och värdepapper, börser, oreglerade marknader, tillsyns- och övervakningsmyndigheter och kreditvärderingsinstitut – det är dessa som är det finansiella systemets huvudaktörer och som kommer att tvingas att ändra sitt beteende, att anpassa sig till striktare regler och anpassa sin egen organisation till de nya uppgifter som kommer att tilldelas dem.

1.3 **Inte alla aktörer på marknaden kan på ett generellt plan anses vara ansvariga.** Lyckligtvis har några viktiga sektorer, såsom några viktiga transnationella grupper, inte blivit direkt påverkade av krisen eftersom deras verksamhet ligger långt ifrån finansmarknadens stora kasino. Försäkringsbolag, kooperativa banker och folkbanker, sparbanker, men också ledande europeiska och globala affärsbanker, har inte behövt justera sina balansräkningar på grund av finansiella förluster och inte heller be sina egna regeringar om hjälp.

1.4 **"Den moraliska misären är orsaken till krisen".** EESK delar den sammanfattning av läget som Tomáš Baťa gjorde 1932 och måste tyvärr konstatera att ingenting har föränd-

rats! Arbetare och pensionärer, företag, medborgare, det civila samhällets organisationer, konsumenter och användare har alla ett stort intresse av att kunna förlita sig på ett effektivt och säkert finanssystem, med rimliga kostnader, som de kan anförtro sina besparingar, som de kan vända sig till för att få stöd för ett ekonomiskt initiativ och betrakta som ett oundgängligt instrument för ekonomisk tillväxt och med stor betydelse för viktiga sociala funktioner som pensioner, försäkringar mot sjukdom, olyckor och skador. Den ytterst allvarliga finanskrisen har satt allt detta på spel till följd av en allmän förtroendekris.

1.5 **Det är nödvändigt att återskapa förtroendet inte bara för de finansiella institutionerna utan också för de politiska institutionerna och tillsyns- och kontrollmyndigheterna** som ju inte har kunnat förebygga denna katastrof som hittills har kostat 2300 miljarder euro enligt Internationella valutafondens senaste beräkningar.

1.6 **Allmänhetens förtroende har skakats i sina grundvalar.** Den likviditetskris som finanskrisen utlöste har drabbat den reala ekonomin med full kraft. Arbetslösheten har stigit till mer än 10 %, med toppar på 22 % i Lettland och 19 % i Spanien. Sammanlagt var mer än 23 miljoner människor arbetslösa i december och denna siffra väntas stiga ytterligare. Alla länder har noterat stora underskott som måste reduceras med hjälp av åtgärder som helt säkert inte kommer att främja tillväxten utan kommer att verka som en bromskloss för en återhämtning som har visat sig vara trög och som inte haft någon positiv inverkan på sysselsättningen.

1.7 EESK har under de senaste åren utarbetat en rad yttranden med förslag som i många fall ignorerats. Om man hade tagit hänsyn till dessa förslag skulle de säkert ha bidragit till att undvika eller åtminstone dämpa de förödande effekterna av krisen.

1.8 EESK uppmanar de europeiska institutionerna att skynda på reformprocessen. Ett och halvt år efter det att Larosière-kommission lagt fram sina slutsatser har EU:s beslutsprocess ännu inte gått in i sitt slutskede. Tyvärr har regeringarna försvagat reformförslaget genom att utesluta t.ex. möjligheten för en europeisk tillsynsmyndighet att agera gentemot de transnationella finansiella institutionerna.

1.8.1 Kommittén ställer sig positiv till kommissionens meddelande om de lagstiftningsförslag som ska stärka regleringen och insynen av finansmarknaden. Dessa förslag, som lades fram under tiden som arbetet med detta yttrande pågick, går i önskad riktning. De viktigaste aspekterna är att stärka tillsynen av kreditvärderingsinstitutet och inleda en diskussion om företagsstyrning. Åtgärds paketet kompletteras av rapporter om bonusar till höga chefer och lönepolitiken. Kommissionen har åtagit sig att inom 6–9 månader lägga fram ytterligare förslag om förbättring av derivatmarknadens funktion, lämpliga åtgärder angående blankning och CDS (Credit Default Swaps) samt förbättring av direktivet om marknader för finansiella instrument (MiFID).

1.8.2 **EESK väntar med intresse på de andra initiativ som utlovats** när det gäller ansvar: Översynen av direktivet om system för garanti av insättningar och av direktivet om system för ersättning till investerare. Direktivet om marknadsmissbruk och kapitalkravsdirektivet (CRD IV) kommer att ändras och ett nytt förslag om paketerade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (PRIIP) håller på att utarbetas. För att minska regleringsarbetet kommer kommissionen att lägga fram ett meddelande om påföljder inom finanssektorn.

1.9 **EESK anser att det är nödvändigt att arbeta intensivare med att förbereda det finansiella systemet för tiden efter krisen.** Systemet ska vara öppet, socialt och etiskt ansvarsfullt, bättre kontrollerat och innovativt. Dess tillväxt ska vara balanserad och förenlig med det övriga ekonomiska systemet och det ska vara inriktat på att skapa mervärde på medellång och lång sikt och hållbar tillväxt.

1.10 **Flera miljoner människor arbetar inom finanssektorn. Det stora flertalet är hederliga människor som arbetar professionellt och som förtjänar allas respekt.** En liten minoritet oansvariga och skrupelfria personer har skadat anseendet för en hel yrkeskategori.

1.11 **EESK rekommenderar en större öppenhet i synnerhet när det gäller att identifiera risker.** OTC-marknaderna bör inte öppnas för bilaterala transaktioner, utan begränsas till transaktioner med en central motpart som kan bedöma den samlade risknivån och begränsa tillträdet till transaktioner för parter som är alltför exponerade. Transaktionerna bör göras på

en enda plattform eller möjligen på ett fastställt urval av plattformar för att på så sätt förbättra öppenheten på marknaderna.

1.12 **Företagets sociala ansvar bör genomsyra alla verksamheter och allt uppförande inom finanssektorn. Man har lagt större vikt vid en stor försäljningsvolym än vid goda investeringsråd.** Man bör återvända till en hög yrkesetik och klart fördöma de sammanslutningar inom finanssektorn som borde ha uppmuntrat ett korrekt beteende och vidtagit sanktionsåtgärder mot de företag som blivit dömda för ont uppsåt, bedrägeri eller straffbart beteende.

1.13 **De nationella och europeiska myndigheterna bör eftersträva öppnare och mer demokratiska styrelseformer som omfattar berörda parter inom reglerings- och tillsynsområdet.** Arbetstagare, företag, konsumenter och användare bör ha en erkänd roll inom styrningen av bolag. EESK rekommenderar att det civila samhället i högre grad medverkar i samråd och konsekvensanalyser. Kommissionens nyligen antagna beslut angående val av expertgrupper visar att det fortfarande enbart är industrins behov som tillgodoses, medan konsumenter och arbetstagare inte engageras i tillräcklig grad. EESK rekommenderar ännu en gång en balanserad representation från det civila samhället i de expertgrupper och de kommittéer som kommissionen utser.

1.14 En bolagsstyrning där kraven på hederlighet och öppenhet omfattar såväl företagsledning som aktieägare, vars kapitaltillgångar hittills definitionsmässigt har betraktats som lagligt förvärvade. Uppseendeväckande fall har visat att detta inte alltid är fallet.

1.15 **Företagsledarnas roll har blivit alltför omfattande, liksom ersättningsnivåerna som ofta nått astronomiska höjder,** även efter det förstatligande som genomförts för att rädda några finansinstitut från konkurs. Det är nödvändigt att begränsa bonusarna, som bör införas endast då man uppnått stabila resultat på medellång sikt som ligger över genomsnittet. I stället bör man införa belöningsystem för personalen som är knutna till ansvarsfulla försäljningsmetoder, inte till kampanjer för bankprodukter som utformats utan större hänsyn till konsumenternas behov, i syfte att förbättra av humankapitalets kvalitet, medarbetarnas yrkeskunnande, kundernas tillfredsställelse och större professionalism.

1.16 **EESK rekommenderar att de nationella tillsynsmyndigheterna vidtar seriösa och effektiva åtgärder.** Myndigheterna verkar dock inte vara helt övertygade om att det är lämpligt att vidta åtgärder som inte bara höjer den etiska nivån, utan som kan bevara den explicita eller dolda riskprofilen i framtiden. Många högrisktransaktioner som genomförts för att mångdubbla vinster och bonusar hade kunnat undvikas

1.17 **EESK föreslår att varje form av hänvisning till rating tas bort från EU-lagstiftningen när det gäller klassificering av investeringar och motsvarande täckning i riskfonder**, i linje med Basel II-principerna, och föreslår att de nationella myndigheterna omprövar investeringspolitiken.

1.18 **Klassificeringen av medlemsstaternas statskuld bör uteslutande göras av ett nytt oberoende europeiskt institut.** Meddelanden om nedgradering av ett lands statsskuld, som nyligen skett i Greklands fall och i andra europeiska länder som befinner sig i svårigheter, har orsakat allvarliga problem på marknaderna eftersom dessa meddelanden har drivit på våldsamma spekulativa angrepp på statsobligationerna och därigenom förstärkt känslan av allvarlig kris.

1.19 **De stöd som beviljats Grekland kommer att skydda det internationella finssystemet** som har utfärdat en garanti för den grekiska skulden på flera hundra miljarder euro och även förlitat sig på världens största affärsbank som har dolt viktiga lån så att de inte redovisades i Greklands officiella räkenskaper. Enbart de franska och tyska bankerna har tillsammans lånat ut 115 miljarder (76,45 miljarder respektive 38,57 miljarder). Ännu en gång kommer de europeiska skattebetalarna att få betala för olagliga handlingar. De ekonomiska och sociala kostnaderna för det grekiska folket kommer att bli mycket höga.

1.20 **EESK anser att det är lämpligt att närmare diskutera frågan om beskattning av viss finansiell verksamhet**, i synnerhet sådan som till övervägande delen kännetecknas av spekulat. Ett yttrande i detta ärende har nyligen antagits.

1.21 EESK rekommenderar att man upprättar integrerade krishanteringssystem med effektiva kriterier för tidig varning, förebyggande åtgärder och vägar ut ur krisen. Det är nödvändigt att utveckla tillförlitliga mekanismer för ömsesidigt ansvar mellan myndigheterna i medlemsstaterna, i synnerhet när det gäller stora europeiska företagsgrupper. I Central- och Östeuropa, t.ex., är finansmarknaderna nästan uteslutande i händerna på väst-europeiska försäkringsbolag och banker.

2. Inledning

2.1 "Den moraliska misären är orsaken till krisen"

En vändpunkt i den ekonomiska krisen? Jag tror inte på spontana vändpunkter. Det som vi normalt kallar 'den ekonomiska krisen' är bara ett annat namn för den moraliska misären.

Moralisk misär är orsaken, den ekonomiska krisen är bara konsekvensen. Det finns många människor i vårt land som tror att pengar kan rädda oss från den ekonomiska tillbaka-

gången. Jag fruktar konsekvenserna av detta misstag. I den situation vi nu befinner oss i behöver vi inte spektakulära åtgärder eller tillfälliga lösningar.

Vi behöver en moralisk inställning till människor, arbete och allmän egendom.

Aldrig mer ska vi stödja konkurser, aldrig mer skuldsätta oss, aldrig mer kasta bort värden för ingenting, aldrig mer exploatera arbetstagarna. Hellre än att hänge oss åt lättja och slöseri, skulle vi efter krigstidens fattigdom ha försökt resa oss ur fattigdomen och göra arbete och sparande effektivare, attraktivare och hederligare. Du har rätt. Det är nödvändigt att övervinna förtroendekrisen, men vi kommer att kunna göra med tekniska och finansiella medel eller genom kreditgivning. Förtroende är en personlig angelägenhet och kan bara återupprättas genom ett moraliskt uppförande och det personliga exemplet." Tomáš Bata 1932.

2.2 *Ingenting har förändrats.*

2.2.1 Med detta citat vill kommittén inleda sitt yttrande på ett lite ovanligt sätt i stället för att göra ytterligare en lärd analys av krisen och de fel som begåtts av politikerna, kontrollmyndigheterna, kreditvärderings- och finansinstituterna, men även av investerare och aktieägare. Oräkneliga sidor har skrivits om detta problem, men det räcker med att säga att de åtgärder som redan vidtagits, som är under behandling eller håller på att utarbetas inom området för makro- och mikroprudentiell tillsyn i allt väsentligt är bra och förnuftiga, men att det fortfarande fattas en strukturell och organisk koppling mellan tillsyn av marknaden (banker, försäkringsbolag och finansiella marknader) och kontroll av betalningssystemen. Dessa kan ge värdefulla signaler, om de tolkas korrekt, om enskilda brister eller hot mot hela systemet. Myndigheterna bör undersöka om det är lämpligt att införa detta system med korskontroller.

2.2.2 Till skillnad mot tidigare avser inte det civila samhället att överlåta diskussionen om finansiella systemets framtid åt specialisterna, teknikerna och politikerna, utan avser att delta aktivt i uppbyggnaden av ett hållbart finansiellt system med tanke på att följderna av de beslut som fattas obönhörligheten kommer att drabba arbetstagarna, företagen och medborgarna. Först användes offentliga medel för att rädda de mest utsatta bankerna, sedan för att återuppliva ekonomin som höll på att kvävas på grund av en likviditetskris utan motstycke. Detta har ökat budgetunderskotten och statsskulder som nu ska saneras med hjälp av nya konsolideringsåtgärder som återigen kommer att belasta medborgarna med skatter och avgifter som de definitivt inte känner något behov av.

2.2.3 Det finansiella systemet efter krisen bör inte och kan inte vara detsamma som det som har utvecklats under de senaste 20 åren. Man måste ge avkall på de tillväxttal som en kortsiktig politik fick att nå oanade höjder.

2.2.4 En mycket hög avkastning fick de mest motiverade företagen att inleda fusioner som hade varit otänkbara ända tills för några få år sedan.

2.2.5 Dessa fusioner blev lättare att genomföra i och med den liberalisering och privatisering som ägde rum i många länder, och framför allt tack vare direktiven om den inre marknaden som inte bara upphävde de geografiska gränserna utan också gränserna mellan olika specialiserade områden såsom affärsbanker, investeringsbanker, finansbolag, börsnoterade bolag, förvaltare av värdepapper och betalningssystem, försäkringsbolag, etc.

2.2.6 De finansiella konglomerat som bildades kännetecknas av en stor heterogenitet, komplexa strukturer, korsägande av aktier, s.k. gyllene aktier (i synnerhet för f.d. offentliga banker). Detta gör att en global tillsyn av strukturerna är mycket svår, för att inte säga omöjlig. Först nu efter att stormen som vände upp och ned på marknaderna har blåst över har man insett att det är nödvändigt att upprätta olika former av transnationella tillsynssystem. Men beslutsprocesserna framskrider alltför långsamt. De mäktiga finansiella organisationerna försöker att begränsa myndigheternas reglerande åtgärder och de har lyckats att övertyga några europeiska regeringar att stödja deras ståndpunkter. Larosière-rapporten, de efterföljande direktiven, översynen av Basel II-avtalet och ändringen av IASB går framåt med stort besvär och många av löftena om förändring verkar försvinna under resans gång.

2.3 Avkastning

2.3.1 Avkastning och tillväxt

2.3.1.1 En hög avkastning har alltid betraktats som ett sundhetstecken för företaget. Det är också en faktor som stöder expansion genom återinvestering av vinsterna. Ett företag med en avkastning på det egna kapitalet på 10 % som återinvesterar sina hela sin vinst kan växa med 10 % om året om förhållandet mellan skulder och eget kapital bibehålls på samma nivå. Om företaget växer snabbare väger skulderna tyngre eller också måste nytt eget kapital tillföras.

2.3.1.2 Härav följer att de lönsammaste företagen har större möjligheter att växa och utvecklas.

2.3.2 Avkastning och risk

2.3.2.1 Man måste ofta acceptera en större risk för att förbättra avkastningen. Det hävdas att det som räknas är en av-

kastning som anpassats till risken. Bara en riskanpassad avkastning utgör ett verkligt skapande av nytt värde (dvs. för aktieägarna, inte nödvändigtvis för övriga intressenter).

2.3.2.2 Vem avgör vad som är en riktig bedömning av avkastning i förhållande till risk? Det gör naturligtvis finansmarknaden.

2.3.2.3 Vad har vi lärt oss av krisen? Vi har lärt oss att även om förmågan att tolka och bedöma många risker har förbättrats, kan marknaden inte alltid kvantifiera riskerna korrekt.

2.3.2.4 Således fick vissa modeller för avkastning och tillväxt, både på företagsnivå och för ekonomin i sin helhet, stort genomslag helt enkelt därför att riskerna med dem inte bedömdes på ett korrekt sätt.

2.3.2.5 Den viktigaste läxan som krisen lärt oss är att vi aldrig kommer att kunna bedöma alla risker korrekt.

2.3.3 Avkastningens drivkrafter

2.3.3.1 De två viktigaste drivkrafterna som främjar avkastning, inte bara för finansbolag, är:

— Förbättrad effektivitet som möjliggjorts av stordriftsfördelar (expansion) och diversifiering (bredare utbud av varor och tjänster).

— Innovation, dvs. utbud av varor och tjänster vars vinstmarginaler är större tack vare mindre konkurrens.

2.3.3.2 Därför har många aktörer på finansmarknaden länge levt efter mottot "stort är vackert" och "finansiella innovationer är bra". Faktum är att man har undervärderat de risker som är kopplade till dessa faktorer. Nämligen:

2.3.3.3 Storlek – stordriftsfördelar: Den största risken är systemrisken "too big to fail".

2.3.3.4 Ett brett utbud – diversifiering: Den största risken är alltid av systemnatur, men kan sammanfattas i uttrycket: "too interconnected to fail."

2.3.3.5 Finansiell innovation: Finansiell innovation innebär att nya varor/tjänster introduceras för att förvalta nya risker eller för att förvalta kända risker på ett nytt sätt. Om det hade varit fråga om banala åtgärder skulle andra redan ha vidtagit dem. Bedömningen av vilka risker detta medför görs ofta på ett ungefärligt sätt.

2.4 En dålig bedömning av riskerna med finansiella innovationer ligger till grund för finanskrisen. Men innovation är avgörande för att uppnå en hög avkastning, alltför hög i ljuset av tillväxttalen i de utvecklade ekonomierna. Man måste fokusera på orsaken till problemet snarare än på dess följder: Vi måste acceptera lägre avkastnings- och tillväxttal än de tvåsiffriga tal som det ansågs inte bara legitimt utan också nödvändigt att försöka uppnå. Anledningen till detta är att det per definition är mycket troligt att en hög avkastning i en ekonomi som inte kan växa som för 50 år sedan innebär risker som man inte kan bortse ifrån. Om vi inte klart säger att det är vanvetligt att i en utvecklad ekonomi försöka uppnå tvåsiffrig avkastning på egna investeringar kommer vi att fortsätta att ge näring åt de krafter som förde oss till randen av systemsammanbrott.

2.5 Bankernas och de finansiella mellanhändernas affärer.

Det finansiella systemet uppträder som förmedlare av monetära och finansiella tillgångar och risker. Riskförmedling sker i första hand genom derivatkontrakt, till största delen OTC-derivat. Penningpolitiken kan direkt påverka den monetära och finansiella förmedlingen, men står maktlös inför derivathandeln. Derivat-handeln behöver i själva verket minimala likvida belopp.

2.6 Risken med derivater eller riskerna med riskhantering.

Derivater har varit det främsta instrumentet för finansiell innovation. OTC-marknaden har varit arenan för riskdelning, där de risker som ursprungligen bars av en enskild aktör överfördes och splittrades upp i oräkneliga transaktioner. Teoretiskt sett borde detta innebära en spridning och därmed en försvagning av riskernas ursprungligen destabiliserande drag. Men man har bortsett ifrån att de oräkneliga inbördes förbindelser som dessa transaktioner skapar innebär en svårkontrollerad motpartsrisk, varvid man i själva verket förlorar känslan för den övergripande risken och ett fenomen uppstår som man kan kalla "*too interconnected to fail*".

2.7 En väg som leder till ett stabilare finanssystem

Det vore felaktigt att påstå att finansiella innovationer ska betraktas som något negativt för att de har bidragit till att skapa förutsättningarna för krisen. Men man får inte tro att det som har hänt bara är ett olycksfall i arbetet. Det visar i själva verket att systemet är oacceptabelt i den form det har haft.

En integrerad struktur för riskkontroll bör agera inom tre områden: Instrument, marknader och institutioner.

2.7.1 Instrumenten

Hellre än att förbjuda skapandet av nya instrument bör man införa en sorts registreringsmekanism som fastställer vem som

kan erbjudas dessa instrument. Icke-registrerade instrument får endast användas av kvalificerade aktörer. Man bör tillämpa samma princip som för läkemedel: Vissa kan säljas nästan fritt, andra bara mot recept och några bara genom särskilda strukturer.

2.7.2 Institutionerna

Den traditionella mikroprudentiella övervakningen som ska kontrollera en förmedlars *stand alone*-stabilitet är otillräcklig. För att skapa en makroprudentiell ram måste man ta hänsyn till två viktiga yttre faktorer:

- Inbördes förbindelser. Finansinstituten har gemensamma exponeringar som förstärker de negativa konsekvenserna av riskerna. Här har vi igen att göra med de två problemen "*too big to fail*" och "*too interconnected to fail*".
- Procyklikalitet. Det finansiella systemet bör hantera riskerna i det verkliga systemet. I praktiken händer det ofta att dynamiken i det ena systemet förstärker dynamiken i det andra med den konsekvensen att uppsving och kriser skärps i stället för att dämpas.

2.7.2.1 I det så kallade "skuggbankssystemet" har man inte bara försökt att uppnå legitima mål som större flexibilitet, utan också mål som inte är förenliga med tillsynsreglerna. De reglerade institutionerna, som t.ex. bankerna, har använt detta system för "regelarbitrage", dvs. för att öka låneandelen i strid med lagstiftningens operationella krav. Detta system bör omfattas av det rättsliga ramverket. Bankerna bör inte kunna utnyttja detta system för att undvika kapitalkrav.

2.7.3 Marknaderna

Krisen har otvetydigt visat att de finansiella marknaderna inte har självständig kapacitet att korrigera sig själva genom att nå nya jämviktsförhållanden i alla situationer. Det är därför en reell möjlighet att man relativt snabbt går från en stor mängd transaktioner till likviditetsbrist.

2.7.3.1 När transaktionerna är bilaterala, som fallet är med OTC-derivaten, kan en institutions konkurs snabbt "smitta" många motparter med systemrisk som följd. För att begränsa systemriskerna på marknaden är det nödvändigt att ersätta de bilaterala transaktionerna med transaktioner med en central motpart. Dessutom bör transaktionerna genomföras på en och samma plattform eller på ett definierat antal plattformar för att på så sätt säkerställa en större öppenhet. Det är troligt att dessa villkor kommer att leda till ökad standardisering av de handlade kontrakten. Detta är inte oönskad bieffekt, utan en positiv konsekvens som kommer att öka öppenheten på marknaderna.

3. Styresformer

3.1 Om det är svårt att kontrollera marknaderna, är det ännu svårare att kontrollera styresformerna. Även om kontrollen förefaller ligga hos den som har majoriteten, reellt eller genom avtal, tillåter de olika lagstiftningarna, varav några är mer liberala än andra, i praktiken skapandet av finansiella enheter med oklart ursprung. Förutom ett generellt problem med öppenhet, måste man ta hänsyn till en komplex problematik, nämligen att dolda makter och ekonomisk brottslighet tar sig in i finansvärlden. Problematiken omfattar statliga investeringsfonder eller fonder som är under statlig kontroll, penningtvätt, skatteflykt, skatteparadis. Med andra ord: en – inte nödvändigtvis dominerande – närvaro av "ogenomträngliga" intressen. Problemet berör inte bara de stora koncernerna, utan också – kanske i högre grad – den stora mängd finansbolag och investeringsfonder som inte nödvändigtvis är särskilt stora. Direktiven innehåller regler om vem som kan sitta i ledningen och vilka aktier som kan handlas på börsen, men nämner ingenting om kapitalets beskaffenhet och ursprung, som underförstått betraktas som lagligt. Det handlar inte om att införa nya regler, utan att fastställa operativa samband mellan de utredande myndigheterna och tillsynsmyndigheterna.

3.2 De stora koncernernas akilleshäla är ofta en svag ledning som är utformad så att den passar toppchefernas behov. Det är dessa chefer som har blivit företagets verkliga herrar. Utspänningen av kapitalet, som beror på en gradvis integrering mellan aktörerna på marknaden, har medfört en successiv försvagning av de viktigaste aktieägarnas ställning, i vissa fall i en sådan grad att de inte kunnat motsätta sig ett fientligt uppköpsbud. Stora koncerner på internationell nivå har först blivit uppköpta och sedan plundrade av konkurrenterna med mycket negativa konsekvenser för den reella ekonomin och för arbetstagarna.

3.3 *"...i en inte alltför avlägsen framtid kommer samhället att vara organiserat i ett helt annat system av ekonomiska, sociala och politiska grundinstitutioner och de viktigaste samhällsuppfattningarna eller ideologierna kommer att vara helt annorlunda. I den nya samhällsstrukturen kommer en annan klass eller grupp, nämligen företagsledarna, att vara den dominerande eller härskande klassen". (James Burnham, The Managerial Revolution: What is Happening in the World. New York: John Day Co., 1941).*

3.4 Den politiska makten har som ett lydigt redskap för bankernas toppdirektörer stött den omvandling. Inte ens i samband med de förvärv av banker som några stater nyligen tvingats att genomföra, har man kunnat få bättre ordning på förhållandet mellan direktörer och aktieägare. President Obamas uppmärksammade nederlag i konflikten med ledningen i AIG, som inkasserade 165 miljarder dollar som togs direkt från de 170 miljarder dollar som USA:s finansministerium ställt till företagets förfogande, ger en uppfattning om den omåttliga makt, och i detta fall fräckhet och arrogans, som kännetecknar direktör-

erna. I USA har de stora bankerna åter kommit på fötter tack vare de 787 miljarder i stimulansåtgärder som skattebetalarna stått för. Och sedan har de överöst sina direktörer med bonusar (49,5 miljarder bara till Goldman Sachs, JpMorgan-Chase och Morgan Stanley). Och nu får de dessutom mindre skatt tack vare de magiska bonusarna. Eftersom ersättningarna är avdragsgilla kommer hela systemet (enligt beräkningar av Robert Willens LLC) att spara ca 80 miljarder dollar. I Europa är siffrorna lägre, men RbOS har delat ut 1,3 miljarder pund. Ingenting förändras!

3.5 Det är nödvändigt att på allvar tänka igenom styresformerna så att makten kan omfördelas mellan aktieägare och direktörer och så att var och en hamnar på rätt plats.

3.6 De berörda parternas deltagande i styrningen av företaget och en mer avancerad ekonomisk demokrati kan bidra till en bättre maktbalans och samtidigt få företagen att byta ut sina kortsiktiga strategier mot långsiktiga till uppenbart gagn för hela ekonomin.

3.7 Hållbara och stabila vinster och en försiktig riskhantering och investeringspolitik bör känneteckna den nya inriktningen på det finansiella systemet efter den bekymmerslösa perioden med tvåsiffriga tillväxttal.

4. Kredit – en utvecklingsfaktor och en social funktion

4.1 Det finansiella systemets oersättliga arbete med att kanalisera resurser mot produktiva verksamheter har uppenbart positiva sociala effekter. Det arbete och den rikedom som skapas av företagen, bl.a. tack vare stödet från bankerna, omfördelar välfärd och tjänster i samhället. Försäkringsbolagens riskdelning skapar stabilitet och lugn för den ekonomiska verksamheten.

4.2 Den sociala funktionen bör dock inte förväxlas med en "social" riskbedömning. Banker är som vilka andra företag som helst och måste ta ansvar för de medel som den har blivit anförtrodd. En bank som finansierar ett företag som står på randen av konkurs riskerar att hamna inför domstol, och om det gäller privatpersoner, kan banken komma att anklagas för att ha förmått dem att ta på sig för stora skulder.

4.3 Det enda giltiga kriteriet för att bevilja lån är en sträng, objektiv och ansvarsfull riskbedömning, givetvis tillsammans med en bedömning av de sociala målen med de medel som lånas ut. Det är skillnad att bevilja ett lån till en företagare som avser att öka produktionen eller som vill kunna undvika avskedanden och att bevilja ett lån till en företagare som flytta sin verksamhet till utlandet. Detta är universella kriterier som gäller för alla banker, stora som små, aktiebolag, kooperativ, eller sparbanker och också för banker som har en uttalad "social" funktion, som att bevilja mikrokrediter, etiska krediter eller socialt ansvarsfulla krediter.

5. Vilket finansiellt system ska vi ha efter krisen?

5.1 För nästan 80 år sedan pekade Tomáš Baťa ut den rätta vägen: Att vi på ett beslutsamt sätt återvänder till en yrkesetik, att vi återupptäcker de värden och principer som med tiden blivit kraftigt försvagade, att investerarna accepterar en rimligare men stabilare avkastning som en del av en långsiktig politik, att vi skiljer på verksamhet av rent spekulativ karaktär, som bör regleras bättre, och övrig finansiell verksamhet.

5.2 Ett öppet finansiellt system som kan ge tillräcklig information för att man ska förstå vilka risker som är förknippade med de transaktioner som erbjuds: kreditkort med automatisk förlängning (några mycket stora företag har nyligen blivit förbjudna att sälja sina produkter som bryter mot lagarna mot ocker och penningtvätt) till enkla finansiella produkter och till de mest komplexa.

5.3 Ett socialt ansvarsfullt finansiellt system. Jakten på kort-siktiga vinster har förmått många finansbolag att prioritera kvantitet, dvs. försäljningsvolym, framför kvaliteten på de tjänster som erbjuds kunderna. Många har låtit sig påverkas av erbjudandena om att köpa finansiella produkter som har visat sig vara helt olämpliga för spararnas behov. I dessa fall kan man säga att en produkt sålts trots rådgivning och trots att det strider mot sunt förnuft och grundläggande yrkesmässiga normer i stället för med hjälp av välgrundad rådgivning. För att uppnå bättre resultat har sådana försäljningar pressats fram genom dagligt kommersiellt tryck i utbyte mot premier och bonusar, men även med fall av mobbing mot dem som inte lyckades att uppnå de allt högre satta målen. Lagens princip om bedrägeri vid affärstransaktioner och dolda fel borde gälla även för det finansiella systemet.

5.4 Ett etiskt ansvarsfullt finansiellt system. Finanssektorns branschorganisationer bör ta initiativ för att förebygga skadliga fenomen och ta ansvar för att utmäta påföljder som varnande exempel för de företag som har dömts för ont uppsåt, bedrägeri eller straffbart beteende. Ett sådant ställningstagande har ännu inte kommit till uttryck.

5.5 Ett finansiellt system som är bättre reglerat och kontrollerat. Antalet aktörer i det finansiella systemet ökar ständigt medan tillsynsmyndigheternas kapacitet att noggrant följa utvecklingen på marknaden och de lagstiftande myndigheternas förmåga att ingripa och hålla oönskade element, för att inte tala om kriminella organisationer borta minskar. Här krävs en insats för att rationalisera, rensa ut och införa ordning i finanssektorn. Även om finanssektorn bör använda sig av de mest avancerade förvaltningsmodellerna, är det inte riktigt fråga om en industri som alla andra. Det finansiella systemet handhar en speciell typ av kapital som utgörs av spararnas och kundernas förtroende som är avgörande för verksamheten. Det räckte förr med att ge ett värdepapper tre A:n för att spararen skulle känna sig helt lugn. Verkligheten har visat att de befintliga mekanismerna inte på långa vägar kan garantera full säkerhet.

5.6 Ett innovativt finansiellt system. Jakten på nya finansiella instrument som bättre uppfyller marknadens krav bör även i fortsättningen vara motorn i ekonomin. Att minska låneandelen, att öka möjligheterna att skydda sig mot risk, att nöja med en rimlig avkastning är den rätta vägen: Att återvända till framtiden. Efter att ha tagit två steg tillbaka från äventyret tar vi nu tre steg framåt mot en framtida hållbar utveckling.

Bryssel den 16 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kreativitet och företagande: instrument för att bekämpa krisen" (initiativyttande)

(2011/C 48/09)

Föredragande: **Madi SHARMA**

Den 18 februari 2010 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Kreativitet och företagande: instrument för att bekämpa krisen".

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 september.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 109 röster för, 2 röster emot och 6 nedlagda röster:

1. Förord – en väg ut ur krisen

För att ta sig ur finanskrisen och lösa problemen med arbetslöshet, fattigdom, ojämlikheter, globalisering och klimatförändringar måste EU se till att medborgarna är öppna för nya idéer.

1.1 Detta yttrande behandlar mervärdet av **kreativitet och företagande** som ett instrument för att komma ur krisen, med fokus på investeringar i **humankapital** och främjande av en **"allt är möjligt"-attityd**.

1.2 Företagande i Europa förknippas ofta med nystartade företag, små och medelstora företag, den vinstdrivande sektorn och socialt företagande. **Företagande är "individens förmåga att omvandla idéer till handling"**, och därför får dess värde för samhället, särskilt i kristider, inte underskattas eller avfärdas. Detta omfattar

- kreativitet, innovation och risktagande,
- förmåga att planera och leda projekt för att uppnå mål,
- stöd i vardagen i hemmet och i samhället,
- arbetstagare som är medvetna om det sammanhang de verkar i,
- förmåga att utnyttja möjligheter,
- en grund för mer specialinriktade färdigheter och kunskaper som krävs för att etablera en social eller kommersiell verksamhet ⁽¹⁾.

2. Sammanfattning och rekommendationer

2.1 Syftet med detta yttrande är att undersöka hur EU-medborgarnas potential kan uppvärderas och tas i anspråk. En heltäckande strategi kommer att användas för att skapa möjligheter för ett större antal människor, oberoende av ålder, kön, ras, förutsättningar eller social situation. De särskilda regionala, nationella och europeiska program som främjar *kreativitet och företagande* måste emellertid ta hänsyn till missgynnade grupper för att avhjälpa ojämlikheter i samhället.

2.2 I yttrandet tas följande punkter upp:

- Hur man kan bevara mångfalden i Europa och samtidigt omvandla den till en gemensam identitet.
- Hur EU kan ge medborgarna möjligheter och öka deras handlingsutrymme.
- Hur man kan göra EU till ett område som präglas av stolthet, ambitioner och värderingar, med medborgare som är ambassadörer och som lyfter fram goda resultat.

2.3 Efter finanskrisen konstaterar EESK att vi behöver främja skapandet av sysselsättning och av sunda och hållbara ekonomier i medlemsstaterna. För att skapa arbetstillfällen av hög kvalitet krävs såväl företagande av hög kvalitet som investeringar i offentliga och privata sektorer, i syfte att skapa en internationellt konkurrenskraftig ekonomi. Företagande är ett redskap för att klara denna utmaning och ge alla delar av samhället ett realistiskt hopp om goda resultat samt hjälpa Europa att utveckla en mer dynamisk identitet.

⁽¹⁾ KOM(2005) 548, bilaga punkt 7.

2.4 Europa 2020-strategin ställer upp tematiska och mål-inriktade centrala faktorer för följande prioriteringar:

- Att skapa värde genom att bygga tillväxten på kunskap.
- Att öka delaktigheten i ett samhälle för alla. Det är av central betydelse att vi kan främja vidareutbildning, kreativitet, innovation och företagande och underlätta för enskilda att byta jobb, eftersom den framtida ekonomin kommer att skapa fler jobbmöjligheter förutsatt att arbetstagaren är anpassningsbar.
- Att skapa en konkurrenskraftig, sammanlänkad och miljövänligare ekonomi.

2.5 Krisen banar väg för nya modeller för utveckling, tillväxt och styrning. För att åstadkomma förändring är det avgörande att ramvillkoren förbättras och harmoniseras, och detta ger arbetsmarknadsparterna och det civila samhället en möjlighet att bidra med praktiska och konkreta mekanismer.

2.6 Europas humankapital skulle snabbt kunna tas i anspråk om en positiv miljö skapas. För att åstadkomma detta bör man ta fasta på följande enkla och realistiska rekommendationer:

10 viktiga steg mot förändring:

1. VISION – en enad vision för Europa.
2. UTBILDNING – att främja ambitioner.
3. RÖRLIGHET – att skapa möjligheter för organiserat lärande.
4. RISKMEDVETENHET – att hjälpa medborgarna att komma över sin ovilja att ta risker.
5. STIMULANS – att främja företagande.
6. ANSVARIGHET – i EU-projekt.
7. SAMHÄLLE – att främja aktivt medborgarskap.
8. GENOMFÖRANDE – av politik för företagande och små och medelstora företag.
9. SAMRÅD – ett debattforum för berörda aktörer.
10. FRÄMJANDE – av en ny kultur i medier och via ambassadörer.

2.7 Att genomföra dessa rekommendationer bör vara allas ansvar och inte ses som en enda aktörs uppgift. I en värld som präglas av snabb förändring och komplexitet kommer människor att behöva nya färdigheter och kunskaper för att undvika utslagning. Arbetsmarknadsdialogen kan bidra till förändring för att uppnå målen i Europa 2020-strategin och utveckla hållbart företagande. Vi behöver skapa en tradition i Europa som främjar företagande bland enskilda och organisationer.

2.8 Det europeiska mervärdet i att investera i företagande:

Om jag ger dig 1 euro och du ger mig 1 euro har vi 1 euro var.

Om jag ger dig 1 idé och du ger mig 1 idé har vi 2 idéer var.

Företagande i Europa = 500 miljoner människor + 500 miljoner idéer + 500 miljoner handlingar.

Hur många av dessa idéer kan ta oss ur krisen?

3. Europa i dag

3.1 Under 2008 drogs Europa in i en finanskris som började i USA och som fick allvarliga ekonomiska och sociala konsekvenser för samhället. Orsakerna till krisen är väl dokumenterade, och Europa är ett av de områden som drabbats värst på medellång och lång sikt.

3.2 EU har år 2010 över 20 miljoner arbetslösa. Unga människor, kvinnor, äldre arbetstagare, invandrare och andra utsatta grupper utgör majoriteten av detta outnyttjade humankapital. Varken den offentliga sektorn, som brottas med enorma underskott, eller storföretagen, som står inför utmaningar som rör krisen och globaliseringen, kommer på egen hand att ha kapacitet att skapa dessa arbetstillfällen på kort sikt. Tanken om en snabb återgång till stark tillväxt i EU är inte realistisk om det inte sker en förändring av de strukturella förutsättningarna, eftersom arbetslöshet framför allt är ett strukturellt problem och inte kan tillskrivas konjunktursvängningarna.

3.3 EU måste fokusera på ekonomin, hållbart företagande, sysselsättning och socialpolitik, men globaliseringen kommer inte att vänta på EU, trots att vi har mycket att bidra med till andra aktörers utveckling. Den europeiska dimensionen erbjuder möjligheter till utbyte av erfarenheter och ett verktyg för att skapa en starkare europeisk identitet både i och utanför Europa.

3.4 EU består i dag av 27 talangfulla, väl integrerade och produktiva medlemsstater med grannländer som är mycket angelägna om att bli medlemmar. Unionen har många starka sidor – fred, stabilitet, mångfald, regelsystem, goda styresformer och solidaritet. Europa har stor respekt för sociala värden och för sina territorier. På det ekonomiska planet omfattar den europeiska marknaden 500 miljoner människor, och företagen har goda möjligheter till tillväxt.

3.5 Det är nu som EU bör optimera sin kollektiva styrka.

4. Företagande – en av EU:s starka sidor och en väg ut ur krisen

4.1 Företagande handlar om att skapa välbefinnande som kommer att ta Europa ut ur krisen. Företagande och mångfald bland de ekonomiska aktörerna erkänns i Lissabonfördraget, och man behöver nu utveckla nya former för hållbart företagande som en central faktor för tillväxt i syfte att bevara Europas konkurrenskraft.

4.2 Man måste i detta sammanhang hitta nya idéer och få företaget att ta fart för att skapa förtroende, trovärdighet och fortsatt tillväxt för framtiden. Välbefinnandet kommer att bidra till investeringar i utbildning, sysselsättning, kompetens, produktivitet, hälsa och sociala förhållanden, där företagande, kreativitet och innovation är grundläggande instrument för samhällets utveckling.

4.3 Omfattande forskning och teoretisk, empirisk och praktisk erfarenhet från näringslivet visar att det finns en tydlig koppling mellan företagande och tillväxt⁽²⁾. Näringslivsorganisationer, fackförbund, internationella utvecklingsorgan, Världsbanken, ILO, OECD och icke-statliga organisationer stöder främjandet av företagande som ett mycket viktigt redskap för tillväxt, utveckling, fattigdomsminskning och social integration. EESK har i många av sina yttranden lyft fram företagandets samhällsvärde, och många medlemsstater har tagit fram exempel på bästa praxis för företagande.

4.4 Företagande betraktas allmänt som ett redskap för innovation, investeringar och förändring och är därför ovärderligt när det gäller att ta EU ur den aktuella ekonomiska situationen,

⁽²⁾ Audretsch, D. B. och R. Thurik (2001), "Linking Entrepreneurship to Growth", OECD:s vetenskapliga, tekniska och industriella arbetsdokument, 2001/2, OECD Publishing. doi: 10.1787/736170038056.

som präglas av en stor osäkerhet. I detta sammanhang är erkännande av kunskaper och kompetens genom företagande ett sätt att lösa problem och vidareutveckla nya idéer.

4.5 Den ekonomiska utvecklingen i EU har alltid gått hand i hand med ett starkt engagemang för den sociala dimensionen, och detta måste fortsätta genom att företagsverksamhet införlivas i det dagliga livet. Detta gäller även områden utanför näringslivet:

— Arbetet för social integration och fattigdomsminskning kan stödjas genom företagande "eftersom samhället står i centrum för innovationsanalysen"⁽³⁾ när samhällets idéer, praxis och institutioner förändras.

— Miljöskyddet är beroende av hållbara energikällor och anpassning till klimatförändringarna, och detta kommer att leda till nya arbetsmetoder, mer miljövänliga arbetstillfällen samt skapande av nya "gröna" jobb och ny teknik.

— Turism, förnyelse och migration, inbegripet förnyelse av landsbygdsområden och mindre gynnade regioner, kommer att kräva insatser från företagens sida för att skapa arbetstillfällen och förbättra infrastrukturen, särskilt inom sektorer som stadsförnyelse, jordbruk, skogsbruk samt ö-⁽⁴⁾ och lantgårdsturism.

— Kreativitet används i utbildningen för att fastställa vilka drivkrafter som ligger bakom en önskan att lära i syfte att se till att människor i alla åldrar fortsätter att förvärva nya kunskaper.

— Sjukvården tillämpar nya arbetsmetoder och ny teknik för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för vård, forskning och tillhandahållande av läkemedel och behandlingar.

— Den demografiska utvecklingen kommer att kräva en anpassning av samhället samt nya och kreativa lösningar vad gäller infrastruktur, tjänster, arbete, familj och socialt skydd.

— Icke-statliga organisationer och deras projekt för uppsökande verksamhet och utbildning är effektiva och banbrytande inom många sektorer som kräver nya lösningar för att hantera samhällsutmaningar.

⁽³⁾ Det europeiska civila samhällets plattform för livslångt lärande (EU-CIS-LLL), Barcelona 2010.

⁽⁴⁾ Bornholm, Danmark.

— Den offentliga sektorn kommer att kräva nya lösningar för att kunna bevara eller utöka tjänsteutbudet med en begränsad budget.

4.6 Alla människor har talang och besitter kreativitet och en företaganda som kan stimuleras under gynnsamma förhållanden. Det är av avgörande betydelse att fokusera på individen, och samtidigt ta hänsyn till mångfalden, eftersom utestängning och diskriminering skapar en ond cirkel som leder till att principen om lika möjligheter undergrävs: Ju mindre människors potential förverkligas, desto mindre motiverade är de att utveckla sina färdigheter⁽⁵⁾. Detta kan i dagens Europa särskilt lösa problemet med det stora antalet okvalificerade och arbetslösa människor. Dessutom kan en mångsidig strategi bidra till att skapa möjligheter för ett större antal människor, oberoende av ålder, kön, ras, förutsättningar eller social situation.

4.7 En rad kollektiva faktorer bidrar till att skapa en gynnsam miljö för goda resultat vad gäller alla aspekter av livet, inklusive att ta sig ur en kris:

— En tydlig VISION med en genomförbar UPPGIFT och realistiska MÅL.

— Ett PROJEKT med GEMENSAMT SYFTE/GEMENSAM IDENTITET.

— FOKUS och en "ALLT ÄR MÖJLIGT"-ATTITYD.

— Ett LEDARSKAP som främjar individualitet tillsammans med starka gemensamma VÄRDERINGAR.

5. 10 steg – en lista över åtgärder som kan sättas i verket för att skapa en positiv miljö

Tillväxt skapas inte i ett tomrum – det krävs likasinnade människor, nätverk och intressenter. Skapandet av en tradition i samhället, på arbetsplatsen och i hemmet kommer att möjliggöra företagande för enskilda och organisationer, främja skapandet av nya arbetstillfällen genom små företag och öka tillgången på

kvalificerad arbetskraft. Berörda parter, dvs. arbetsgivare, fackförbund, icke-statliga organisationer, den offentliga sektorn och beslutsfattare, kommer att behöva gå samman för att skapa en kulturförändring som öppnar dörren till en "företagarkultur" för ALLA människor, inte bara för att stödja återhämtningen från denna kris utan också för att hantera de mer långsiktiga utmaningarna för vår planet.

5.1 **En tydlig enad vision för Europa**⁽⁶⁾ måste förmedlas tillsammans med en strategi och konkreta mål. Detta måste omfatta ett politiskt ledarskap med ansvarsskyldighet och verklighetsanknytning. Den inre marknaden kommer att innebära ekonomiskt välbefinnande för alla, en ökad rörlighet, nya kunskaper, affärsmöjligheter och en större valfrihet och måste därför ges nya impulser och fullbordas. Företagande för alla måste ingå som en del i alla politikområden.

5.2 **Utbildning i företagande runt om i Europa** som ingår i läroplanen och utgör en del i livslångt lärande kräver fortfarande ett genuint engagemang från ledarnas sida. Främjande av ambitioner och vikten av kreativitet och företagande måste värdesättas och inte blandas samman med företagsverksamhet och generering av vinster. Kreativiteten utvecklas genom både formell och informell utbildning. Utbildare måste vara fullständigt engagerade för att man ska kunna säkerställa att budskapet förmedlas på korrekt sätt. Lärare kan ställa sig negativa till en snäv definition av företagande som nystart av företag, men vara mer öppna för ett brett koncept som en nyckelkompetens i livet. En "entreprenörstrappa" kan användas för att utveckla aktiviteter och undervisning i syfte att skapa en företaganda i klassrummet⁽⁷⁾.

5.2.1 Lärare behöver pionjärmeter, experimentell undervisning och mekanismer för att ge eleverna aktuella kunskaper och tillgång till teknik som speglar globaliseringen. De måste betrakta sin roll som "katalysatorer" som hjälper eleverna och studenterna att bli mer självständiga och ta initiativ till att lära sig mer. Effektivare lärarutbildningar, utbyte av god praxis och nätverk⁽⁸⁾ kan liksom nya metoder och verktyg hjälpa lärare att anpassa sig till alla typer av lärande. Partnerskap med arbetsgivare, fackföreningar och icke-statliga organisationer skulle kunna övervägas för att stödja kunskapsöverföringen.

⁽⁶⁾ Medborgarna måste ställa sig bakom följande:

- I. Visionen för Europa: ett Europas förenta stater som respekterar alla kulturer och språk med en öppenhet mot världen.
- II. Europas styrka: skapande av en gemensam och fredlig enhet efter århundraden av inbördeskrig och konflikter.
- III. EU står för: en välmående politisk enhet som ger den enskilde alla möjligheter och gör det möjligt att förverkliga gemensamma drömmar.
- IV. Att vara EU-medborgare innebär att ha gemensamma värderingar, huvudsakligen en bra blandning av individuella (prestationer) och gemensamma värderingar.
- V. Fördelen med att vara EU-medborgare: utnyttjandet av EU-dimensionen i kulturella, ekonomiska och vetenskapliga sammanhang, att utnyttja individernas egna kunskaper och kvalifikationer för deras egna och andras framtid.

⁽⁷⁾ EUT C 309, 16.12.2006, s. 110.

⁽⁸⁾ Mot ett fördjupat samarbete och en större samstämmighet vad gäller utbildning i entreprenörskap, Europeiska kommissionen, mars 2010.

⁽⁵⁾ Hillman 1997.

5.3 Att skapa möjligheter för organiserad rörlighet i utbildningssyfte måste bli en naturlig del av att vara EU-medborgare. Tillgång till utbildning är en avgörande faktor för social sammanhållning, politiskt deltagande och utövande av medborgarskap⁽⁹⁾. EESK skulle kunna inleda en diskussion med berörda aktörer om ett ambitiöst initiativ för EU:s framtida utbildningsmodell för att sedan lägga fram det för EU:s beslutsfattare.

5.3.1 Kunskapstriangeln (utbildning, forskning och innovation) spelar en avgörande roll för att främja tillväxt och sysselsättning i framtiden. Erasmus, Leonardo, Sokrates och andra program måste vara öppna för alla, det måste bli enklare att delta i dem och byråkratin inom dem måste minska. De måste också innehålla rätt incitament för deltagande. EESK rekommenderar att man inför ett Europass där all utbildning i Europa som innehavaren deltagit i samlas.

5.4 Att hjälpa medborgarna att komma över sin ovillighet att ta risker och främja en "allt är möjligt"-attityd bör vara en huvudprioritering för att utveckla ett produktivt samhälle. Man bör medvetet sträva efter att lämna den negativa "misslyckandekultur" som i dag finns i Europa för att i stället lyfta fram de fördelar och vinster som kreativitet och innovation innebär för samhället.

5.4.1 Man bör överväga att införa innovativa finansieringsmekanismer. Dessa skulle kunna omfatta mikrokreditmekanismer (Progress, ESF, Jasmine, Jeremie och ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation) och mikrolån för kreditkassor och samhällsprojekt⁽¹⁰⁾. Dessa verktyg kan stödja företagare och även bidra till hållbarheten i samhälls- och utvecklingsinitiativ, särskilt för icke-statliga organisationer.

5.4.2 Befintliga instrument för att stödja innovation måste anpassas mot bakgrund av de förändringar som sker på innovationsområdet (tjänster, öppen och användarinriktad innovation). Genom att hantera och minska komplexiteten, öka flexibiliteten i systemen, underlätta samarbete och snabbare ge tillgång till finansiering kan man påskynda omvandlingen av kunskap till säljbara produkter.

5.5 Uppmuntra stora företag att utveckla och stimulera företagarandan: Alla medarbetares kompetens och talang måste värdesättas eftersom arbetsstyrkan rymmer mycket praktisk och

intellektuell kompetens. Man bör uppmuntra identifieringen av kompetens och immateriella tillgångar genom att utveckla nya redskap som stöder detta arbete.

5.5.1 Praktik- och lärlingsplatser för studenter och arbetslösa bör främjas och uppmuntras i större utsträckning.

5.5.2 Utvecklingen av en företagsram för att etablera företagsavknoppningar, där det stora företaget erbjuder stöd, handledning och marknadsmöjligheter för innovatörer skulle kunna utnyttjas för att marknadsföra registrerade patent som ännu inte har presenterats. Stödåtgärder för kommittéer för social dialog och arbetsmarknadsparter för att genomföra och bidra till konsekvensanalyser i förbindelse med EU:s sysselsättningsstrategi och Europa 2020-strategin bör övervägas vid utvecklingen av relationer och främjandet av en optimal arbetsmiljö.

5.6 En utvärdering av EU-projektens långsiktiga mål måste genomföras för att motivera investeringar. En sådan bör omfatta projektets hållbarhet, kommersialiseringen av lyckade resultat och en vidareutveckling av resultaten till fromma för samhället i stort.

5.6.1 I detta sammanhang skulle man kunna utnyttja **projekt som omfattar flera generationer och sektorer**, däribland kluster, för att sammanföra erfarenhet och kreativa hjärnor som kan utbyta nya färdigheter, praktiskt kunnande, kunskaper och nätverk genom mentors- eller handledarprogram. Genom att främja hållbara ekonomiska projekt med miljömedvetna företagare som är beredda att hantera utmaningarna kring klimatförändringar, energi och bristen på fossila bränslen kommer miljöskyddet att kunna lyftas fram.

5.7 Man bör främja gemenskapsinitiativ och aktivt medborgarskap för att uppmuntra projekt med ett europeiskt perspektiv som gynnar samhället eller som initierats av lokalsamhället. Hänsyn bör tas till mångfalden och till särskilda utsatta gruppers behov, och detta kan kombineras med en frivillig europeisk certifieringsmekanism för företagens sociala ansvar och möjligheter till översyn av gemenskapsinitiativ.

5.8 Det är avgörande att det finns ett starkt engagemang att genomföra politik för att skapa en gynnsam miljö för entreprenörer som vill starta företag. I EU är 98 % av alla företag små och medelstora företag, och EU bör fortsätta och förstärka sin långa tradition av utveckling av små och medelstora företag⁽¹¹⁾:

⁽⁹⁾ BIG ISSUE, ACAF Spanien.

⁽¹⁰⁾ På www.european-microfinance.org finns exempel på samhällsprojekt och projekt för att öka den sociala integrationen som baseras på företagande.

⁽¹¹⁾ Små och medelstora företag anses ofta utgöra den största gruppen företagare, och EFS och UEAPME har ofta rekommenderat att deras tillväxt ska stödjas. Samma sak har även EESK framfört i många yttranden.

- **Rättsakten för småföretag i Europa (Small Business Act) och principen "att tänka småskaligt först"** kräver ett fortsatt starkt engagemang i många medlemsstater, där de nuvarande insatserna inte motsvarar vad som krävs i kristider. Man måste sträva efter att öka små och medelstora företags tillgång till EU-projekt och offentlig upphandling, för att de i större utsträckning ska kunna delta. Det är även viktigt att skapa öppna marknader som stöder företagstillväxt. Interaktiva miljöer kan skapas genom att man inrättar företagskuvöser, kluster, vetenskaps- och teknikparker och partnerskap med den akademiska världen. Detta skulle kunna omfatta en samlad kontaktpunkt i EU för information om företagande inom alla sektorer.
- Man bör överväga ett **socialt skyddsnät för egenföretagare**, som tar hänsyn till de särskilda aspekter som rör företagsledning, särskilt vad gäller föräldraledighet, barnomsorg och nedläggning av företag.
- **Rådet bör anta stadgan för små och medelstora företag i EU**, och därigenom stödja den inre marknaden och underlätta gränsöverskridande samarbete för små och medelstora företag. Detta projekt, som EESK har tagit initiativ till, kommer att ge nya företagare en europeisk identitet.
- **Man bör öka medvetenheten om och stödet till Erasmus för unga företagare** ⁽¹²⁾. För att programmet ska få verklig genomslagskraft gäller det att hitta lösningar för att locka fler värdföretag och erkänna deras bidrag. Detta skulle bland annat kunna uppnås genom ett "europeiskt företagpris", en EU-märkning eller deltagande i höjprofilprojekt. Det är ofta svårt för företagare, till skillnad från arbetstagare, att få intyg på sina kvalifikationer, och deras samhällsbidrag erkänns därför inte.

5.9 **Utnyttjande av sakkunskap genom upprättande av ett forum för diskussioner mellan berörda aktörer** om olika sätt att främja innovation och kreativitet i EU. Ett närmare samarbete mellan berörda aktörer kan leda till att gemensamma och övergripande strategiska rekommendationer kan läggas fram om t.ex. förbättrade förbindelser mellan den akademiska

världen och näringslivet, innovation i kommersiella och icke-kommersiella sammanhang, rörlighet för forskare, utnyttjande av strukturfonderna, bästa praxis på global nivå och upprättande av en ram för hantering av akuta frågor. Genom att inleda en medborgardialog för att bidra till att utveckla företagargandan på regional nivå kan man främja en europeisk företagprofil för 2000-talet.

5.10 **Främjande av den nya kulturen via medier, med ett nätverk av ambassadörer och förebilder.** Det är viktigt att främja en kultur som uppskattar företagarganda och stöder initiativ till nya företag och tillväxtbolag, sociala entreprenörer, innovation inom den offentliga sektorn, kreativitet på arbetsplatsen, planering av efterträdare och arbetstagarinflytande. Den nya företagarkulturen i Europa kräver ledarskap och stöd genom förespråkare eller "ambassadörer".

6. Krisen är den utlösande faktor som behövs för att Europa inte bara ska erkänna medborgarnas potential utan även främja företagargandan bland dem.

6.1 Den aktuella krisen kommer inte att vara den enda som drabbar EU, och för att säkerställa att unionen är förberedd på framtida utmaningar måste företagandet ta fart med hjälp av de tio steg som beskrivs ovan. Detta arbete bör kompletteras av

- en handlingsplan,
- en arbetsgrupp för företagande i Europa,
- en plattform för berörda aktörer,
- ett EU- och G20-toppmöte om företagande,
- ett innovativt Europa (Europa 2020).

6.1.1 EESK skulle kunna utveckla dessa idéer med berörda parter under den närmaste framtiden.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Programmet Erasmus för unga företagare, Europeiska kommissionen, GD Näringsliv.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU:s reaktion på förskjutningen i de ekonomiska maktförhållandena i världen" (yttrande på eget initiativ)

(2011/C 48/10)

Föredragande: **Brian CALLANAN**

Den 18 februari 2010 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"EU:s reaktion på förskjutningen i de ekonomiska maktförhållandena i världen" (yttrande på eget initiativ).

Sektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 20 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 135 röster för, 4 röster emot och 3 nedlagda röster:

1. Sammanfattning och slutsatser

1.1 EU:s medlemsstater har genomgått den värsta ekonomiska krisen sedan 1930-talet och återhämtningen är fortfarande ojämn, skör och ömtålig. Efter den värsta krisen sedan andra världskriget har den globala balansen förändrats, och Europa måste omdefiniera sin position och sina strategier inom den nya ramen. Eftersom 85 % av den europeiska handeln sker på den egna marknaden finns en del av svaren på de nya utmaningarna att finna internt. En ökad inhemska efterfrågan är av avgörande betydelse för en hållbar union, om den ska klara av de globala utmaningarna. EESK har utarbetat ett flertal yttranden i denna fråga. Kommittén studerar i föreliggande yttrande den externa aspekten på EU:s reaktion på den ekonomiska krisen i världen och Europas nya positionering på den globala marknaden. Vi ser hur EU:s ekonomiska prestationer på den globala marknaden förändrats och på de internationella effekterna av Kinas och andra utvecklingsländernas uppgång på senare tid. Vi ställer frågor som ska stimulera till en analys av dessa frågor och till en diskussion om deras konsekvenser för EU:s politiska förbindelser och handelsförbindelser med resten av världen. Yttrandet innehåller också det civila samhällets tankar och idéer i en politisk debatt vars slutsatser kommer att få långtgående konsekvenser.

1.2 Europa står inför grundläggande utmaningar när det handlar om att reagera på de omskakande förändringar i de globala ekonomiska och politiska förbindelserna och handelsförbindelserna som denna lågkonjunktur har påskyndat. När Europa reagerar måste det ske genom en anpassning för att stimulera tillväxt, skapa fler och bättre arbetstillfällen och göra ekonomin mer miljövänlig och mer innovativ, uppnå 2020-strategins mål om en sysselsättningsgrad på 75 % och se till att denna innefattar sådana riskgrupper som ungdomar, kvinnor, medelålders och funktionshindrade personer.

1.3 Fram tills nu har EU-projektet framför allt ägnat sin energi åt att rikta blicken inåt: att bygga upp den inre marknaden, att få ordning på institutionerna, att diskutera pengar och att oupphörligen förhandla fram nya fördrag. För att Europa ska kunna ta sig ur denna lågkonjunktur och framgångs-

rikt omgruppera för att ta itu med 2000-talets utmaningar måste Europa under det kommande årtiondet rikta sin blick utåt. EU måste i samband med detta bli mer medvetet om och reagera på de utvecklingstendenser som följer på det nya samspelet mellan USA och Kina och inflytandet hos mäktiga grupper av utvecklingsländer, t.ex. BRIC-länderna.

1.4 Om EU gör detta har Europa, som kommissionens ordförande José Manuel Barroso påpekar, tillgångar, intelligens, nödvändig kapacitet, bakgrund samt mänskliga, intellektuella och kulturella resurser för att lyckas.

1.5 Kommissionen åtar sig i sitt arbetsprogram att minska hindren för de internationella handels- och investeringsflödena, slutföra de bilaterala förhandlingar som pågår, förbättra kontrollen av att befintliga överenskommelser efterlevs och komma med initiativ för att öppna handeln inom sådana tillväxtområden som högteknologi, tjänster och miljötjänster.

1.6 En oroväckande trend är det faktum att det inte finns någon högteknologisk sektor där Europa är världsledande. EU har inte heller tillräckligt många ledande högteknologiföretag för att på bästa sätt kunna utnyttja framtidens viktiga möjliggörande teknik (KET).

1.7 EESK pekar på vikten av frågor som faller utanför yttrandets strikta fokus på skadlig protektionism och klimatförändringar: att uppmuntra nya företag med global inriktning, att stödja innovation i etablerade sektorer, att hålla sektorer av strategisk betydelse för Europa vid liv, att tänka på exportpotentialen hos sådana offentliga tjänster som hälso- och sjukvård och utbildning och att uppmuntra städerna inom EU att "bilda team" med motparter runtom i världen.

1.8 Den internationella lågkonjunkturen har gjort det mer populärt att föra en protektionistisk politik. Världshandelsorganisationens generaldirektör Pascal Lamy har varnat länderna för denna frestelse.

1.9 Externt sett måste Doharundan ros i land, men detta börjar se svårt ut. Under tiden försöker EU införa en ny modell för de bilaterala förbindelserna och för överenskommelserna med både utvecklade länder och utvecklingsländer, och detta kommer att få allt större konsekvenser för de övergripande handelsstrategierna.

1.10 EU har också följande viktiga mål med sin politik: att verka för ömsesidighet i EU:s nya bilaterala överenskommelser, också i de fall där energisäkerheten kan förbättras, att se till att reglerna är flexibla och kan anpassas till omständigheter som snabbt förändras, att avskaffa icke-tariffära handelshinder, även utanför de egna gränserna, att verka för överskådliga normer för arbete och kvalitet i enlighet med ILO:s bestämmelser, samt att verka för frihandelsavtal för miljövaror och miljötjänster.

1.11 De multilaterala miljööverenskommelserna måste smidigt följa överenskommelserna inom det internationella handelssystemet så att de stöttar och inte stör varandra.

1.12 Med tanke på klimatförändringarna måste EU framför allt trygga energisäkerheten, t.ex. genom en kombination av att förhandla fram externa leveransavtal (vilket redan sker inom ramen för bilaterala handelsöverenskommelser), sälja sakkunskap och teknik för en bättre infrastruktur, t.ex. "intelligenta nät" eller den nya generationen av former för att generera elektricitet på basis av andra råvaror än fossila bränslen, dela med sig av den nya teknik som håller på att utvecklas för att EU ska kunna uppnå sina "20 %" -mål för alternativ energi, söka efter möjligheter att exportera sakkunskap för att utveckla och sprida incitament för minskade koldioxidutsläpp.

1.13 Allteftersom det ömsesidiga beroendet ökar i världen och världen blir mer sammankopplad, måste de politiska beslutsfattarnas sätt att tänka också länkas samman. Samspelet mellan EU:s gemensamma marknad och handelspolitik har aldrig tidigare varit så viktigt. Det har heller aldrig varit så viktigt att se till att det samråd som krävs inom EU och mellan dess institutioner och med dess medlemsstater fungerar som ett stöd när en mer flexibel handelspolitik ska utvecklas, avtalas och genomföras.

1.14 På en mer mänsklig nivå måste man ta itu med den rädsla och osäkerhet som förändringarna i de ekonomiska maktförhållandena leder till. Det organiserade civila samhället har en möjlighet och en skyldighet att hjälpa människor, politiker och ekonomier att ta sig igenom förändringarna.

1.15 Kommissionens nya 2020-strategi är EU:s första strategiska svar på lågkonjunkturen och på förskjutningen i de ekonomiska maktförhållandena. För att strategin ska lyckas krävs det en samordnad europeisk reaktion där arbetsmarknadsparterna och det civila samhället deltar (något som José Manuel Barroso framhöll i meddelandet om Europa 2020-strategin). Som reaktion på förskjutningar i de globala ekonomiska maktförhållandena måste EU förlita sig på sitt partnerskap mellan staten och det organiserade civila samhället för att uppnå hög ekonomisk prestationskraft och social sammanhållning.

1.16 Kommissionen har dock endast ett begränsat antal direkta instrument för att påverka utvecklingen. Ansvaret vilar fortfarande i hög grad på medlemsstaternas regeringar, som nu också står under ökat finansiellt, politiskt och socialt tryck på hemmaplan.

2. Inledning

2.1 "EU:s medlemsstater har genomgått den värsta ekonomiska krisen sedan 1930-talet... och återhämtningen är fortfarande ojämn, skör och ömtålig" ⁽¹⁾. Efter den värsta krisen sedan andra världskriget har den globala balansen förändrats, och Europa måste omdefiniera sin position och sina strategier inom den nya ramen. Eftersom 85 % av den europeiska handeln sker på den egna marknaden finns en del av svaren på de nya utmaningarna att finna internt. En ökad inhemsk efterfrågan är av avgörande betydelse för en hållbar union, om den ska klara av de globala utmaningarna. EESK har utarbetat ett flertal yttranden i denna fråga ⁽²⁾. Kommittén studerar i föreliggande yttrande den externa aspekten på EU:s reaktion på den ekonomiska krisen i världen och Europas nya positionering på den globala marknaden. Vi ser hur EU:s ekonomiska prestationer på den globala marknaden förändrats och på de internationella effekterna av Kinas och andra utvecklingsländers uppgång på senare tid. Vi ställer frågor som ska stimulera till en analys av dessa frågor och till en diskussion om deras konsekvenser för EU:s politiska förbindelser och handelsförbindelser med resten av världen. Yttrandet innehåller också det civila samhällets tankar och idéer i en politisk debatt vars slutsatser kommer att få långtgående konsekvenser.

2.2 Europa är beroende av den globala ekonomin och har för närvarande en dominerande roll på många av dess marknader, men hur länge till? År 1800 stod Europa och dess utlöpare i "den nya världen" för 12 % av världens befolkning och för cirka 27 % av de totala inkomsterna i världen. Denna dominans nådde sin topp 1913, när dessa "utvecklade" ekonomier stod för 20 % av befolkningen och mer än hälften (dvs. mer än 50 %) av inkomsterna i världen. I dag har befolkningsandelen sjunkit till 12 % igen och den fortsätter att falla, men vi har fortfarande kvar cirka 45 % av inkomsterna i världen ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets f.d. talman Pat Cox, i en nyligen publicerad tidningsartikel, "Europe must raise its game now not later": <http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2010/0407/1224267827518.html>.

⁽²⁾ Se bl.a. Ekonomisk återhämtning: "Finanskrisens effekter på den reala ekonomin" EUT C 255, 22.9.2010, s. 10.; "En ekonomisk återhämtningsplan för Europa" (tilläggsyttrande), EUT C 228, 22.9.2009, s. 149; "En ekonomisk återhämtningsplan för Europa", EUT C 182/2009, 4.8.2009, s. 71; "Lissabonstrategin efter 2010", EUT C 128, 18.5.2010, s. 3.

⁽³⁾ Historikern Niall Ferguson skrev i Financial Times (den 10 april 2010) om att reformera historieundervisningen i Storbritannien på nivån motsvarande högstadium och gymnasieskola.

För att effektivt kunna hantera konsekvenserna av de förändringar som just nu pågår på de globala marknaderna bör EU:s politiska beslutsfattare enligt EESK:s uppfattning koncentrera sig mer på och ta större hänsyn till de nya verkliga förhållandena i Europas handelsförbindelser med omvärlden, framför allt när det gäller Europas export.

3. Bakgrund

3.1 Europeisk handel

3.1.1 Det sammanlagda värdet på den europeiska exporten uppskattas till cirka 1,3 biljoner US-dollar. Om man bortser från handeln mellan medlemsstaterna, stod EU år 2008 för 16 % av den sammanlagda exporten i världen. Vid denna tidpunkt var USA, Ryssland, Schweiz, Kina och Turkiet EU:s främsta exportmarknader.

3.1.2 I en globaliserad värld där EU-länderna är stora aktörer på viktiga marknader måste de politiska strategier som ligger till grund för förbindelserna mellan länderna i Europa följa de globala utvecklingstendenserna, t.ex. den inverkan som handelspartnererna Kinas, Indiens och Brasiliens allt större ekonomiska makt har på de politiska förbindelserna. Men hur ska Europa anpassa sig? Genom att EU tar på sig en större roll i världen? Eller göra tvärtom och acceptera det nya globala paradigmet som snabbt håller på att ta form – där det främsta inflytandet utgår från ett nytt "G2" bestående av Washington och Peking?

3.1.3 Kommissionen erkänner i sitt arbetsprogram att den internationella handeln är en motor för ökad sysselsättning och ökade investeringar i EU. Kommissionen åtar sig också att minska hindren för de internationella handels- och investeringsflödena, slutföra de bilaterala förhandlingar som pågår, förbättra kontrollen av att befintliga överenskommelser efterlevs och komma med initiativ för att öppna handeln inom sådana tillväxtområden som högteknologi, tjänster och miljö-tjänster. En förutsättning är också att man förbättrar de bilaterala förbindelserna med USA, Kina, Japan och Ryssland.

3.2 Den europeiska handeln inom den globala ekonomin

3.2.1 Genom lågkonjunkturen pågår en förskjutning av de ekonomiska maktförhållandena i världen. Mellan 2000 och 2007 breddade tillväxtekonomierna, framför allt Kina, sin investeringsbas och nu leder de den globala återhämtningen, som framför allt drivs av den ökade exporten (t.ex. 17,7 % i december 2009). Exporten från EU var under samma period ojämn och EU gjorde stora förluster på vissa dynamiska marknader, framför allt i Asien och Ryssland.

3.2.2 En exportdriven återhämtning för ekonomin som helhet är i Kina ett faktum men i EU fortfarande i stort sett bara en strävan. Enligt kommissionens prognoser kommer EU:s export att öka med 5 % under 2010 och 5,1 % under 2011. En viktig

bidragande faktor till detta är att eurons värde har minskat i förhållande till våra främsta handelspartners valutor, men detta stärker inte och anses inte heller stärka den "nationella" ekonomiska återhämtningen utanför sådana länder som Tyskland och Irland, som redan bedriver omfattande internationell handel⁽⁴⁾.

3.2.3 Europeiska kommissionen noterar i en rapport att EU:s presterat svagt när det gäller export av högteknologiska produkter och att detta väckt farhågor om Europas förmåga att med sina produkter behålla ledningen i fråga om kvalitet och innovation⁽⁵⁾. EU har också presterat sämre när det gäller tjänster, där marknadsandelen minskade mellan 2004 och 2006. Detta är en oroväckande trend. Ett annat oroväckande faktum är att det inte finns någon högteknologisk sektor där Europa är världsledande. EU har inte heller tillräckligt många ledande högteknologiföretag för att på bästa sätt kunna utnyttja framtidens viktiga möjliggörande teknik (KET).

3.2.4 Trots dessa svagheter är EU den främsta handelsmakten på tjänsteområdet och den främsta exportören och den näst största importören av varor. EU är också en viktig källa till och mottagare av internationella direktinvesteringar. Det är därför viktigt att Europa behåller och stärker sin ställning inom världshandeln, men detta kommer att kräva ett nytänkande som är fast förankrat i de verkliga förhållandena i en annorlunda och mycket mer komplex miljö för global handel.

3.2.5 EESK pekar på vikten av frågor som faller utanför yttrandets strikta fokus på skadlig protektionism och klimatförändringar: att uppmuntra nya företag med global inriktning, att stödja innovation i etablerade sektorer, att hålla sektorer av strategisk betydelse för Europa vid liv, att tänka på exportpotentialen hos sådana offentliga tjänster som hälso- och sjukvård och utbildning och att uppmuntra städerna inom EU att "bilda team" med motparter runtom i världen.

3.3 Förskjutning av den ekonomiska makten och politiken

3.3.1 När Lehman Brothers, en av Wall Streets äldsta investmentsbanker, gick i konkurs och kaos uppstod på marknaden och bl.a. tillverkningsindustrin i världen drabbades av sin kraftigaste nedgång sedan andra världskriget, hamnade världsekonomin i fritt fall. Med statliga ingrepp lyckades man förhindra en dominoeffekt i det globala banksystemet men inte den plötsliga och snabba minskningen i kapitalflödena.

⁽⁴⁾ Europeiska ekonomiska prognoser – våren 2010, European Economy 2 - 2010

⁽⁵⁾ Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för handel, EU i världen: EU Performance in the global economy, se http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/october/tradoc_141196.pdf (4 februari 2010).

3.3.2 Detta fick en omedelbar effekt på handeln, eftersom utlåningen minskade och konsumtionen kollapsade, vilket tvingade företagen att minska sin produktion. Justeringen var dock inte lika hård i alla handelsblock. Kina återhämtade sig snabbast. En viktig orsak till detta var den kinesiska regeringens beslut att tillämpa en finanspolitik där man pumpade in 580 miljarder US-dollar i ekonomin för att stimulera en snabb återhämtning.

3.3.3 I mars 2009 vidtogs politiska åtgärder i Peking, London, Washington och Frankfurt. Ledarna för G20 utlovade 1 biljon US-dollar i stöd från IMF och Världsbanken för att på global nivå återupprepa vad som gjorts i ett antal enskilda stater. Detta möte innebar att aktörer som nyligen blivit maktiga eller inflytelserika på den globala arenan blev fullvuxna. De stod för en ny ekonomisk världsordning och ett jordskred i de ekonomiska förbindelserna med potentiellt djupgående konsekvenser för EU:s handelspolitik.

3.3.4 Länder med överkonsumtion, t.ex. USA, uppmuntrades att trappa ned konsumtionen och länder med överskott i kredit- och valutaservisen uppmuntrades att stimulera konsumentefterfrågan. Vikten av att sträva efter hållbara och balanserade utvecklingsbanor i den globala ekonomin framhölls och EU:s egenintresse av att samarbeta närmare med resten av världen betonades.

3.3.5 Trots den återgång till tillväxt som skett nyligen finns det anledning att vara försiktig. Ekonomerna är fortfarande osäkra på vilken inriktning världsekonomin kommer att ha i framtiden. Man undrar när och hur man ska avskaffa de finanspolitiska stimulansåtgärderna, vilka effekter dessa har haft hittills och hur hållbara de är på sikt. Medan tillväxten kanske ger viss avkastning har vi också en "lågkonjunktur med konsekvenser på det mänskliga planet" ⁽⁶⁾. **Hög arbetslöshet har gjort det svårt för världens ledare att politiskt och intellektuellt försvara den fria handeln på hemmaplan.**

3.3.6 Till följd av denna förskjutning i de globala maktförhållandena står EU:s beslutsfattare inför följande utmaningar: att snabbt anpassa sig till konsekvenserna av detta, att utveckla det nytänkande som krävs för detta, att agera kollektivt på ett mer sammanhängande, genomtänkt och snabbare sätt, att stödja möjligheterna att skapa nya arbetstillfällen i t.ex. den "gröna ekonomin", att hjälpa företagen att omskola sin personal och att göra dem som förlorat sina jobb rustade att anpassa sig till

dessa nya möjligheter. Tidigare strukturanpassningar har nämligen visat att stöd till enskilda individers återanpassning är det mest effektiva politiska svaret ⁽⁷⁾.

4. Två särskilt viktiga frågor

4.1 Protektionism

4.1.1 Den internationella lågkonjunkturen har gjort det mer populärt att föra en protektionistisk politik. Världshandelsorganisationens generaldirektör Pascal Lamy har varnat länderna för denna frestelse ⁽⁸⁾. EU har alltid tjänat mest på överskådliga och genomförbara regler som på ett rättvist och objektivt sätt stöttar och underlättar en handel som präglas av konkurrens. Enligt Karel De Gucht, kommissionsledamot med ansvar för handel, har EU:s främsta handelspartner under innevarande ekonomiska kris hittills dock infört 280 handelsbegränsande åtgärder. Det finns en oro för att dessa åtgärder skulle kunna bli en nytt och permanent inslag i de övergripande ramarna för handeln.

4.1.2 Ett av de största handelshindren i dag är den artificiellt låga kursen på den kinesiska valutan renminbi, eller yuan, vilket är ett sätt för den kinesiska regeringen att göra den egna exporten mer konkurrenskraftig. Detta är ett allvarligt hinder för en fri och rättvis handel och innebär att de åtgärder som nyligen vidtagits för att lindra denna situation är välkomna. Det behövs dock också långsiktiga och varaktiga förändringar i den kinesiska regeringens växelkurspolitik.

4.1.3 Stimuleringspaketet bidrar till den ekonomiska tillväxten genom att de ökar efterfrågan, men deras främsta syfte är att hjälpa de lokala företagen. En sidoeffekt skulle också kunna vara att sektorer som inte är konkurrenskraftiga stöttas. De konkurrensrättsliga bestämmelserna och bestämmelserna för statliga stöd ger EU en stark ställning när det handlar om att samordna insatserna för att förhindra detta, och en gemensam marknad som är helt funktionell förhindrar potentiellt skadlig protektionism.

4.1.4 Externt sett måste Doharundan ros i land, men detta börjar se svårt ut. Under tiden försöker EU införa en ny modell för de bilaterala förbindelserna och för överenskommelserna med både utvecklade länder och utvecklingsländer, och detta kommer att få allt större konsekvenser för de övergripande handelsstrategierna.

⁽⁶⁾ "Falling Flat: More Evidence that America is Experiencing a Jobless Recovery", The Economist, artikeln finns att tillgå på http://www.economist.com/world/united-states/displaystory.cfm?story_id=15473802 (6 februari 2010).

⁽⁷⁾ I EESK:s yttrande En ekonomisk återhämtningsplan för Europa (EUT C 228, 22.9.2009, s.149) föreslås exempelvis att "mot bakgrund av den förväntade demografiska utvecklingen måste man vid en intelligent omstrukturering av ekonomin därför försöka att i företagen behålla arbetstagare och vidareutbilda dem i stället för att säga upp dem. När ekonomin blivit starkare har man på så sätt tillgång till tillräckligt kvalificerade arbetstagare. Stödet till de arbetslösa bör kopplas till program i syfte att omskola dem och förbättra deras kvalifikationer."

⁽⁸⁾ http://www.wto.org/english/news_e/sppl_e/sppl101_e.htm "Lamy varnar för protektionism", WTO news.

4.1.5 EU har också följande viktiga mål med sin politik: att verka för ömsesidighet i EU:s nya bilaterala överenskommelser, också i de fall där energisäkerheten kan förbättras, att se till att reglerna är flexibla och kan anpassas till omständigheter som snabbt förändras, att avskaffa icke-tariffära handelshinder, även utanför de egna gränserna, att verka för överskådliga normer för arbete och kvalitet i enlighet med ILO:s bestämmelser samt att verka för frihandelsavtal för miljövaror och miljötjänster⁽⁹⁾.

4.1.6 Antagandet av Lissabonfördraget har lett till att EU:s beslutsfattande nu håller på att förändras. Det innebär också att Europaparlamentet ges medbeslutanderätt på viktiga politiska områden, bl.a. i handelsfrågor. Det är viktigt att formerna för dessa nya förfaranden, där rådet, Europaparlamentet och kommissionen involveras, resulterar i snabbare och mer flexibla reaktioner som ökar EU:s förmåga att effektivt och samstämtigt reagera på antingen strategiska behov på hög nivå eller mer vardagliga detaljfrågor inom handeln.

4.2 Klimatförändringarna

4.2.1 Det råder i dag samförstånd inom Europa om att klimatförändringarna kräver omedelbara åtgärder. En påfallande följd av globaliseringen är att den leder till ökat ömsesidigt beroende. Otyglade klimatförändringar kommer att ligga framtida generationer till last och störa globaliseringen. Detta kommer att leda till höjda resurspriser och miljökatastrofer, framför allt i utvecklingsländerna. Klimatförändringarna är därför en ekonomisk fråga med en viktig handelsaspekt.

4.2.2 EU har tagit den internationella ledningen för att försöka begränsa den globala uppvärmningen genom Kyotoprotokollet. Resultatet av klimattoppmötet i Köpenhamn var ett bakslag för Europas ansträngningar att stärka det internationella samarbetet, framför allt med tillväxtekonomierna, vilka med avseende på sina utsläpp kommer att ha gått om de utvecklade nationerna 2020. EU är också oroligt för att det är de fattigaste i världen som kommer att drabbas mest av den fas av klimatförändringarna som pågår just nu, och EU måste därför komma med ett heltäckande, realistiskt och praktiskt politiskt svar för att undanröja risken att framtida generationer drabbas av negativa sociala och ekonomiska konsekvenser som kan undvikas.

4.2.3 En integrering av klimatförändringarna i EU:s handels- och utvecklingspolitiska strategier skulle medföra kostnader och begränsningar på vägen mot ett mål som inte kan uppnås om inte andra stora handelsblock gör samma sak⁽¹⁰⁾. De multilate-

rala miljööverenskommelserna måste smidigt följa överenskommelserna inom det internationella handelssystemet så att de stöttar och inte stör varandra. Men är det förståndigt att leda om andra inte vill eller kan tvingas följa? Kan Kina t.ex. tvingas byta ut sin modell för minskade koldioxidutsläpp, där "konsumenten betalar", mot EU:s modell, som bygger på att "producenten betalar"?⁽¹¹⁾ Eller kan man stoppa Wall Streets offensiv för att med stöd från Washington skaffa sig en ledande roll på en kraftigt utökad marknad för internationell handel med emissionsrätter?

4.2.4 Med tanke på klimatförändringarna måste EU framför allt trygga energisäkerheten. Medan enskilda medlemsstater går i täten med sina åtgärder, finns det också en EU-aspekt som är verklig och betydande, framför allt i handelssammanhang. Man kan exempelvis gå samman för att förhandla fram externa leveransavtal (vilket redan sker inom ramen för bilaterala handelsöverenskommelser), sälja sakkunskap och teknik för en bättre infrastruktur, t.ex. "intelligenta nät" eller den nya generationen av former för att generera elektricitet på basis av andra råvaror än fossila bränslen, dela med sig av den nya teknik som håller på att utvecklas för att EU ska kunna uppnå sina "20 %" -mål för alternativ energi, söka efter möjligheter att exportera sakkunskap för att utveckla och sprida incitament för minskade koldioxidutsläpp.

5. Reaktion

5.1 Att ta itu med utmaningar och utnyttja tillfällen

5.1.1 För att skapa möjligheter för den europeiska handeln är det viktigt att man talar ärligt om de utmaningar som EU, dess institutioner och dess medlemsstater ställs inför i en ny global miljö. De institutionella reformer som Lissabonfördraget föranlett måste enligt EESK:s mening genomföras med ännu mer samarbete och ännu mer effektivt för att man ska kunna anta utmaningen att hitta nya innovativa sätt att värna om EU:s landvinningar i det förflutna och nå sina nya mål⁽¹²⁾. Effektiva ingrepp kräver en helhetssyn som grundar sig på en hög grad av kunskap, insikt och förståelse om samtiden.

5.1.2 Allteftersom det ömsesidiga beroendet ökar i världen och världen blir mer sammankopplad, måste de politiska beslutsfattarnas sätt att tänka också länkas samman. Samspelet mellan EU:s gemensamma marknad och handelspolitik har aldrig tidigare varit så viktigt. Det har heller aldrig varit så viktigt att se till att det samråd som krävs inom EU och

⁽⁹⁾ En fråga som inte står på dagordningen i dag men som bör beaktas är reglerna om immateriella äganderätter.

⁽¹⁰⁾ EESK:s arbetsgrupp föreslog t.ex. nyligen att "The increased number of rival centres of gravity among world actors has resulted in a highly complex interaction of bilateral and multilateral relationships (requiring amongst other measures) low-carbon and energy saving policies and the safeguarding of open markets against covert protectionism". "A New Phase Ahead: Need for a Political and Economic Impetus", s. 10. Broschyren finns tillgänglig under följande länk: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.group-1-statements&itemCode=9894>.

⁽¹¹⁾ Rent logiskt är det faktiskt svårt att helt och hållet avvisa den kinesiska ståndpunkten: Varför skulle Kina godta en skatt på produktion av varor som sedan konsumeras i utvecklade länder utan koldioxidspecifik konsumtionsskatt?

⁽¹²⁾ Ett bra exempel på den innovation som krävs är den grupp av kommissionsledamöter som ordförande José Manuel Barroso nyligen inrättade för att behandla frågan om finansiering av forskning och utveckling, där ett antal olika direktorat har en egen roll och budget och ett eget ansvar, men där detta kan leda till överlappning och ömsesidigt stöd.

mellan dess institutioner och med dess medlemsstater fungerar som ett stöd när en mer flexibel handelspolitik ska utvecklas, avtalas och genomföras.

5.1.3 På en mer mänsklig nivå måste man ta itu med den rädsla och osäkerhet som förändringarna i de ekonomiska maktförhållandena leder till. Det organiserade civila samhället har en möjlighet och en skyldighet att hjälpa människor, politiker och ekonomier att ta sig igenom förändringarna. Att bedriva en protektionistisk politik på grund av förskjutningarna i de globala maktförhållandena är som kung Knuts försök att hejda tidvattnet. Att hjälpa enskilda personer, bolag och regeringar att anpassa sig till en ny verklighet är ett effektivt sätt att hantera rädsla och osäkerhet. Europas låga födelsetal och dess åldrande befolkning medför exempelvis många djupa strukturella utmaningar som måste antas.

5.1.3.1 Den viktigaste insatsen, som ligger i linje med EU 2020-strategin, är att öka sysselsättningsgraden. En självklar åtgärd är att tillhandahålla barnomsorg till rimlig kostnad för alla föräldrar som så önskar. I praktiken innebär detta att fler kvinnor kan vara kvar på arbetsmarknaden. Detta bör kombineras med en lång föräldraledighet med tillräckligt höga ersättningsnivåer. Som en följd av detta bör födelsetalen öka när föräldrarnas ekonomiska börda minskar.

5.1.3.2 Dessutom ställs de enskilda företag som exporterar utanför EU och som, i avsaknad av en invandringspolitik som syftar till att märkbart öka utbudet av arbetskraft, inför ett allvarligt dilemma: att begränsa sin expansion eller flytta verksamheten till en plats där det finns ett rikligt utbud⁽¹³⁾. Det vore därför förståndigt och motiverat att så snart som möjligt överväga om inte EU kan reagera på Europas demografiska utmaning genom att anta en heltäckande och inkluderande invandringspolitik.

5.1.4 Kommissionens nya 2020-strategi är EU:s första strategiska svar på lågkonjunkturen och på förskjutningen i de ekonomiska maktförhållandena. För att strategin ska lyckas krävs det en samordnad europeisk reaktion där arbetsmarknadsparterna och det civila samhället deltar (något som José Manuel Barroso framhöll i meddelandet om Europa 2020-strategin). Som reaktion på förskjutningar i de globala ekonomiska maktförhållandena måste EU förlita sig på sitt partnerskap mellan staten och det organiserade civila samhället för att uppnå hög ekonomisk prestationskraft och social sammanhållning.

5.1.5 Initiativet kommer dock att ställas inför många av de svårigheter som också Lissabonstrategin ställdes inför: Det kan hända att dess prioriteringar är alltför olikartade. Genomförandet kan bli problematiskt. Kommissionen har endast ett begränsat antal direkta instrument för att påverka utvecklingen. Ansvaret vilar fortfarande i hög grad på medlemsstaternas regeringar, som nu också står under ökat finansiellt, politiskt och social tryck på hemmaplan⁽¹⁴⁾.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹³⁾ Det finns i själva verket många företag som redan gjort sina val, och de som flyttat från Europa drar också fördel av de låga tullarna på många varor som importeras till EU. Detta har gett anledning till förslag om att dessa skatte-/tullkvoter bör ses över.

⁽¹⁴⁾ Irland är en av de minsta, mest öppna och handelsberoende ekonomierna i Europa och skulle kunna betraktas som ett laboratorium för att studera denna reaktion i mikrokosmos. För att stötta en återhämtning baserad på handel försöker regeringen nämligen att uppmuntra investeringar i utbildning på hög nivå för att stimulera vetenskap, teknik och innovation, ett globalt konkurrenskraftigt forskningssystem där kunskaper överförs från forskningskolor till marknaden, förbättrad konkurrenskraft för företag som bedriver internationell handel från Irland, en minskning av koldioxidutsläppen med 20 % samt stöd till utvecklingsländer som kämpar med effekterna av klimatförändringarna.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ekonomisk återhämtning: lägesrapport och konkreta initiativ" (yttrande på eget initiativ)

(2011/C 48/11)

Föredragande: **Lars NYBERG**

Den 18 mars 2010 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativyttande om

"Ekonomisk återhämtning: lägesrapport och konkreta initiativ" (initiativyttande).

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 20 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 146 röster för, 45 röster emot och 16 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Finanskrisen 2008 och den påföljande ekonomiska krisen var av en omfattning som inte skådats sedan andra världskriget. När man i början av 2010 kunde se tecken på en återhämtning från denna lågkonjunktur, utbröt en statsobligationskris som denna gång inte var global utan europeisk. Behovet av att avlasta de offentliga budgetarna från kostnader för att stödja banker samt för andra diskretionära åtgärder, ökande arbetslöshet och andra åtstrammingsåtgärder i många länder, utgör tillsammans ett hot mot den ekonomiska tillväxten. Mot denna bakgrund anser EESK att det krävs politiska åtgärder som inte enbart skapar ekonomisk återhämtning utan som också förhindrar att Europa faller in i en ny lågkonjunktur.

1.2 År 2009 hade EU en negativ tillväxt på 4,1 %. Innan statsobligationskrisen inträffade under våren var tillväxtprognosen 0,7 % för 2010. Arbetslösheten förväntas ligga på 10 % under 2010 med en tvåprocentig minskning i förvävsfrekvensen. Det genomsnittliga budgetunderskottet var 2,3 % av BNP under 2008, det ökade till 6,8 % år 2009 och förväntas öka till 7,5 % under 2010. Under finanskrisen upprätthölls likviditeten på finansmarknaderna genom massiva offentliga utbetalningar. Före krisen förelåg en privat låneboom som därefter har ersatts av ett stort offentligt lånebehov. För att öka efterfrågan måste samtidigt den privata sektorn få tillgång till krediter. Den ekonomiska situationen skiljer sig mycket åt medlemsstaterna emellan. Det offentliga underskottet är störst i Grekland, andra Medelhavsländer, Storbritannien och Irland. Arbetslösheten är högst i de baltiska staterna och Spanien. Samtidigt har de baltiska staterna lyckats reducera de stora budgetutskotten och den negativa tillväxten på mycket kort tid genom drastiska ekonomiska åtgärder.

1.3 En entrystrategi

De omfattande ekonomiska förändringarna under de senaste årtiondena gör det olämpligt att tala om en exitstrategi. Vi

måste finna nya ekonomiska och politiska initiativ för att utforma en färdplan för det samhälle som håller på att växa fram – dvs. en entrystrategi.

1.4 Privatkonsumtionen avgörande för den totala efterfrågan

Den konjunkturdämpande inverkan på den europeiska ekonomin som helhet av förslagen att reducera de största offentliga underskotten har medfört att självgenererande tillväxt skjutits på framtiden. EESK framhåller den totala efterfrågans och i synnerhet privatkonsumtionens betydelse för att bibehålla tillväxten. Om det ekonomiska stödet ska få någon avgörande effekt på tillväxten måste det vara inriktat på låginkomstgrupperna. Eftersom dessa konsumerar en större del av sin inkomst kommer mindre att försvinna i form av ökat sparande. Om den övergång från arbete till kapital som pågått under flera årtionden kan vändas, har vi en källa till framtida tillväxt. Det är givetvis viktigt med investeringar och export, men eftersom den privata konsumtionen utgör 60 % av BNP, är dess utveckling av avgörande betydelse för tillväxten, särskilt i den nuvarande situationen.

1.4.1 Beräkning av sparprogrammets effekter

Hög arbetslöshet, en minskad arbetskraft, måttfulla löneökningar, nedskärningar i de offentliga utgifterna, skatteökningar och de nya sparprogrammen kommer att reducera tillväxtpotentialerna. Mot denna bakgrund bör kommissionen omgående beräkna vilka åtstramningseffekter allt detta får och lägga fram förslag till motåtgärder för att bibehålla tillväxten. Tillväxt är nödvändigt för att den ekonomiska politikens övriga mål ska kunna uppnås. Att sitta still och invänta att de konjunkturdämpande effekterna av sparprogrammen ska förverkligas är inte ett alternativ.

1.5 Att mäta konkurrenskraftens utveckling

Bytesbalansen har inte rönt tillräcklig uppmärksamhet bland de ekonomisk-politiska målen. De långvariga underskotten och överskotten i en del länder var ett tydligt tecken på att problemen i EU:s ekonomiska kris under våren 2010 förr eller senare skulle bli synliga. EESK vill framhålla att man måste minska de stora skillnaderna i bytesbalans. Det centrala målet blir då ökad konkurrenskraft, uttryckt i real enhetsarbetskostnad, som omfattar både löne- och produktivitetsutveckling. Under det senaste årtiondet har konkurrenskraften i Irland, Grekland, Italien, Spanien och Portugal minskat med i genomsnitt 10 %. Det var därför ofrånkomligt att budgetproblem skulle uppstå.

1.5.1 Stabilitets- och tillväxtpakten bör omfatta bytesbalanser

Med olika utvecklingstendenser i fråga om löner och produktivitet inom ett valutaområde är enda lösningen att antingen ändra de relativa lönenivåerna länderna emellan eller öka produktiviteten i de länder som släpar efter. EESK föreslår därför att kommissionen genomför en kontroll av bytesbalanser, liknande den som görs av offentliga underskott och statsskuld. Detta kan formaliseras genom ändringar av förordningarna om stabilitets- och tillväxtpakten. Bytesbalansen och de underliggande orsakerna, löne- och produktivitetsutvecklingen, bör granskas i samtliga 27 medlemsstater, men med större handlingspotential i euroländerna. På detta sätt förs den reala ekonomin in i stabilitets- och tillväxtpakten.

1.5.2 Statistik om privatkrediter och utländska långgivares andel i statsskulder

Ny statistik om privatkrediter och utländska långgivares andel i statsskulder bör tas upp i diskussionerna om stabilitets- och tillväxtpakten.

1.6 Effektivare reglering och översyn av finanssektorn

Vad gäller finanssektorn skulle det kunna vara effektivt att låta en del av bankernas kapital vara offentligt för att få en viss insyn i banksektorn. De finansiella erfarenheterna under 2010 visar att den översyn och reglering av finansmarknaden som föreslås inte räcker. Effektivare reglering och översyn krävs om man vill förändra detta beteende och finna nya sätt att finansiera statsskulden, i synnerhet med tanke på finanssektorns agerande i samband med krisen i Grekland.

1.7 Offentliga investeringar i infrastruktur och energi

Investeringarna måste riktas in på miljöskydd och åtgärder mot klimatförändringarna. EESK stöder beskattning som ett instrument för att påverka marknaden att minska farliga utsläpp. Under en period då det saknas investeringar från näringslivet måste den offentliga sektorn gå in med investeringar i infrastruktur och energi. Investeringar behöver enligt den reviderade stabilitets- och tillväxtpakten inte tas med vid beräkningen av för stora underskott.

1.8 Aktiv arbetsmarknadspolitik

Arbetsmarknadspolitiken måste koncentreras till sökandet efter ny kompetens för nya jobb. Den allmänna utbildningsnivån måste också höjas. Europa 2020-strategin spelar en viktig roll för att uppnå detta mål. En strategi som ligger nära till hands om man vill öka sysselsättningsgraden är att skapa barnomsorg av hög kvalitet och en föräldraledighet som är lång nog och tillräckligt välbetald.

1.9 En entrystrategi för familjepolitik och kompetensutveckling

När behovet av arbetslöshetsunderstöd minskar borde samma offentliga resurser användas för familjepolitik och kompetensutveckling. En exitstrategi förvandlas till en entrystrategi. De sociala systemens struktur måste leda till välfärd och sysselsättning, givetvis inom de ekonomiska möjligheternas ram.

1.10 Nya inkomstkällor – skatter på finansiella transaktioner och koldioxid

Skatter på finansiella transaktioner och koldioxid skulle kunna utgöra nya källor till offentliga inkomster. Förutom att öka intäkterna kan de minska kortsiktigheten på finansmarknaden samt förbättra miljön.

1.11 Tillåtelse för EIB att utfärda euroobligationer

Genom att låta EIB utfärda euroobligationer, eller snarare EU-obligationer som omfattar samtliga 27 medlemsstater, skulle den offentliga sektorn kunna tillföras nytt kapital utan att vara helt beroende av den privata finanssektorn. Finansiella resurser bör komma från tidigare led, t.ex. från tjänstepensionsinstitut, så att EIB blir en kontaktpunkt mellan dessa kapitalresurser och investeringarna. Euroobligationer är också ett tänkbart instrument för långsiktigt privat sparande.

2. Lägesrapport ⁽¹⁾

2.1 Finanskrisen 2008 och den påföljande ekonomiska krisen var av en omfattning som inte skådats sedan andra världskriget. När man i början av 2010 kunde se tecken på en återhämtning från denna lågkonjunktur, utbröt en statsskuldskris som denna gång inte var global utan europeisk. Behovet av att avlasta de offentliga budgetarna från stöd till banker och andra sektorer samt kostnader för andra diskretionära åtgärder,

⁽¹⁾ Detta avsnitt grundar sig på kommissionsdokumenten *Progress report on the implementation of the European Economic Recovery Plan* och *Interim forecast February 2010*.

ökande arbetslöshet och andra åtstrammingsåtgärder i många länder, utgör tillsammans ett hot mot den ekonomiska tillväxten. Mot denna bakgrund anser EESK att det krävs politiska åtgärder som inte enbart skapar ekonomisk återhämtning utan som också förhindrar att Europa faller in i en ny lågkonjunktur.

2.2 Negativ tillväxt

2.2.1 När beslutet om en ekonomisk återhämtningsplan för Europa fattades i december 2008, var prognosen för den ekonomiska tillväxten under 2009 cirka 0 %. Tillväxten visade sig dock vara -4,1 %. Planen grundade sig på en överoptimistisk prognos, men utan finanspolitiska stimulansåtgärder hade situationen varit ännu värre.

2.2.2 Nivån på det ekonomiska stödet från medlemsstaterna var högre än de planerade 1,2 % av BNP. För 2009 och 2010 kan stödet komma att uppgå till 2,7 % av BNP. De behov som konstaterades i medlemsstaterna var större än det planerade stödet, men insatserna var ändå för små med tanke på utvecklingen av tillväxten.

2.2.3 Den ekonomiska stimulansen har inte bara kommit från de offentliga budgetarna. Europeiska centralbanken och andra centralbanker sänkte räntesatserna till nästan noll och ökade likviditeten i det ekonomiska systemet till en aldrig tidigare skadad nivå. Några medlemsstater använde också offentliga medel i massiv omfattning för att rädda vissa banker. Dessa åtgärder kunde dock inte hindra den negativa tillväxten under 2009, vilket visar hur allvarlig den finansiella och ekonomiska krisen är.

2.2.4 Före statsobligationskrisen under våren 2010 var tillväxtprognosen 0,7 % för 2010. Detta är lägre än för våra främsta globala konkurrenter. På den positiva sidan har vi en ökning i förtroendeindikatorerna, ökad tillväxt i andra delar av världen och en världshandel som nästan återgått till sin tidigare nivå. På den negativa sidan ser vi fortsatt minskade företagsinvesteringar under fjärde kvartalet 2009 och ingen markant förbättring i industriproduktionen. Den senaste tidens ökningar i efterfrågan är endast följden av lageruppbbyggnad. Det extremt låga kapacitetsutnyttjandet sätter inte fart på investeringarna, situationen i banksektorn ger inte något spelrum för ökade investeringar och dessutom är turbulensen på marknaden för statsobligationer stor.

2.3 Handel

Världshandeln kollapsade under fjärde kvartalet 2008. Året innan hade den ökat med cirka 20 % men nu minskade den med

12 %. Minskningen fortsatte under de följande kvartalen. Den största minskningen under ett givet kvartal, jämfört med samma kvartal året innan, låg på cirka 30 %. Under fjärde kvartalet 2009 bröts trenden med en ökning på 4 %. Siffrorna för EU var nästan exakt desamma. Minskningen var något större för handeln inom EU än för handeln utanför EU.

2.4 Arbetsmarknaden

2.4.1 Effekterna på arbetslösheten förväntas fortsätta att öka, eftersom de ofta släpar efter utvecklingen i den reala ekonomin. Under 2010 kommer arbetslösheten att ligga på cirka 10 % i EU, en ökning på 3 % under ett år, med stora skillnader mellan medlemsstaterna.

2.4.2 Arbetslösheten är bara en av effekterna, minskat arbetskraftsdeltagande en annan. Minskningen har legat på cirka 2 % av arbetskraften. Dessutom arbetar många människor färre timmar för att rädda sina jobb, vilket uppskattningsvis motsvarar en ytterligare minskning av arbetskraften med 1 %. Under en återhämtning är den sistnämnda effekten förmodligen den första som återgår till det normala. Tillväxten måste vara tillräckligt stor för att vi ska kunna undvika att få en tillväxt utan nya arbetstillfällen.

2.5 Offentliga underskott

Det genomsnittliga budgetunderskottet var 2,3 % av BNP under 2008, det ökade till 6,8 % 2009 och förväntas öka till 7,5 % under 2010. Försämringen har inte bara att göra med aktiva stödåtgärder utan också med ökade utgifter och minskade skatteintäkter genom automatiska stabilisatorer. Enligt OECD har dessa sociala skyddsåtgärder räddat fler jobb i Europa än i andra ekonomier.

2.6 Finansmarknaden

2.6.1 Situationen på finansmarknaden är under 2010 fortfarande oklar. Det finns inga belegg för om den fortsatt låga investeringsnivån beror på en fortsatt brist på likviditet, på att kreditinstituten vill undvika risker eller på att efterfrågan från industrisektorn är låg.

2.6.2 För en hållbar ekonomisk återhämtning måste kreditmarknaden återgå till mer långsiktiga transaktioner i stället för extremt kortsiktiga. Denna fråga behandlas vidare i EESK:s yttrande om skatt på finansiella transaktioner ⁽²⁾.

⁽²⁾ Se *Skatt på finansiella transaktioner*.

2.6.3 Från och med 2006 och fram till den finansiella krisens utbrott skedde ett stort uppsving på privatkrediternas område⁽³⁾. Den privata upplåningen fördubblades i euroområdet, liksom i USA. Privatkonsumtionen var hög och skapade i vissa länder stora underskott i bytesbalansen. Under 2009 upphörde denna låneboom och ersattes delvis av statsskulder. Den offentliga skuldsättningen kommer att vara fortsatt hög under de kommande åren. Samtidigt måste man öka efterfrågan från den privata sektorn för att få i gång återhämtningen. I båda fallen behövs det lån.

2.6.4 Pensionsfonderna har drabbats av allvarliga minskningar i värdet på sina aktier, uppskattningsvis 24 % i reala termer under 2009⁽⁴⁾. Pensionärernas inkomstnivåer är i fara, och detta kommer att påverka möjligheterna att öka den privata efterfrågan. Pensionsrätterna från pensionsfonder är mycket långfristiga, medan placeringen av pensionsfondernas innehav är mycket mer kortfristig. Det finns därför ett behov av mer långfristiga finansiella instrument på finansmarknaden för både pensionsfonder och andra pensionsinstitut, t.ex. försäkringsbolag.

2.7 Situationen i länderna

2.7.1 Bland de stora medlemsstaterna noterades den största BNP-nedgången i Tyskland och Storbritannien. Bland de minsta medlemsstaterna var nedgången störst i de tre baltiska staterna under 2009. Detta skedde efter ett antal år med mycket hög BNP-tillväxt. Under dessa år hade löneökningarna också varit mycket stora, större än produktivitetökningarna, men de baltiska staterna reagerade mycket snabbt på krisen med lönesänkningar, framför allt Litauen. De största löneökningarna under 2009 noterades i Grekland utan någon motsvarande produktivitetökning. Undantaget till detta under 2009 var Polen som hade en positiv tillväxttakt på 1,7 %. Några av orsakerna till detta är ökningen i de offentliga investeringarna och privatkonsumtionen och tämligen goda resultat i fråga om sysselsättningen.

2.7.2 Den största nedgången i sysselsättningsgraden under 2009 skedde också i de baltiska staterna, följda av Bulgarien och Spanien. Ingen medlemsstat lyckades behålla sin sysselsättningsgrad, men i Tyskland minskade den bara med 0,4 %. Arbetslösheten var 2009 högst i Lettland (21,7 %), följt av Litauen, Estland, Spanien, Slovakien och Irland.

2.7.3 Under statsobligationskrisen 2010 framkom att det offentliga underskottet i Grekland var ungefär 13 % av BNP, vilket ledde till spekulativa attacker på euron. Även Storbritannien hade ett liknande underskott. Underskottet i Spanien ökade

till en ohållbar nivå praktiskt taget "över en natt". Stora underskott och hög offentlig skuldsättningsnivå möttes med åtstramningsåtgärder i dessa länder samt i bland annat Portugal, Italien och Irland.

3. Konkreta initiativ för en ekonomisk återhämtning

3.1 En entrystrategi – inte en exitstrategi

3.1.1 Det har talats mycket om en exitstrategi, dvs. att man skulle ta bort alla extra offentliga stöd för ekonomin. De rättsliga skälen är regeln om att budgetunderskottet inte får vara större än 3 % och statsskulden inte större än 60 % av BNP. Som kommissionen med rätta har påpekat i sitt meddelande om Europa 2020-strategin bör de finanspolitiska stimulansåtgärderna inte dras tillbaka förrän återhämtningen blivit självgående⁽⁵⁾. Med all osäkerhet i våra ekonomier är det dock mycket svårt att avgöra när så är fallet. Den konjunkturdämpande inverkan på den europeiska ekonomin som helhet av förslagen att reducera de största offentliga underskotten har medfört att självgenererande tillväxt skjutits allt mer på framtiden. En exitstrategi i denna bemärkelse innebär dessutom att vi, när stödåtgärderna stoppats, kan återgå till situationen som den var före krisen. Detta får inte ske.

3.1.2 För det första har man redan börjat genomföra eller planera många förändringar inom finanssektorn. Förhoppningsvis kommer finanssektorn att bli mer transparent och krisbeständig. För det andra måste situationen i andra delar av ekonomin också förändras. Annars finns det en tydlig risk för att de problem vi varit med om under de senaste åren uppstår igen.

3.1.3 Genom att ta hänsyn till ekonomiska förändringar under de senaste årtiondena måste vi söka efter nya ekonomiska och politiska initiativ, som skulle kunna minska riskerna i ekonomin. Detta får inte bli ett förslag till en exitstrategi, för när vi utformar en färdplan för en exitstrategi fattar vi också beslut om det samhälle som håller på att växa fram, dvs. vi beslutar om en entrystrategi.

3.2 Den totala efterfrågan

3.2.1 I teorin finns det två sätt att uppnå ekonomisk tillväxt – att producera mer med samma teknik eller att förbättra tekniken för att få ut mer av de produktionsresurser som finns. Var man ska lägga tonvikten beror på den ekonomiska situationen. Under en högkonjunktur används alla resurser, och det enda sättet att uppnå större tillväxt är att investera i innovativa produktionsmetoder. Under en lågkonjunktur, som den som började 2008, finns det många outnyttjade resurser som måste komma till användning. Strategin måste alltså vara att öka efterfrågan. Tyvärr uppfattas inte längre den totala efterfrågan som den verkliga motorn bakom ekonomisk tillväxt.

⁽³⁾ Centre for European Policy Studies, nr 202, februari 2010.

⁽⁴⁾ OECD: *Pensions at a glance*, 2009.

⁽⁵⁾ KOM(2010) 2020, punkt 4.1.

3.2.2 Åtgärderna för att öka efterfrågan måste inte bara ha en direkt effekt på konsumtion och investeringar utan också öka konsumenternas och investerarnas förtroende. Ökat förtroende kan fungera på samma sätt under uppgångar som automatiska stabilisatorer under nedgångar. Förtroende kan stärka effekten av offentliga åtgärder och göra konjunkturuppgången självgående. För att åstadkomma detta är det inte bara storleken på stödet som är viktigt utan också vilka grupper det riktas till. Låginkomstgrupperna konsumerar en större del av sina inkomster än höginkomstgrupperna. Ju mer stöd som riktas till de förstnämnda, desto mindre kommer därför att försvinna genom ökat sparande.

3.2.3 När det gäller den ursprungliga ekonomiska återhämtningsplanen skulle effekten kunna bli mindre än förväntat eftersom många av medlemsstaternas åtgärder redan hade planerats och inte gav tillväxten någon extra impuls. Kommissionen framhåller med rätta att åtgärderna för att öka tillväxten under våren 2010 måste vara socialt effektiva. Tillväxtprognosen för 2010 ligger under 1,5 %. Många ekonomer anser detta vara lika med EU:s potentiella tillväxt. Men inte ens med en tillväxt på 1,5 % kommer arbetslösheten och budgetunderskotten att minska tillräckligt snabbt.

3.2.4 EESK vill framhålla den totala efterfrågans betydelse för att stimulera tillväxten och pekar framför allt på vikten av privatkonsumtion.

3.2.5 Det är viktigt med ökade investeringar. Med den omarbetade stabilitets- och tillväxtpakten är det möjligt att skjuta upp justeringen av ett alltför stort budgetunderskott om extrautgifterna används för investeringar. Investeringar är dock inte alltid det enda instrumentet för att skapa högre tillväxt.

3.2.6 Det räcker inte heller med ökad export. EU:s handel sker framför allt mellan medlemsstaterna. Den externa handeln – dvs. exporten till andra delar av den globala ekonomin – har under lång tid legat på runt 10 % av EU:s BNP. EU står för en tredjedel av världshandeln. Om man undantar handeln inom EU minskar EU:s andel till 16 %. Handeln är viktig och även ett tecken på global konkurrenskraft. Det finns tecken på att exporten till resten av världen håller på att öka. Detta är naturligtvis bra men inte till stor tröst när investeringarna är otillräckliga och situationen på arbetsmarknaden försämras.

3.2.7 Enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO) ⁽⁶⁾ har det över hela världen under mer än tio års tid pågått en förskjutning från arbete till kapital. Från 1999 till 2007 ökade vinsternas andel i EU-27 från 37 % till 39 % av BNP. Under andra halvåret 2008 föll den drastiskt till 36 % men under

2009 ökade den till 37 % ⁽⁷⁾. Detta är tecken på större ojämlikheter i inkomstfördelningen.

3.2.8 Den största delen av BNP utgörs av privatkonsumtion. Andelen varierar stort beroende på vad som utförs av offentliga respektive privata aktörer med utgångspunkt i det politiska systemet i varje land. Om andelen förändras kan detta dock också vara ett tecken på att inkomstfördelningen förändrats. Konsumtionen hade 2008 sjunkit till 58 % av EU:s BNP från 60 % år 2005 och 61 % år 2000. Även om det bara handlar om en liten förändring under en lång period, visar det att det finns utrymme för ökad privatkonsumtion som ett sätt att öka den totala efterfrågan ⁽⁸⁾, vilket är särskilt viktigt i den nuvarande ekonomiska situationen.

3.2.9 Under 2010 talar den höga arbetslösheten och det minskade arbetsmarknadsdeltagandet i kombination med mycket begränsade löneökningar inte för någon ökad konsumtion, snarare tvärtom. Man bör i nuläget därför inte minska de offentliga stödåtgärderna. Mot bakgrund av denna slutsats är den nu rådande situationen (2010), med stora nedskärningar i de offentliga utgifterna och ökade skatteintäkter, ytterst problematisk ur ekonomisk-politisk synpunkt. Dessa oundvikliga minskningar i den totala efterfrågan från de offentliga budgetarna är definitivt konjunkturdämpande i den mening att de kommer att reducera tillväxtpotentialerna. Konsekvenserna av detta, framför allt minskningen av de offentliganställdas inkomster, kommer att sprida sig genom ekonomin som helhet i form av minskad efterfrågan. Tillväxten kommer inte att få möjlighet att nå sin fulla potential.

3.2.9.1 Det är av största intresse för EU att ha tillgång till bedömningar av de potentiellt konjunkturdämpande effekterna av dessa nya offentliga budgetnedskärningar. Dessa åtgärder har vidtagits på ett drastiskt sätt. EU bör visa ett liknande intresse för att de länder som inte befinner sig i denna extremt svåra situation ska vidta motåtgärder, dvs. öka nivån på den totala efterfrågan. Kommissionen måste omgående bedöma omfattningen av detta och därefter lägga fram lämpliga förslag. Kommissionen planerar att inkludera bedömningen i den ekonomiska prognosen i november 2010, vilket är för sent. Tillväxten under första kvartalet 2010 låg nära prognosen på 0,7 %, men detta var före sparprogrammen. Att sitta still och invänta de konjunkturdämpande effekterna av sparprogrammen är inte ett alternativ.

⁽⁷⁾ Eurostat, euroindicators 61/2010, 30 april 2010.

⁽⁸⁾ Siffrorna grundar sig på uppgifter från Eurostat. Skillnaderna mellan medlemsstaterna är förvånansvärt stora: Siffran för Sverige är t.ex. 46 % och för Grekland 75 %. I de flesta länder har nedgången i konsumtionens andel varit begränsad, men i vissa länder har förändringarna varit dramatiska. I Storbritannien är nedgången från 72 % till 60 % på åtta år svår att förklara.

⁽⁶⁾ ILO: Global Wage Report 2009 Update, november 2009.

3.2.9.2 EESK anser att det i den rådande ekonomiska situationen krävs nya diskussioner. Treprocentsgränsen för offentligt underskott bör behållas, men måste kompletteras med en diskussion om de stora skillnaderna i underskott, eftersom länder med mycket stora underskott varaktigt måste konsolidera sina offentliga budgetar. Kraven på andra länder som ligger på (eller precis över) treprocentsgränsen bör mildras. I de fall då det fortfarande finns en möjlighet att finansiera underskotten till en förhållandevis låg ränta bör vi tillfälligt avstå från alltför restriktiva budgetåtgärder. En förnyad genomläsning av den reviderade stabilitets- och tillväxtpakten från 2005 visar att detta ligger helt i linje med de ändringar som då gjordes, särskilt vad gäller offentliga investeringar och konjunktur nedgångar.

3.3 Bytesbalansen tillbaka på den politiska dagordningen

3.3.1 Prisstabilitet, ekonomisk tillväxt och full sysselsättning har länge varit de främsta målsättningarna för den ekonomiska politiken för att uppnå välbefinnande och välfärd. En balanserad budget och statsskuld är delmål som ska bidra till att de verkliga målen uppnås. Två mål har inte beaktats på länge. Det ena är rättvis inkomstfördelning. Det andra är bytesbalansen. Betydelsen av detta mål har tonat bort. Detta är ett misstag. På en inre marknad med en gemensam valuta är denna målsättning grundläggande.

3.3.2 Om man ser på bytesbalansen, dvs. handelsutbytet med andra länder, var det mycket tydligt vad som skulle hända i euroområdet. Det finns nu ett stort underskott i Greklands bytesbalans som utvecklats under längre tid. Tyskland, Nederländerna och Sverige har under lång tid haft överskott. Å andra sidan har de flesta länderna i Medelhavsområdet underskott, även om Bulgarien har det största.

3.3.3 Stora kortfristiga underskott eller överskott i bytesbalansen behöver inte vara ett problem. Problemet uppstår när de blir bestående under många år eller om importerat kapital inte investeras på ett lämpligt sätt, vilket medför att de potentiella produktivitetsökningarna uteblir. Inom euroområdet har Grekland, Portugal, Spanien, Italien och Irland haft ganska stora underskott, i praktiken ända sedan euron infördes. Utanför euroområdet har de baltiska staterna tillsammans med Bulgarien haft extremt stora underskott. Stora underskott kan endast åtgärdas genom en extremt hård ekonomisk politik, såsom skett i Estland, Lettland och Litauen under 2009.

3.3.4 Med tanke på de stora skillnaderna mellan medlemsstaterna vill EESK framhålla behovet av att minska de flesta av dessa skillnader. Detta ger oss anledning att framhålla konkurrenskraften som det centrala målet. Konkurrenskraften mäts i real enhetsarbetskostnad, som återspeglar den kombinerade effekten av löne- och produktivitet utvecklingen. Inom euroområdet har framför allt Tyskland och Österrike ökat sin konkurrenskraft genom lägre reala enhetsarbetskostnader. Å andra si-

dan har lönenivåerna i Tyskland sedan 2008 stigit snabbare än produktiviteten, vilket har lett till en mindre konkurrenskraftig position. Under det senaste årtiondet har konkurrenskraften i Irland, Grekland, Italien, Spanien och Portugal minskat med i genomsnitt 10 %⁽⁹⁾. Om försämringen av konkurrenskraften pågår under en lång tid kan detta leda till budgetproblem. Denna effekt har varit tydlig under 2010. Den grundläggande orsaken, som står att finna i förändringarna i konkurrenskraften, har inte uppmärksammats i tillräckligt hög grad.

3.3.5 Eftersom växelkurserna inte längre kan användas som verktyg i euroområdet, måste man studera förändringarna i den relativa konkurrenskraften – högre prisnivåer jämfört med andra länder – genom att se på "de reala växelkurserna". Med olika utvecklingstendenser i fråga om löner och produktivitet inom ett valutaområde finns det inget annat sätt att lösa problemen än att ändra de relativa lönenivåerna i länderna emellan eller att öka produktiviteten genom investeringar i de länder som släpar efter. Det vore absurt att be länder med en god produktivitet utveckling att stoppa den.

3.3.6 Erfarenheterna från krisen våren 2010 visar att Eurostat bör ges tillsynsansvar i förhållande till de nationella statistikbyråerna. Korrekt statistik blir ännu viktigare om statistiken för bytesbalans och för löne- och produktivitet utveckling utgör grundvalen för nya politiska diskussioner på EU-nivå.

3.3.7 EESK föreslår att målen för budgetbalans och statsskuld kompletteras med ett mål för bytesbalansen. Det är omöjligt att använda sig av bara en siffra i detta fall. En positiv bytesbalans för vissa länder innebär alltid en negativ bytesbalans för andra. Problemet uppkommer när skillnaden är för stor eller uppstår för plötsligt eller när importerat kapital inte används för investeringar i produktionen.

3.3.8 EESK föreslår därför att kommissionen genomför en kontroll av bytesbalanser, liknande den som görs av offentliga underskott och statsskuld. Denna idé har nu även förts fram av kommissionen i de ekonomiska riktlinjerna och i ett dokument om förbättrad ekonomisk återhämtning. Dessa frågor diskuteras också för närvarande av specialgruppen för ekonomisk styrning under ledning av Europeiska rådets ordförande Herman van Rompuy.

⁽⁹⁾ Crisis in the euro area and how to deal with it. Centre for European Policy Studies, februari 2010.

3.3.9 EESK vill att karaktären i dessa förslag ska stärkas. Det nya målet för bytesbalansen bör behandlas på samma sätt som de två befintliga målen i stabilitets- och tillväxtpakten. Kommissionen bör granska bytesbalansen och den bakomliggande löne- och produktivitetstvecklingen i samtliga 27 medlemsstater. Befogenheterna att agera mot länder med negativ utveckling bör, precis som är fallet med underskott och skuld, vara större vad avser euroländerna. EU-åtgärderna bör röra riktningen i de politiska förändringarna, inte genomförandet i praktiken, som även fortsättningsvis faller under de nationella befogenheterna i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Genom att helt enkelt ändra de förordningar som styr stabilitets- och tillväxtpakten skulle realekonomin, eller med andra ord de makroekonomiska aspekterna, kunna föras in i stabilitets- och tillväxtpakten.

3.3.10 Krisen har visat att det även finns andra aspekter av stabilitets- och tillväxtpakten som behöver utvecklas ytterligare. Statistik om privatkrediter och utländska långivares andel i statskulder bör offentliggöras tillsammans med övrig statistik som krävs inom stabilitets- och tillväxtpakten. Dessa nya uppgifter skulle kunna fungera som ett system för tidig varning och sätta press på länder som befinner sig i en problematisk ekonomisk situation.

3.4 Andra viktiga områden för en ny europeisk ekonomi

3.4.1 Offentligt ekonomiskt stöd, reglering av finansmarknaden

3.4.1.1 För att förhindra en katastrofal utveckling inom hela sektorer av ekonomin, framför allt bilindustrin, har stora offentliga stöd beviljats. Den "vanliga" europeiska politiken för statligt stöd har inte använts för att stoppa stödet i nuläget.

3.4.1.2 Det mest spektakulära stödet har getts till finanssektorn. I vissa europeiska länder, liksom i USA, har det skett en partiell nationalisering av vissa banker. Denna politik kommer säkert att nå en vändpunkt, men det kan ta några år. Till och med på lång sikt skulle man som ett led i en effektiv nationell finanspolitik kunna låta en del av bankernas kapital vara offentligt för att få insyn i banksektorn.

3.4.1.3 Delar av finanssektorn, som alltså fått offentligt stöd i aldrig tidigare skådad omfattning, deltog därefter i spekulativa attacker mot marknaden för statsobligationer i euroområdet under den grekiska krisen. Finansmarknaden försökte frånta politikerna deras beslutsrätt. Efter en mycket allvarlig kris lyckades politikerna återta sina befogenheter. Politikerna kan kritiseras för underlåtenhet att agera innan krisen var ett faktum, både vad gäller finanskrisen och statsobligationskrisen. Detta visar att den reglering och översyn av finansmarknaden som föreslås inte räcker. Effektivare reglering och översyn krävs

om man vill förändra finansinstitutens beteende och finna nya sätt att finansiera statskulden.

3.4.2 En grönare ekonomi

På lång sikt måste investeringarna riktas in på miljöskydd och åtgärder mot klimatförändringarna. Omställningen i investeringarnas sammansättning måste börja nu. Kommissionen anser att det finns en starkare tendens till en sådan bland våra internationella konkurrenter. Omställningen är mycket viktig, inte bara av miljöskäl utan också för Europas globala konkurrenskraft. Nya jobb kan skapas för att ersätta dem som försvinner. På detta sätt kan ekonomisk hållbarhet kombineras med miljömässigt och social hållbarhet. Kommissionen förordar i förslaget till allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken beskattning som ett instrument för att påverka marknaden att minska farliga utsläpp, och EESK stöder detta.

3.4.3 Infrastruktur och energi

Under en period då det saknas investeringar från näringslivet måste den offentliga sektorn gå in med offentliga investeringar. Detta behövs både för att stimulera tillväxten och på grund av det ökade behovet av investeringar i infrastruktur och energi. Banksektorns nya ovillighet att ta på sig risker för lån till företag är särskilt problematisk för små och medelstora företag. Trots de nuvarande problemen med statsobligationer finns det fortfarande en räntebonus för statsobligationer i de flesta länder, vilket ger en fördel åt offentliga investeringar. Investeringar behöver enligt den reviderade stabilitets- och tillväxtpakten inte tas med vid beräkningen av för stora underskott.

3.4.4 Aktiv arbetsmarknadspolitik

Arbetsmarknadspolitikerna måste vara aktiv och får inte begränsas till ekonomiskt stöd till de arbetslösa. Många olika system har använts för att ge både arbetstagare och arbetslösa nya kvalifikationer. Målet "utbildning för alla" i Spaniens, Belgiens och Ungerns program är lovande. En inkluderande politik innebär inte bara att människor kan få ett arbete. Den måste också göra det lättare för dem att spela en mer aktiv roll i samhället.

3.4.4.1 Det räcker aldrig att bara fastställa ett mål för ökad sysselsättningsgrad, som i Europa 2020-strategin. För att förbättra sysselsättningsgraden måste man ha vissa grundläggande strategier.

— Strategier för kompetensutveckling hör till dessa. Livslångt lärande är ett måste. Ett stort problem är att ta reda på vem som ska betala. Samhället, arbetsgivarna eller arbetstagarna? På något sätt måste alla tre vara delaktiga i finansieringen.

- Grunden för detta är den allmänna utbildningsstandarden. Europa måste generellt sett höja kunskapsnivåerna.
- En strategi som ligger nära till hands om man vill öka sysselsättningsgraden är att skapa billig barnomsorg av hög kvalitet i kombination med en föräldradedighet som är lång nog och tillräckligt välbetalad för att fungera som ett incitament för att skaffa barn.
- Det finns många omständigheter som hindrar människor från att söka ett jobb. Varje nackdel kan kräva en egen strategi när det handlar om arbetsmarknadsdeltagandet.

3.4.5 Socialpolitik

3.4.5.1 I en rapport⁽¹⁰⁾ om socialt skydd och social inkludering medger kommissionen att välfärdssystemen har spelat en avgörande roll när det handlat om att lindra krisens sociala och ekonomiska effekter. De sociala utgifterna sågs under krisen ha ökat från i genomsnitt 28 till 31 % av medlemsstaternas BNP. När behovet av arbetslöshetsunderstöd minskar borde samma offentliga resurser användas för familjepolitik och kompetensutveckling. Detta är ett exempel på hur en exitstrategi kan utvecklas till en entrystrategi.

3.4.5.2 Kommissionen anser att det är viktigt med tillräckligt inkomststöd och med tillträde till arbetsmarknaden och till sociala tjänster av god kvalitet. Vad EU kan göra i sociala frågor är bara ett litet komplement till den nationella socialpolitiken. Vi har sett många EU-instrument för att uppmuntra medlemsstaterna att lära sig av varandra – *benchmarking*, *peer review* och den öppna samordningsmetoden. De har inte lett till förväntat resultat. EU kan inte tvinga medlemsstater att följa exempel på god praxis. Genom att "namnge och skämma ut" skulle man kunna öka allmänhetens medvetenhet om skillnaderna.

3.4.5.3 Åtstrammingsåtgärder måste vara balanserade. Vi kan inte låta de sociala välfärdssystemen bli offer på budgetbalansens altare. Krisen har avslöjat att det återstår brister i socialsystemen. De sociala systemens struktur måste leda till välfärd och sysselsättning. Men sociala system har också begränsningar och måste rymmas inom de ekonomiska möjligheternas ram.

3.4.6 Nya inkomstkällor⁽¹¹⁾

3.4.6.1 I ett yttrande om strategin efter Lissabonstrategin nämnde EESK både en skatt på finansiella transaktioner och en koldioxidskatt som nya källor till offentliga intäkter. Dessa har en så kallad dubbel utdelning, dvs. att de inte bara ökar intäkterna utan också kan minska kortsiktigheten på finansmarknaden respektive förbättra miljön. I dag är vi på jakt efter nya finansieringskällor för att minska de stora budgetunderskotten. Skatter på finansiella transaktioner och koldioxid är att föredra framför en höjning av andra skatter, t.ex. skatt på arbete och mervärdesskatter. De senare skulle minska den allmänna efterfrågan, vilket inte vore tillrädligt i den situation som råder i dag.

3.4.6.2 En annan ny metod för offentlig finansiering är euroobligationerna. De skulle innebära att den offentliga sektorn tillfördes kapital utan att vara helt beroende av den privata finanssektorn. Euroobligationerna skulle locka till sig finansiella resurser direkt från källan, t.ex. pensionsfonder som vill placera sina pengar på lång sikt. Det finns också en möjlighet att öppna för privata långsiktiga placeringar i EIB, vilket skulle innebära en ny källa för EIB. EIB blir därigenom en kontaktpunkt mellan dessa nya kapitalresurser och investeringarna. Långfristiga besparingar skulle då kunna användas för långfristiga offentliga investeringar i t.ex. infrastruktur. Euroobligationer är ett "begrepp", men borde omfatta alla EU:s medlemsstater. Här har vi återigen en dubbel utdelning – utrymmet för spekulationer mot statsobligationer på finansmarknaden skulle också begränsas.

Bryssel den 16 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Mario SEPI

⁽¹⁰⁾ Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Förslag till gemensam rapport om socialt skydd och social inkludering 2010 – KOM(2010) 25 slutlig.

⁽¹¹⁾ Se EESK:s yttranden om "Skatt på finansiella transaktioner", och "Konsekvenserna av statsskuldskrisen för EU:s styresformer".

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Inför ett världstoppmöte om hållbar utveckling 2012" (initiativytrande)

(2011/C 48/12)

Föredragande: **Frederic Adrian OSBORN**

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén beslutade den 18 februari 2010 att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"Inför ett världstoppmöte om hållbar utveckling 2012".

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 31 augusti 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 116 röster för, 1 röst emot och 7 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Som det organiserade civila samhällets röst i Europa anser EESK att EU bör spela en ledande roll i förberedelserna för FN:s nya toppmöte om hållbar utveckling, som ska äga rum i Rio de Janeiro 2012.

1.2 EU bör kraftfullt förespråka en ambitiös agenda inför toppmötet som kan väcka nytt liv i och ge ny kraft åt agendan för hållbar utveckling i hela världen, både bland regeringar och inom det civila samhället i stort.

1.3 Toppmötet bör avspegla andan i Rio de Janeiro och väcka nytt liv i Rioprinciperna och Agenda 21 som instrument för att engagera alla slags berörda aktörer och driva världen framåt i en mer hållbar bana.

1.4 Toppmötet bör utgöra en milstolpe och en tidsgräns för att besluta om och göra åtaganden inför nästa steg i de förhandlingar om klimatförändringar och biologisk mångfald som pågår, för att slutföra förhandlingarna om kvicksilver och för att inleda nya förhandlingar om att integrera hållbarhetsfrågor i företagets styrning och i de lokala och regionala myndigheternas uppdrag.

1.5 Toppmötet bör erkänna och stödja initiativet Earth Charter som ett sätt att inspirera enskilda personer och organisationer i hela världen till engagemang och åtgärder.

1.6 EU bör använda toppmötet till att blåsa nytt liv i sina egna processer och strukturer för att göra framsteg inom hållbar utveckling och samtidigt verka för en liknande förnyelse av arbetet för hållbarhet i hela världen. Kommittén uppmanar i synnerhet EU att

— definiera och genomföra olika aspekter av den gröna ekonomin inom Europa samt skapa och finansiera nya kanaler för finansiellt stöd och överföring av teknik och kunnskap för att hjälpa utvecklingsländerna med övergången till ett hållbart samhälle,

— stärka olika aspekter av styrningen av den hållbara utvecklingen inom Europa,

— uppmana det civila samhället i hela Europa att bidra till Rioproessen och väcka nytt liv i Riovisionen och i det politiska stödet och allmänhetens stöd för denna.

1.7 För att främja den gröna ekonomin under de närmaste tolv månaderna bör EU göra följande:

— Se över och stärka sin strategi för hållbar utveckling och integrera de främsta målsättningarna i denna i genomförandet av Europa 2020-strategin, samt utveckla parallella förslag i toppmötets förhandlingar för att skapa en starkare internationell ram som ska främja och samordna de nationella hållbarhetsstrategierna.

— Slutföra det arbete som pågår med att skapa bättre mått på framstegen i hållbarhetsarbetet och uttryckligen integrera dem i den huvudsakliga övervakningsramen för Europa 2020-strategin, samt och utveckla parallella förslag i toppmötets förhandlingar för att skapa och bibehålla mer samstämmiga och konsekventa uppsättningar av internationella data för att mäta och övervaka framstegen i hållbarhetsarbetet.

- Slutföra de studier som pågått länge om hållbar konsumtion och produktion och integrera dessa i huvudinitiativet för resurseffektivitet inom Europa 2020-strategin, samt utveckla parallella förslag som kan ligga till grund för förhandlingarna på toppmötet.
- Samla de europeiska erfarenheterna av att miljöanpassa skatter och finanspolitiska instrument (inklusive koldioxidprisättning och koldioxidhandel) och integrera dessa i ett nytt initiativ för hela EU för att främja gröna finanspolitiska instrument, samt framföra parallella förslag till riktlinjer eller ramar från FN:s sida på detta område.
- Samla de europeiska erfarenheterna av den hållbara utvecklingens sociala dimension, bl.a. möjligheter att skapa nya gröna jobb för att ersätta några av dem som går förlorade under nedgången och sätt att minska de sociala orättvisorna, samt låta dessa ingå i toppmötets diskussioner om den gröna ekonomins sociala aspekt.
- Skapa effektiva instrument för att främja hållbar utveckling i utvecklingsländerna och tillhandahålla lämplig finansiellt och tekniskt stöd.

1.8 För att stärka styrningen på området hållbar utveckling bör EU

- verka för att FN:s miljöprogram och FN:s kommission för hållbar utveckling stärks,
- verka för att hållbar utveckling ska ingå i det uppdrag som Världsbanken, Internationella valutafonden, Världshandelsorganisationen och andra relevanta internationella organ har,
- verka för att de nationella strategierna för hållbar utveckling och de nationella systemen för att skapa, genomföra och övervaka dessa stärks liksom sådana instrument som EU:s strategi för hållbar utveckling i syfte att förstärka och harmonisera detta arbete på övernationell nivå – både inom Europa och i de internationella förhandlingarna,
- verka för att de lokala och regionala strategierna för hållbar utveckling och genomförandeinstrumenten stärks – både inom Europa och i de internationella förhandlingarna,
- verka för att hållbar utveckling integreras i bestämmelser och riktlinjer för företagsstyrning – både inom Europa och i de internationella förhandlingarna.

1.9 För att det civila samhället ska engageras och delta till fullo bör EU

- verka för att berörda aktörer fullt ut ska delta i FN-processen,
- arbeta med EESK och andra företrädare för det organiserade civila samhället för att se till att det civila samhället deltar fullt ut i förberedelserna i Europa och medlemsstaterna,
- stödja oberoende förberedelser inom specifika delar av det civila samhället, bl.a. näringslivet, fackföreningar, icke-statliga organisationer, forskning och utbildning, jordbrukare, kvinnogrupper och ungdomar – både inom Europa och i de internationella förhandlingarna.

2. Inledning och bakgrund

2.1 Den 24 december 2009 antog FN:s generalförsamling en resolution där man enades om att anordna en FN-konferens om hållbar utveckling 2012. Den kommer att äga rum i Rio de Janeiro 40 år efter FN-konferensen om den mänskliga miljön i Stockholm, 20 år efter FN-konferensen om miljö och utveckling (UnCED) i Rio de Janeiro och 10 år efter världstoppmötet om hållbar utveckling (WSSD) i Johannesburg.

2.2 Enligt generalförsamlingens resolution kommer konferensen att ha tre målsättningar:

- Att skapa ett nytt politiskt engagemang för hållbar utveckling.
- Att bedöma de framsteg som gjorts hittills och de luckor som återstår i genomförandet av resultaten av de stora toppmötena om hållbar utveckling.
- Att ta itu med nya och kommande utmaningar.

Härtill kommer två specifika teman:

- En grön ekonomi med anknytning till hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning.
- Den institutionella ramen för hållbar utveckling.

2.3 EESK välkomnar detta initiativ. Det är tydligt att tempot i den globala processen mot hållbar utveckling avtagit under de gångna åren, och det behövs en ny impuls för att väcka liv i agendan för hållbar utveckling. Inom Europa gör den hållbara utvecklingen fortfarande vissa framsteg som en övergripande ram för den politiska utvecklingen. På senare år har den dock överskuggats av effekterna av den ekonomiska krisen och behovet av att fokusera på återhämtning. Det nya toppmötet i Rio de Janeiro skulle kunna bli ett nytt tillfälle att återge den hållbara utvecklingen den ställning som den tidigare hade som central drivkraft för EU och dess medlemsstater.

2.4 Tre sammanträden planeras inom en förberedande kommitté. Det första ägde rum den 17–19 maj 2010. De två andra kommer att äga rum 2011 och 2012.

Vid det första sammanträdet inom den förberedande kommittén utarbetades förfaranden, processer och tidsplaner för konferensen, och preliminära diskussioner fördes om ovan nämnda huvudteman. Man kom överens om att FN-sekretariatet skulle be medlemsstaterna, relevanta internationella organ och huvudgrupper om bidrag i ett begränsat antal fokuserade frågor.

2.5 Vid den förberedande kommitténs sammanträde representerades det civila samhället av de nio huvudgrupper som FN erkänt. De har också ombetts att göra egna förberedelser och komma med bidrag i senare skeden av förberedelserna och under själva konferensen. Flera av huvudgrupperna klargjorde att de kommer att vilja utnyttja 2012-processen för att göra egna bedömningar av den hållbara utvecklingen inom sina sektorer. I Rio de Janeiro vill de peka på resultat, möjligheter och utmaningar och söka ytterligare erkännande och stöd från regeringar under processens gång samt framföra rekommendationer till regeringarna om vilken form och vilka målsättningar de formella förhandlingarna bör ha.

2.6 Europeiska unionen deltog aktivt i den förberedande kommitténs första sammanträde och bidrog till att utforma en positiv och hanterbar agenda för toppmötet. Unionen fortsätter också med sina egna aktiva förberedelser tillsammans med medlemsstaterna. Kommittén glädde sig över möjligheten att på det organiserade civila samhällets vägnar få delta som medlem i EU:s delegation vid den förberedande kommitténs första sammanträde och tänker fortsätta spela en aktiv roll, först genom att utarbeta detta yttrande och därefter genom att delta i det fortsatta arbetet när förberedelserna tar fart (se punkt 7.2).

3. Visionen och ambitionsnivåerna

3.1 Vid toppmötet i Rio de Janeiro 1992 var ambitionsnivån hög och mycket uppnåddes. Man lyckades också mobilisera stöd och åtgärder för hållbar utveckling i hela världen. Man gjorde detta genom att kombinera en gedigen och konkret dagordning med en övertygande och inspirerande vision som väckte stöd bland allmänheten och skapade en politisk vilja.

3.2 Hållbar utveckling är en lika viktig utmaning nu som tidigare och har i många avseenden till och med blivit viktigare. Energin och ambitionsnivån hos de regeringar som deltog i den förberedande kommitténs första sammanträde var dock en besvikelse. Vissa verkade mer angelägna om att dämpa överdrivna förväntningar än att bygga upp en beslutsamhet om att få till stånd positiva förändringar.

3.3 Det civila samhället är mer ambitiöst. Många olika slags berörda aktörer deltog aktivt i den förberedande kommitténs

första sammanträde samt framförde konkreta förslag till de officiella delegaterna och utvecklade egna parallella processer inför konferensen. EESK anser att det inom Europafinns många slags berörda aktörer som vill och kan höja profilen och trycket för att processen 2012 ska leda till positiva resultat. Kommittén uppmanar EU och dess medlemsstater att till fullo tillvarata denna potential och skapa en öppen och ambitiös process med flera berörda parter på alla nivåer i syfte att till fullo få ta del av de olika berörda aktörernas erfarenheter.

3.4 Om förhandlingarna om klimatförändringarna och den biologiska mångfalden kunde få som mål att de ska leda till konkreta överenskommelser i så pass god tid att de kan godkännas av världens ledare vid toppmötet i Rio de Janeiro 2012 skulle detta kunna komma båda processerna till godo. Kombinerade målsättningar av detta slag var ett mycket effektivt sätt att stimulera framsteg under de två åren före mötet i Rio de Janeiro 1992. 2012 års konferens skulle kunna fungera som tidsfrist för att föra de förhandlingar som pågår om klimatförändringar och biologisk mångfald till nästa viktiga milstolpe.

3.5 Toppmötet 2012 skulle också kunna utnyttjas för att skynda på besluten inom ramen för de pågående internationella förhandlingarna om kvicksilver och om Redd-processen (minskade utsläpp från avskogning och skogsförstörelse). Det skulle också kunna bli ett tillfälle att inleda nya förhandlingar om att integrera hållbarhet i företagets styrning (se punkt 6.8 nedan) och om lokala åtgärder för hållbarhet (punkt 6.9).

3.6 Toppmötet 1992 utmynnade i en ny och inspirerande vision om en harmonisk framtid för planeten, som kom till uttryck i den nya diskussionen om hållbar utveckling. För att stimulera toppmötet i Rio de Janeiro 2012 måste visionen ges en ny uttrycksform. EESK föreslår att man för detta ändamål fokuserar på Earth Charter-initiativet och använder toppmötet för att ge detta inspirerande dokument ett formellt erkännande (på samma sätt som Unesco redan gjort). Earth Charter har vunnit alltmer stöd runtom i världen under de senaste åren. Om Earth Charter erkändes av FN som helhet skulle detta stärka dess dragningskraft i alla delar av världen och bidra till att väcka nytt liv i den ambitiösa positiva anda som fick världen att vakna 1992.

4. Genomförandets framskridande och återstående luckor

4.1 FN:s förberedande kommitté noterade vid sitt första sammanträde att framstegen när det gäller att genomföra målsättningarna från Stockholmskonferensen 1972 och från toppmötena om hållbar utveckling 1992 och 2002 var otillräckliga och ojämna. Trots vissa landvinningar, framför allt i fråga om ökade inkomster, minskad fattigdom och bättre tillgång till utbildning och bättre hälsa, huvudsakligen i tillväxtekonomierna, återstår stora utmaningar.

4.2 Genomförandet kännetecknas av ständiga luckor. Det gäller områdena fattigdomsbekämpning, livsmedelssäkerhet, inkomstskillnader, bevarande av den biologiska mångfalden, bekämpning av klimatförändringarna, minskat tryck på ekosystemen och fisket, tillgång till rent vatten och hälsovård och kvinnors fulla deltagande i arbetet med att genomföra internationellt överenskomna mål. Detta återspeglar det splittrade tillvägagångssättet i arbetet för att uppnå målen om hållbar utveckling. Det har inte skett några större förändringar i konsumtions- och produktionsmönstren sedan FN-konferensen om miljö och utveckling (Unced), även om det krävs grundläggande förändringar för att uppnå hållbar utveckling på global nivå.

4.3 Arbetet för att uppnå målen om hållbar utveckling, inklusive FN:s millennieutvecklingsmål, har på senare tid bromsats upp ytterligare av den finansiella och ekonomiska krisen, som fått negativa effekter på de ekonomiska resultaten, urholkat de framsteg som gjorts efter hårt arbete och ökat antalet människor som lever i extrem fattigdom.

4.4 Inom Europa (liksom i resten av den utvecklade världen) har vi under de 20 senaste åren gjort framsteg med vissa miljömål, men i de centrala frågorna om resursförbrukning och koldioxidutsläpp har vi fortfarande en lång väg att gå, och Europas avtryck på resten av planeten i form av resursuttömnings och export av föroreningar ligger fortfarande på en ohållbar nivå. På det sociala området uppvisar arbetslöshetsnivåerna och de växande skillnaderna mellan och inom olika samhällsgrupper också ohållbara mönster.

4.5 Den förberedande kommittén identifierade inte några helt nya hållbarhetsfrågor. Man noterade dock att många av de hållbarhetsfrågor som identifierades redan i Rio de Janeiro 1992 håller på att bli mer överhängande. Detta framgår av den senaste tidens kriser inom finanser, ekonomi, energi, vatten och livsmedel. Andra problem, t.ex. klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald, har visat sig vara mer överhängande och allvarigare än man tidigare trodde. Den fortsatta befolkningsökningen i världen ökar trycket ytterligare.

4.6 I utvecklingsvärlden håller en klyfta på att växa fram mellan tillväxtekonomierna, där den snabba tillväxten medför nya belastningar på världens resurser och ökar mängden föroreningar, och de minst utvecklade länderna, där fattigdom och miljöförstöring fortsätter att allvarligt äventyra hållbarheten. Med några undantag ligger de utvecklade länderna fortfarande långt efter när det handlar om att tillhandahålla de nivåer av offentligt utvecklingsbistånd som de ofta utlovat för att stödja en hållbar utveckling i utvecklingsländerna.

4.7 Med alla dessa utmaningar står EU nu inför den särskilda uppgiften att förbättra hållbarheten i våra egna ekonomier och mobilisera tillräckligt med finansiellt och tekniskt stöd för att

hjälpa utvecklingsländerna, framför allt de minst utvecklade länderna, att mer effektivt ta itu med de egna utmaningarna på området hållbar utveckling. EU bör använda toppmötet till att väcka nytt liv i sina egna processer och strukturer för att göra framsteg i dessa frågor. Kommittén uppmanar i synnerhet EU

- att definiera och genomföra olika aspekter av den gröna ekonomin inom Europa och att skapa och finansiera nya kanaler för finansiellt stöd och överföring av teknik och kunskaper för att hjälpa utvecklingsländerna med övergången till ett hållbart samhälle (avsnitt 5),

- att stärka olika aspekter av styrningen av den hållbara utvecklingen inom Europa (avsnitt 6),

- att uppmana det civila samhället i Europa att bidra till Rio-processen och väcka nytt liv i Riovisionen och i det politiska stödet och allmänhetens stöd för denna (avsnitt 7).

5. En grön ekonomi mot bakgrund av hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning

5.1 Den gröna ekonomin kommer att vara ett av konferensens huvudteman. Det råder fortfarande delade meningar om vad en grön ekonomi är. Det råder dock samförstånd om att den måste sättas i samband med hållbar utveckling. En grön ekonomi eller processen att miljöanpassa ekonomin kan ses som ett av de främsta sätten att bana väg för ett mer hållbart utvecklingsmönster i framtiden.

5.2 Genom att stimulera större effektivitet i användningen av naturresurser och energi och genom att uppmuntra nya tekniska metoder för ren energi och renare produktion, kan en grön ekonomi skapa nya tillfällen till ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen. Man måste skapa lämpliga nationella politiska ramar för att driva på övergången till en grön ekonomi, stimulera hållbara konsumtions- och produktionsmönster och se till att den ekonomiska verksamheten hålls inom de ramar som ekosystemen kan klara av.

5.3 Vid hållbar utveckling och hållbara förändringar måste hänsyn tas till naturliga begränsningar och till att naturresurser och kulturarv måste skyddas. Hållbar utveckling innebär dock inte stagnation utan kräver tvärtom kontinuerliga förändringar och en kontinuerlig utveckling. På energiområdet kommer det till exempel under de närmaste 40 åren att krävas massiva förändringar i metoderna för produktion och konsumtion av energi. Detta framgår av den rapport om tekniska scenarier för 2050 som nyligen offentliggjordes av Internationella energigorganet. Inom kemisektorn, för att ta ett annat exempel, har man redan gjort mycket för att göra produktionsmönstren mer effektiva och hållbara – och för att göra denna omvandling till en konkurrensfördel.

5.4 De politiska instrument som skulle kunna användas inom ramen för den gröna ekonomin kan delas in i ett antal kategorier:

- Korrekt prissättning.
- Politik för offentlig upphandling.
- Miljövänliga skattereformer.
- Offentliga investeringar i hållbar infrastruktur.
- Riktat offentligt stöd till forskning och utveckling om miljövänlig teknik.
- Sociala strategier för att förena sociala mål med ekonomiska strategier.

5.5 På global nivå har FN redan inlett ett antal initiativ på detta område. Toppmötet 2012 skulle kunna bygga vidare på dessa. FN:s initiativ för en grön ekonomi syftar till att hjälpa regeringarna i arbetet med att omforma och ändra inriktningen på de politiska strategierna, investeringarna och utgifterna för att gynna bl.a. ren teknik, förnybara energikällor, vattentjänster, gröna transporter, avfallshantering, gröna byggnader samt hållbart jordbruk och skogar. *Economics of Ecosystems and Biodiversity* (ekosystemens och den biologiska mångfaldens ekonomi) och *Global Green New Deal* (en global grön "New Deal") är centrala projekt inom detta initiativ.

5.6 För närvarande är det de utvecklade länderna som relativt sett bidrar mest till klimatförändringarna genom högre utsläpp av växthusgaser per invånare. De står därför inför den största utmaningen att omvandla sina ekonomier till en modell med mindre koldioxidutsläpp. Samtidigt har de dock också fördelen att de har tillgång till avancerad teknik och kapitalresurser som gör det möjligt för dem att ta ledningen i denna övergång, förutsatt att de snabbt antar utmaningen.

5.7 Det finns viss oro bland utvecklingsländerna om att "grön ekonomi" är ett koncept som länderna i norr hittat på och som i praktiken skulle kunna bromsa utvecklingsprocessen och ha en protektionistisk sida. Det kommer att bli nödvändigt att visa hur den gröna ekonomin kommer att gynna utvecklingsländerna och bidra till deras utveckling. En viktig förutsättning är att de utvecklade länderna tar sina åtaganden att stödja den gröna ekonomin i utvecklingsländerna på allvar.

5.8 För att försäkra sig om att miljöanpassningen av den globala ekonomin 2012 ger ett signifikant resultat måste de utvecklade länderna visa både att de använder sådana strategier i sina egna ekonomier och att de är beredda att erbjuda världens utvecklingsländer verklig hjälp i form av finansiella resurser, tekniköverföring och kapacitetssupplyggnad.

5.9 EU har gjort vissa men ännu inte tillräckliga framsteg på vägen mot en grön ekonomi. Enligt EESK:s uppfattning räcker det inte att EU i Rio de Janeiro endast nöjer sig med att räkna upp de begränsade framsteg som man gjort under de senaste 20 åren och de olika delar av Europa 2020-strategin som pekar mot ökad hållbarhet. För att få en mer solid ståndpunkt som kan läggas fram 2012 anser vi att EU under de närmaste tolv månaderna bör

- se över och stärka EU:s strategi för hållbar utveckling och integrera dess främsta mål i genomförandet av Europa 2020-strategin,
- slutföra det arbete som pågår med att skapa bättre mått på framstegen i hållbarhetsarbetet och uttryckligen integrera dem i den främsta övervakningsramen för Europa 2020-strategin,
- slutföra de studier som pågått länge om hållbar konsumtion och produktion och integrera dessa i huvudinitiativet för resurseffektivitet inom Europa 2020-strategin,
- samla de europeiska erfarenheterna av arbetet med att miljöanpassa skatter och finanspolitiska instrument (inklusive koldioxidprissättning och koldioxidhandel) och framföra förslag för riktlinjer eller ramar från FN:s sida på detta område,
- samla de europeiska erfarenheterna av den hållbara utvecklingens sociala dimension, bl.a. möjligheterna att skapa nya gröna jobb för att ersätta några av dem som går förlorade under nedgången och sätt att minska de sociala orättvisorna.

Motsvarande åtgärder behövs också i medlemsstaterna. Om man gjort framsteg i dessa frågor inom Europa skulle EU med större trovärdighet kunna förespråka en global dagordning för en grön ekonomi med liknande innehåll.

5.10 När det gäller **finansiering** behövs det helt klart en stor insats för att mobilisera offentliga och privata resurser och sedan fullfölja de punkter som ännu inte avslutats på millennieutvecklingsmålens agenda samt för att driva på den nya agendan för en grön ekonomi. Riomålen om offentligt utvecklingsbistånd har inte uppnåtts. De internationella finansinstituten, FN:s utvecklingsprogram, Världshandelsorganisationen, FN:s konferens om handel och utveckling (UNCTAD) och finans-, ekonomi- och handelsministerier över hela världen måste fullt ut involveras både i denna mobilisering och i alla andra aspekter av övergången till en grönare global ekonomi. EU måste utarbeta ett samstämmigt och konsekvent förslag för hur man ska uppfylla målen för denna internationella miljöanpassningsambition och infria gamla löften om högre stödnivåer.

6. Den institutionella ramen för hållbar utveckling

6.1 Det är allmänt känt att styrningen av den hållbara utvecklingen på internationell nivå inte är särskilt effektiv och att det kommer att krävas stora förändringar för att ge den ny kraft. Styrningen av den hållbara utvecklingen på nationell, regional och lokal nivå skulle också behöva ny stimulans.

6.2 På internationell nivå finns det helt klart ett överhängande behov av att stärka FN:s miljöprogramms befogenheter på miljöområdet och öka möjligheterna för FN:s kommission för hållbar utveckling, eller det organ som efterträder denna, att sprida budskapet om hållbar utveckling till den globala ekonomins olika sektorer och till alla internationella organ. Möjligheten att uppgradera FN:s miljöprogram till en världsmiljöorganisation med bredare befogenheter har diskuterats länge. Programmet måste upprätthålla en starkare, trovärdig och tillgänglig vetenskaplig bas. Det behöver större kapacitet för att på ett kreativt sätt interagera med andra delar av FN-systemet, för att samordna det stora antalet separata multilaterala miljöavtal och för att stödja kapacitetsutvecklingen i miljöfrågor i utvecklingsländerna och andra medlemsstater. Det behöver också en bredare och tryggare resursbas. 2012 kan ge tillfälle att förverkliga dessa idéer.

6.3 FN:s kommission för hållbar utveckling behöver också en starkare röst och mer inflytande inom FN:s system. En möjlighet är att uppgradera denna kommission till ett fullvärdigt råd inom FN. En annan möjlighet är att låta FN:s kommission för hållbar utveckling gå upp i ett utvidgat Ecosoc (FN:s ekonomiska och sociala råd) med ett starkare mandat att stimulera hållbar utveckling inom hela FN-familjen, i samarbete med Världsbanken och IMF (Internationella valutafonden). Det kan emellertid hända att arbetet inom den nya högnivåpanel för klimatförändringar och utveckling som just inrättats av FN:s generalsekretär ger upphov till mer långtgående möjligheter.

6.4 Inför ytterligare diskussioner anser EESK att EU bör ha tre allmänna mål i sikte:

— Att integrera hållbar utveckling i mandatet för några av de främsta organen, bl.a. FN självt och Ecosoc, Världsbanken, IMF, Världshandelsorganisationen samt de organ som mer specifikt arbetar med hållbar utveckling, t.ex. FN:s kommission för hållbar utveckling, FN:s miljöprogram och FN:s utvecklingsprogram.

— Att stärka FN:s kommission för hållbar utveckling och dess kapacitet att samordna arbetet för hållbar utveckling inom hela FN-systemet, framför allt genom att ge den en status och ett uppdrag som för samman finans- och ekonomiav-

delningar med den specifika uppgiften att integrera hållbar utveckling i förvaltningen av de globala ekonomiska strategierna.

— Att stärka FN:s miljöprogram och dess kapacitet att övervaka viktiga förändringar i den globala miljön och verka för att effektiva skyddsåtgärder vidtas.

6.5 Det finns också ett behov av att stärka styrningen av den hållbara utvecklingen på nationell, regional och lokal nivå och på företagsnivå. Man måste väcka nytt liv i eller ge ny kraft åt de nationella, regionala och lokala strategierna för hållbar utveckling. Inom företagsstyrningen måste man lägga större tonvikte på hållbar utveckling. Man måste skapa eller ge ny kraft åt de nationella råden för hållbar utveckling och liknande strukturer, för att stimulera arbetet för hållbar utveckling. Det civila samhället måste involveras mer aktivt. Inom EU har man genom den europeiska strategin för hållbar utveckling fastställt en ram för hur alla dessa frågor ska främjas. Uppföljningen har dock inte varit tillräckligt kraftfull. Man måste ge ny kraft åt de centrala inslagen i denna strategi och integrera dem i den allmänna Europa 2020-strategin och därefter noggrant övervaka dem.

6.6 Stora grupper inom det civila samhället, vilkas roll inom FN-systemet stärktes i Rio de Janeiro 1992, kommer att se över sina erfarenheter i dessa frågor och ta med sig exempel på god praxis till Rio de Janeiro, så att bästa praxis kan erkännas och stärkas genom t.ex. nationella och lokala hållbarhetsstrategier och initiativ i fråga om företagens ansvar.

6.7 EU bör enligt EESK vara en stark förespråkare för att det civila samhället och större grupper ska få komma med betydande bidrag till 2012-processen. Grupperna bör uppmanas att visa vad som redan uppnåtts och framföra förslag om hur man kan stärka och konsolidera deras roll.

6.8 Inom industrisektorn bör hållbarhetsansvaret kodifieras i de ramar för företagens sociala ansvar som håller på att växa fram. Förhandlingar om en ny internationell konvention i denna fråga skulle kunna inledas i Rio de Janeiro 2012.

6.9 Regionala myndigheter och andra myndigheter på nivåer under den nationella spelar en allt större roll i arbetet med att genomföra många aspekter av hållbar utveckling. Detta gäller också många städer och andra lokala myndigheter. Dessa utvecklingstendenser kan komma att kodifieras i ett nytt avtal som ger uttryckliga mandat (och nödvändiga resurser) att genomföra specifika delar av agendan för hållbar utveckling, så att föredömena från de få som är ledande kan bli en standard för många.

7. En möjlig roll för EU och EESK

7.1 Det råder inga tvivel om att EU kommer att spela en viktig roll i arbetet med att utveckla en strategi för 2012. EU bör visa världssamfundet hur övergången till en grön ekonomi gynnar både nord och syd och stimulera institutionella förändringar som främjar förvaltningen av hållbar utveckling. EU och dess medlemsstater bör också utnyttja det tillfälle som konferensen ger att driva på sin egen övergång till en grönare ekonomi och förbättra sin egen styrning och förvaltning på området hållbar utveckling och sitt eget engagemang med det civila samhället i dessa processer.

7.2 EESK anser sig redo att spela en viktig roll i arbetet med att hjälpa till att utveckla det civila samhällets bidrag till både den europeiska och den internationella processen och att vara pådrivande så att resultaten blir omfattande. Ett starkt engagemang från det civila samhällets sida är en nödvändighet om man vill skapa de förutsättningar och det tryck som behövs för att uppnå betydande resultat i Rio de Janeiro. Under de närmaste tolv månaderna har EESK för avsikt att vidta följande åtgärder:

- Anordna ytterligare samråd med berörda parter i Bryssel om målsättningarna för toppmötet i Rio de Janeiro 2012 och om möjligt skapa en gemensam plattform.
- Nå ut till det civila samhället i medlemsstaterna så att det kan komma med bidrag genom de nationella råden för hållbar utveckling, deras europeiska nätverk *European Environmental Advisory Councils* (EEAC) och de nationella ekonomiska och sociala råden.
- Initiera en rad sektorsrelaterade studier om förutsättningarna för att man ska lyckas tillämpa ett grönt tänkande i ekonomin inom sådana viktiga sektorer som energi, transporter, byggnadsverksamhet, jordbruk och övergripande ekonomisk politik.
- Uppsökande verksamhet genom permanenta regionala och bilaterala delegationer för att jämföra och samordna det civila samhällets bidrag i Europa med det civila samhällets åtgärder i andra delar av världen.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förbättrade modeller för offentlig-privata partnerskap som bygger på delaktighet för att utveckla och sprida elektroniska tjänster för alla i EU-27" (yttrande på eget initiativ)

(2011/C 48/13)

Föredragande: **Claudio CAPPELLINI**

Den 16 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Förbättrade modeller för offentlig-privata partnerskap som bygger på delaktighet för att utveckla och sprida elektroniska tjänster för alla i EU-27".

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationsområdet, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 102 röster för, 1 röst emot och 5 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar Europeiska kommissionens digitala agenda och de förslag som lagts fram i rapporten om den inre marknaden för att uppnå varaktiga ekonomiska och sociala vinster från en digital inre marknad och ultrasnabba internetanslutningar, som kommer att göra IT-tillämpningar tillgängliga för privatpersoner samt små och medelstora företag i avlägsna områden och landsbygdsområden. Kommittén delar även kommissionens, Europaparlamentets och Regionkommitténs uppfattning att det krävs mer kontroll och övervakning för att säkerställa att alla senast 2013 har tillgång till fasta nätförbindelser och trådlöst bredband. Det krävs större investeringar på alla nivåer, och man bör också undersöka möjligheten att upprätta offentlig-privata partnerskap för avlägsna områden och landsbygdsområden samt för att modernisera nätverken.

1.2 EESK stöder EU:s och medlemsstaternas gemensamma politiska ram för att uppnå målen i Europa 2020-strategin, och uppmanar därför kommissionen att inrätta en särskild rådgivande grupp som kan hjälpa medlemsstaterna, kandidatländerna och intresserade privata operatörer att lättare kartlägga bredbandstäckningen i avlägsna områden och landsbygdsområden.

1.3 Marknaden har i många fall inte klarat av att tillhandahålla snabba bredbandsnät till ett rimligt pris i avlägsna områden. Kommissionen måste därför främja samtliga strategier i syfte att underlätta utvecklingen av öppna nät inom ramen för statliga och offentliga initiativ. EU måste fullt ut utnyttja utvecklingen av elektroniska tjänster (e-tjänster) inom den offentliga och privata sektorn för att bidra till bättre lokala och regionala tjänster som rör sjukvård, utbildning, larm- och räddningstjänster i allmänhetens intresse, säkerhet och sociala tjänster. Om alla myndigheter deltar i offentlig-privata partnerskap kan detta innebära ett strategiskt stöd till små och medelstora

företag som specialiserar sig på offentliga informations- och kommunikationstekniktjänster samt främja unga företagens IKT-kunskaper.

1.4 Privata investeringar och offentlig-privata partnerskap bör främjas i avlägsna områden samt landsbygds- och låginkomstområden genom strukturfonderna och EIB- och EIF-instrument, för att utsätta medborgare och små och medelstora företag ska få tillgång till internet till ett rimligt pris. Särskilda program och åtgärder från kommissionen bör inriktas på att främja lokala offentlig-privata partnerskap i tvärregionala och gränsöverskridande pilotprojekt och öka deras antal. Man bör också främja en "europeisk dag för e-tjänster för alla".

1.5 EESK anser att det är mycket viktigt att förstärka samarbetet mellan offentliga och privata leverantörer av offentliga e-tjänster för att skapa bättre och effektivare tjänster. Det krävs mer öppenhet och ett aktivt deltagande från allmänhetens sida samtidigt som man bevarar det övergripande ansvaret för investeringar i offentlig infrastruktur och kontroll av resultaten. Offentliga tjänster tillhandahålls ofta på lokal och regional nivå, där små och medelstora företag och deras sammanslutningar skulle kunna delta i partnerskap med den offentliga sektorn, antingen som direktleverantörer eller, om det krävs stora finansiella resurser eller mer omfattande sakkunskap, som en del av ett konsortium. Detta är redan fallet i vissa regioner i Frankrike (Auvergne), Italien (Trentino-Alto Adige, Lombardiet) och i andra EU-medlemsstater.

1.6 Tillgång till trådlösa bredbandsförbindelser av hög kvalitet och till rimligt pris kan öka tillgängligheten och kvaliteten på myndigheternas tjänster och ge små och medelstora företag möjlighet att öka sin konkurrenskraft på marknaden. Avlägset belägna regioner och samhällen är de som kommer att gynnas mest av att få tillgång till snabbare bredbandstjänster.

1.7 EESK betonar behovet av särskilda investeringar för att ge alla medborgare och konsumenter tillgång till snabba fasta och mobila bredbandslösningar. En mer generös EU-ram för statligt stöd som är förenligt med EU:s konkurrensregler skulle bidra till detta, liksom en bättre samordning mellan de olika EU-strategierna och EU-programmen så att konsumenternas val bidrar till att man uppnår det fastställda målet om att alla medborgare och områden ska få tillgång till e-tjänster.

1.8 EESK instämmer i att alla hushåll år 2013 ska ha tillgång till bredbandsuppkoppling till ett konkurrenskraftigt pris. Den digitala utdelningen bör lyftas fram och utnyttjas för att utöka den mobila bredbandstäckningen och höja kvaliteten på tjänsterna. Medlemsstaterna måste uppdatera sina nationella mål för bredbands- och höghastighetsinternet för att uppmuntra regionala myndigheter och privata aktörer att gemensamt stödja en europeisk strategi för höghastighetsbredband. I synnerhet bör regionala myndigheter, EU:s och/eller medlemsstaternas rådgivande institutioner, små och medelstora företag, organisationer och andra privata aktörer från första början vara delaktiga i kommissionens initiativ om framtidens internet.

1.9 EESK ställer sig bakom lösningar som bygger på offentlig-privata partnerskap med finansieringsmodeller som kan erbjuda medborgare i landsbygdsområden och gränsregioner kostnadseffektivt bredband inom en rimlig tid. I detta sammanhang vill EESK betona att digital kompetens, särskilt för små och medelstora företag och unga företagare i avlägsna områden och landsbygdsområden, är helt avgörande för att man ska kunna skapa ett digitalt samhälle för alla, särskilt i de fall då tillgången till e-tjänster skapar en digital klyfta för äldre människor, missgynnade grupper och låginkomsttagare. Man måste också ta itu med de tillgångsproblem som finns i dag.

1.10 EU-institutionerna måste fullt ut utnyttja utvecklingen av e-tjänster inom den offentliga och privata sektorn för att bidra till bättre lokala och regionala tjänster för sjukvård, utbildning, larmtjänst och säkerhet samt bredare tjänster i allmänhetens intresse och sociala tjänster.

2. Allmän bakgrund

2.1 Internet har blivit en av de strategiskt viktigaste infrastrukturerna för 2000-talet och är ett centralt område för EU:s kontroll av att de samhällsomfattande tjänster som fastställs i Lissabonfördraget tillhandahålls. Situationen i avlägsna områden och landsbygdsområden har emellertid inte förbättrats i någon nämnvärd utsträckning, och man kan knappast tala om en europeisk marknad för e-tjänster⁽¹⁾. Eftersom den privata sektorn inte tycks vara intresserad av att tillgodose behovet av tjänster på detta område, och eftersom medlemsstaterna inte på egen hand klarar av denna utmaning skulle en lämplig lösning vara

att involvera båda parter (offentlig och privat sektor) för att dela på vinsterna och riskerna genom inrättandet av offentlig-privata partnerskap på detta område. Det organiserade civila samhället skulle kunna spela en viktig roll genom att aktivt delta i offentlig-privata partnerskap för utbyggnad av e-tjänster.

2.2 Syftet med initiativyttrandet är att undersöka denna fråga och stimulera debatten om lämpliga lösningar för att utveckla och sprida e-tjänster till alla områden och alla människor i Europa, särskilt till de mest svårtillgängliga områdena och de mest utsatta grupperna.

2.3 Mot denna bakgrund har yttrandet följande huvudmål:

— Att genom ett samarbete mellan EESK och offentliga och privata intresseorganisationer analysera hur offentlig-privata partnerskap kan utnyttjas för att utveckla e-tjänster för alla, vare sig det rör sig om privatpersoner, företag eller lokala och regionala myndigheter.

— Att lyfta fram den potential för bättre social integrering av utsatta grupper och för en ekonomisk integration av avlägsna områden som en lämplig och effektiv tillämpning av offentlig-privata partnerskap för att utveckla och sprida e-tjänster i Europa skulle kunna innebära⁽²⁾.

— Att bistå EU-institutioner och politiska beslutsfattare liksom privatpersoner och privata aktörer som är intresserade av att delta i offentlig-privata partnerskap på området för e-tjänster genom att identifiera problem och möjliga lösningar och genom att utföra en konsekvensanalys av utbudet och efterfrågan av e-tjänster i förhållande till det civila samhällets behov. Syftet är också att undersöka vilka sysselsättnings- och kompetensbehov som finns samt god praxis vad gäller EU-strategier och EU-program som skulle kunna utnyttjas på nationell/regional nivå.

2.4 IKT påverkar de flesta aspekter i dagens samhälle. Samtidigt som gränserna mellan telefoni, internet, tv-sändningar och mobiltelefoner samt andra kommunikationstjänster börjar suddas ut, blir även gränsen mellan industrisektorer och offentliga sektorer och mellan EU-politiken och den nationella politiken allt mer flytande. Faktum är att man genom nationella och regionala strategier inte på ett effektivt sätt har lyckats ge alla människor tillgång till dessa tjänster.

⁽¹⁾ KOM(2009) 479 slutlig, "Ett offentlig-privat partnerskap om framtidens internet".

⁽²⁾ Det största problemet som gäller e-tjänster i EU är att det saknas en gemensam definition av begreppet. Vanligtvis avses den snäva betydelsen tjänster som baseras på informations och kommunikationsteknik, bland annat e-förvaltning, e-affärer, e-hälsa, information från den offentliga sektorn, e-lärande, e-integration och elektronisk upphandling.

2.5 Neelie Kroes, den nya kommissionären med ansvar för den digitala agendan, har därför inlett en debatt avseende ett offentligt samråd i syfte att undersöka om reglerna behöver uppdateras för att säkerställa att alla privatpersoner och företag i EU har tillgång till grundläggande kommunikationstjänster, bland annat snabba internetuppkopplingar, och för att se till att ingen utestängs från det digitala samhället. I det aktuella meddelandet om Europa 2020-strategin bekräftas dessutom målet att uppnå varaktiga ekonomiska och sociala vinster från en digital inre marknad baserad på snabbt och ultrasnabbt internet och kompatibla applikationer, med tillgång till bredband för alla senast 2013.

2.6 Redan i Lissabonstrategin slogs det fast att vi behöver tillgång till moderna digitala resurser (t.ex. internet och GPS) och så kallade e-tjänster. Mot denna bakgrund bör moderniseringen av offentliga tjänster innebära att man

- tillhandahåller bättre och säkrare tjänster till allmänheten,
- tillgodoser kraven från företag, särskilt små och medelstora företag, vad gäller mindre byråkrati och större effektivitet,
- säkrar kontinuiteten över gränserna i tjänster i allmänhetens intresse (inklusive civilskydd), vilket är avgörande för att upprätthålla rörligheten i Europa och den sociala sammanhållningen i medlemsstaterna.

2.7 I den nuvarande EU-lagstiftningen (i direktivet om samhällsomfattande tjänster⁽³⁾ från 2002) föreskrivs att medlemsstaterna ska se till att alla medborgare kan ansluta sig till det allmänna telefonnätet i fasta anslutningspunkter och att de har tillgång till allmänna telefontjänster för röst- och datakommunikation med funktionellt tillträde till internet. Konsumenterna måste få tillgång till nummerupplysningstjänster, telefonkataloger och offentliga telefonautomater samt särskilda resurser om de är funktionshindrade.

2.8 I ett meddelande från kommissionen som nyligen offentliggjorts anges dessutom offentlig-privata partnerskap som ett av alternativen för att hantera den allt snabbare utbredningen av internetanvändning i Europa och tillhandahålla e-tjänster till EU-medborgare. Offentlig-privata partnerskap ses som ett sätt att ge EU-medborgarna möjlighet att utnyttja etablerad och framväxande teknik ur ett mer helhetsinriktat perspektiv. Dessutom kan offentlig-privata partnerskap bidra till att man upptäcker hinder som inte är av teknisk natur och till att dessa kan undanröjas⁽⁴⁾. Termen offentlig-privata partnerskap omfattar

en rad olika typer av relationer, och det finns följaktligen olika definitioner, som t.ex. i FN:s riktlinjer⁽⁵⁾ eller i EIB:s bestämmelser.

2.9 Europeiska kommissionen har genomfört en rad offentliga samråd där EESK deltagit om bland annat följande frågor:

- Nästa generations accessnät.
- Hur den digitala utdelningen kan omvandlas till sociala fördelar och ekonomisk tillväxt i Europa.
- Principerna för samhällsomfattande tjänster när det gäller elektroniska kommunikationstjänster.

2.10 Kommissionens meddelande KOM(2009) 479 slutlig om "Ett offentlig-privat partnerskap om framtidens Internet" är tänkt att ge en ram för förberedelserna inför ett "smart" samhälle och för att öka konkurrenskraften inom Europas IKT-industri. Förberedelserna inför ett offentlig-privat partnerskap om framtidens internet, vilket har efterfrågats av vissa medlemsstater och industriaktörer, kommer att kräva ett större deltagande från det civila samhället och regionala myndigheter.

3. Allmänna synpunkter: offentlig-privata partnerskap och utvecklingen och spridningen av e-tjänster

3.1 På samma sätt som vårt samhälle garanterar tillgång till mat, vatten, utbildning, sjukvård, transporter och offentliga myndigheter är det viktigt att man fastställer och tillämpar de lämpligaste lösningarna och de effektivaste strategierna för att garantera att alla medborgare och företag i EU behandlas på samma sätt i informationssamhället, särskilt i EU:s avlägsna områden och landsbygdsområden.

3.2 Hittills har man emellertid inte lyckats uppnå detta överallt i EU, och det finns fortfarande geografiska områden och samhällsgrupper som hotas av "digital utslagning". Den digitala utslagningen kan vara kopplad till demografiska (ålder, kön, typ av hushåll), socioekonomiska (utbildning, sysselsättning, ställning, inkomst) eller geografiska faktorer (boende, ort, regionala eller lokala särdrag, geopolitiska faktorer m.m.). Anledningarna till att marknaden inte har lyckats vad gäller e-tjänster varierar och kan bland annat bero på svårtillgänglig natur, låg befolkningstäthet, höga skatter eller en kombination av alla tre. Eftersom efterfrågan och utnyttjandet i dessa områden ofta inte räcker till, beslutar sig privata aktörer ofta för att inte investera.

⁽³⁾ EGT L 108, 24.4.2002, s. 51–77.

⁽⁴⁾ White paper on the Future Internet PPP definition, januari 2010.

⁽⁵⁾ Se "Guide book on promoting good governance in Public-Private Partnership" – Förenta nationerna, New York och Genève, 2008.

3.3 Man får emellertid inte enbart uppmärksamma geografisk utslagning utan måste även ta itu med den sociala utslagning som följer av att vissa användargrupper saknar köpkraft eller har begränsade kunskaper⁽⁶⁾. E-tjänsterna bör därför utvidgas så att tillgängligheten för alla användare säkerställs, oavsett geografisk, ekonomisk eller social situation.

3.4 Mycket stora politiska satsningar och åtgärder krävs för att ge resultat för utsatta grupper och, framför allt, för områden utanför städer.

3.5 EESK har i flera yttranden och viktiga rekommendationer tagit upp olika ämnen som rör e-tjänster, deras kompatibilitet och IKT-infrastrukturer⁽⁷⁾.

3.6 EESK anser att offentlig-privata partnerskap kan vara ett sätt att utveckla och sprida e-tjänster i EU, som är ett lovande nytt område med mycket viktiga verksamhetsområden.

3.7 Analyser har visat att några de viktigaste argumenten för en sådan strategi rör:

- Förbättrade e-tjänster för utsatta grupper.
- Förbättrad kostnadseffektivitet genom att man drar nytta av den privata sektorns innovation, erfarenhet och flexibilitet.
- Ökade investeringar i offentlig infrastruktur för att öka tillgängligheten för e-tjänster.
- Hållbarheten i privata partners ökade flexibilitet och tillgång till resurser.
- Förbättrad kvalitet avseende offentliga utgifter.
- Ökad effektivitet och överensstämmelse vad gäller tjänster i allmänhetens intresse.

⁽⁶⁾ EGT C 139, 11.5.2001, s. 15; EGT C 123, 25.4.2001, s. 53; EUT C 108, 30.4.2004, s. 86.

⁽⁷⁾ EUT C 77, 31.3.2009, s. 60; EUT C 175, 28.7.2009, s. 92; EUT C 175, 28.7.2009, s. 8; EUT C 317, 23.12.2009, s. 84; EUT C 218, 11.9.2009, s. 36; EUT C 224, 30.8.2008, s. 50; EESK:s yttrande om "Hur den digitala utdelningen kan omvandlas till sociala fördelar och ekonomisk tillväxt", föredragande: Anna Maria Darmanin (TEN/417).

3.8 Investeringar i infrastrukturprojekt är dessutom viktiga när det gäller att upprätthålla den ekonomiska aktiviteten, särskilt i samband med en kris, och kan bidra till en snabb återgång till en situation med en hållbar ekonomisk tillväxt. I detta sammanhang kan offentlig-privata partnerskap vara ett effektivt sätt att genomföra infrastrukturprojekt och tillhandahålla tjänster i allmänhetens intresse samt stöd tjänster för företag för att stimulera den lokala utvecklingen och den ekonomiska återhämtningen i vissa EU-regioner⁽⁸⁾.

3.9 Det finns också vissa risker med offentlig-privata partnerskap i samband med e-tjänster, exempelvis risken att avlägset belägna områden inte får någon täckning eftersom detta ofta innebär en förlust för en privat tjänsteleverantör. Därför bör alla offentlig-privata partnerskap omfatta en skyldighet att tillhandahålla dessa tjänster även i avlägset belägna områden.

4. Avgörande frågor vid utvecklingen och spridningen av e-tjänster

4.1 I detta yttrande vill vi även ta upp spridningen av e-tjänster, dvs. att göra resurserna tillgängliga och säkerställa att alla människor i hela EU har lika tillgång till dem. Detta innebär att man antingen skapar ny, "smart" infrastruktur vid behov eller förbättrar den befintliga infrastrukturen. I detta sammanhang vill vi ta upp ett antal viktiga frågor:

- **Effektivitet:** Att infrastrukturen finns på plats betyder inte nödvändigtvis att den fungerar effektivt eller att alla relevanta samhällsgrupper har lika tillgång till den. Det senaste exemplet återfinns i Eurobarometerundersökningen om larmnumret 112. Trots att tjänsten redan finns och fungerar i 20 EU-länder kände bara 32 % av de tillfrågade till numret⁽⁹⁾. Situationen kan förbättras genom att allmänheten informeras och görs delaktig i större utsträckning samt genom att modern teknik för e-lärande tillämpas.
- **Landsbygdsområden:** Det finns fortfarande skillnader inom EU när det gäller tillgången till e-tjänster⁽¹⁰⁾. Landsbygdsområden saknar i många fall fortfarande tillgång till informations- och kommunikationsteknik, och 23 % av invånarna i sådana områden saknar tillgång till fasta bredbandsnät⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ KOM(2009) 615 slutlig, "Främjande av privata och offentliga investeringar i syfte att bidra till en ekonomisk återhämtning och långsiktig strukturanpassning: utveckling av offentlig-privata partnerskap".

⁽⁹⁾ Flash Eurobarometer 285 – Det europeiska larmnumret 112, analysrapport, omgång 3, februari 2010.

⁽¹⁰⁾ Telekommunikation: samråd om framtida samhällsomfattande tjänster i den digitala eran, IP/10/218, Bryssel, 2 mars 2010 (se http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecom/comm/doc/library/public_consult/universal_service2010/index_en.htm)

⁽¹¹⁾ KOM(2009) 103 slutlig, "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Bättre tillgång till IKT på landsbygden".

4.2 Om man verkligen strävar efter en "öppen marknad" bör offentlig-privata partnerskap involveras från första början tillsammans med myndigheter på samtliga europeiska, nationella och regionala nivåer, arbetsmarknadens parter, aktörer inom det organiserade civila samhället, sammanslutningar av små och medelstora företag, konsumentorganisationer och andra aktörer (operatörer, försäljare, IT-leverantörer, vertikala marknader och marknader för tillämpningar etc.).

4.3 En bra start skulle kunna vara EU:s befintliga strukturfonder, EIB/EIF och vissa specifika program som till exempel ramprogramsmekanismerna i de kommande IKT-arbetsprogrammen (för 2011–2013), med en budget på cirka 300 miljoner euro.

4.4 Offentlig-privata partnerskap skulle i detta sammanhang kunna utnyttja arbetet inom de fem europeiska teknikplattformarna, vilket skulle resultera i ett ömsesidigt utbyte inom Internetrelaterade frågor och parternas respektive strategiska forskning. En viktig aspekt i ett sådant offentlig-privat partnerskap skulle vara att utveckla öppna, standardiserade och sektoröverskridande tjänsteplattformar.

4.5 Ur EU-politikens perspektiv ligger sektorer såsom hälsovård, mobilitet, miljö och energihushållning bra till för nya smarta internetdrivna infrastrukturer som kommer att göra det enkelt för miljontals användare och konsumenter att snabbt börja använda tjänsterna.

Bryssel den 16 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Vilka tjänster av allmänt intresse behöver vi för att bemöta krisen?" (initiativytrande)

(2011/C 48/14)

Föredragande: **Raymond HENCKS**

Den 18 mars 2010 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Vilka tjänster av allmänt intresse behöver vi för att bemöta krisen?".

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 119 röster för, 11 röster emot och 4 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1 Den finanskris som vi upplevt på senare tid och som övergått i en ekonomisk kris påverkar medlemsstaterna i olika utsträckning men kommer att få långtgående sociala konsekvenser genom bland annat ökad arbetslöshet och otrygghet, större utanförskap och ökad fattigdom. I dagsläget berörs redan var sjätte EU-medborgare.

1.2 Nästan 80 miljoner människor, dvs. 16 % av EU:s befolkning, lever under fattigdomsstrecket och har mycket svårt att hitta arbete och bostad, beviljas bidrag eller få tillgång till nödvändiga tjänster, framför allt vård och social service. De mest utsatta grupperna (funktionshindrade och invandrare) påverkas och kommer att påverkas i hög grad. De framsteg som gjorts i fråga om samhällsintegration och tillträde till arbetsmarknaden under de senaste tjugo åren tycks ha suddats ut.

1.3 Ökat våld, fler förortsproblem, ökad kriminalitet och asocialt beteende samt förlorad solidaritet är andra tecken som tyder på att den finansiella och ekonomiska krisen har blivit en social kris.

1.4 Den blygsamma ekonomiska återhämtning som kunnat skönjas är inte tillräcklig för att man ska kunna komma till rätta med denna sociala kris. Det kommer sannolikt att bli värre och mot bakgrund av utvecklingen i samband med tidigare kriser (1993–1996 och 2002–2004) kan vi förvänta oss att de sociala konsekvenserna kommer att vara påtagliga långt efter det att ekonomin har återhämtat sig.

1.5 Ökad fattigdom och ett allt större utanförskap i samhället kommer att leda till att fler människor behöver socialt stöd, framför allt i fråga om vård, bostäder, utbildning, energi, transporter och kommunikation.

2. Vilken roll spelar tjänster av allmänt intresse i kristider?

2.1 Denna kris har bekräftat att förekomsten av tjänster av allmänt intresse, som är moderna och effektiva, fungerar som en ekonomiskt stabiliserande faktor. Över 500 000 företag (offent-

liga, privata och offentlig-privata) tillhandahåller tjänster av allmänt intresse, sysselsätter 64 miljoner arbetstagare (mer än 30 % av den totala arbetskraften inom EU) och genererar mer än 26 % av unionens BNP (studien "Mapping of the public services" av European Centre of Employers and Enterprises providing Public services, maj 2010).

2.2 Tjänster av allmänt intresse dämpar också de värsta sociala och lokalt betingade effekterna, liksom de mest negativa effekterna på miljön, eftersom tjänsterna bygger på principer om att alla medborgare ska garanteras dessa varor och tjänster, som bedöms vara nödvändiga och människors grundläggande rättigheter. Tjänsterna är av central betydelse för arbetet med att främja den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen och en hållbar utveckling.

2.3 Sedan lång tid tillbaka har medlemsstaterna i det europeiska integrationsarbetet tagit fram ett särskilt regelverk för tjänster av allmänt intresse för att slå vakt om vissa tjänster av allmänt intresse som tillhandahålls och organiseras på många olika sätt. Detta regelverk kompletterar unionens konkurrenslagstiftning och bestämmelserna för de marknader som regelbundet ses över, framför allt med stöd av Lissabonfördraget.

2.4 Tjänster av allmänt intresse spelar en viktig roll i den europeiska samhällsmodellen och i den sociala marknadsekonomin. Genom samverkan och integration av ekonomiska och sociala framsteg ska dessa tjänster medföra att

— varje invånare ges tillgång till varor och tjänster av grundläggande betydelse,

— man garanterar den ekonomiska, sociala, territoriella och kulturella sammanhållningen,

— man slår vakt om rättvisa och integration i samhället samtidigt som grunden läggs för att stärka solidariteten med avseende på geografiska områden, mellan generationer och olika sociala grupper och att främja allmänintresset,

— man garanterar att samtliga medborgare och invånare behandlas lika,

— man skapar förutsättningar för en hållbar utveckling.

2.5 Krisen har visat att enbart marknadskrafter inte kan garantera samtliga medborgare allmänt tillträde till dessa tjänster. Offentliga åtgärder är i dag inte bara accepterade av alla, utan rekommenderas även på internationell nivå.

3. Risk för budgetnedskärningar i kristider

3.1 Till följd av finanskrisen och den ekonomiska krisen har vissa medlemsstater fått allt större problem att hitta balans i de offentliga finanserna, vilket riskerar att äventyra deras förmåga att alltid kunna tillhandahålla tjänster av allmänt intresse.

3.2 De budgetmedel som medlemsstaterna anslår för att tillhandahålla tjänster av allmänt intresse utsätts således för ett starkt tryck samtidigt som möjligheterna att tillgodose en allt större efterfrågan på tjänster av allmänt intresse varierar kraftigt mellan olika medlemsstater.

3.3 Detta begränsade budgetutrymme riskerar att leda till att man drar in på sociala tjänster och stramar åt i socialförsäkringssystemen, vilket får svåra konsekvenser för de mest utsatta personerna i samhället. En sådan utveckling inverkar också negativt på arbetet med att minska fattigdom och orättvisor samt förbättra den sociala sammanhållningen.

3.4 Det tycks oundvikligt att kommissionen tar ställning till finansieringsbehoven, inte bara på kort sikt och med stöd av konkurrenslagstiftning (statligt stöd) utan också för att kunna trygga en långsiktigt hållbar finansiering av tjänster av allmänt intresse, så att målen för dessa tjänster uppnås i linje med Lissabonfördraget.

3.5 Det är viktigt att medlemsstaterna ser över sina nationella budgetar, med stöd av Europeiska unionen, så att man kan upprätthålla eller bygga ut tjänsterna av allmänt intresse och därigenom på ett effektivt sätt hittar lösningar på de problem som skapats av den sociala krisen.

3.6 EESK ser positivt på att kommissionen gett sitt stöd för medlemsstaternas bestämmelser på utbildningsområdet genom att godkänna flexibla regler för medfinansiering inom ramen för Europeiska socialfonden. Fonden för social sammanhållning borde utnyttjas i större utsträckning för att stärka den sociala

dimensionen av medlemsstaternas ekonomier, i syfte att minska de sociala klyftorna och stabilisera ländernas ekonomier.

4. Europeiska unionens roll

4.1 Med hänsyn till subsidiaritetsprincipen och med stöd av den mycket tydliga skrivningen i Lissabonfördraget beslutar varje medlemsstat själv hur man definierar, organiserar och finansierar sina offentliga åtgärder och de tjänster som ska tillgodose allmänhetens intresse och grundläggande behov.

4.2 Samtliga tjänster av allmänt intresse, både ekonomiska tjänster och andra tjänster, ingår med tanke på deras särprägel och syfte som en del i arbetet med att uppnå Europeiska unionens målsättningar, framför allt att kontinuerligt förbättra medborgarnas välfärd, slå vakt om medborgarnas intressen och deras möjligheter att tillvarata dem.

4.3 Av detta följer att unionen, som har ett ansvar för att dessa mål ska uppnås också har ett ansvar i förhållande till metoderna för att genomföra åtgärderna.

4.4 Unionen bör alltså, i linje med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och inom ramen för den behörighet som delas med medlemsstaterna, övervaka och bidra till tjänster av allmänt intresse som är effektiva och tillgängliga för alla, tillhandahålls till ett skäligt pris och håller god kvalitet.

4.5 Att medlemsstaterna har principiell behörighet att definiera begreppet tjänster av allmänt intresse innebär inte att EU:s befogenheter minskar när det gäller att definiera tjänster av allmänt intresse på europeisk nivå, när detta är nödvändigt för att unionens mål ska kunna uppnås.

4.6 EESK har därför i flera yttranden rekommenderat att gemenskapsinstitutionerna, utan att inskränka operatörernas ställning, bör erkänna förekomsten och nödvändigheten av gemenskapstjänster av allmänt intresse på områden där EU:s verksamhet är mer effektiv för att uppnå målen än varje enskild medlemsstats separata insatser. EESK har framför allt efterlyst studier om möjligheterna att införa en europeisk tjänst av allmänt intresse på energiområdet.

5. Offentliga tjänster och universella tjänster: Vilka krav ställs?

5.1 Även om tillträdet till allmänna tjänster av ekonomiskt intresse till viss del ska garanteras genom marknadskrafterna och genom fri konkurrens innebär artikel 14 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt att unionen och medlemsstaterna, var och en inom sina befogenhetsområden, ska se till att dessa tjänster fungerar på det sätt som avses.

5.2 I samband med avregleringen av nätindustrier (telekommunikation, energi, transporter och posttjänster) fastställdes två nya koncept på gemenskapsnivå för att undvika att man bara förlitar sig på marknadskrafterna och på så sätt bidrar till att företagen endast tillhandahåller ekonomiskt lönsamma tjänster och inte tjänster som är mindre lönsamma, i tätbefolkade områden i stället för i avlägset belägna eller utsatta regioner, för välbeställda kunder i stället för att tillämpa lika behandling för alla. Dessa koncept handlar om de krav som ställs på offentliga tjänster och på universella tjänster.

5.3 Dessa två koncept kompletterar varandra i så måtto att de syftar till att fastställa ett antal garantier för dem som brukar tjänsterna: en rad mer eller mindre spridda tjänster som ska tillhandahållas överallt inom EU och följa regler avseende kvalitet och rimligt pris inom de branscher där man beslutat att universella tjänster ska tillhandahållas (telekommunikation, post, elektricitet). Dessa specifika aspekter kan garanteras av unionen eller medlemsstaterna och när det gäller offentliga tjänster behöver detta inte enbart handla om de tjänster som tillhandahålls (även konsumentskydd). Det kan även gälla frågor såsom säkerhet, leveranssäkerhet, unionens oberoende, långsiktig investeringsplanering, miljöskydd m.m. I båda fallen går det att bevilja undantag från konkurrenslagstiftningen, om man inte lyckas uppnå på förhand fastställda mål när lagstiftningen tillämpas.

5.4 Begreppet universell tillgång på rimliga villkor bör utgöra grunden för de gemensamma reglerna för samtliga tjänster av allmänt intresse i Europeiska unionen, som en lägsta nivå på de krav som måste uppfyllas av medlemsstaterna och de lokala och regionala myndigheterna. Deras uppdrag för allmänhetens bästa får dock inte begränsas, utan det handlar om att utveckla tjänsterna samtidigt som man prioriterar frågan om hur tjänsterna finansieras.

5.5 Begreppet universell tillgång är således inte en begränsning av de möjligheter som varje medlemsstat har att tillhandahålla ytterligare tjänster av allmänt intresse, utöver minimistandarden, framför allt när det gäller de krav som ställs på den offentliga sektorn.

6. Vilka åtgärder behöver vidtas?

6.1 Med stöd av Lissabonfördraget har unionen gett drivkraft åt medborgarnas grundläggande rättigheter och deras rätt att ta till vara dessa rättigheter. Detta bör vara utgångspunkten för ett antal gemensamma principer om en mer samhällsorienterad reglering genom att konkret se till att alla dessa rättigheter kan tas till vara (och inte bara garanteras tillträde till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse) i linje med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna för samtliga EU-medborgare.

6.2 Rätten att ha universell tillgång till tjänster av allmänt intresse bör således inte begränsas till de tjänster som tillhandahålls av nätindustrierna, utan även omfatta alla tjänster som bedöms vara nödvändiga för att leva ett anständigt liv, för den sociala sammanhållningen och för att garanteras medborgarnas grundläggande rättigheter.

6.3 Inom ramen för dagens kris och med långsiktig hållbarhet som målsättning bör man således undersöka om det räcker

med de bestämmelser som tillämpas i dag (telekommunikation, post, elektricitet) för att undvika en försämrad kvalitet på de tjänster som tillhandahålls och en utveckling som kännetecknas av ökat utanförskap, växande klyftor mellan olika samhällsgrupper och ökad fattigdom eller om fler områden behöver präglas av "en hög nivå av kvalitet, säkerhet och tillgänglighet, likabehandling samt främjande av allmän tillgång och användarnas rättigheter" i linje med de gemenskapsprinciper som anges i protokoll 26 som utgör bilaga till Lissabonfördraget.

6.4 Det är tveklöst så att medborgarna efterstavar en stabilare tillvaro när det gäller att söka sig ut på arbetsmarknaden, där riskerna för arbetslöshet och fattigdom minimeras, ökad jämställdhet när det gäller möjligheterna att studera och delta i livslångt lärande, omfattas av socialt skydd samtidigt som man efterstavar en bättre balans på miljöområdet med tanke på dagens befolkning och kommande generationer.

6.5 Man skulle således kunna tänka sig universella rättigheter när det gäller tillgången till

- ett bankkonto och olika betalningsmedel,
- lån till rimlig ränta i form av mikrokrediter eller statliga garantier,
- en anständig bostad,
- vård och omsorg i hemmet,
- kollektivtrafik,
- sociala tjänster,
- särskilda åtgärder för funktionshindrade m.fl.,
- energi,
- säker internetuppkoppling.

6.6 Dagens kris och arbetet med att hitta de mest effektiva metoderna för att komma till rätta med krisen samtidigt som man tillämpar Lissabonfördraget (artikel 14 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, stadgan om de grundläggande rättigheterna, protokoll 26) bör innebära att gemenskapsinstitutionerna på nytt ser över, utvärderar och uppdaterar de bestämmelser som gäller tjänster av allmänt intresse.

6.7 EESK föreslår att man lanserar en remissrunda som inkluderar samtliga berörda parter och det civila samhället om den potentiella nyttan av nya "krav på offentliga tjänster" eller nya tjänster av allmänt intresse, för att komma till rätta med krisen och för att förena och skapa samordningsvinster mellan de ekonomiska, sociala och territoriella aspekterna av sammanhållningspolitiken. Dessa frågor har tidigare behandlats separat alltför ofta och det är viktigt att föreslå åtgärder som syftar till en balanserad utveckling.

6.8 EESK efterlyser därför en rapport om "främjande av universell tillgång till unionens rättigheter och till tjänster av allmänt intresse" och en definition av nya mål för att bekämpa

fattigdom och socialt utanförskap samt på ett mer övergripande plan bidra till genomförandet av EU 2020-strategin och till att man främjar en hållbar utveckling och en miljövänlig ekonomi.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Europeiska unionens nya energipolitik: tillämpning, effektivitet och solidaritet med medborgarna" (yttrande på eget initiativ)

(2011/C 48/15)

Föredragande: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Den 18 mars 2010 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Europeiska unionens nya energipolitik: tillämpning, effektivitet och solidaritet med medborgarna".

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 44 röster för, 2 röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Det är nödvändigt att stimulera den inre energimarknaden, med fokus på dess infrastruktur, regler för offentlig upphandling, principer för en korrekt fungerande marknad och skydd av konsumenterna. Av denna anledning vill EESK betona att det grundläggande behovet för skapandet av en inre energimarknad består i att utveckla den energimässiga infrastrukturen och de transeuropeiska näten.

Framför allt bör man utforma mekanismer för att fastställa kriterier för prisbildningen i syfte att undvika betydande och oöverbärliga skillnader, som ofta uppstår under falska förespeglningar om att de beror på vilken sorts energi som används, eller på energikällorna och distributionstjänsterna.

På samma sätt bör man införa kriterier och åtgärder för att rationalisera energiproduktionen i medlemsstaterna, och man bör utnyttja resurserna på ett hållbart sätt och dra nytta av geografiska och klimatrelaterade aspekter, till exempel genom att fastställa vilka perioder som är bäst lämpade för energiutvinning via solceller, vindkraftverk eller tidvatten.

1.1.1 För att energimarknaderna ska fungera på ett korrekt sätt krävs öppenhet så att konkurrerande aktörer får tillgång till energinäten och kunderna. För att åstadkomma detta bör myndigheterna verka för ett affärsklimat utan exkluderande åtgärder, rovdrift och kartellbildning. Konkurrenspolitiken bör även inriktas på att förbättra konsumenternas villkor och öka deras välbefinnande, genom att man tar hänsyn till särskilda behov som pålitlig energiförsörjning, energitransport och slutdistribution. EESK hänvisar till sina yttranden om samhällsomfattande tjänster och tjänster i allmänhetens intresse, i vilka kommittén redan har intagit en ståndpunkt till stöd för konsumentskyddet, och den framhåller att det behövs en tydlig definition av begrepp

pet samhällsomfattande tjänster för att man ska kunna stifta gemensamma regler för tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster.

1.1.2 I synnerhet när det gäller förfarandena vid upphandling av kontrakt bör man undvika att de upphandlande myndigheterna missbrukar sin ställning genom att stödja sig på snedvridna tolkningar av begreppet förbehåll för självbestämmanderätt i artikel 194.2 i EUF-fördraget ⁽¹⁾, och därför ställer mer ofördelaktiga eller diskriminerande villkor för att bevilja tillgång till näten för naturgas ⁽²⁾ eller gränsöverskridande elhandel ⁽³⁾. Unionen bör utnyttja sina institutionella möjligheter på bästa sätt för att stärka och förbättra de förfaranden som garanterar de slutgiltiga industrikunderna en öppen prissättning på gas och el ⁽⁴⁾.

1.1.3 I ljuset av detta förutser man att det kommer att göras en omdefinition av tjänsterna i allmänhetens intresse och deras funktion på den inre marknaden, för att, mot bakgrund av Lissabonfördraget, fästa större vikt vid att tjänster som tillhandahålls på uppdrag av nationella, regionala eller lokala myndigheter utförs på ett effektivt sätt ⁽⁵⁾. Detta är särskilt relevant på energiområdet, där de tjänster som tillhandahålls av stora nätbolag har en mycket dominerande ställning.

⁽¹⁾ Det överstatliga rättsliga regelverket regleras för närvarande genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG av den 31 mars 2004 (EUT L 134), ändrat genom direktiv 2005/51/EG (EUT L 257) och förordning (EG) nr 2083/2005 (EUT L 333).

⁽²⁾ För att främja den fria konkurrensen kommer reglerna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 (EUT L 211) att träda i kraft 2011.

⁽³⁾ Reglerna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 (EUT L 211) kommer också att gälla från och med 2011.

⁽⁴⁾ I enlighet med målsättningarna i rådets direktiv 90/377/EEG av den 29 juni 1990 (EGT L 185); Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG och 2003/55/EG av den 26 juni 2003 (EUT L 176), och kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv av den 29 november 2007 (KOM(2007) 735 slutlig).

⁽⁵⁾ Protokoll nr 26 om tjänster av allmänt intresse, en bilaga till EU-fördraget och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, utgör ett komplement till artikel 14 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och erbjuder i denna fråga Europeiska unionens domstol en ny tolkningsmöjlighet av artikel 36.

1.1.4 Det kommer inte att bli lätt att utforma en välavvägd juridisk ram som å ena sidan tar hänsyn till det stora handlingsutrymme som man har beviljat medlemsstaternas myndigheter (se artikel 1 i Protokoll nr 26, bilaga till EU-fördraget och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, och artikel 194.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) och å andra sidan ger konkurrensen fritt spelrum på den inre marknaden. Detta i synnerhet på grund av den rättspraxis som etablerats av Europeiska unionens domstol, som före Lissabonfördragets ikraftträdande och utan att på förhand bedöma medlemsstaternas kompetens att garantera tillgången till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse⁽⁶⁾, underströk vikten av att fördragen efterlevs på denna punkt⁽⁷⁾, och att man under alla omständigheter borde göra en restriktiv tolkning av de undantag från fördragets regler som uppstått till följd av utövandet av interna befogenheter på detta område⁽⁸⁾.

2. Inledning

2.1 Den europeiska energisektorn kommer av allt att döma att ställas inför ett stort antal utmaningar under de närmaste 40 åren, vilket kommer att kräva grundläggande förändringar av försörjningen, överföringen och förbrukningen av energi. För att ta itu med dessa utmaningar på europeisk nivå har kommissionen nu inlett ett samråd om en ny energistrategi för perioden 2011–2020 och en handlingsplan för år 2050. Kommittén, å sin sida, håller på att utarbeta ett yttrande om båda dessa initiativ.

2.2 För att utveckla en allomfattande och genomgripande europeisk strategi för att bemöta de kommande utmaningarna är det uppenbart att EU fullt ut bör utnyttja sina nya befogenheter på energiområdet, som har tillfallit unionen genom Lisabonfördraget, och uppmuntra medlemsstaterna att inleda ett brett samarbete inom en rad områden som, juridiskt sett, ligger under nationell eller delad behörighet. Några av de aktuella förslagen skulle kunna leda till krav på nya ändringar av fördragen, eller till och med till ett nytt fördrag (bland annat lade Jacques Delors fram ett förslag till stöd för ett nytt fördrag, som skulle innebära inrättandet av en europeisk energigemenskap). I detta yttrande kommer vi dock att begränsa oss till Lisabonfördraget och de åtgärder som visar sig nödvändiga för att garantera att de delade befogenheter som fastställs i fördraget används på ett sätt som tillåter ett övergripande synsätt och respekt för såväl konsumenternas rättigheter som de olika befogenheter som tilldelats unionen och medlemsstaterna.

2.3 Genom artikel 194 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)⁽⁹⁾ införs en ny plattform för åtgärder på överstatlig nivå inom energiområdet, dock under vissa villkor, dels beroende på det rättsliga ramverket (vilket fastställs

uttryckligen i EU:s primärrätt och den gällande institutionella lagstiftningen), dels på att plattformen framöver kommer att behöva anpassas till vissa rättigheter som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (hädanefter kallad "stadgan").

2.4 Således kommer unionens energipolitik endast att uppnå sina mål – en fungerande energimarknad, en trygg energiförsörjning, effektivitet, sparsamhet och teknisk utveckling på energiområdet, sammankoppling av näten – i den mån de är i full balans med den inre marknads funktionssätt och förenliga med målen om en bättre miljö (artikel 194.1 i EUF-fördraget). Därför strävar kommissionen mot att framför allt nå målen om en trygg energiförsörjning, ett hållbart utnyttjande av energiresurserna och tillgång till energi till ett överkomligt pris för konsumenterna som är konkurrenskraftigt, vilket grundar sig på att inrättandet av en inre europeisk energimarknad inte är det egentliga målet, utan en nödvändig åtgärd för att nå de uppräknade målen.

2.5 De framtida åtgärderna för att uppnå dessa målsättningar som unionen fattar beslut om i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, kommer inte att påverka medlemsstaternas rätt att sätta villkoren för exploatering av sina energiresurser, att välja mellan olika energikällor eller bestämma över den allmänna uppbyggnaden av energiförsörjningen (artikel 194.2 i EUF-fördraget).

2.6 Detta innebär att medlemsstaterna uttryckligen kommer att få behålla bestämmanderätten över vissa områden, och att de även garanteras ett brett handlingsutrymme i enlighet med bestämmelserna i artikel 2.6 i EUF-fördraget⁽¹⁰⁾, samt att deras agerande ska präglas av en "anda av solidaritet" enligt artikel 194.1 i EUF-fördraget.

2.7 Mot bakgrund av att energin tas upp bland de delade befogenheterna (EUF-fördraget, artikel 4.2, under bokstaven i), och för att i möjligaste mån förebygga framtida konflikter mellan unionens gemensamma intressen, medlemsstaternas nationella intressen⁽¹¹⁾, energiföretagens särskilda intressen och medborgarnas, konsumenternas och brukarnas rättigheter, är det lämpligt att Europeiska ekonomiska och sociala kommittén framföra en institutionell ståndpunkt i ärendet.

⁽⁶⁾ Följaktligen gav domstolen medlemsstaterna, bland annat, rätt att räkna de ekonomiska tjänster av allmänt intresse som lagts ut på vissa utvalda företag som en målsättning för den nationella politiken, dom av den 23 oktober 1997, mål C-159/94, Europeiska kommissionen mot Franska republiken, REG 1997, s. I-5815, punkt 49.

⁽⁷⁾ EG-domstolens dom av den 23 maj 2000, mål C-209/98, Sydhavens Sten & Grus, REG 2000, s. I-3743, punkt 74.

⁽⁸⁾ EG-domstolens dom av den 17 maj 2001, mål C-340/99, TNT Traco, REG 2000, s. I-4109, punkt 56–58.

⁽⁹⁾ Publicerad i EUT C 83, 30.3.2010, s. 47.

⁽¹⁰⁾ Lydelse: "Omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i fördragen för varje område".

⁽¹¹⁾ Relationen mellan regelverken och administrativ praxis kan komma att visa sig särskilt komplex i förhållande till artikel 2.2 i EUF-fördraget, som ger både EU och medlemsstaterna befogenhet att fatta bindande beslut inom detta område, och ger de sistnämnda rätt att utöva sin kompetens när unionen inte utövar sin, eller när unionen väljer att inte utöva den. Utöver detta fastslår den enda artikeln i protokoll 25 (om utövandet av delade befogenheter; bilaga till EU-fördraget och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) att "när unionen vidtar åtgärder på ett visst område ska (...) tillämpningsområdet för detta befogenhetsutövande endast omfatta de delar som styrs av unionsakten i fråga och således inte omfatta hela området".

2.8 Kommissionen har presenterat en samling omfattande förslag i syfte att uppfylla Europeiska unionens åtaganden om att bekämpa klimatförändringen och främja förnybar energi fram till år 2020. Av denna anledning har rådet och parlamentet ingått en överenskommelse om att minska utsläppen av växthusgaser med 20 %, införa en kvot på 20 % för förnybar energi och förbättra energieffektiviteten med 20 %. Till följd av detta antog kommissionen en ny allmän gruppundantagsförordning, enligt vilken statligt stöd till förnybar energi och förbättrad energieffektivitet undantas från anmälningsskyldigheten om vissa kriterier är uppfyllda.

2.9 I kommissionens dokument "Mot en ny energistrategi för Europa 2011–2020" behandlas inte bara skyddet av medborgarna i deras roll som konsumenter och tillgången till energitjänster och arbetstillfällen som skapas tack vare en ekonomi med låga koldioxidutsläpp, utan även andra centrala frågor, såsom:

- Tillämpningen av de politiska strategier som man redan har kommit överens om i paketen för klimatförändringen och avreglering av energimarknaden samt den europeiska strategiska planen för energiteknik ("SET-planen").
- Vägkartan för utfasning av fossila bränslen inom energisektorn fram till 2050.
- Teknisk utveckling.
- Förstärkning och samordning av utrikespolitiken.
- Ett minskat energibehov (en åtgärdsplan för energieffektivitet). Fokus bör i synnerhet läggas på behovet av att utveckla energisektorns infrastruktur för att uppnå en försörjning och distribution som uppfyller den inre energimarknadens behov.

2.10 Dessa åtgärder från kommissionens sida, som i några fall fortfarande inväntar rådets och parlamentets godkännande, liksom den framtida tillämpningen i medlemsstaterna (detta är till exempel fallet med distributionen av naturgas, ökningen av användningen av förnybar energi, åtgärderna för ökad energieffektivitet inom transport- och byggnadssektorerna etc.), är utslag av en medveten strategi för att uppfylla målsättningarna inom Europa 2020-strategin.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Man bör dock undersöka vilka åtgärder som saknar en tillräcklig rättslig grund i fördragen och som därför, på kort sikt, behöver omfattas av en ny autentisk energipolitik med syfte att möta EU:s utmaningar i det tjugoförsta århundradet. I ljuset av detta vill vi redan lyfta fram några initiativ, till exempel det från Jacques Delors om att upprätta ett nytt fördrag om en europeisk energigemenskap, som skulle ge EU befogenhet att, bland annat, stimulera utvecklingen av nya och bättre nät för sammankoppling över landsgränserna för att förbättra energiinfrastrukturen,

inrätta gemensamma fonder och medel för forskning och utveckling inom energiområdet eller handelsrelaterade instrument för att kunna samordna verksamheten på den internationella energimarknaden⁽¹²⁾.

3.2 Man bör dock även, med hänsyn till artikel 194 i EUF-fördraget, överväga omfattningen av de tre följande områdena, som på nationell och internationell nivå kommer att påverkas av den offentliga politiken: skyddet och utvecklingen av EU-medborgarnas rättigheter; överensstämmelse mellan, å ena sidan, medlemsstaternas tillämpning av undantag på grund av nationella säkerhetsaspekter och, å andra sidan, internationell energisäkerhet; förenlighet mellan nationella åtgärder och den inre energimarknadens inrättande och funktion, i synnerhet när det gäller infrastrukturerna för transport och distribution, näten för sammankoppling, reglerna för offentlig upphandling och konsumenternas rättigheter.

3.3 Den kärna av regler som närmast hänger samman med EU:s framtida energiåtgärder fastställs visserligen i stadgans fjärde kapitel (Solidaritets), närmare bestämt i artiklarna 36 (Tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse), 37 (Miljöskydd) och 38 (Konsumentskydd). Det vore dock lämpligt att undersöka de möjliga konsekvenserna av en ratificering av samtliga medlemsstater av protokoll 14 till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, som, tillsammans med Lissabonfördraget, öppnar dörren för EU:s anslutning till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

3.3.1 Det handlar emellertid om bestämmelser som grundlägger principer för EU:s institutionella agerande, men som inte uttryckligen erkänner enskildas rättigheter⁽¹³⁾, trots att det inom områdena miljöskydd och konsumentskydd finns ett stabilt europeiskt juridiskt ramverk för att skydda både individuella intressen och så kallade allmänna intressen. Icke desto mindre förutsätter man att tillämpningen av protokollet om tjänster av allmänt intresse, en bilaga till EU-fördraget och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kommer att stärka medborgarnas tillgänglighet till olika energikällor, och att den framför allt kommer att ta hänsyn till de mest utsatta samhällsgruppernas situation.

3.3.2 Av de skäl som har angetts ovan är det sannolikt att det kommer att uppstå spänningar mellan EU:s och medlemsstaternas regelverk på grund av den svåra balansen mellan, å ena sidan, det överstatliga målet att avreglera och/eller harmonisera den europeiska energimarknadens kärnområden, och, å andra sidan, de statliga målen om att upprätthålla social välfärd⁽¹⁴⁾. Kommissionen anser dock att samarbetet mellan medlemsstaterna snarare kommer att leda till en ökad nationell säkerhet.

⁽¹²⁾ Se det förberedande yttrandet CESE 990/2010 om "Energifattigdom mot bakgrund av avregleringen och den ekonomiska krisen".

⁽¹³⁾ Se Benoît Rohmer, F. m.fl.: *Commentary of the Charter of Fundamental Rights of the European Union*, Bryssel, 2006, s. 312 och följande sidor; samt Lucarelli, A. m.fl.: *L'Europa dei diritti. Commento alla Carta dei diritti fondamentali dell'Unione Europea*, Bologna, 2002, s. 251 och följande sidor.

⁽¹⁴⁾ Se Moreiro González, C. J.: "El objetivo del bienestar social en el contexto de crisis económica mundial", *Gaceta Jurídica de la UE y de la Competencia*, Nueva Época, 11, 5, 2009, s. 7 och följande sidor.

3.3.3 Detta har i synnerhet att göra med att stadgan, som bekant, bara inrättar miniminivåer för skyddet av de rättigheter och friheter den erkänner⁽¹⁵⁾, och tillämpningen av stadgan är också begränsad i vissa medlemsstater⁽¹⁶⁾. Syftet är att bevara den sociala sammanhållningen i så hög grad som möjligt, för att garantera att den solidariska rätten till energi även omfattar de ekonomiskt mest utsatta i samhället, liksom övriga sårbara grupper och funktionshindrade.

3.3.4 Detta beror framför allt på den pågående ekonomiska världskrisens förödande effekter, som leder till förlorade arbetstillfällen, förändrade lönevillkor och svårigheter för myndigheterna att upprätthålla de sociala förmånssystemen, vilket riskerar att hota energitillgången för stora delar av befolkningen och således ge upphov till energifattigdom.

3.4 En annan fråga som kräver en lösning handlar om överensstämmelsen mellan medlemsstaternas nationella säkerhetsstrategier och behovet av att garantera energisäkerheten på överstatlig nivå.

3.4.1 De distributionsvägar och källor som EU använder för sin energiförsörjning bör svara för en trygg energiförsörjning, både för unionen i sin helhet och för de enskilda medlemsstaterna. I framtiden kommer en trygg försörjning att bero på utvecklingen av bränslemixen, utvecklingen av produktionen i EU och i de tredjeländer som bidrar till unionens energiförsörjning, samt på investeringar i lagringsanläggningar och distributionsvägar inom och utanför unionen.

3.4.2 Eftersom den nationella säkerheten är en "väsentlig statlig funktion", enligt artikel 4.2 i EU-fördraget, är denna fortfarande varje medlemsstats eget ansvar, och därför kommer EU och medlemsstaterna att behöva genomföra en politisk och

⁽¹⁵⁾ Se artikel 51 och 52 i stadgan, och förklaring 1 om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna som bifogats till regeringskonferensens slutakt, i vilken man antog Lissabonfördraget den 13 december 2007, EUT C 83, 30.3.2010, s. 337, liksom de förklaringar avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna som utarbetades på initiativ av presidiet för det konvent som utarbetade stadgan, och uppdaterades av Europeiska konventets presidium, EUT C 303/02, 14.12.2007, s. 17 och följande sidor.

⁽¹⁶⁾ I enlighet med protokoll 30, bilaga till EU-fördraget och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om stadgans tillämpning i Polen och Storbritannien, och förklaringarna 61 och 62 från Polen och 53 från Tjeckien som bifogats till regeringskonferensens slutakt, i vilken man antog Lissabonfördraget.

juridisk samordning inom vissa områden för att uppnå den samverkan och de kompletterande resultat som fordras enligt artikel 194.1 i EUF-fördraget.

3.4.3 Med hänsyn till denna målsättning bör man undersöka metoder för att ge Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter⁽¹⁷⁾ en starkare institutionell karaktär. Detta organ har bland annat till uppgift att främja utbytet av bästa praxis och samarbetet mellan lagstiftande myndigheter och ekonomiska aktörer, avge yttranden om huruvida beslut fattade av nationella lagstiftare är förenliga med överstatliga åtaganden, och, under vissa omständigheter, fatta beslut om former och villkor för tillgången till och driftssäkerheten i de nät för el och gas som förenar åtminstone två medlemsstater. Det är nödvändigt med samordning och samarbete medlemsstaterna sinsemellan, under byråns tillsyn. Dock bör varje utökning eller förändring av byråns kompetensområde följa de generella gränser som fastlagts i EG-domstolens rättspraxis, särskilt genom Meroni-domen⁽¹⁸⁾.

3.4.4 Syftet är att se till att EU:s regelverk för energisäkerheten genomförs. Detta regelverk utarbetades och antogs innan man införde nämnda artikel 4.2 i EU-fördraget, och omfattar frågor av strikt överstatlig karaktär⁽¹⁹⁾ som den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, liksom rådets ståndpunkt i fråga om en trygg energiförsörjning vid vårmötet 2010⁽²⁰⁾ och deras överensstämmelse med några av Europeiska energistadgans beräkningar om användningen av infrastrukturen för energitransport och transitering av energimaterial och energiprodukter⁽²¹⁾.

3.4.5 För att öka försörjningssäkerheten och solidariteten mellan medlemsstaterna vid kriser på gemenskapsnivå, och inte minst för att stödja de medlemsstater som befinner sig i ett mindre gynnsamt geografiskt eller geologiskt läge, bör medlemsstaterna utarbeta gemensamma planer över åtgärder som kan vidtas i förebyggande syfte eller vid krissituationer, på

⁽¹⁷⁾ Inrättad i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009, EUT L 211, 14.8.2009.

⁽¹⁸⁾ Det är i detta sammanhang nödvändigt att erinra om att EG-domstolens rättspraxis inte ger kommissionen rätt att delegera lagstiftande eller verkställande befogenheter, förutom om dessa befogenheter är uttryckligen omnämnda i fördraget (Meroni-domen av den 17 juli 1959, REG 1959 s. 331).

⁽¹⁹⁾ Se kommissionens meddelande "Andra strategiska energiöversynen: en handlingsplan för energitrygghet och energisolidaritet", KOM(2008) 781 slutlig, i vilket kommissionen, utöver andra relevanta åtgärder, föreslår en ändring av direktiv 2006/67/EG om strategiska oljelager, som ledde till att man antog rådets direktiv 2009/119/EG av den 14 september 2009, EUT L 265, och direktiv 2004/67/EG om en tryggad naturgasförsörjning; Grönboken "Mot ett tryggt, hållbart och konkurrenskraftigt europeiskt energinät", KOM(2008) 782 slutlig, etc.

⁽²⁰⁾ Bryssel den 26 mars 2010. CO EUR 4, CONCL 1.

⁽²¹⁾ 98/181/EG, EKSG, Euratom: Rådets och kommissionens beslut av den 23 september 1997, EGT L 69, och 2001/595/EG: Rådets beslut av den 13 juli 2001, EGT L 209.

överstatlig eller till och med mellanstatlig nivå. Dessa planer bör uppdateras regelbundet och offentliggöras. Sammanhållningsfonden och strukturfonderna skulle i framtiden kunna utgöra en viktig del av planernas finansiella stöd.

3.4.6 För att i högre grad stödja de målsättningar som tidigare har nämnts skulle det vara lämpligt att, så snart som möjligt och i enlighet med artikel 122 eller 194 i EUF-fördraget, vidta åtgärder som reglerar försörjningen av vissa energiprodukter om medlemsstaterna drabbas av allvarliga svårigheter, och åtgärder som slår fast reglerna för hur man ska besluta om ekonomiskt stöd till medlemsstater som drabbas av naturkatastrofer eller andra extrema händelser. På samma sätt bör man överväga att använda artikel 149 i EUF-fördraget som en

kompletterande utgångspunkt för att uppnå de nämnda målsättningarna, under förutsättning att det är motiverat av de särskilda omständigheter som rättfärdigar vidtagandet av överstatliga åtgärder.

3.4.7 Mot bakgrund av de utmaningar och målsättningar som Europeiska unionen troligen kommer att ställas inför på energiområdet, tycks det vara nödvändigt att verka för att det upprättas en verklig "europeisk energiförvaltningsmyndighet" som, med iakttagande av subsidiaritetsprincipen, bland annat har uppgiften att inrätta ett offentligt register med information om medlemsstaternas energikonsumtionsmönster och vilka sorters energi de förbrukar, planera åtgärder för att, till exempel, förebygga olyckor relaterade till användning och transport av energi och samordna civilskyddet inom detta område.

Bryssel den 16 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

BILAGA

till Yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande texter från facksektionens yttrande avsågs till förmån för de ändringsförslag som antogs av plenarförsamlingen men fick minst en fjärdedel av de avgivna rösterna:

Punkt 1.1 fjärde meningen

"Det är nödvändigt att stimulera den inre energimarknaden, med fokus på dess infrastruktur, regler för offentlig upphandling, principer för en korrekt fungerande marknad och skydd av konsumenterna. Av denna anledning vill EESK betona att det grundläggande behovet för skapandet av en inre energimarknad består i att utveckla den energimässiga infrastrukturen och de transeuropeiska näten.

Framför allt bör man utforma mekanismer för att fastställa kriterier för prisbildningen i syfte att undvika betydande och ooberättigade skillnader, som ofta uppstår under falska förespeglningar om att de beror på vilken sorts energi som används, eller på energikällorna och distributionstjänsterna.

På samma sätt bör man införa kriterier och överstatliga åtgärder för att rationalisera energiproduktionen i medlemsstaterna, och man bör utnyttja resurserna på ett hållbart sätt och dra nytta av geografiska och klimatrelaterade aspekter, till exempel genom att fastställa vilka perioder som är bäst lämpade för energiutvinning via solceller, vindkraftverk eller tidvatten."

Resultat av omröstningen

27 röster för att ta bort ordet "överstatliga", 17 emot och 2 nedlagda röster.

Punkt 1.1.5

"Av denna anledning borde man genomföra en reglering genom en förordning som omfattar rättigheterna i den europeiska stadgan om energikonsumenters rättigheter (KOM(2007) 386 slutlig, CESE 71/2008, föredragande Edgardo Maria Iozia)⁽¹⁾ och de specifika aspekter av tjänster i allmänhetens intresse som medlemsstaterna kan åberopa i detta sammanhang, med hjälp av gemensamma minimiregler för de åtaganden som hör samman med tjänster av allmänt intresse. Dessa regler bör vara klart och tydligt definierade, öppna för insyn, objektiva och inte diskriminerande. Tanken är dock att man ska göra åtskillnad mellan medborgarnas rättigheter och medlemsstaternas möjligheter att införa eller upprätthålla samhällsåtaganden som har sitt ursprung i utförandet av ekonomiska tjänster i allmänhetens intresse.

En förordning är lämpligare än ett direktiv av följande skäl:

- En förordning är direkt tillämplig för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna, för energibolagen och för kunderna.*
- Det kommer inte att krävas någon lång tidsperiod för att införliva den i den nationella lagstiftningen.*
- Den är en garanti för tydliga och enhetliga regler och krav i hela unionen.*
- Den beskriver gemenskapsinstitutionernas deltagande på ett klart och tydligt sätt.*

⁽¹⁾ Meddelande från kommissionen 'Mot en europeisk stadga om energikonsumenters rättigheter' (KOM(2007) 386 slutlig)."

Resultat av omröstningen

28 röster för att ta bort punkten, 16 emot och 2 nedlagda röster.

Punkt 3.4.5

"För att öka försörjningssäkerheten och solidariteten mellan medlemsstaterna vid kriser på gemenskapsnivå, och inte minst för att stödja de medlemsstater som befinner sig i ett mindre gynnsamt geografiskt eller geologiskt läge, bör medlemsstaterna utarbeta gemensamma planer över åtgärder som kan vidtas i förebyggande syfte eller vid krissituationer, på överstatlig eller till och med mellanstatlig nivå (handelsavtal mellan företag, ökning av exporten, kompensationsmekanismer etc.). Dessa planer bör uppdateras regelbundet och offentliggöras. Sammanhållningsfonden och strukturfonderna skulle i framtiden kunna utgöra en viktig del av planernas finansiella stöd."

Resultat av omröstningen

30 röster för att ta bort parenteserna, 11 röster emot och 3 nedlagda röster.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förbindelserna mellan EU och Kanada" (initiativytttrande)

(2011/C 48/16)

Föredragande: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Den 26 februari 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Förbindelserna mellan EU och Kanada".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europas och Kanadas civila samhällen vilar i stor utsträckning på en gemensam värdegrund, som utgör en bas för de europeiska och kanadensiska samhällenas identitet i det tjugonde århundradet. De gemensamma värderingarna återfinns inte minst inom ekonomins område. Att förena sina principer kan innebära ett mervärde för både EU och Kanada, och följaktligen även för världssamfundet som helhet.

1.2 På grund av detta bör Kanada räknas som en av EU:s främsta samarbetspartner. De nuvarande förbindelserna ligger på en godtagbar nivå, men skulle kunna beskrivas som blygsamma. Mot denna bakgrund ser EESK med glädje fram mot de kommande förhandlingarna för att sluta ett övergripande avtal om ekonomi och handel. Detta avtal väcker stora förväntningar, inte bara i fråga om de framtida förbindelserna mellan EU och Kanada, utan för de transatlantiska förbindelserna som helhet. Det bör betonas att USA och Kanada, tillsammans med Mexiko, har undertecknat Nafta-avtalet, vilket innebär att Kanada kan utgöra en icke försumbar inkörsport till USA:s marknad.

1.3 EESK ser fram mot resultaten från det nyligen genomförda toppmötet mellan EU och Kanada, som hölls den 6 maj 2010. När det gäller skillnaderna i visumreglerna är EESK mycket nöjd över att ledarna har åtagit sig att lösa detta ärende, och kommittén utgår från att Kanadas planer på att se över sin asylpolitik bör bidra till att göra det lättare för alla EU:s medborgare att få visum till Kanada, i linje med principerna om full ömsesidighet.

1.4 EESK anser att det är mycket viktigt för avtalets framgång att man utformar en särskild strategi för deltagande och samtycke från provinsernas, territoriernas och det civila samhällets sida. Att öppna marknaderna för offentlig upphandling är en av EU:s främsta målsättningar. De kanadensiska provinserna har mycket omfattande kompetens på detta område, vilket utgör ett starkt skäl för att låta dem delta i förhandlingsprocessen.

På grund av de olika socioekonomiska aktörernas skilda åsikter i denna fråga gör EESK bedömningen att det även är nödvändigt att arbetsmarknadens parter deltar aktivt i förhandlingarna.

1.5 EESK ställer sig positiv till att Europaparlamentet deltar i processen genom att följa arbetets gång och bidra med relevant information under förhandlingarna, i stället för att endast ta del av och ratificera det slutgiltiga avtalet såsom föreskrivs i Lisabonfördraget.

1.6 Så snart som avtalet har slutits är det önskvärt att den gemensamma kommittén för samarbete mellan EU och Kanada ges en roll liknande den som det nuvarande transatlantiska ekonomiska rådet innehar när det gäller EU och USA, i syfte att bland annat främja en samordning av regelverket i EU och Kanada.

1.7 EU bör förhandla fram ett långtgående avtal som omfattar alla aspekter av handelsförbindelserna mellan EU och Kanada, inklusive offentlig upphandling. I detta sammanhang är det särskilt viktigt att man omgående tar itu med de faktiska hinder som företagen ställs inför, genom att samordna lagstiftningen och undanröja icke-tariffära hinder.

1.8 Frågor med anknytning till miljö och hållbar utveckling bör ges utrymme i avtalet.

1.9 EESK anser att varken EU eller Kanada bör gå miste om detta tillfälle att stärka förbindelserna med varandra, vilket kommer att ha positiv effekt för båda parternas samhällen. Av denna anledning vore det lämpligt att båda parter upprätthöll en kontinuerlig dialog med representanterna för det organiserade civila samhället, inte bara så länge förhandlingarna pågår, utan även genom att följa upp tillämpningen och resultaten av det kommande avtalet, med syfte att förbättra det ytterligare under tidens lopp.

1.10 EESK föreslår att man inom ramen för avtalet inrättar ett rådgivande organ med parter från det organiserade civila samhället i både EU och Kanada. Organet skulle ha en rådgivande funktion gentemot det gemensamma organ som kommer att inrättas och som kommer att ha det politiska huvudansvaret för avtalet, och det skulle kunna yttra sig över remisser från detta gemensamma organ i de ämnen som omfattas av avtalet. Denna rådgivande kommitté skulle kunna utformas med andra gemensamma rådgivande kommittéer för det civila samhället som förebild. Det senaste exemplet på ett sådant organ är den gemensamma rådgivande kommittén inom ramen för associeringsavtalet mellan EU och Centralamerika från 2010.

2. Bakgrund

2.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) granskade år 1996 förbindelserna mellan EU och Kanada⁽¹⁾. Sedan dess har det inträffat en rad händelser som har lett till att förbindelserna nu upprätthålls i en omvärld som ser annorlunda ut, vilket ligger till grund för behovet att framlägga detta yttrande.

2.2 Europas och Kanadas civila samhällen har flera gemensamma värderingar som ligger till grund för samhällenas identitet i det tjugonde århundradet. Att förena sina principer kan innebära ett mervärde för både EU och Kanada, och följaktligen även för världssamfundet som helhet, i frågor som rör ekonomi, miljöpolitik, säkerhet, invandring etc. Dessutom vore ett mer omfattande multilateralt samarbete önskvärt inom områden som ekonomisk styrning, klimatförändringarna och konfliktlösning.

2.3 Med anknytning till detta kompletterar EU:s och Kanadas ekonomier varandra på många punkter, och båda områdena delar gemensamma ekonomiska värderingar som skulle underlätta ett avtal. Den 6 maj 2009 hölls ett toppmöte i Prag mellan EU och Kanada, vars främsta resultat var att man påbörjade förhandlingarna om ett övergripande avtal om ekonomi och handel (CETA-avtalet, efter dess engelska initialer) mellan båda parter.

2.4 EESK emotser med glädje inledningen av förhandlingarna om ett sådant avtal och hoppas att det kommer att utgöra startpunkten för en ny etapp i förbindelserna mellan EU och Kanada, och att det även kommer att stimulera samarbetet mellan dessa parter och medföra ett positivt resultat för de båda. Det kommer också att utgöra en tydlig signal till det internationella samfundet om att såväl EU som Kanada tar avstånd från protektionism i dessa tider av ekonomisk och finansiell kris. Det aktuella initiativet till transatlantiska förbindelser saknar dock rimlig grund utan Kanadas fulla deltagande.

2.5 Det är värt att betona att avtalet, när det sluts, kommer att utgöra det första handelsavtalet på senare tid mellan en

grupp länder som, i huvudsak, deltar i OECD och som har liknande behov av ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen. Mot bakgrund av detta hoppas man att avtalet kommer att vara väl underbyggt, såväl i frågor om hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling som när det gäller samrådet med det civila samhället och kontrollen av handelsavtalets tillämpning.

3. Det civila samhället i Kanada

3.1 Det kanadensiska systemet för samråd med det civila samhället skiljer sig från det europeiska. Det civila samhället rådföras vid behov, både av de parlamentariska utskotten och av de federala ministrarna. Den senare proceduren är obligatorisk enligt Kanadas parlamentariska förfarande, enligt vilket man måste kunna bevisa att denna typ av samråd har ägt rum. Även på regional nivå sker ofta samråd med det civila samhället.

3.2 I Kanada är närmare 4,6 miljoner⁽²⁾ arbetstagare fackligt anslutna, vilket utgör 26,1 % av den arbetsföra befolkningen. Trots att antalet fackligt anslutna arbetstagare har ökat med en halv miljon under de senaste tio åren har procentandelen fackligt anslutna inte ändrats nämnvärt, utan har legat kvar på ungefär samma nivå beroende på att antalet arbetstillfällen har ökat i motsvarande takt.

3.3 Canadian Labour Congress⁽³⁾ är fackrörelsens främsta språkrör på nationell nivå. Majoriteten av de nationella fackförningarna i Kanada är anslutna till Canadian Labour Congress (CLL), som består av tolv provinsiella och territoriella förbund och 136 arbetsråd och företräder runt tre miljoner fackligt anslutna. CLL:s uppdrag är att arbeta för rimligare löner och arbetsvillkor, förbättra regelverket för hälsa och säkerhet, och att verka för ett rättvist skattesystem och sociala program som inkluderar daghem, sjukförsäkring och pensioner. Dessutom förespråkar CLL en förbättring av programmen för utbildning och skapande av nya arbetstillfällen.

3.4 Canadian Council of Chief Executives (CCCE)⁽⁴⁾ är Kanadas främsta arbetsgivarorganisation. Medlemmarna utgörs av runt 150 delegater som företräder Kanadas främsta företag och av framträdande företagsledare från samtliga produktionssektorer. Det främsta målet för denna organisation är att föra fram arbetsgivarnas ståndpunkter på tre nivåer: kanadensisk, nordamerikansk och global. I Kanada inriktar sig dess verksamhet på nationella frågor som penning- och skattepolitik, miljö, konkurrenskraft, bolagsrätt och lagstiftning. I Nordamerika arbetar man framför allt med frågor som rör Nafta-avtalet och det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan USA och Kanada. På global nivå fokuserar man på skattefrågor på internationell nivå, handel, investeringar och utvecklingspolitik samt bi- och multilaterala förbindelser.

(1) Yttrande EXT/142 "Relationerna mellan EU och Kanada". Bryssel den 5 december 1996.

(2) Labour Force Survey 2008, Statistics Canada.

(3) <http://canadianlabour.ca>

(4) <http://www.ceocouncil.ca/en/>

3.5 En annan aktör är Canadian Federation of Independent Business (CFIB) ⁽⁵⁾ som på nationell nivå har 105 000 medlemmar från samtliga sektorer. CFIB:s syfte är att representera de små och medelstora företagen på federal, provinsiell och territoriell nivå. Dessutom finns Canadian Chamber of Commerce ⁽⁶⁾, som är en betydande aktör på nationell nivå.

3.6 När det gäller konsumenterna är den främsta organisationen kanske Consumers' Association of Canada ⁽⁷⁾, som i första hand ansvarar för att informera konsumenterna ⁽⁸⁾, liksom att vidarebefordra deras synpunkter till regeringen och berörda företag för att lösa konsumtionsrelaterade konflikter.

3.7 Det finns även ett antal lantbrukarorganisationer i Kanada. Den största av dem är Canadian Federation of Agriculture (CFA) ⁽⁹⁾ med mer än 200 000 medlemmar. CFA grundades 1935 för att de kanadensiska lantbrukarna skulle kunna framföra sina synpunkter med en samlad röst. Det är en paraplyorganisation som representerar organisationer på provinsiell nivå och producentgrupper på nationell nivå. Den tillvarar lantbrukarnas och det livsmedelsproducerande jordbrukets intressen i Kanada.

3.8 Fiskerieringen representeras främst av Fisheries Council of Canada (FCC) ⁽¹⁰⁾. Ungefär 100 företag är medlemmar i FCC och de svarar för den största delen av fisk- och skaldjursproduktionen i Kanada.

4. En ny sporre för förbindelserna mellan EU och Kanada: ekonomiskt utbyte och politiska relationer.

4.1 Kanada är världens fjortonde ekonomi, med en BNP på 1,51 ⁽¹¹⁾ biljoner USD. Den viktigaste sektorn inom den kanadensiska ekonomin är tjänstenäringen, som år 2008 svarade för mer än 69,6 % av BNP och sysselsatte mer än tre fjärdedelar av Kanadas arbetsföra befolkning ⁽¹²⁾.

4.2 Den beräknade handelsbalansen för år 2009 uppvisar ett underskott på 34309 miljoner USD, medan den uppvisade ett överskott på 7606 miljoner för år 2008. De främsta exportprodukterna är bilar och bildelar, industrimaskiner, flygplan,

utrustning för telekommunikation, kemiska produkter, plastprodukter och gödningsmedel. Enligt det gemensamma dokumentet för EU och Kanada från mars 2009 har var femte anställning i Kanada anknytning till handel.

4.3 De formella förbindelserna mellan EU och Kanada går tillbaka till 1959, då man undertecknade ett samarbetsavtal om fredlig användning av kärnenergi. Sedan dess har flera ytterligare avtal och deklarationer undertecknats av båda parter. I linje med den nya transatlantiska agendan, som undertecknades tillsammans med USA 1995, antogs vid toppmötet mellan EU och Kanada i december 1996 en politisk deklaration och en handlingsplan med den dubbla målsättningen att utveckla bilaterala politiska och ekonomiska relationer och stärka samarbetet i multilaterala frågor. I denna handlingsplan föreskrevs även toppmöten en gång per halvår, med syftet att granska och stimulera de bilaterala förbindelserna.

4.4 Kanada och EU har mycket viktiga ekonomiska förbindelser. År 2009 omsatte handeln med varor mellan de två områdena 40,2 miljarder euro ⁽¹³⁾ och handeln med kommersiella tjänster (offentliga tjänster ej inräknade) omsatte 18,8 miljarder. Vidare har trenden under de senaste åren varit tämligen positiv, i och med att exporten av varor från EU till Kanada ökade från 21,1 till 22,4 miljarder mellan åren 2000 och 2009, medan importen av varor till EU från Kanada minskade från 19 till 17,8 miljarder under samma period. Detta innebär att vinsten från varuhandeln har ökat från 2,1 till 4,7 miljarder euro för EU:s del under det gångna decenniet. De främsta exportprodukterna från EU till Kanada är läkemedel, motorfordon och flygplansmotorer. De främsta exportprodukterna från Kanada till EU är i sin tur flygplan, diamanter, järnmalm, läkemedel och uran. År 2009 gjorde EU även en större vinst än Kanada i handeln med tjänster, till en summa av 2,5 miljarder euro.

4.5 Ett av EU:s främsta intressen på det ekonomiska planet är att liberalisera marknaden för offentliga upphandlingar. De kanadensiska företagen kan dra fördel av att fritt kunna delta i offentliga upphandlingar i Europa, tack vare att både Kanada och EU undertecknade WTO-avtalet om offentlig upphandling år 1994, men de europeiska företagen har inte motsvarande möjligheter i Kanada. Provinserna har befogenhet över områden som energi, miljö, transport och hälsa vilket innebär att deras deltagande i förhandlingsprocessen är av odiskutabel betydelse för att man ska lyckas sluta ett tillfredsställande avtal som är till EU:s fördel ur ekonomisk synpunkt. I början av innevarande år undertecknade Kanada ett handelsavtal med USA med syfte att öppna ländernas marknader för offentlig upphandling på sub-regional nivå. Kanada tog initiativ till detta avtal som en reaktion mot de protektionistiska "Buy America"-åtgärderna som infördes i USA för att stimulera landets ekonomi. Avtalet är ett bevis på provinsernas vilja att öppna sina marknader för offentlig upphandling för internationell konkurrens.

⁽⁵⁾ <http://www.cfib.org>

⁽⁶⁾ <http://www.chamber.ca>

⁽⁷⁾ <http://www.consumer.ca>

⁽⁸⁾ Andra konsumentorganisationer i Kanada är Consumers Council of Canada, Society of Consumer Association Professionals of Canada, Option consommateurs och Union des consommateurs.

⁽⁹⁾ <http://www.cfa-fca.ca/pages/home.php>

⁽¹⁰⁾ <http://www.fisheriescouncil.ca/>

⁽¹¹⁾ För 2009 beräknat till 1,3 och för 2008 till 1,4. IMF: World Economic Outlook Database, oktober 2009.

⁽¹²⁾ Källa: Spanska utrikeshandelsinstitutet (ICEX).

⁽¹³⁾ Eurostat.

4.6 Dessa är de viktigaste milstolparna i utvecklingen av de bilaterala förbindelserna mellan EU och Kanada:

- Ramavtalet om handelssamarbete och ekonomiskt samarbete från 1976.
- Den transatlantiska förklaringen från 1990, som fastställde det institutionella ramverket för såväl toppmötena mellan EU och Kanada som ministermötena.
- Handlingsplanen och den politiska deklARATIONEN om förbindelserna mellan EU och Kanada som antogs 1996 och omfattar tre grundläggande kapitel: ekonomiska och handelsrelaterade förbindelser, utrikes- och säkerhetspolitik samt frågor av transnationell karaktär.
- Vid toppmötet i Ottawa i mars 2004 antogs en ny agenda för samarbetet, som inkluderade flera nya verksamhetsområden (internationell samordning, samarbete vid deltagande i fredsbevarande insatser, samarbete inom utveckling och vetenskap, rättvisa och utrikesfrågor etc.), och man slog även fast huvudpunkterna inför förhandlingarna om avtalet om främjande av handel och investeringar.

4.7 Generellt sett är förbindelserna mellan Kanada och EU utmärkta, vilket är väl värt att framhålla. De främsta politiska stötestenarna mellan Kanada och EU handlar om Arktis, det europeiska förbudet mot handel med sälprodukter och Kanadas visumkrav för medborgare i några av EU:s medlemsstater.

Inom kort beräknas rutter för sjöfart öppnas upp i de arktiska farvattnen, vilket leder till en rad frågor om herraväldet över Arktis eftersom ingen, fram tills helt nyligen, hade föreställt sig möjligheten till kommersiell exploatering av detta område som tros rymma 20 % av världens olje- och gastillgångar, förutom de mycket intressanta nya handelsrutter som beräknas bli tillgängliga för sjöfart. Frånvaron av multilaterala regelverk är en fråga som bör behandlas på medellång sikt, innan motsättningar eller tvister uppstår på grund av oklarheter om befogenheten över området. I december 2009 fastslog Europeiska unionens råd de tre huvudmålen för EU:s politik för Arktis: 1) att skydda och bevara Arktis enligt överenskommelse med områdets befolkning, 2) att främja ett hållbart utnyttjande av områdets resurser och 3) att bidra till ett multilateralt styre av Arktis, med utgångspunkt i Förenta nationernas havsrättskonvention (UNCLOS).

En annan fråga rör Kanadas visumkrav för medborgarna i Tjeckien, Rumänien och Bulgarien på grund av påstådda överträdelser av reglerna för asylansökan av medborgare i dessa länder. Med tanke på att EU:s visumpolitik grundar sig på tanken om ömsesidighet är det önskvärt att man snarast möjligt når en lösning så att inte EU blir tvunget att vidta motsvarande åtgärder. Bulgarien och Rumänien arbetar för att uppfylla Kanadas kriterier för avskaffande av viseringstvång. När det gäller Tjeckien har Kanada fortfarande inte fastställt några konkreta kriterier för att häva viseringstvånget. Kanada motiverar sitt agerande med att de saknar försvar mot falska asylansökningar. För närvarande håller Kanada på att utarbeta en reform av lagstiftningen, men det kommer att ta en tid innan den tas upp i parlamentet.

4.8 Mot denna bakgrund välkomnar EESK resultaten från det toppmöte som hölls mellan EU och Kanada den 6 maj 2010, vid vilket ledarna åtog sig att hitta en lösning av denna fråga, och kommittén utgår från att Kanadas planer på att se över sin asylpolitik kommer att bidra till att göra det lättare för alla EU:s medborgare att få visum till Kanada.

5. Utvärdering av det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan EU och Kanada

5.1 Den 6 maj 2009, under toppmötet i Prag mellan EU och Kanada, enades man om att inleda förhandlingar för att nå ett övergripande avtal om ekonomi och handel.

5.2 En undersökning av kostnaderna och vinsterna av ett närmare ekonomiskt samarbete mellan EU och Kanada som genomfördes i samarbete mellan båda parter, visade att de båda skulle öka sina vinster genom att ta bort tullavgifterna, liberalisera marknaden för tjänster och minska de icke tullrelaterade hindren för varor och investeringar.

5.3 Enligt samma undersökning är följande områden mest lämpade att ingå i avtalet: varuhandel, hälso- och växtskyddsfrågor, tekniska handelshinder, underlättande av handel, tullprocedurer, tjänstehandel över landsgränserna, investering, offentlig upphandling, samarbete på lagstiftningsområdet, immateriella rättigheter, rörlighet för personer, konkurrenspolitik, institutionella åtaganden, tvistlösning och hållbar utveckling. Icke-tarifära hinder och lagstiftning är de viktigaste områdena man kommer att behandla under förhandlingarna.

5.4 Liberaliseringen av handeln med varor och tjänster mellan EU och Kanada skulle kunna medföra en ökning av den bilaterala kommersiella trafiken med 20 %. Dessutom uppskattade man att EU:s realinkomst skulle öka med 11,6 miljarder euro inom sju år från det att det planerade avtalet träder i kraft, medan Kanadas skulle öka med 8,2 miljarder. Fram till 2014 skulle den totala exporten från EU till Kanada öka med 24,3 %, eller 17000 miljoner euro, medan exporten från Kanada till EU skulle öka med 20,6 %, eller 8600 miljoner euro.

5.5 Undersökningen visar att det finns utrymme för att utöka samarbetet inom ytterligare områden, som vetenskap och teknik, genom en gemensam agenda för forskning, främst inom strategiska områden som energi och miljö, rent kol, avskiljning och lagring av koldioxid, bioenergi och intelligent produktion och försörjning av el.

5.6 Andra områden där avtalet skulle kunna ligga till grund för ett mer omfattande samarbete är säkerhet, social trygghet, ett samarbetsystem för likvärdighet av examensbevis, samt samarbete inom till exempel Nordvästatlantiska fiskerierorganisationen.

5.7 Ur kommersiell synpunkt tycks inte de tullrelaterade frågorna komma att utgöra några hinder vid förhandlingarna. Samordning av lagstiftningen kommer att vara en viktig fråga under förhandlingarna, eftersom de ekonomiska trenderna i fråga om utländska tjänster och investeringar ställer högre krav på lagstiftningen än någonsin tidigare. På denna punkt skulle dock fördelningen av lagstiftningsbefogenheterna, mellan den federala staten, provinserna och territorierna, kunna utgöra ett hinder vid förhandlingarna om avtalet.

5.8 Av denna anledning har provinserna getts en unik direkt delaktighet i förhandlingsprocessen, och EU hyser stor tilltro till deras förmåga. Den federala regeringens representant har ansvaret för förhandlingarna, men det skulle kunna uppstå tvister inom delade eller exklusiva befogenhetsområden, både provinserna sinsemellan och mellan provinserna och den federala regeringen.

5.9 Kanada har inte någon inre marknad i ordets egentliga mening. Såväl den federala regeringen som provinserna inser behovet av att skapa en inre marknad, men för tillfället finns det endast en stark politisk vilja. Den globala ekonomiska krisen driver dock Kanada att sluta ett avtal snarast möjligt för att landet ska kunna bredda sina yttre marknader bortom USA.

5.10 När det gäller de mer känsliga frågorna är bilbranschen den främsta handelsrelaterade stötestenen mellan EU och Kanada. I fråga om fisket är dock relationerna goda, och det kommer inte att bli någon dominerande fråga i förhandlingarna. På energiområdet vill EU bredda sitt utbud av leverantörer. Därför planerar man att förhandla fram ett särskilt energiavtal, men denna fråga befinner sig fortfarande bara på förslagsstadiet. Andra områden som vållar problem för de europeiska företagen vid förhandlingar med Kanada är relaterade till flyg- och banksektorerna samt offentliga upphandlingar. EU och Kanada har också olika uppfattningar i frågor om geografiska beteckningar och lantbruket.

5.11 När det gäller miljön kvarstår fortfarande ett behov av att den federala regeringen och de provinsiella förvaltningarna utformar en gemensam miljöpolitisk strategi, i synnerhet i fråga om utsläpp av växthusgaser. Provinserna har intagit olika positioner sinsemellan: Québec, Ontario, British Columbia och Manitoba har ställt sig bakom Western Climate Initiative och har vidtagit åtgärder för att anpassa sig till klimatförändringen och mildra dess effekter, medan däremot Alberta och Newfoundland, vars inkomster i stor utsträckning kommer från oljeproduktionen, har valt att stå utanför. Denna fråga väntar fortfarande på en lösning och det är inte troligt att denna del av förhandlingarna kommer att leda till ett bindande avtal inom detta område, men detta bör under inga omständigheter tillåtas

leda till en situation med ofördelaktiga villkor som inskränker de europeiska företagens konkurrenskraft. Kanada har dock gått med på att investera i ren energiteknik och i inrättandet av ett bilateralt samarbete om en strategi för kärnenergi.

6. Det civila samhällets ståndpunkter i fråga om avtalet mellan EU och Kanada.

6.1 Arbetsgivarna

6.1.1 De europeiska arbetsgivarna (BUSINESSEUROPE) vill att man avskaffar tullrelaterade och icke tullrelaterade hinder, utan att något tulltaxenummer utelämnas. De efterfrågar också en mycket större möjlighet att delta i offentliga upphandlingar på alla nivåer (nationell och subnationell), en överenskommelse i fråga om samordnad lagstiftning inom prioriterade områden, ett starkare skydd av immateriella rättigheter (inklusive skydd av ursprungsbeteckningar, framför allt för alkoholhaltiga drycker), en mekanism för lösning av tvister och en större rörlighet på arbetsmarknaden, vilket även omfattar ömsesidigt erkännande av kvalifikationer för personal på företag och inom vissa yrken såsom sjuksköterskor och advokater.

6.1.2 Avtalet öppnar en dörr för nya möjligheter till affärer mellan två parter som befinner sig på samma utvecklingsnivå och som har liknande handelspolitiska förutsättningar. Det välstånd som har uppnåtts har en stark koppling till det faktum att den ekonomiska politiken vilar på tankar om en liberaliserad marknad som lockar till sig direkta investeringar från utlandet. Nu är det viktigare än någonsin att hålla marknaderna öppna, eftersom detta har stor betydelse för att stimulera konkurrenskraft, innovation och tillväxt.

6.1.3 Företagsvärlden hyser stor tilltro till de multilaterala handelsreglernas möjlighet att styra den internationella handeln, men den tror också att man kan nå ännu längre genom mer omfattande bilaterala avtal som gör det möjligt att gå ännu snabbare fram i avskaffandet av handelshindren, i synnerhet de icke tullrelaterade och de som rör investeringar eller handel med tjänster.

6.1.4 Ett omfattande och djupgående avtal mellan EU och Kanada kommer att ha en positiv inverkan och leda till starkare ekonomiska förbindelser mellan båda parter. De ekonomiska förbindelserna har blivit allt intensivare på senare tid, inte bara i fråga om export utan även inom mer komplexa områden som tjänstesektorn och etablering av företag.

6.1.5 Avtalet kommer att utgöra en impuls för att öka det bilaterala ekonomiska och kommersiella flödet. Förhandlingarna måste leda till att man skapar affärsmöjligheter inom områden där företagen har visat sig ha en mycket stark konkurrenskraft på den globala marknaden, till exempel energi (framför allt förnybar energi), förvaltning av infrastruktur, finansiella tjänster, konstruktion, miljörelaterade tjänster och tekniker samt telekommunikation.

6.1.6 Den generella målsättningen är att skapa fler möjligheter med färre hinder, det vill säga, att ge företagen fler möjligheter att göra affärer genom att undanröja hindren för export av varor, tjänster och kapital.

6.1.7 Avtalet kommer på ett avgörande sätt att bidra till en större integrering mellan EU:s och Kanadas ekonomier, vilket kommer att underlätta båda parter ekonomiska återhämtning under kristider tack vare ett utökad handelsflöde och fler investeringar.

6.1.8 Den internationella handeln kan och bör ha stor betydelse och fungera som en motor för global tillväxt och utveckling. Detta innebär att handelspolitiken, genom att marknaderna öppnas, bör utgöra en viktig del av EU:s ekonomiska politik.

6.2 Fackförbunden

6.2.1 De europeiska och internationella fackförbunden (EPSU, EFS, ITUC) har utformat rekommendationer för arbetstagarnas rättigheter och efterlevnaden av ILO:s grundläggande arbetsnormer i konventionerna 98 (om rätten att förhandla kollektivt), 138 (om minimiålder för arbete), 94 (om anställningsklausuler i samband med offentlig upphandling) och 29 (om förbud mot tvångs- och straffarbete), liksom för andra aspekter som hör samman med anständigt arbete. De kräver att båda parter inlämnar regelbundna rapporter om hur tillämpningen av de nämnda överenskommelserna fortskrider. Det bör betonas att Canadian Labour Congress ofta inlämnar klagomål till ILO på grund av bristande efterlevnad av arbetsnormerna på provinsnivå i Kanada. De federala lagarna ger visserligen de anställda rätt att organisera sig fackligt, men i själva verket inskränker vissa regelverk i provinserna de fackliga rättigheterna över hela landet, vilket väcker kritik från ILO.

6.2.2 Båda parter bör också intyga att de kommer att respektera OECD:s riktlinjer för multinationella företag och ILO:s trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik, och att de inte kommer att sänka arbetsnormerna för att locka till sig utländska investeringar.

6.2.3 Europeiska fackliga samorganisationen (EFS) skulle gärna se att avtalet innehåller ett omfattande kapitel om hållbar utveckling, som inkluderar en bindande mekanism som garanterar att överenskommelser om grundläggande arbetsnormer efterlevs.

6.2.4 EPSU, å sin sida, vill att avtalet ska skydda nuvarande och framtida offentliga tjänster, vilket man bör ge utrymme för i den nationella lagstiftningen.

6.2.5 Från de kanadensiska fackföreningarnas sida ger den kanadensiska arbetarkongressen starkt stöd åt användning av offentlig upphandling för att nå sociala, miljömässiga och ekonomiska utvecklingsmål men kongressen motsätter sig en öppning av den offentliga upphandlingen till att omfatta statliga organ och styresorgan under regeringsnivå.

6.2.6 Den kanadensiska arbetarkongressen är också djupt oroad över det hot som tvister mellan investerare och staten kan utgöra för offentliga tjänster och inhemsk lagstiftning, samt de konsekvenser som ett överdrivet skydd av immateriella rättigheter kan få, i synnerhet för läkemedelspriserna.

6.2.7 Det borde finnas en bindande mekanism som arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer i båda områden kan vända sig till för att kräva åtgärder från regeringarnas sida.

6.2.8 De efterfrågar inrättandet av ett forum för handel och hållbar utveckling, som på ett välbalanserat sätt kan samråda med anställda, arbetsgivare och organisationer i det civila samhället. För närvarande hävdar de kanadensiska arbetstagarorganisationerna att man tar mest hänsyn till företagets synpunkter i samrådsprocessen.

6.2.9 De kräver också fasta bestämmelser med utgångspunkt i de multilaterala miljöavtalen, inklusive Kyotoprotokollet. På denna punkt anser de också att man borde inkludera efterlevnaden av konventionerna om de mänskliga rättigheterna, inte minst politiska och medborgerliga rättigheter, eftersom dessa utgör en mycket relevant social aspekt av den hållbara utvecklingen.

6.3 Övriga intressegrupper

6.3.1 Lantbrukssektorn vill att EU:s förhandlare ska ta hänsyn till känsliga lantbruksprodukter. I fråga om ursprungsreglerna rekommenderar den att avtalet med Sydkorea ska användas som förebild. Mjölkssektorn är av central betydelse, och man hoppas att avtalet ska skapa nya marknadsmöjligheter för de europeiska producenterna. Inom köttsektorn är EU:s intressen defensiva och man kräver kvoter för fläskkött, fågel, ägg och äggprodukter. När det gäller spannmål har lantbrukssektorn offensiva intressen, främst för vete, och man motsätter sig en ökning av Kanadas kvot. Det skulle även vara lämpligt att den kanadensiska regeringen underrättade Världshandelsorganisationen om de regler som kan komma att utgöra hinder för handeln så att kommittén för tekniska handelshinder kan granska deras förenlighet, såsom i fallet med Kanadas lag C-32 om ingredienser i tobaksprodukter.

6.3.2 I fråga om undervisning och utbildning vill EESK påminna om att möjligheterna till samarbete mellan EU och Kanada på detta område redan omnämndes i den gemensamma deklARATIONEN från november 1990. År 2006 utvidgade EU och Kanada avtalet inför perioden 2006–2013, så att det även kom att omfatta högre utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor. Det här handlar således om det första bilaterala avtalet undertecknat av EU som tar upp samarbete inriktat på ungdomar utan att vara relaterat till högre utbildning. Det tycks dock som att detta avtal inte har fått tillräcklig finansiering. EESK efterfrågar därför att man ordnar en tillfredsställande finansiering av de nämnda åtgärderna och att man även ger ekonomiskt understöd till de många som ägnar sig åt socialt arbete med barn och ungdomar i EU och som skulle vara beredda att arbeta med utbyte av upplevelser och aktiviteter tillsammans med liknande organisationer i Kanada.

7. Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ståndpunkt i fråga om det övergripande avtalet om ekonomi och handel

7.1 EESK stöder ökningen och liberaliseringen av handelsutbytet och ser därför fram mot inledningen av förhandlingarna om avtalet mellan EU och Kanada, men beklagar samtidigt att Doharundan blev ett misslyckande och vill än en gång förespråka ett multilateralt tillvägagångssätt och markera sitt avståndstagande från handelsprotektionism.

7.2 EESK stöder alla insatser som inriktas på att undanröja de få stötestenar som fortfarande ligger i vägen för de bilaterala frågorna (tillträdet till Arktis, visum, handeln med sälprodukter), och påminner om hur viktigt detta avtal är för att främja EU:s utbyte med hela den nordamerikanska regionen i linje med Nafta-avtalet. Mot bakgrund av detta rekommenderar kommit-

tén att man ser till att Europaparlamentet uppmärksammat följer förhandlingsprocessen genom alla dess etapper för att på så sätt underlätta sitt slutgiltiga godkännande av avtalet.

7.3 EESK gläder sig över de utmärkta förbindelserna mellan EU och Kanada och vill ge båda parter sin uppmuntran, med förhoppningen att dessa förbindelser ska bidra till att stärka allianser med multilaterala syften inom den politiska sfären, i synnerhet i fråga om beslutsamma handlingar och konkreta åtgärder för att underlätta en global ekonomisk återhämtning, motverka spridning av kärnvapen, bemöta klimatförändringen eller samarbeta vid krishantering (fredsbevarande uppdrag eller naturkatastrofer).

7.4 EESK är en stark försvarare av den sociala och medborgerliga dialogens modell i Europa. Därför vill kommittén åter betona sitt behov av att både vara en lyhörd åhörare och öka arbetsmarknadsparternas och det organiserade civila samhällets delaktighet i avtalets förhandlings- och tillämpningsprocess.

7.5 EESK anser att man i det kommande avtalet bör överväga instiftandet av ett rådgivande organ med representanter från det organiserade civila samhället i både EU och Kanada, vars funktion skulle vara att främja dialog och samarbete mellan dessa båda områden inom de frågor med anknytning till ekonomi, samhälle och miljö som kan tänkas uppstå i samband med tillämpningen av avtalet. Eftersom EESK saknar någon institutionell motpart som representerar det organiserade civila samhället i Kanada erbjuder sig kommittén att, tillsammans med organisationer ur det civila kanadensiska samhället, utarbeta en lämplig modell för deltagandet i detta framtida rådgivande organ.

Brüssel den 16 september 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Funktionshindrade personers situation i Euromed-länderna"

(2011/C 48/17)

Föredragande: **Meelis JOOST**

Den 16 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"Funktionshindrade personers situation i Euromed-länderna".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt.

1. Slutsatser

1.1 Kommittén ställer sig positiv till att många partnerländer i Medelhavsområdet ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder och därigenom lagt grunden för ökad livskvalitet för funktionshindrade.

1.2 EESK vill uppmärksamma att de organisationer inom det civila samhället som representerar funktionshindrade i partnerländerna i Medelhavsområdet mer effektivt än hittills måste involveras i samarbetet inom ramen för Euromed-partnerskapet. För att dessa organisationer aktivt ska kunna delta i det civila samhällets utveckling måste deras finansiering vara tryggad.

1.3 EESK uppmanar partnerländerna i Medelhavsområdet att verka för att principen om "design för alla" ska tillämpas när livsmiljön utformas. En användarvänlig livsmiljö utan hinder bidrar nämligen också till att utveckla turistpotentialen.

1.4 EESK uppmanar kommissionen att se till att de funktionshindrades organisationer inom det civila samhället också kan få tillgång till de finansiella medlen för partnerländerna i Medelhavsområdet och att medlen från den europeiska grannskapspolitiken används på ett sådant sätt att man undviker att skapa ytterligare hinder för de funktionshindrades möjligheter att på lika villkor delta i samhällslivet.

1.5 Med tanke på kulturella omständigheter i partnerländerna i Medelhavsområdet och med respekt för vad man genom välgörenhetsmodellen uppnått för att höja funktionshindrades livskvalitet, uppmanar EESK nu berörda aktörer att ta steget mot en rättighetsbaserad strategi, vilket innebär att samhället fullgör sitt ansvar för funktionshindrades välbefinnande och

deras möjligheter att klara sig i vardagen och skapar en livsmiljö och tjänster där hänsyn tas till alla användares behov. En sådan strategi ligger i linje med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder.

1.6 Staterna i Medelhavsområdet borde i större utsträckning satsa på utbildningsvägar som lämpar sig för funktionshindrade för att på så sätt skapa högkvalitativa arbetstillfällen och utbilda arbetstagare som uppfyller marknadens krav. Dessutom borde de begränsa de negativa effekterna av flykten från landsbygden på sysselsättningsläget och migrationsströmmarna.

1.7 Med utgångspunkt i det statistiskt bevisade faktum att de funktionshindrade utgör minst 10 % av befolkningen torde det finnas uppemot 25 miljoner funktionshindrade i partnerländerna i Medelhavsområdet. EESK uppmanar beslutsfattarna i Medelhavsområdet att verka för att lika möjligheter skapas och i synnerhet att driva på de funktionshindrades integration på arbetsmarknaden.

1.8 Partnerländerna i Medelhavsområdet borde göras delaktiga i så många som möjligt av initiativen för att förbättra sammanhållningen mellan staterna på ömse sidor om Medelhavet, t.ex. de europeiska temaåren⁽¹⁾, de europeiska kulturhuvudstäderna (som utses varje år) och det senaste initiativet där en europeisk huvudstad för allmän tillgänglighet ska utses varje år⁽²⁾.

2. Inledning

2.1 EESK har i tidigare yttranden undersökt den sociala utvecklingen i partnerländerna i Medelhavsområdet.

⁽¹⁾ 2010 är det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning.

⁽²⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 8.

2.2 Kommittén beslutade att utarbeta detta initiativyttrande för att öka medvetenheten om funktionshindrades situation i Medelhavsområdet och bidra till att förbättra deras situation. Just nu genomgår det sociala området en avgörande utvecklingsfas med stora utmaningar över hela världen.

2.3 Barcelonaprocessen, som inleddes 1995, gav ny drivkraft åt förbindelserna mellan EU och dess grannar i Medelhavsområdet⁽³⁾ och visade vägen mot ett område av fred och ekonomisk välfärd i regionen. 15 år efter Barcelonaförklaringens undertecknande kan dock endast måttliga framsteg noteras.

2.4 Det initiativ för en Medelhavsunion som sattes i gång 2008 har gett samarbetet nya impulser som partnerna i Medelhavsområdet kan använda för en balanserad utveckling av regionen. En utveckling av de sociala frågorna skulle i detta sammanhang kunna spela en särskild roll. Hit hör också frågan om att förbättra de funktionshindrades situation.

2.5 Kommissionen skulle inom ramen för partnerskapsavtalen kunna tillmäta utvecklingen inom den sociala sektorn större vikt och ännu tydligare framhålla hur viktigt det är att den sociala sammanhållningen förbättras.

2.6 I oktober 2002 utropades i Libanon det arabiska årtiondet för funktionshindrade, som löper ut 2012. Det var 19 arabiska stater och företrädare för mer än 100 organisationer för funktionshindrade inom det arabiska civila samhället som deltog i lanseringen av detta årtionde. Den förklaring som antogs i samband med detta var resultatet av en utdragen samrådsprocess med deltagarländernas socialministrar.

2.7 Några av länderna i Medelhavsområdet har ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder⁽⁴⁾, som har som mål att garantera de funktionshindrades rättigheter och höja deras livskvalitet. I EU-sammanhang hänger ratificeringen av konventionen samman med det utkast till antidiskrimineringsdirektiv som EESK uttalat sig om i ett yttrande. Direktivet, som ska motverka diskriminering på olika områden, har visserligen inte antagits ännu, men processen är i gång. Med denna process rör sig EU med stora steg i riktning mot rättsligt skydd för funktionshindrade.

⁽³⁾ I Medelhavsunionen ingår för närvarande EU:s 27 medlemsstater och följande länder i Medelhavsområdet: Algeriet, Marocko, Tunisien, Turkiet, Egypten, Israel, Palestina, Syrien, Libanon, Jordanien, Kroatien, Albanien, Montenegro, Bosnien och Hercegovina, Monaco, Mauretanien och, som observatör, Libyen.

⁽⁴⁾ <http://www.un.org/disabilities>.

2.8 Samarbetet för utveckling av de mänskliga resurserna har gett positiva resultat. Index för mänsklig utveckling (*Human Development Index*) steg mellan 1995 och 2007 från 0,694 till 0,736⁽⁵⁾. Eftersom den pågående krisen inverkar negativt på denna utveckling, borde frågan om lika möjligheter i den sociala och ekonomiska utvecklingen i partnerländerna i Medelhavsområdet tillmätas särskilt stor betydelse.

2.9 I partnerländerna i Medelhavsområdet varierar de funktionshindrades rättigheter och livskvalitet från land till land. Målet med detta yttrande är att göra länderna uppmärksamma på att vi måste förbättra situationen för de funktionshindrade och effektiviteten hos de organisationer inom det civila samhället som är verksamma på detta område samt mer aktivt än hittills involvera företrädarna för dessa organisationer i det regelbundna samarbetet mellan det civila samhället i EU och partnerländerna i Medelhavsområdet. Exempelen från enskilda länder, de undersökningar som gjorts och de uppgifter som samlats in i dessa stater visar tydligt att staterna i fråga är ärliga i sina intentioner att integrera funktionshindrade och att de vidtagit åtgärder för att förbättra den sociala sammanhållningen.

3. Social integration och lika möjligheter

3.1 Bakom Barcelonaprocessen (1995) står målsättningen att de socioekonomiska utvecklingstendenserna på ömse sidor om Medelhavet rent generellt ska föras närmare varandra. I detta sammanhang har man dock inte tagit hänsyn till de särskilda behov som finns hos olika grupper av personer. EU:s sammanhållningspolitik har visat att arbetet för att skapa lika möjligheter för utsatta grupper och förbättra sammanhållningen i samhället kommer hela samhället till godo.

3.2 När man skapar ett gemensamt frihandelsområde är det särskilt viktigt att de funktionshindrades livsmiljö och deras möjligheter att klara sig anpassas till praxis inom EU. För att uppnå detta måste de funktionshindrade involveras mer effektivt i beslutsprocesserna på nationell, regional och lokal nivå.

3.3 Ett utbildningsväsen för alla, sysselsättningspolitiken, en regionalt balanserad utveckling och deltagande i beslutsprocesserna bidrar till att minska fattigdomen. Det gör dessutom partnerländerna i Medelhavsområdet mer attraktiva att arbeta och bo i och motverkar på så sätt utvandringen. I slutändan ökar den sociala integrationen människors rörlighet. I många partnerländer i Medelhavsområdet nekas funktionshindrade barn tillgång till den utbildning som de behöver. Detta innebär att de inte heller har tillgång till arbetsmarknaden och dess möjligheter när de kommit upp i arbetsför ålder.

⁽⁵⁾ UNDP.

3.4 I de flesta skolorna i Euromed-länderna saknas utbildningsmöjligheter för funktionshindrade barn. Ungefär hälften av alla funktionshindrade barn lever på vårdinrättningar, skilda från sina familjer. Funktionshindrade kan inte utnyttja sin rätt att delta i arbetsmarknaden, trots att särskilda lagar har antagits i Euromed-länderna för att stödja dem och trygga deras sysselsättningsmöjligheter på arbetsmarknaden. Av en undersökning som gjordes av det libanesiska förbundet för funktionshindrade, LPHU (Lebanese Physically Handicapped Union) 2003, framgår det tydligt att de inrättningar som tar emot den största delen av de offentliga medel som är avsedda för funktionshindrade inte ger de funktionshindrade den utbildning de behöver för att komma in på arbetsmarknaden.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder i Euromed-området

3.5 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder har ratificerats av följande partnerländer i Medelhavsområdet: Algeriet, Bosnien och Hercegovina, Marocko, Tunisien, Turkiet, Egypten, Syrien, Jordanien, Kroatien och Montenegro. Konventionen har ännu inte ratificerats av Israel, Palestina, Libanon, Albanien, Mauretanien, Monaco och observatörsstaten Libyen. Det finns också EU-medlemsstater som inte ratificerat konventionen.

3.6 Konventionen garanterar funktionshindrade skydd mot diskriminering på livets alla områden: inom arbetslivet och i fråga om tillgång till transportmedel, offentliga byggnader och bostäder. I konventionen framhålls med enfaset att det måste finnas relevanta tjänster och ett rimligt socialskydd både i städerna och på landsbygden.

3.7 I konventionen tillmäts tillgången till utbildning, rätten till fritt val av bostadsort, rätten till familjeliv och deltagandet i det politiska livet stor betydelse. Flera kapitel handlar också om funktionshindrade kvinnor och barn, två grupper som är av stor betydelse om man vill förbättra den sociala sammanhållningen i samarbetet mellan EU och Medelhavsområdet.

3.8 I konventionens egentliga grundtext ingår också en bilaga i form av ett icke-bindande protokoll. De stater som undertecknat och ratificerat konventionen åtar sig att inrätta ett övervakningscentrum för att vaka över konventionens efterlevnad. Genom ratificeringen åtar sig deltagarländerna också att rapportera till FN om i vilken utsträckning de funktionshindrades situation motsvarar konventionens bestämmelser.

3.9 Ratificeringen av konventionen är det första steget i en lång process som går ut på att ändra samhällets förhållningssätt gentemot funktionshindrade och deras livsmiljö, både i EU:s medlemsstater och i partnerländerna i Medelhavsområdet. I nuläget motsvarar inte den sociala och ekonomiska situationen för vissa befolkningsgrupper, bland annat funktionshindrade, konventionens bestämmelser i de stater som ligger i det sydliga Medelhavsområdet.

Lika möjligheter i den regionala utvecklingen

3.10 Det regionala samarbetet mellan partnerländerna i Medelhavsområdet har en viktig roll att spela när det handlar om att förbättra funktionshindrades vardagsliv. Möjligheten till rörlighet, informationsspridningen, arbetet med att skapa tjänster för funktionshindrade och genomföra gemensamma projekt borde drivas på mer effektivt än i nuläget. Den regionala sammanhållningen inom länderna, som tar sig uttryck i en hållbar utveckling av landsbygdsområden och i ett utbud av tjänster för funktionshindrade också utanför städerna, ökar konkurrensförmågan hos partnerländerna i Medelhavsområdet.

3.11 Ömsesidig förståelse, inklusive tolerans mellan olika befolkningsgrupper och diskrimineringsbekämpning, borde ligga till grund för förbindelserna mellan partnerländerna i Medelhavsområdet sinsemellan och förbindelserna inom Euromedpartnerskapet.

3.12 I Medelhavsområdets landsbygdsområden visar sig den sociala sårbarheten i form av fattigdom, arbetslöshet, brist på infrastruktur, markförstörelse och en oupphörlig flykt från landsbygden. Staterna borde satsa allt på att hejda denna negativa utveckling.

Organisationer i det civila samhället som representerar de funktionshindrade och deras roll i samhället

3.13 I de flesta EU-medlemsstater finns det paraplyorganisationer som samlar de funktionshindrades olika organisationer. Att det finns paraplyorganisationer för funktionshindrade hjälper olika grupper av funktionshindrade att bättre förstå andra gruppers behov och att tala med en röst vid utformningen av politiken. I partnerländerna i Medelhavsområdet borde man stödja arbetet med att skapa och stärka paraplyorganisationerna för funktionshindrade.

3.14 I följande partnerländer i Medelhavsområdet har det bildats paraplyorganisationer för människor med olika slags funktionshinder: Marocko, Jordanien, Tunisien och Egypten.

3.15 *Handicap International* har utlyst en tävling för ideella organisationer som går ut på att dessa ska involvera funktionshindrade i sin verksamhet.

Tunisien och Jordanien har involverats i FN:s utvecklingsprogram (UNDP). I Jordanien har man inrättat organisationen *Al Hussein Society for the Habilitation and Rehabilitation of the Physically Challenged* för människor med fysiska funktionshinder, som partner till UNDP. Målet är att låta människor med fysiska funktionshinder ta del av de möjligheter som informationstekniken ger genom att man inrättar IT-lokaler utrustade med särskilda dataprogram, bl.a. grafikbaserade tillämpningar, och genomför datautbildningar.

3.16 Den internationella paraplyorganisationen för funktionshindrade, DPI (*Disabled Peoples' International*), bekräftar på sin webbplats att man inom organisationen håller på att bygga upp en sjätte storregion, som omfattar arabländerna. Enligt organisationen finns det redan tio stater som uttryckt en önskan om att ansluta sig, och det förberedande arbetet borde kunna slutföras inom 2–3 månader.

4. Att höja funktionshindrades livskvalitet genom att för- ena välgörenhet och en rättighetsbaserad strategi

4.1 Den kulturella bakgrunden i Medelhavsområdet gör att förhållningssättet till funktionshindrade och deras roll i samhället i hög grad präglas av religionen. De olika uppfattningarna om orsakerna till funktionshinder borde ersättas med vetenskapligt baserad information. Detta skulle främja ett rättighetsbaserat sätt att hantera funktionshindringsproblematiken. I partnerländerna i Medelhavsområdet tenderar samhället att ha olika förhållningssätt gentemot människor med medfödda och förvärvade funktionshinder. Personer med ett medfött och synligt funktionshinder är de som blir mest lidande på grund av detta. Det är därför mycket viktigt att man informerar om de olika formerna av funktionshinder och framhäver funktionshindrades kompetens och färdigheter.

4.2 I exempelvis Marocko berörs cirka 25 % av familjerna negativt av funktionshindringsproblematiken. Det är klart svårare att få tillgång till tjänster om man har ett synligt funktionshinder. Den viktiga roll som religionen och familjen spelar i Marocko är anledningen till att samhället har en så välgörenhetsinriktad syn. Den ädla principen om att bistå hjälpbehövande är i sig dock inte tillräcklig om man vill göra det möjligt för människor med olika funktionshinder eller kroniska sjukdomar att styra över sina egna liv.

4.3 Vid sidan om arbetet för att höja funktionshindrades livskvalitet genom välgörenhet skulle man också kunna se till att tjänsteutbudet och livsmiljön kontinuerligt förbättras. De

funktionshindrades organisationer och andra organisationer inom det civila samhället med ett socialt engagemang skulle med framgång, och om de samtidigt får stöd från samhället, kunna komplettera välgörenheten med en modell grundad på rättigheter. Funktionshindrade måste göras delaktiga i de beslutsprocesser som påverkar det sociala systemets utveckling. I exempelvis Marocko kan man notera att den välgörenhetsbaserade modellen tenderar att ersättas av en mer rättighetsbaserad strategi. Ett bra exempel på en sådan strategi från partnerländerna i Medelhavsområdet, där staten eller en lokal myndighet använt sig av den nämnda modellen, är de projekt som *Handicap International (HI)* genomför i Marocko. *Handicap International* är en icke-statlig organisation som varit verksam i Marocko sedan 1993.

4.4 En undersökning som gjordes 2004 med finansiellt stöd från socialministeriet om situationen för funktionshindrade, däribland även funktionshindrade barn och deras familjer, gav vid handen att 70 % av de funktionshindrade inte hade tillgång till utbildning och att endast 30 % av de funktionshindrade barnen gick i skolan. Det centrala problemet visade sig vara bristen på sociala tjänster och specialister samt den negativa inställningen i samhället gentemot funktionshindrade barn till följd av att barnen i 50 % av fallen var utestängda från skolorna. Undersökningen utmynnade i följande rekommendationer:

- Samhället som helhet måste ändra sitt förhållningssätt gentemot funktionshindrade.
- För perioden 2006–2011 utarbetades en omfattande statlig strategi som omfattade Marocko och även Tunisien. Denna strategi syftar till att öka tjänsteutbudet i regionen genom att koppla samman lokala centrum för funktionshindrade.
- Ett centralt element i strategin var utbildningen av tjänsteleverantörer (t.ex. att bygga upp ett nät av fysioterapeuter i samarbete med hälsovårdsministeriet).
- Alla intressegrupper på plats bör involveras i det arbete som nätet för funktionshindrade bedriver.
- Vid sidan om att utveckla åtgärderna för medicinsk rehabilitering borde man i större utsträckning rikta in arbetet på spridning av relevant kunskap på lokal (*community-based*) nivå.

4.5 Man måste särskilt uppmärksamma situationen för funktionshindrade barn och deras familjer i partnerländerna i Medelhavsområdet. Funktionshindrade och de familjer som tar hand om dem, inklusive de funktionshindrade barnen, borde själva vara delaktiga i besluten om vilka nya tjänster som krävs och i arbetet med att inrätta lämpliga rehabiliteringsmöjligheter och andra tjänster. I det nuvarande socialvårds- och rehabiliteringssystemet är familjen partner åt såväl den lokala förvaltningen och företrädarna för de nationella myndigheterna som åt tjänsteleverantörerna. Familjen föreslår tjänster, deltar i arbetet med att utforma tjänsteutbudet och är en värdefull rådgivare i alla frågor med anknytning till funktionshinder. I brist på ett utvecklat nät av tjänster kan man tillämpa nämnda strategi på grundval av lokal rehabilitering (*community-based rehabilitation, CBR*) och involvera informella grupper som stöder funktionshindrade samt ideella föreningar som arbetar för detta mål (juridiska personer).

Den sociala och ekonomiska utvecklingen och åtgärderna för att förbättra funktionshindrades levnadsvillkor

4.6 Endast med systematiskt och kontinuerligt stöd kan funktionshindrade bemästra sin vardag och hävda sina rättigheter. Med tanke på att skillnaderna i den sociala och ekonomiska utvecklingen i de olika länderna i Medelhavsområdet och den pågående krisen endast skapar ett begränsat spelrum för nya tjänster, borde de funktionshindrade själva aktivt involveras i arbetet med att söka efter lösningar.

4.7 Den sociala integrationen lyckas bäst när man ser till att det finns sysselsättningsmöjligheter. I samband med detta måste man beakta möjligheten till sysselsättning både på den primära, öppna arbetsmarknaden och i form av skyddat och subsidierat arbete. I EU har man tagit steg i form av lagstiftningsåtgärder och tillämpning av god praxis för att förbättra sysselsättningsläget för funktionshindrade. Med anledning av det europeiska handikappåret 2003 upprepade arbetsmarknadsparternas organisationer i EU sin gemensamma förklaring om att främja sysselsättning för funktionshindrade. Den centrala tanken i denna förklaring, där inte funktionshindret utan begåvningarna står i centrum, är ett bra hjälpmedel, framför allt för att företagen inom den sociala ekonomin ska inleda de steg som krävs för att främja sysselsättningen bland funktionshindrade i partnerländerna i Medelhavsområdet.

4.8 Integrationen av funktionshindrade på arbetsmarknaden i partnerländerna i Medelhavsområdena kan också stöttas med den överenskommelse som ett antal arabiska stater 1993 ingick för att främja sysselsättning och rehabilitering av funktionshindrade. I överenskommelsen framhålls att arbetsmiljön måste utformas med färre hinder och att funktionshindrade måste ges rimlig tillgång till kollektiva transportmedel. Dessutom föreslås

en sysselsättningskvot även för funktionshindrade, en åtgärd som också är vanlig i några av EU:s medlemsstater, för att förbättra sysselsättningsläget bland funktionshindrade.

4.9 De funktionshindrade vill bidra till samhället. För att de ska kunna göra det måste man dock skapa en lämplig miljö grundad på en rättighetsbaserad och fullständig integration. Det är också viktigt att man stöder det arbete som de funktionshindrades organisationer bedriver. Staten borde systematiskt ta hand om de människor, bl.a. de funktionshindrade, som utgör samhällets svagaste länk.

4.10 Kvinnor deltar som regel aktivt i arbetet med att genomföra åtgärder för att höja funktionshindrades livskvalitet, antingen privat inom familjen eller inom ramen för samhälls-åtgärder. Kvinnornas roll i detta arbete förtjänar beröm. Samtidigt får arbetet med att genomföra sociala åtgärder inte bara vila på familjernas axlar. I partnerstaterna i Medelhavsområdet bär kvinnorna, dvs. barnens mödrar, i familjer med funktionshindrade barn ofta den största vårdbördan. Detta främjas också av religiösa övertygelser och kulturella särdrag.

Den allmänna situationen för kvinnorna och barnen samt för minoriteterna i partnerländerna i Medelhavsområdet beskrivs i en rapport om den mänskliga utvecklingen i arabvärlden (*Arab Human Development Report*) från 2002. Enligt denna rapport var år 2000 cirka 53 % av kvinnorna analfabeter, ett värde som enligt prognos fortfarande kommer att uppgå till 37 % år 2015.

4.11 Ett bra exempel på ett program för social trygghet i Medelhavsområdet är de projekt som Handicap International (HI) inlett och genomfört i Tunisien för att utveckla den sociala tryggheten och solidariteten, där både experter som kopplats samman med varandra och slutanvändare, dvs. funktionshindrade och deras familjer, deltagit: Mellan 1998 och 2002 genomförde man projektet "Förebyggande av funktionshinder hos barn" för att höja kvaliteten på tjänsteutbudet för funktionshindrade barn genom att utbilda experter inom rehabilitering och förse specialiserade centrum med nödvändig utrustning. Mellan 1998 och 2003 inrättades två rehabiliteringskliniker inom ramen för ett eget projekt samt ett rehabiliteringscentrum, en teknisk hjälpverkstad och två mobila tekniska reparationsverkstäder. Projektet "Främjande av funktionshindrades självbestämmande i Maghreb" som Handicap International genomförde i Marocko, Algeriet och Tunisien (2004–2006) syftade till att stimulera lokala initiativ för att främja funktionshindrades sociala integration och öka deras självförtroende och värdighet. Tunisien socialministerium och olika organisationer för funktionshindrade deltog också i detta projekt.

4.12 Ett tydligt exempel på ett projekt som EU genomfört i ett partnerland i Medelhavsområdet för att ändra attityden gentemot funktionshindrade är programmet *Euromed Ungdom (EuroMed Youth Programme)*, som är en av hörnstenarna i kommissionens ungdomsarbete i tredje världen. Det handlar här om ett av de regionala programmen i det tredje kapitlet i Barcelona-processen, som syftar till att utveckla den informella utbildningen och den kulturövergripande dialogen i de 27 partnerländer som ingår i Euromed-partnerskapet. Antalet deltagarländer kommer inom kort att öka till 37. Programmet *Euromed Ungdom* är ett konkret initiativ i Euromed-partnerskapet. De medel som finns att tillgå inom ramen för detta initiativ kan användas för att förbättra den ömsesidiga förståelsen bland unga människor i partnerländerna i Medelhavsområdet, driva på demokratiseringen av det civila samhället, öka civilkuraget hos unga människor, framför allt unga kvinnor, ge ungdomsorganisationer större gehör och stimulera utbytet av information och erfarenheter mellan ungdomsorganisationerna. Just genom sådana åtgärder kan man ändra attityderna gentemot funktionshindrade och kroniskt sjuka. Programmet inleddes 1999 och kan ses som en förlängning av kommissionens ungdomsprogram i denna region.

5. "Design för alla" – att skapa en livsmiljö utan hinder i Medelhavsområdet

5.1 Byggnadsstrukturen och trafiken i partnerländerna i Medelhavsområdet har ännu inte anpassats till funktionshindrades behov. Man får inte glömma att en användarvänlig livsmiljö utan hinder inte bara kommer funktionshindrade utan även andra samhällsgrupper till godo, t.ex. familjer med barn, äldre människor och människor som under en viss tid drabbas av skada och nedsatt rörlighet.

5.2 "Design för alla" innebär att produkter och livsmiljö utformas på ett sådant sätt att alla människor kan använda dem så obehindrat som möjligt utan att det behövs en anpassning eller en speciell lösning. Den universella designen utvecklas i samspel med andra samhällsmål och utgör ett led i en helhetsbaserad lösning.

5.3 Följande viktiga principer inom konceptet "design för alla" måste beaktas när vi utformar vår livsmiljö:

- Lika användningsmöjligheter för olika befolkningsgrupper.
- Inom konceptet "design för alla" spelar frågan om de mänskliga rättigheterna en central roll.
- Användarvänlighet/flexibel användning – ändringar kan genomföras lätt.

— Det ska vara enkelt och intuitivt och beakta användarens logik.

— Begriplig information för användaren.

— Robusthet – den livsmiljö som skapas ska kunna stå emot förstörelse och slitage.

— Livsmiljön och hjälpmedlen kräver ingen större fysisk ansträngning.

— Den livsmiljö som skapas är rymlig och lämpar sig att användas av människor som använder olika hjälpmedel.

5.4 Vid sidan om utformningen av den fysiska omgivningen spelar också människors inställning en stor roll. Trafiksäkerheten i städerna beror i stor utsträckning på hur uppmärksamma trafikanterna är på varandra. När man skapar en användarvänlig livsmiljö utan hinder spelar informationsspridning en mycket viktig roll.

5.5 I vissa partnerländer i Medelhavsområdet har man redan antagit rättsföreskrifter om det offentliga rummets tillgänglighet (bl.a. i Jordanien, Marocko och Tunisien). I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder står det uttryckligen att underlåtenhet att tillämpa principen om obehindrad tillgång för funktionshindrade ska betraktas som diskriminering. Det är också mycket viktigt med obehindrad tillgång till arbetsplatser och säkerhet på arbetsplatsen.

5.6 Situationen i kollektivtrafiken är mer fördelaktig för funktionshindrade på de platser där järnvägstrafiken främjats och moderniserats. Marocko har exempelvis en välutvecklad järnvägstrafik. Funktionshindrade kan ta tåget om stationsbyggnaderna och perrongerna möjliggör detta.

5.7 Goda exempel från partnerländerna i Medelhavsområdet på projekt för mer lättillgängliga transporter och andra projekt inom ramen för initiativet "design för alla" bör uppmärksammas.

5.8 I Jordanien har man exempelvis vidtagit åtgärder för att de rättsliga bestämmelser som ska ge funktionshindrade tillgång till det offentliga rummet också respekteras i vardagslivet. Stadsförvaltningen i Stor-Amman genomförde därför i samarbete med rådet för funktionshindrade en hearing som varade i två dagar. Vi skulle välkomna jämförbara initiativ i hela regionen.

En livsmiljö utan hinder som motor för turistsektorn

5.9 Varje år besöker mer än 40 miljoner turister partnerländerna i Medelhavsområdet. En livsmiljö utan hinder och tillämpningen av principerna inom konceptet "design för alla" spelar en mycket viktig roll inom turistsektorn. Bekvämlighet och lättillgänglighet är viktiga faktorer, som påverkar turisternas val av semesterort. De föredrar alltså de regioner där man vinnlägger sig om en livsmiljö utan hinder.

5.10 När man genomför gemensamma projekt, nämligen alla projekt som finansieras av EU, borde man beakta principerna inom konceptet "design för alla". Det är också viktigt att man främjar lättillgängliga transporter <http://www.euromedtransport.org>.

5.11 Europarådets rapport om fullständig integration genom tillämpning av principerna för universell design innehåller en rad bra exempel på hur man kan utnyttja fördelarna med en livsmiljö tillgänglig för alla för att integrera funktionshindrade. Partnerländerna i Medelhavsområdet skulle kunna dra nytta av dessa positiva exempel.

5.12 Insikten om att en livsmiljö utan hinder grundad på principerna inom konceptet "design för alla" har positiva effekter på samhällets ekonomiska utveckling är ett viktigt argument för beslutsfattarna att engagera sig så att det skapas en livsmiljö som lämpar sig för alla människor, också de funktionshindrade.

5.13 Vid tillämpningen av konceptet "design för alla" måste man beakta de många hinder som hörsel- och synskadade ställs inför. Hinder av detta slag måste undanröjas så att alla människor på alla livets områden har samma rättigheter i fråga om tillgång till varor och tjänster.

6. Ökat samarbete mellan EU och partnerländerna i Medelhavsområdet kring temat funktionshindrade

6.1 EU har representationer i alla partnerländer i Medelhavsområdet. Detta gör det lättare att informera sig om områdesrelaterade temaområden och EU:s politik. Representationerna borde föregå med gott exempel och stå öppna för de funktionshindrades organisationer. Vidare borde man se till att alla lokaler som är avsedda för offentligt bruk vid EU-representationerna är inredda enligt principerna inom konceptet "design för alla".

6.2 Sedan Amsterdamföredraget 1999 är arbetet för att bekämpa diskriminering av funktionshindrade ett av EU:s viktiga teman. Just nu pågår en diskussion om EU:s antidiskrimineringsdirektiv, som EESK utarbetat ett yttrande om⁽⁶⁾. 2010 är det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning. Just mot bakgrund av den sociala situationen i länderna i Medelhavsområdet borde man utnyttja detta tillfälle för att vidareutveckla samarbetet med dessa stater. Det civila samhället och regeringarna i länderna i Medelhavsområdet skulle kunna involveras mer i aktiviteterna inom ramen för dessa temaår.

6.3 De organisationer inom det civila samhället i partnerländerna i Medelhavsområdet som är verksamma på det sociala området och ägnar sig åt sådana frågor som mänskliga rättigheter och diskrimineringsbekämpning skulle kunna utnyttja de europeiska temaåren och andra initiativ som syftar till att informera en bredare allmänhet om EU:s prioriteringar för sitt informationsarbete. Informationsarbetet är mycket viktigt om man vill ändra samhällets förhållningssätt och höja livskvaliteten för funktionshindrade och andra eftersatta grupper.

6.4 Det senaste förslaget, att i analogi med de europeiska kulturhuvudstäderna också utse en europeisk huvudstad för allmän tillgänglighet, borde under alla omständigheter vävas in i Euromed-processen, så att också städer i partnerländerna kan ansöka om denna titel.

6.5 EESK anser vidare att investeringar i forskning och utveckling främjar skapandet av nya tekniska hjälpmedel samt IKT-baserade produkter och tjänster och därigenom bidrar till att höja funktionshindrades livskvalitet, sänka hälsovårdskostnaderna och de sociala kostnaderna, göra arbetsmarknaden mer lättillgänglig och främja skapandet av nya arbetstillfällen.

6.6 Om man inte bara främjar samarbetet mellan Europeiskt handikappforum (EDF) och de funktionshindrades organisationer i partnerländerna i Medelhavsområdet utan även bygger ut de direkta kontakterna mellan de funktionshindrades organisationer i EU-medlemsstaterna och partnerländerna i Medelhavsområdet, skulle detta inverka positivt på arbetet med att skapa paraplyorganisationer i de länder där det fortfarande saknas en sådan sammanslutning.

⁽⁶⁾ EUT C 182, 4.8.2009, s. 19.

6.7 Europeiskt handikappforum arbetar tillsammans med den arabiska organisation för funktionshindrade som grundades i Kairo 1989 som en oberoende paraplyorganisation för funktionshindrades organisationer i det civila samhället i flera länder. Naser Al-Mahmood,

ordförande för denna organisation, deltog som delegationsledare i EDF:s generalförsamling i Madrid 2010. Detta samarbete är mycket viktigt om man vill förbättra situationen för de funktionshindrade i partnerländerna i Medelhavsområdet.

Bryssel den 16 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EU:s flerspråkighetspolicy" (tilläggsyttrande)

(2011/C 48/18)

Föredragande: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

Den 14 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 29 a i tillämpningsföreskrifterna för arbetsordningen att utarbeta ett tilläggsyttrande om

"EU:s flerspråkighetspolicy".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 9 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 145 röster för, 2 röster emot och 5 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1 Under de senaste åren har Europeiska ekonomiska och sociala kommittén utarbetat två yttranden för EU-institutionerna i vilka man behandlat den europeiska flerspråkighetspolicyen.

1) Det första yttrandet, "En ny ramstrategi för flerspråkighet", var knutet till utarbetandet av en ny strategi som Europeiska kommissionen lade fram år 2005 ⁽¹⁾.

2) Det andra yttrandet utgjorde ett svar på kommissionsledamot Leonard Orbars begäran av den 4 februari 2008 om ett förberedande yttrande inför kommissionens utarbetande av ett meddelande om "Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande" ⁽²⁾.

1.2 Flerspråkighetspolicyen utgör en av EESK:s politiska prioriteringar och ingår i programmet för kommitténs ordförandeskap 2008–2010, eftersom den bidrar till att förbättra ekonomins konkurrenskraft, uppnå målen i Lissabonstrategin och förstärka den europeiska integrationen genom en interkulturell dialog ("förenade i mångfalden").

1.3 Flerspråkighetspolicyen fastställdes år 2006, och den utvecklas och genomförs för närvarande. Syftet med tilläggsyttrandet är därför att följa utvecklingen på området liksom de åtgärder som kommissionen vidtagit, i synnerhet GD Utbildning och kultur. Syftet är också att komplettera och uppdatera kommitténs rekommendationer, bland annat vad gäller livslångt lärande, vuxenutbildning och sysselsättning samt hållbara ekonomiska, kulturella och sociala konsekvenser.

2. Lägesrapport beträffande flerspråkigheten i Europa

2.1 Under sitt sammanträde den 21 november 2008 antog rådet (utbildning, ungdomsfrågor och kultur) slutsatser om främjande av kulturell mångfald och en interkulturell dialog i unionens och medlemsstaternas yttre förbindelser samt en resolution om en EU-strategi för att främja flerspråkighet ⁽³⁾.

2.2 Kommissionen och rådet har tagit fasta på ett flertal av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs förslag:

— Främjande av en mångsidig tillämpning och ett mångsidigt utbud av undervisning.

— Främjande av kulturmöten och av invandrarnas språk.

— Spridning av de europeiska språken genom kulturella förbindelser med tredje land.

— Främjande av livslångt lärande och av mångfald på det ekonomiska området och inom företagen.

— Stöd till översättning och tolkning.

2.3 Kommissionen har därefter inrättat två samrådsplattformar, en för sammanslutningar och icke-statliga organisationer som är aktiva på området utbildning och kultur och en annan för ekonomiska frågor, i vilken arbetsmarknadsparterna och universiteten ⁽⁴⁾ deltar liksom EESK i egenskap av observatörer.

⁽¹⁾ KOM(2005) 596, 22.11.2005. EUT C 324, 30.12.2006, s. 68.

⁽²⁾ KOM(2008) 566, 18.9.2008. EUT C 77, 31.3.2009, s. 109.

⁽³⁾ EGT C 320, 16.12.2008, s. 1.

⁽⁴⁾ "Företagsplattformen för flerspråkighet".

2.4 Fackföreningarna har för sin del sedan 2006 anordnat respektive deltagit i ett flertal initiativ, bland annat konferenser om språkanvändning i arbetet, domstolsbeslut för att trygga rätten att arbeta på sitt eget språk och domstolsbeslut mot diskriminering samt samarbete med den fransktalande världen (inrättandet av en franskspråkig elektronisk portal med arbetstagarna inom flygtekniksektorn i Quebec).

2.5 Kommissionen har kunnat dra nytta av ett flertal svar från lokala fackföreningar och branschorganisationer (8) under sina offentliga samråd, men hade fram till 2009 aldrig haft ett riktigt samråd med Europeiska fackliga samorganisationen (CES/ETUC).

2.6 EESK deltog i den europeiska konferens för flerspråkighet som anordnades i Berlin i juni 2009 av den europeiska observationsgruppen för flerspråkighet, ett föreningsnätverk som för samman företag och universitet. Europeiska fackliga samorganisationen och arbetsmarknadsparter inom olika sektorer deltog också i konferensen.

2.7 På nationell nivå kan man nämna den rapport om användningen av det franska språket som det franska ministeriet för kultur och kommunikation årligen lägger fram för parlamentet inom ramen för lag nr 94-665 ⁽⁵⁾, enligt vilken man ska göra en utvärdering av situationen för det franska språket på nationell nivå och av användningen av franskan i internationella organisationer. I rapporten 2009 beskrivs situationen för det franska språket i EU-institutionerna och i internationella organisationer baserade i Afrika. Den handlar också om hur franskan används och flerspråkigheten kommer till uttryck i offentliga tjänster, i arbetsvärlden och företagens språkstrategier, i det sociala livet och i forskarsamfundet samt om analfabetism, integration av invandrare och utbildning av arbetstagare inom olika offentliga och privata sektorer.

2.8 Europeiska fackliga samorganisationen kommer i detta sammanhang att inleda ett projekt för finansiering av en utvärdering och en arbetsgrupp ("Task Force") som ska behandla frågan "språk och arbetsförhållanden", utgående från flera aspekter på språkanvändningen i arbetet:

- Engagera arbetstagare med goda kunskaper på området, lärare och övriga utbildare inom vuxenutbildningen, men också tolkar och översättare samt forskare för att fastställa specifika krav och krav av allmänt intresse.

⁽⁵⁾ Lag av den 4 augusti 1994 om det franska språkets användning.

- Värna om användningen av det nationella språket i arbetet samt en proportionell och icke-diskriminerande respekt för kraven på kunskaper i främmande språk i arbetet.

- Undersöka vilka ekonomiska fördelar de länder har vars språk används mest på internationell nivå.

- Utöka rättigheterna för sådana organ som de europeiska företagsråden, där man för närvarande endast förfogar över cirka 20 timmar årligen till språkutbildning.

- Prioritera säkerhetsaspekter för arbetstagare och användare vad gäller de medel som ställs till deras förfogande och arbetsgivarnas krav beträffande erkännande av kvalifikationer, språkkunskaper och den därtill knutna lönenivån.

2.9 Kommissionen (GD Utbildning och kultur) har offentliggjort ett begränsat anbudsförfarande för deltagarna i de samrådsplattformar som kommissionen inrättat i syfte att

- stödja projekt för företagstjänster,

- kartlägga vilken utbildning som behövs för att förstärka språkkunskaperna samt utvecklingen av god praxis och konkreta förslag,

- utveckla projekt som gör det möjligt att förbättra integrationen av "missgynnade" grupper såsom invandrare, personer som lämnat skolan i förtid och äldre personer,

- sprida inlärningsmetoder, modeller som grundar sig på ny teknik,

- rent generellt genomföra de åtgärder som ingår i kommissionens strategi och i rådets rekommendationer.

2.10 Det är beklagligt att *alla arbetsdokument från samrådsplattformarna och anbudsförfarandet för främjande av flerspråkighet publiceras på ett enda språk. Rekommendation nr 1 till kommissionen: Kommissionen bör föregå med gott exempel, vara effektiv och följa sin egen strategi för skydd och främjande av flerspråkighet bland så många medborgare som möjligt, genom att beakta de grundläggande rättigheterna för deltagarna i de samrådsplattformar som den har inrättat och som består av företrädare för organisationer i det civila samhället och/eller arbetsmarknadsparterna, dvs. ge dem möjlighet att muntligen och skriftligen använda sitt eget språk eller ett av unionens språk ⁽⁶⁾ och använda minst tre eller fyra pivåspråk, inklusive språket i minst ett av de länder som anslöt sig 2004 och 2007.*

⁽⁶⁾ Artikel 22 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, bland annat "Unionen skall respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden".

2.11 Kommissionen har också offentliggjort handledningen 2010 till "Handlingsprogrammet för livslångt lärande" (7), vars mål nr 7 är att främja språkinläring och språklig mångfald. Detta program innefattar fyra sektorsspecifika program: Comenius för skolundervisning, Erasmus för högre utbildning, Leonardo da Vinci för yrkesutbildning och Grundtvig för vuxenutbildning, och har flera övergripande särdrag där det andra centrala verksamhetsområdet är **språk**. Förutom för EU:s medlemsstater är programmet öppet för EES, Turkiet, utomeuropeiska länder och territorier, Kroatien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien inom ramen för åtgärder som ingår i fasen av förberedande åtgärder och för partner från tredje land som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken eller som utgör en särskild prioritering när det gäller utvecklingen av en strategisk dialogpolicy på området utbildning och flerspråkighet. Kommittén anser att det är mycket viktigt med en europeisk integrerad referensram och kvalitetssäkring av livslångt lärande, och uppmanar organisationerna i det civila samhället att bekanta sig med den första delen av handledningen som nu är tillgänglig. Kommittén väntar med intresse på den andra delen för att få information om anslagen till flerspråkighet såväl vad gäller proportion som belopp som har avsatts för flerspråkigheten. **Rekommendation nr 2:** Kommittén framhåller än en gång för kommissionen att **vissa förbättringar jämfört med de tidigare programmen visserligen har skett, men att ett övergripande tillvägagångssätt skulle göra det enklare att förstå handledningen om tillgång till program och förfaranden**. Dessa är fortfarande komplicerade och underlättar inte deltagandet för de organ som har svårast att hantera dessa förfaranden, men som – oberoende av storlek eller administrativ kapacitet – har erfarenheter eller innovativa idéer som kan vara av intresse för stödmottagarna. Vissa offentliga utbildningsinstitutioner har också kritiserat kraven beträffande förfaranden och organisation, eftersom dessa inte är anpassade till institutionernas bristfälliga administrativa resurser, samt de otillräckliga anslag som tilldelas genom programmen och som är avsedda för utbildning av unga tolkar (rörlighet, språkbad) eller för deras lärare.

2.12 I Europeiska revisionsrättens årsrapport om budgetåret 2008 (8) redogörs för de 1060 miljoner euro som via de europeiska fonderna har beviljats för utbildning och kultur, inklusive flerspråkighet, och som förvaltas centraliserat (europeisk byrå) och decentraliserat (nationella byråer), samt de olika direkta och indirekta kontroller som utförts på grund av det stora antalet direkta stödmottagare, dock utan att man specificerat den andel som avsatts för flerspråkighet. Det är därför svårt, för att inte säga omöjligt, att få klarhet i storleken på de europeiska respektive nationella andelarna eller i storleken på de finansiella resurser som sammanlagt har avsatts för de olika aspekterna av en europeisk flerspråkighetspolicy. **Det kan därför varken göras en förhands- eller en efterhandsutvärdering av strategin, och det är en brist som kommissionen omedelbart bör inrikta sig på att åtgärda. Rekommendation**

(7) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm – "The Lifelong Learning Programme: education and training opportunities for all".

(8) EUT C 269, 10.11.2009.

nr 3: Det bör utarbetas en tydlig lägesrapport om de budgeterade och vidtagna åtgärderna på området flerspråkighet på såväl europeisk som nationell nivå.

3. Policy och flerspråkighet vid EESK

3.1 EESK och ReK förfogar inom ramen för samfunktionerna över en egen översättningstjänst (där externaliseringen hittills uppgått till ca 4–6 %) och har tillgång till kommissionens mellaninstitutionella tolktjänst (SCIC), som i 49–52 % av fallen använder frilanstolkare som inte är fastanställda för att kunna möta de säsongsbundna variationerna och beakta de olika institutionernas behov.

3.2 EESK och ReK har båda undertecknat ett servicenivåavtal (Service Level Agreement – SLA) som fastställer villkoren för tillhandahållande av SCIC:s tolkar, principerna för fakturering av dessa tjänster samt båda parter ansvar. Frilanstolkars arbetsförhållanden och lönesättning regleras i en mellaninstitutionell överenskommelse som framförhandlats av de berörda EU-institutionerna å ena sidan och internationella sammanslutningen för konferenstolkare (AIIC) å den andra.

3.3 För att kunna **tillgodose de nya språkbehov** som uppstått till följd av de 11 nya officiella språken (462 möjliga språkkombinationer) har de båda kommittéernas samfunktioner efter utvidgningarna 2004 och 2007 infört ett **system med pivåspråk** (9). En **uppförandekod för översättningen** antogs av de båda kommittéernas generalsekreterare den 25 maj 2010, med vars hjälp man bland annat kan fastställa prioriteringar och tidsgränser, med beaktande av de olika särdragen i de dokument som utformas av respektive kommittés ledamöter och administration.

3.4 Språktjänsten har utarbetat ett utkast till informationsbroschyr för ledamöter och föredragande, och hoppas att på så sätt kunna förbättra samarbetet med ledamöterna. I broschyren framhålls bland annat att det ges personlig språkservice, som innebär att föredragandena kan få hjälp med originaldokumentens språkdräkt, framför allt då dokumenten inte är utformade på föredragandens modersmål. Denna tjänst, liksom möjligheten att få texterna genomlästa innan de skickas för översättning, gör det möjligt att förbättra kvaliteten på dokumenten och därigenom översättarnas arbetsförhållanden samtidigt som tidsgränserna förkortas.

(9) 2009-106, 23.11.2009.

3.5 Detta förbättrade samarbete som syftar till bättre service och bättre villkor för föredragandena, ledamöterna och översättarna bör på medellång sikt leda till att även **ledamöterna eller deras företrädare inkluderas i en kontaktgrupp i syfte att utöka de redan existerande kontakterna mellan översättningstjänsten, administrationerna och generalsekretariaten samt till att det förs en övergripande, nödvändig, öppen och mer långsiktig diskussion om kommittéernas egen språkpolicy, inklusive kvalitativa och kvantitativa aspekter (rekommendation nr 4).**

4. Särskilda kommentarer

4.1 Samråd med Internationella konferenstolkförbundet (AIIC) och Union Syndicale, en fackförening för EU-tjänstemän, visar att organisationerna inte endast försvarar löntagarnas och frilansarnas intressen när det gäller problem med tillräcklig personalstyrka, arbetstider och de fysiska förutsättningarna (arbetsutrymmen och tolkbås) utan att de också fyller en funktion när det gäller yrkesrelaterade bestämmelser. Tolkarna och översättarna har, med stöd av de avtal som förhandlats fram med EU-institutionerna, samma rättigheter och lön som tjänstemän med samma funktion, med undantag för att denna likabehandling av frilansarna endast gäller under de dagar då de arbetar och för varje enskilt uppdrag, vilket i praktiken innebär att det förekommer skillnader. I avtalen fastställs också normer för kvaliteten på tjänsterna, och de tolkar som är medlemmar i AIIC brukar förhandla för hela gruppen när de tolkar som institutionerna använder för ett uppdrag är medlemmar av förbundet. Hittills har EU-institutionerna i egenskap av huvudsaklig normgivare haft en positiv roll och kompletterat AIIC när det gäller yrkets sociala och fackliga normer.

4.2 På grund av den mångfald som präglar efterfrågan har det visat sig att vissa kunder är mindre noga gällande krav på ackreditering och kvalitet och t.o.m. godkänner s.k. fullt utrustade tolkbås, där en leverantör hyr ut material (tolkbås, hörlurar m.m.) och tolktjänster mot en enda faktura, vilket får två konsekvenser:

- för det första olaglig procentsats och inhyrning av personal (företaget är inte registrerat som personalrekruteringsfirma och har inte rätt att uppbära provision på lönen vare sig enligt europeisk rätt eller internationella konventioner), och
- för det andra bristande kontroll av tjänster som sägs ligga på EU:s standardnivå och som felaktigt låter påskina att det är fråga om institutionernas kvalificerade tolktjänst.

4.3 När det gäller institutionerna har AIIC fäst GD Tolknings uppmärksamhet på vissa anbudsinfordringar som nu och då publiceras av kommissionens generaldirektorat för att erhålla konferenstjänster som ibland innehåller tolkning – dessa svarar

inte alltid mot konventionens bestämmelser. Efter att ha rådfrågat rättstjänsten informerade GD Tolkning övriga generaldirektorat vid kommissionen om åtgärden.

4.4 Tolkyrket är inte reglerat. AIIC noterar att det på grund av den mycket varierande efterfrågan (företag, sociala sektorn osv.) kan visa sig nödvändigt att **inleda en diskussion om att skydda yrket genom att fastställa tydliga kriterier för användningen av tolktiteln (universitetsexamen, yrkesmässiga krav och krav på erfarenhet m.m.) för att förhindra negativa konsekvenser för tolkyrket i dess helhet och skydda användaren eller kunden mot missbruk (höga kostnader för tjänster av sämre kvalitet än vad som uppgetts). Kommissionen skulle kunna inleda ett europeiskt samråd med arbetsmarknadsparterna om denna fråga (rekommendation nr 5).** Dessutom är alla tolkar och översättare som hörts – vare sig de arbetar för en institution eller frilansar – eniga om att det är nödvändigt att främja en positiv och tilltalande bild av de båda yrkena för att tillgodose behovet av att förnya personalen på medellång och lång sikt.

4.5 Europaparlamentet har egna tolk- och översättningstjänster samt en uppförandekod⁽¹⁰⁾. Därtill utnyttjar man i cirka 40 % av fallen frilansare, och år 2010 använde parlamentet 22 miljoner euro till översättning.

4.6 Inom ramen för institutionernas språkbestämmelser har Europeiska revisionsrätten utarbetat två särskilda rapporter⁽¹¹⁾ om Europaparlamentets, kommissionens och rådets kostnader för tolkning (RS 5/2005) och översättning (RS 9/2006).

5. Språkbestämmelser och kulturell mångfald efter Lissabonfördraget:

5.1 Utöver antalet språk samt språkbestämmelser för överföring av lagstiftningsförslag till de nationella parlamenten (protokoll 1, art. 4) har Lissabonfördraget inte i någon högre grad ändrat EU:s språkkodning. Däremot bekräftas målet att respektera kulturell och språklig mångfald i EU⁽¹²⁾.

5.2 Reglerna i fråga om språk för unionens institutioner ska, med förbehåll för bestämmelserna i stadgan för Europeiska unionens domstol, enhälligt fastställas av rådet genom förordningar (art. 342 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, tidigare art. 290 i EG-fördraget). Språkkodningen för EU-domstolen är också fastställd i en rådsförordning som påbjuder enhälligt beslut (protokoll nr 3, art. 64). I art. 3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, tidigare art. 2 i EG-fördraget, anges att unionen ska respektera den kulturella och språkliga rikedom och mångfalden samt se till att det europeiska kulturella arvet bevaras och utvecklas.

⁽¹⁰⁾ PE 413.599/BUR, 18.11.2008.

⁽¹¹⁾ EUT L 291, 23.11.2005 och EUT L 284, 21.11.2006.

⁽¹²⁾ Jfr även PE 431.591.0 "Étude sur les politiques structurelles et de cohésion après le Traité de Lisbonne", 15.02.2010.

5.3 I art. 55 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (tidigare art. 53 i EU-fördraget) fastslås vilka språk fördraget är skrivet på och översatt till. I förklaring nr 16 till artikel 55.2 i fördraget om Europeiska unionen, fastslås att: "Konferensen anser att möjligheten att göra översättningar av fördragen till de språk som avses i artikel 55.2⁽¹³⁾ bidrar till att uppnå målet för unionen att respektera rikedomerna hos sin kulturella och språkliga mångfald enligt artikel 3.3 fjärde stycket. I detta sammanhang bekräftar konferensen den vikt som unionen fäster vid Europas kulturella mångfald och den särskilda uppmärksamhet som den fortsatt kommer att ägna dessa och andra språk [...]."

5.4 I kapitlet om icke-diskriminering och unionsmedborgarskap (andra delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) fastställs att unionsmedborgarna har rätt att vända sig till unionens institutioner och rådgivande organ på något av fördragsspråken, och att motta svar på samma språk (art. 20 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, tidigare art. 17 i EG-fördraget).

5.5 Avdelning XII: Utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott: "Unionen ska bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser, samtidigt som unionen fullt ut ska respektera medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation samt medlemsstaternas kulturella och språkliga mångfald" (art. 165 i för-

draget om Europeiska unionens funktionssätt, tidigare art. 149 i EG-fördraget).

5.6 I fråga om den gemensamma handelspolitiken, fastslås i art. 207 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, tidigare art. 133 i EG-fördraget, i punkt 4, att "Rådet ska även besluta med enhällighet när det gäller förhandlingar om och ingående av avtal a) på områden som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster, om avtalen riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald, [...]"

5.7 I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna förbjuds diskriminering bl.a. på grund av språk: "all diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning ska vara förbjuden" (art. 21). I art. 22 erinras att unionen ska "respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden".

5.8 I detta sammanhang bör även EESK ställa innehållet före formen och inför varje uppdatering av webbplatsen se till att samtliga sidor och dokument finns tillgängliga och översatta till EU-språken. Kostnaderna för ändringarna kunde delas med språktjänsten som även den framför allt har ett kommunikationsuppdrag (rekommendation nr 6).

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹³⁾ D.v.s.. '[...] varje annat språk som bestäms av medlemsstaterna bland de språk som i enlighet med deras konstitutionella ordning har officiell ställning i hela eller delar av deras territorium.'

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

465:E PLENARSESSIONEN DEN 15 OCH 16 SEPTEMBER 2010

Yttrande

från

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Tredje strategiska översynen av programmet

’Bättre lagstiftning’ i Europeiska unionen”

KOM(2009) 15 slutlig

”Kommissionens arbetsdokument om minskning av de administrativa bördorna i EU – Bilaga till den tredje strategiska översynen av bättre lagstiftning”

KOM(2009) 16 slutlig

”Kommissionens arbetsdokument – Tredje lägesrapporten om strategin för förenkling av lagstiftningen”

KOM(2009) 17 slutlig

(2011/C 48/19)

Föredragande: **Claudio CAPPELLINI**

Medföredragande: **Milena ANGELOVA**

Den 15 juli 2009 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén Tredje strategiska översynen av programmet ’Bättre lagstiftning’ i Europeiska unionen”

KOM(2009) 15 slutlig,

”Kommissionens arbetsdokument om minskning av de administrativa bördorna i EU – Bilaga till den tredje strategiska översynen av bättre lagstiftning”

KOM(2009) 16 slutlig och

”Kommissionens arbetsdokument – Tredje lägesrapporten om strategin för förenkling av lagstiftningen”

KOM(2009) 17 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 103 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Företagen och det civila samhället behöver en rättslig ram som är lätt att förstå och tillämpa. Programmet för bättre lagstiftning bidrar till att öka konkurrenskraften genom att onödiga kostnader och administrativa bördor undanröjs i lagstiftningen.

EESK stöder helhjärtat denna politik och anser att man genom bättre lagstiftning kan stödja företagen i den ekonomiska krisen utan att det uppstår ytterligare kostnader eller investeringsutgifter.

1.2 Programmet för bättre lagstiftning ska förbättra kvaliteten, samordningen och genomförandet av välavvägda, skraddarsyddas rättsliga svar på marknadsmisslyckanden och Europa 2020-strategin. Lagstiftningen kan förbättras genom att onödiga bestämmelser tas bort, men detta innebär inte att man strävar efter en total avreglering⁽¹⁾. Målet är att göra reglerna enkla och lätthanterliga samt att minska kostnaderna för användarna och skattebetalarna. En bättre lagstiftning ska främja snabba och effektiva beslut samt ett effektivt genomförande, och förfarandena bör övervakas för att garantera fullständig ansvarsskyldighet.

1.3 Programmet för bättre lagstiftning ska ses som en enhetlig och sammanhängande politik som omfattar en rad principer, som till exempel "tänk småskaligt först" i rättsakten för småföretag, och som utnyttjar "Small Business Test" mer regelbundet och systematiskt än hittills. EESK anser att strategin bör vara omfattande och konsekvent och att man i detta syfte mer systematiskt bör involvera de berörda aktörerna. Samråden bör baseras på tydliga prioriteringar och ett brett deltagande samt vara tillförlitliga och genomföras på ett konsekvent sätt.

1.4 Det skulle innebära stora framsteg vad gäller bättre lagstiftning om initiativet var mindre tekniskt och i högre grad baserades på samråd med det civila samhället på alla nivåer av lagstiftningsprocessen. Konsekvensbedömningar bör i god tid riktas till de ekonomiska och sociala råden på nationell nivå och EU-nivå, och en fullständig faktabas bör göras tillgänglig. EU-lagstiftningen skulle gynnas av de innovativa lösningar och den större medvetenhet och legitimitet som skulle bli resultatet av dessa diskussioner.

1.5 En övergång från direktiv till förordningar skulle avsevärt förbättra öppenheten, genomförandet och tillämpningen. Många lagstiftningsproblem uppstår i samband med införlivandet av rättsakter i den nationella lagstiftningen. Medlemsstaternas arbete bör inte leda till överlappningar eller göra EU-lagstiftningen mer komplicerad, och de bör i detta hänseende noga övervakas av kommissionen och arbetsmarknadens parter⁽²⁾.

1.6 Kommittén uppmanar kommissionen att arbeta för bättre lagstiftning när det gäller medlemsstaternas användning och förvaltning av EU-medel, särskilt genom att man undviker

onödiga eller missriktade nationella regler och administrativa förfaranden som hindrar en snabb och korrekt fördelning av sådana resurser⁽³⁾.

1.7 EESK kan stödja programmet för bättre lagstiftning genom att för det civila samhället och andra organ framhålla såväl de positiva resultaten som utmaningarna i denna politik. Detta skulle utgöra ett konkret exempel på EESK:s roll i deltagardemokratins i enlighet med principerna i artikel 11 i Lissabonfördraget⁽⁴⁾.

2. Bättre lagstiftning: presentation

2.1 Lagstiftning är ett viktigt instrument i EU-politiken. Med hjälp av lagstiftningsinstrumenten har EU skapat den inre marknaden, förbättrat konkurrenskraften, gett konsumenterna större valmöjligheter och ett bättre skydd, sänkt transaktionskostnaderna, förbättrat miljöskyddet och gett företag och medborgare i EU en lång rad andra fördelar. Lagstiftningen har också skapat rättsäkerhet på marknaden genom att ett stort antal nationella bestämmelser ersatts med en uppsättning tydliga regler som företag kan anpassa sig till och följa och som medborgarna, arbetstagarna och konsumenterna kan dra nytta av i hela Europa.

2.2 De goda resultaten av lagstiftningsreformer har ökat behovet av lagstiftning för att hantera risker som inte är av ekonomisk art. Även om det inte är något nytt för medlemsstaterna att man använder lagstiftning för att uppnå sociala mål skapar utvecklingen av regler på EU-nivå problem som rör genomförande, överlappning, överreglering och missförstånd. Lagstiftning kan också utgöra ett hinder för användningen av icke-lagstiftningsmässiga verktyg. EU:s trovärdighet bygger på ett samordnat genomförande av politiken, och en strategi för bättre lagstiftning är därför av avgörande betydelse.

2.3 Programmet för bättre lagstiftning ska förbättra kvaliteten, samordningen och genomförandet av välavvägda, skraddarsyddas rättsliga lösningar på marknadsmisslyckanden, eftersom marknaderna inte alltid ger bästa möjliga resultat och i många fall inte avspeglar alla externa kostnader. Den ojämna resursfördelningen som blir resultatet måste hanteras genom ett effektivt skydd av de viktigaste användarnas intressen (konsumenter, arbetstagare och små och medelstora företag), och de största riskerna (vad gäller miljö, hälsa, säkerhet och sociala behov) måste hanteras samtidigt som konkurrenskraften och företagarandan upprätthålls på samma nivå. Bättre lagstiftning bör alltså aldrig likställas med avreglering, även om målet är att göra reglerna enkla och lätthanterliga samt att minska kostnaderna för användarna och skattebetalarna. Rättstatsprincipen utgör grunden i ett organiserat samhälle, men om den är utformad på ett olämpligt sätt kan den lägga hinder i vägen för samhällets funktion och leda till ojämlig behandling av medborgare, arbetstagare och företag.

⁽¹⁾ EUT C 175, 28.7.2009, s. 26, punkt 4.4, EUT C 24, 31.1.2006, s. 39, EUT C 93, 27.4.2007, s. 25.

⁽²⁾ EUT C 277, 17.11.2009, s. 6; EUT C 24, 31.1.2006, s. 52; EUT C 204, 9.8.2008, s. 9; EUT C 93, 27.4.2007, s. 25.

⁽³⁾ Till exempel vad gäller bestämmelser om statligt stöd eller offentliga upphandlingar som tillämpas på företag.

⁽⁴⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 59.

2.4 Lämpliga samrådsförfaranden spelar en avgörande roll. En välutformad och målinriktad lagstiftning skapar säkerhet genom att garantera tydliga och konsekventa regler och främja efterlevnad och tillämpning. Målen ska vara tydliga, och det ska framgå hur de kan uppnås på effektivast, enklast och billigast vis. Det är en fördel att ha tillgång till en förbättrad faktabas som bygger på en bredare uppsättning indikatorer, men de flesta strategier kan inte enbart bedömas utifrån denna utgångspunkt. Ett brett samråd med berörda aktörer och sakkunniga spelar en avgörande roll när det gäller att etablera en balans mellan strävan att uppnå politiska mål och begränsa de administrativa bördorna för företag och enskilda personer. En bristande balans mellan dessa två målsättningar kan leda till komplexa regler som är svåra att använda, följa och tillämpa och som medför oproportionerligt höga kostnader. Bättre samråd kommer att öka medvetenheten och därigenom förbättra tillämpningen.

3. Kommissionens åtgärder

3.1 I kommissionens tredje lägesrapport om genomförandet av meddelandet från 2005⁽⁵⁾ utvärderas framstegen när det gäller att förbättra befintlig lagstiftning, minska administrativa bördor för företag och enskilda och förankra nya initiativ som främjar en bättre lagstiftningskultur.

3.2 Rapporten visar resultaten och de nya mål som ställts upp för uppdateringen, moderniseringen och förenklingen⁽⁶⁾. I meddelandet beräknas förenklingar inom de 13 prioriterade områdena från 2007 minska de administrativa kostnaderna med 115–130 miljarder euro. De små och medelstora företagens undantag från kraven på statistikrapportering kommer att innebära besparingar på mer än 200 miljarder euro från 2010. Genom att hindren för elektronisk fakturering avlägsnas i enlighet med momsdirektivet och att en papperslös miljö för tullen i EU skapas kommer ytterligare omfattande besparingar att kunna göras.

3.3 I översynen framhålls hur integrerade konsekvensbedömningar förbättrar kvaliteten och överensstämmelsen i EU-lagstiftningen. Denna mekanism för konsekvensbedömning kommer att förbättras och förstärkas ytterligare. I rapporten betonas behovet av att göra bättre lagstiftning till en prioritering på alla nivåer i EU och inom alla institutioner och organ. Samarbetet med medlemsstaterna för att förbättra tillämpningen av EU-lagstiftningen är också mycket viktigt, trots att framstegen hittills varit små. I rapporten framhålls också behovet av ett närmare samarbete med EU:s handelspartner och av att åstadkomma konvergens vid utformningen av globala regler genom att påverka G20-agendan inom detta område.

3.4 EESK välkomnar kommissionens resultat och dess nya prioriteringar för att förbättra effektiviteten. Åtagandet att genomföra denna politik bidrar till konkurrenskraften och skapan-

det av sysselsättning och kommer på så sätt att stödja den ekonomiska återhämtningen, men det är också viktigt att man mycket snart utökar kontakterna med de aktörer som gynnas av dessa strategier.

4. Bättre lagstiftning och EU:s beslutsprocess

4.1 Bättre lagstiftning utgör ett självständigt politikområde. Målet är att på ett helhetsinriktat och samordnat vis minska de administrativa bördorna för företagen och att göra lagstiftningen till ett effektivt verktyg för att hantera samhällets behov på ett proportionerligt och användbart sätt. Strategin ska omfatta en rad principer, som till exempel "tänk småskaligt först" i rättsakten för småföretag, fastställa prioriteringar på ett öppet sätt i nära samarbete och samråd med berörda aktörer samt främja snabba och effektiva beslut. Genomförandet och förfarandena bör övervakas för att garantera fullständig ansvars- skyldighet.

4.2 Arbetet med att förbättra lagstiftningen måste genomföras på ett mer sammanhängande och omfattande sätt, eftersom enskilda initiativ inte ger något mervärde. Kommissionen beskriver i meddelandet sina åtgärder och specifika planer, men ger ingen överblick över hur dessa planer fungerar tillsammans eller hur de brister som konstaterades i den ursprungliga dagordningen ska åtgärdas⁽⁷⁾. Om den förbättrade lagstiftningen ska bli konsekvent måste det tydligare framgå hur den utformats. EESK anser att alla EU-institutioner, och i synnerhet kommissionen där resultaten kan variera, bör lösa denna fråga gemensamt.

4.3 För att förbättra den befintliga lagstiftningen krävs mer än nedskärningar i EU:s officiella tidning och en minskning av antalet rättsakter. EESK välkomnar därför att kommissionen eftersträvar en mer sammanhållen metod för att hitta överlappningar, överflödiga lagstiftning, luckor och inkonsekvenser samt framför allt för att minska de administrativa bördorna⁽⁸⁾. I detta sammanhang är det mycket viktigt att man effektivt minskar informationskraven och upplysningsskyldigheterna, särskilt för små och medelstora företag, på områden som till exempel statistik, moms eller bolagsrätt. EESK stöder det övergripande syftet bakom de nya åtgärderna för att förenkla, uppdatera och förbättra den befintliga lagstiftningen.

4.4 EESK välkomnar den noggranna granskning som genomförts i samband med konsekvensbedömningen eftersom den leder till en mer omfattande utvärdering av behovet av nya bestämmelser. EESK vill också ge konsekvensbedömningsnämnden en eloge för kvaliteten på det arbete som utförts. Detta organs oberoende granskningar är tillsammans med öppenhet och omfattande samråd med berörda aktörer avgörande för en bättre lagstiftning. EESK ställer sig bakom de förbättringar som planeras inom detta åtgärdsområde.

4.5 Det är emellertid uppenbart att slutförandet av kommissionens granskning kräver en politisk slutsats på detta

⁽⁵⁾ KOM(2005) 535 slutlig, 25.10.2005.

⁽⁶⁾ Bland annat det rullande förenklingsprogrammet, genomgången av regelverket, kodifiering och omarbetning, upphävande av föräldrade rättsakter m.m.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 535 slutlig, 25.10.2005; KOM(2007) 23 slutlig, 24.1.2007.

⁽⁸⁾ KOM(2009) 16 slutlig.

område⁽⁹⁾. Detta nämns inte i meddelandet, vilket kan tyda på att kommissionen anser att denna uppgift redan utförts.

5. Bättre lagstiftning i medlemsstaterna

5.1 EESK konstaterar med viss oro att planerna på att samordna insatserna med medlemsstaterna har blivit försenade. Detta gör initiativet mindre effektivt. Medlemsstaterna behöver genomföra konsekvensbedömningar innan lagstiftningen antas, och när så är möjligt alltid när omfattande ändringar införs, och deras nationella organ för konsekvensbedömning bör i större utsträckning delta i diskussioner på EU-nivå. Det är avgörande att de nationella programmen för minskning av byråkratin samordnas, och förseningar på detta område utgör ett hot mot den europeiska ekonomins konkurrenskraft. Främjande av denna dagordning bör ligga i allas intresse.

5.2 Bättre lagstiftning bör inte bara handla om att förbättra utformningen av rättsakter eller att förebygga inflation på lagstiftningsområdet. Det är också viktigt att diskutera alternativa sätt att uppnå liknande resultat genom att främja samreglering och en mer omfattande användning av uppförandekoder genom samrådsmetoder⁽¹⁰⁾. Standardiseringen av tekniska krav är ett exempel på god praxis när det gäller att hantera denna komplexa fråga utan att ta till omständliga harmoniseringsdirektiv som inte följer med utvecklingen av konsumenternas och företagens behov. De positiva resultaten avseende industrivaror bör även spridas till andra sektorer, särskilt tjänstesektorn⁽¹¹⁾.

5.3 Samtidigt som kommissionen inte lyckas främja sådana kompletterande initiativ fylls luckan i lagstiftningen av ett allt större antal nationella bestämmelser som undergräver samstämmigheten på den inre marknaden. Tvetydig nationell lagstiftning bör undvikas. I detta sammanhang bör utbyte av bästa praxis och riktmarkning mellan medlemsstaterna uppmuntras. Bättre lagstiftning kan endast leda till konkreta vinster för medborgarna om de nationella myndigheterna deltar fullt ut i processen. Vid införlivandet av rättsakter i nationell lagstiftning bör avsikten att förenkla och förbättra lagstiftningen respekteras genom att man ser till att hinder och administrativa bördor inte återinförs bakvägen.

5.4 De positiva resultaten av den inre marknaden uttraderas alltför ofta av hinder som ställs upp på nationell nivå. En kartläggning visar att "en mycket stor del av de administrativa bördorna förefaller bero på ineffektiva rutiner hos företag och myndigheter (30–40 %)"⁽¹²⁾. Kommissionen går i meddelandet emellertid inte in på några rutiner av detta slag, och meddelandet innehåller heller inga åtgärder för att motverka ett sådant oönskat beteende. Kommittén är orolig för att införandet av ytterligare krav i samband med införlivandet av direktiv i den nationella

lagstiftningen kan underminera tillämpningen av gemensamma bestämmelser på den inre marknaden. EESK anser att man bör göra mer på EU-nivå för att minska omfattningen av eventuella ytterligare bördor som de nationella myndigheterna inför på nationell nivå. Det krävs ett mer övergripande tillvägagångssätt för att skapa bättre lagstiftning, och såväl nationella myndigheter som privata organ och berörda aktörer måste vara delaktiga. Direktiven bör inte bara omfatta minimikrav utan även sätta gränser för medlemsstaternas egen utformning av lagstiftningen. Reglerna på telekommunikationsområdet är ett exempel på att sådana gränser har fastställts för att förhindra denna typ av ensidiga åtgärder.

5.5 EESK anser också att medlemsstaterna bör avstå från att införliva EU-regler som inte behöver ingå i den nationella lagstiftningen, eftersom detta skapar osäkerhet och kan leda till bristande konsekvens i lagstiftningen. Den ursprungliga dagordningen från 2005 omfattade förslag på att göra om direktiv till förordningar när detta var lämpligt och praktiskt genomförbart inom ramen för fördraget. Denna idé har inte vidareutvecklats, och meddelandet innehåller ingen hänvisning till förslaget. Förordningar skapar större säkerhet och lika villkor och garanterar att åtgärder genomförs samtidigt, vilket direktiv ofta inte gör. I de fall förordningar och bestämmelser om statligt stöd införs i den nationella lagstiftningen men med andra formuleringar och en annan betydelse bör kommissionen ge medlemsstaterna vägledning. I vissa fall kan den 28:e ordningen ses som ett alternativ⁽¹³⁾.

6. En större roll för det civila samhället och arbetsmarknadens parter i programmet för bättre lagstiftning

6.1 EESK har lagt ner mycket tid och arbete på att analysera programmet för bättre lagstiftning. Kommittén har lagt fram allmänna och specifika mål när det gäller att förbättra EU:s lagstiftning och ifrågasatt kommissionens förslag. EESK har presenterat detaljerade förslag om hur EU-lagstiftningen kan förstärkas och hur EU:s lagstiftningsförfarande samt själva lagstiftningen och dess genomförande kan förbättras⁽¹⁴⁾. Kommittén har ställt sig bakom en samordnad lagstiftningsstrategi genom att betona vikten av aktiva insatser, ökad öppenhet och ett bredare samråd samt institutionell ansvarsskyldighet⁽¹⁵⁾. Kommittén har också vidgat initiativet för bättre lagstiftning till att omfatta den nationella lagstiftningen som ett nödvändigt komplement till insatserna på EU-nivå⁽¹⁶⁾.

6.2 EESK:s observationsgrupp för inre marknaden har vidarebefordrat synpunkter och initiativ från berörda aktörer för att visa på bästa praxis när det gäller bättre lagstiftning. I egenskap av institutionellt forum för det organiserade civila samhällets synpunkter har EESK haft ett nära samarbete med de övriga EU-institutionerna, och i synnerhet kommissionen, och

⁽⁹⁾ Punkt 6.2 i KOM(2009) 17 slutlig.

⁽¹⁰⁾ EUT C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽¹¹⁾ KOM(2005) 535 slutlig, 25.10.2005, punkt 3 d.

⁽¹²⁾ Se punkt 2.3 i KOM(2009) 16 slutlig.

⁽¹³⁾ EESK 758/2010 (INT/499, ännu ej offentliggjort i EUT).

⁽¹⁴⁾ EUT C 24, 31.1.2006, s. 39, EUT C 24, 31.1.2006, s. 52.

⁽¹⁵⁾ EUT C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽¹⁶⁾ EUT C 277, 17.11.2009, s. 6.

erbjudit rådgivning och stöd i frågor som rör bättre lagstiftning. Detta yttrande bygger på tidigare bidrag, dagligt samarbete och bästa praxis.

6.3 Artikel 11 i EU-fördraget ger EESK en särskild roll i genomförandet av den vertikala och horisontella dialogen⁽¹⁷⁾. Samrådet med berörda aktörer för att minska de administrativa bördorna genomförs ännu inte i tillräcklig omfattning. Även om högnivågruppen av oberoende intressenter ger ett viktigt bidrag bör även de europeiska sammanslutningar och organisationer som företräder de viktigaste aktörerna – arbetsgivare, arbetstagare, konsumenter, miljö rörelsen och övriga intressen – i större utsträckning delta i samrådsprocessen. Endast 148 förslag har lämnats in via internet och endast 237 idéer för att minska byråkratin har lagts fram i rapporter och brev⁽¹⁸⁾. Olika grupper inom det civila samhället behöver vara mer delaktiga i arbetet för att förbättra lagstiftningen. De har ett bredare engagemang och förmedlar vikten av detta arbete till medborgare, företag och arbetstagare och betonar EU:s strävan efter att utforma strategier som är lätta att förstå och tillämpa.

6.4 I detta hänseende är meddelandet alltför tekniskt i sin framställning. Vinsterna av bättre lagstiftning för Europas medborgare och företag framgår inte tillräckligt tydligt. Det organiserade civila samhället kan i detta avseende bidra genom att sprida resultat och formulera kraven på en politik för att både övervaka och främja tillämpningen av principerna om bättre lagstiftning på nationell nivå och EU-nivå⁽¹⁹⁾.

6.5 EESK anser att det civila samhället och arbetsmarkandens parter i större utsträckning bör delta för att ge en mer balanserad överblick. De berörda aktörerna företräder alltför ofta särskilda intressen som måste kombineras med mer allmänna intressen från det civila samhället i stort. Observationsgruppen för inre marknaden och Regionkommittén spelar redan en aktiv roll i detta avseende, och EESK framhåller återigen att kommittén är beredd att engagera sig mer i utvecklingen av en tillförlitlig faktabas som kan tjäna som beslutsunderlag.

6.6 EESK stöder uppfattningen att alla EU-institutioner bör samordna sina strategier för bättre lagstiftning. Det är av avgö-

rande betydelse att lagstiftande organ snabbt antar förenklingsåtgärder samt att ändringar läggs fram till ursprungliga förslag där fullgörandekostnader och vinster tydligt framgår.

6.7 Övergripande och jämförande konsekvensbedömningar bör därför genomföras, oavsett vilken institution som utför dem. Genom bedömningarna bör en rad faktabaser utvecklas för att undersöka konsekvenserna av rättsakter utifrån samtliga ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter.

6.8 EESK föreslår att programmet för bättre lagstiftning i större utsträckning utnyttjar sektorn för högre utbildning för att utvidga faktabaserna vid konsekvensbedömningarna. Akademiker forskar och utbildar studenter i syfte att ta fram oberoende data av hög kvalitet som ofta valideras genom inbördes utvärderingar. En mycket stor del av materialet utnyttjas dock inte i den politiska debatten. En ändring av detta skulle öka kapaciteten att förbättra lagstiftningen samt engagera en större del av samhället i Europa.

7. Särskilda frågor

7.1 Nationella bestämmelser om statligt stöd eller offentlig upphandling som är mycket striktare än kommissionens krav hindrar ofta att EU-medel kan användas effektivt. EESK uppmanar kommissionen att prioritera förbättringen av lagstiftningen för EU-medel för att lösa detta problem. Att EU-medel utnyttjas i liten omfattning och att fördelningen är ojämn visar att det finns hinder för detta i de nationella lagstiftningarna.

7.2 EESK välkomnar avsikten i meddelandet att utforma globala regler och även de praktiska åtgärder som vidtagits för att garantera ett bättre samarbete med våra handelspartner. EU bör ha en ledande roll på detta område genom att erbjuda sin sakkunskap för att utveckla en mer integrerad och sammanhängande global lagstiftning. EU har ett stort inflytande när det gäller att utforma finansiella reformer och bör fortsätta sina insatser på samtliga områden, särskilt genom att främja handel genom gemensamma standarder och öka rättssäkerheten för företag och direktinvesteringar runtom i världen.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Mario SEPI

⁽¹⁷⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 59 (art. 11).

⁽¹⁸⁾ Enligt punkt 5.1 i KOM(2009) 16 slutlig.

⁽¹⁹⁾ EUT C 204, 9.8.2008, s. 9.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Förberedelser för framtiden: Att utveckla en gemensam strategi för viktig möjliggörande teknik i EU”

KOM(2009) 512 slutlig

(2011/C 48/20)

Föredragande: **Peter MORGAN**

Den 30 oktober 2009 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Förberedelser för framtiden: Att utveckla en gemensam strategi för viktig möjliggörande teknik i EU”

KOM(2009) 512 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 112 röster för, 2 emot och 1 nedlagd röst:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder den föreslagna inriktningen på viktig möjliggörande teknik. Vi understryker också behovet av en kraftfull FoU-verksamhet med inriktning på viktig möjliggörande teknik vid universitet och forskningsinstitut, i syfte att stimulera utvecklingen och stödja kommersiell och industriell tillämpning av dessa teknikformer.

1.2 I sin nuvarande utformning framstår förslaget dock bara som ännu ett i en lång rad EU-initiativ med målsättningen att intensifiera forsknings- och utvecklingsinsatserna på den inre marknaden. De tidigare programmen har inte varit framgångsrika, vilket framgår av kommissionens analys av den aktuella situationen (se punkt 3.8 nedan). Det behövs följaktligen en ny strategi.

1.3 Kommissionen uppger att ”även om det i första hand är företagen som ansvarar för nödvändig forskning och utveckling och dess särskilda tillämpningar, måste de politiska beslutsfattarna skapa de rätta förutsättningarna och stödinstrumenten för att stärka EU:s industriella kapacitet att utveckla viktig möjliggörande teknik”. Ansvar för detta vilar på medlemsstaterna, och EESK anser att detta synsätt är problematiskt (se avsnitt 5 nedan), eftersom det i medlemsstaterna inte finns tillräckligt många ledande högteknologiska företag för att man ska kunna utnyttja viktig möjliggörande teknik på lämpligt sätt.

1.4 Spektrumet av stora högteknologiska företag är ofullständigt, vilket innebär att de små och medelstora företagen ställs inför särskilda problem i EU. Vissa små och medelstora företag är små till en början och blir sedan stora aktörer på global nivå.

De flesta nystartade högteknologiska företag behöver en relation till ett större företag för att få stöd att växa och klara sig. Många små och medelstora företag går ett steg längre och blir förvärvade av stora företag, som använder förvärven som stöd i sin egen forskning och utveckling (FoU). Eftersom det finns för få högteknologiska företag i EU, är det de amerikanska och asiatiska företagen som blir partner och ägare till små och medelstora företag i EU.

1.5 Av meddelandet framgår det underförstått att kommissionen anser att EU:s intressen är väl definierade och tydliga, men det stämmer inte riktigt. De flesta teknikföretagen är multinationella eller globala. De kan ha sitt huvudkontor och vara börsnoterade var som helst. Aktieägarna består av globala institutioner. De olika länkarna i värdekedjan kan finnas på olika kontinenter när det gäller grundforskning, produktutveckling, tillverkning och montering. Förvärv kan göras överallt där det finns den teknik som behövs. Märkesreklam och försäljning sköts globalt. I praktiken är alla produkter tillgängliga överallt.

1.6 Hur definierar man EU:s intresse i detta nät av intressen? Det sammanhänger med om medlemsstaterna lyckas eller misslyckas med att stimulera företagandet. Fler företag behövs för att utnyttja viktig möjliggörande teknik. Företagsbildning måste uppmuntras, företagets tillväxt måste stödjas och utländska investeringar attraheras. Den affärskultur som finns i Europa måste ifrågasättas. Alltsedan Romfördraget, och därefter Europeiska enhetsakten, har EU misslyckats med att hålla samma takt som övriga världen i den teknologiska utvecklingen. Viktig möjliggörande teknik ger Europa vad som förmodligen är sista chansen att ta ledningen när det gäller högteknologiska produkter och tjänster.

1.7 Om denna strategi ska lyckas måste man bygga upp tillverkningsprocesser i Europa. Ett paradigmskifte krävs. Tanken att tillverkning kan läggas ut på underleverantörer i utvecklingsländerna är inte längre hållbar. Produktionsutveckling och produktionsteknik är av avgörande betydelse för den innovation som krävs för högteknologiska produkter. Denna källa till konkurrensfördelar måste föras tillbaka till Europa och fler nya teknologiföretag bör startas upp inom Europa. Dessutom behöver Europa fler arbetstillfällen.

1.8 EESK betonar att det krävs en bra balans mellan tillämpad forskning och vetenskaplig grundforskning. Satsningarna på grundforskning skapar den grogrund ur vilken innovationer och viktig möjliggörande teknik växer fram på ett långsiktigt och hållbart sätt. En bra balans mellan tillämpad forskning och vetenskaplig grundforskning är även viktig för att göra det möjligt att rekrytera framstående forskare.

1.9 Det är svårt att driva igenom en EU-centrerad strategi på en global marknad. EESK konstaterar att meddelandet inte innehåller några uppgifter om vilka prestandamått, prestandamål och slutdatum som skulle kunna tillämpas på resultatet av det här initiativet. Att ge viss form åt detta program bör vara högnivågruppens första uppgift.

1.10 Förslagen till åtgärder för viktig möjliggörande teknik kommenteras punkt för punkt i avsnitt 4. Huvudsakligen handlar det om att

- ta tag i den inre marknadens misslyckande när det gäller att uppmuntra företagande och utforma en industristrategi för att ta itu med den allvarliga bristen på högteknologiska företag i EU,
- återföra tillverkningen till Europa och öka antalet nya företag i Europa,
- göra det lättare för företagen att få finansiering till innovativ teknik,
- skapa ekonomiska incitament så att EU blir en gynnsam plats för innovation och företagande inom viktig möjliggörande teknik,
- inleda en radikal reform av skolor och universitet för att kunna tillhandahålla den kompetens som behövs,
- stimulera kluster av högteknologiska innovativa företag i anslutning till universitet och forskningsinstitut,
- inse att världen har förändrats och föra en offensiv internationell handelspolitik,
- säkerställa att detta initiativ är övergripande och integrerar alla berörda initiativ från samtliga generaldirektorat.

1.11 Kommissionen är med rätta oroad över att allmänheten kan vilseledas av oriktig information och till följd av detta obefogat motsätta sig införandet av produkter och tjänster med viktig möjliggörande teknik. EESK är redo att stödja det civila samhällets engagemang, så att man kan göra de framsteg som behövs. Man måste ge hög prioritet åt att öka allmänhetens – och framför allt ungdomarnas – intresse för den häpnadsväckande vetenskap och teknik som omger oss i vardagen, oavsett om det handlar om den extraordinära TMT⁽¹⁾-konvergens som representeras av produkter i iPhone-klassen eller den kedja av biologi, kemi, fysik och logistik som för måltiderna till våra bord via mikrovågsugnen. Europa behöver fler vetenskapsmän som har visionen att förändra världen.

1.12 Samtidigt framhåller EESK att det krävs en försiktighetsstrategi vid utvecklingen av viktig möjliggörande teknik, för att begränsa klimatmässiga, hälsomässiga och sociala problem och åstadkomma en hållbar utveckling, även om ett visst risktagande inte kan undvikas. Utveckling och upptäckter kommer att hämmas om man inte tar några risker i forskningen, men när tillämpningar i anslutning till viktig möjliggörande teknik massproduceras, räknar EESK med att varken allmänhetens välfärd eller miljön kommer att äventyras.

2. Inledning

2.1 I punkt 1 i meddelandet uppges att "EU behöver en stark innovationsförmåga för att skaffa sig all den kapacitet som behövs för att ta itu med de stora utmaningar som samhället står inför". Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att enas om vikten av att sprida viktig möjliggörande teknik i EU. Denna enighet är en förutsättning för att EU ska kunna utvecklas till ett gynnsamt område för innovation. Det är också nödvändigt för att EU ska bli en ledande aktör på den internationella arenan och omsätta insatserna i välfärdsvinster såväl på hemmaplan som i andra länder.

2.2 Kommissionen har föreslagit att en expertgrupp på hög nivå inrättas med uppdraget att hantera de åtgärdsområden som beskrivs i avsnitt 4 nedan. Detta har nu skett. Högnivågruppen består av experter från näringslivet och den akademiska världen i medlemsstaterna. För att skapa synergieffekter bör denna expertgrupp ha ett nära samarbete med andra expertgrupper på hög nivå, kommissionens expertgrupper och andra teknikorgan.

2.3 Gruppen ska

- bedöma konkurrensläget för den relevanta tekniken i EU, med särskild inriktning på användningen inom industrin och betydelsen för utmaningarna i samhället,
- göra en djupgående analys av tillgänglig offentlig och privat FoU-kapacitet för viktig möjliggörande teknik i EU,

⁽¹⁾ Telekomunikations-, media och (informations-)teknik.

— lägga fram förslag om specifika politiska rekommendationer för en mer effektiv industriell användning av viktig möjliggörande teknik i EU.

EESK förväntar sig att gruppens arbete kommer att bygga på framsynthet, visioner och en övergripande metod.

3. Viktig möjliggörande teknik

3.1 Följande betraktas som de strategiskt mest relevanta områdena för viktig möjliggörande teknik:

3.2 *Nanoteknik* är en övergripande term för utformning, beskrivning, produktion och tillämpning av strukturer, anordningar och system vars form och storlek bestäms på nanonivå.

3.3 *Mikro- och nanoelektronik* inbegriper halvledarkomponenter och extremt småskaliga elektroniska delsystem samt integreringen av dessa i större produkter och system.

3.4 *Fotonik* är en tvärvetenskaplig disciplin som handlar om ljuset och hur det genereras, detekteras och hanteras.

3.5 *Tekniken för avancerade material* leder både till minskade kostnadssubstitut för befintliga material och till nya produkter och tjänster med ett högre mervärde. Samtidigt kommer den att leda till en minskning av såväl resursberoende som miljörisker och avfall.

3.6 *Industriell bioteknik* innebär att med hjälp av mikroorganismer eller delar av dem, exempelvis enzymer, få fram produkter, substanser och kemiska byggstenar för industriell användning och med egenskaper som inte kan åstadkommas genom konventionella petrokemiska processer.

3.7 Det centrala budskapet i meddelandet är att unionen behöver enas om urvalet av viktig möjliggörande teknik. Vilken programvara som behövs till tekniken och dess tillämpningar är beroende av vilken teknik man väljer. EESK anser att ansvaret för att göra detta urval kan överlåtas till expertgruppen på hög nivå. Kommittén föreslår också att man överväger användande av superdatorer och simuleringsvetenskap.

3.8 Enligt kommissionen står EU inför stora hinder när det gäller att utnyttja denna viktiga möjliggörande teknik i större utsträckning. EU har lyckats mindre bra än USA och vissa asiatiska länder när det gäller kommersiell spridning och utnyttjande av nanoteknik och vissa aspekter av fotonik, bioteknik och halvledare. Inom samtliga dessa områden görs avsevärda offentliga FoU-satsningar, men man har inte i tillräckligt stor utsträckning lyckats omvandla dem till ekonomiska och samhälleliga vinster. Det finns flera olika orsaker till detta:

— EU lyckas inte utnyttja sina FoU-resultat effektivt.

— Allmänheten har ofta otillräcklig kunskap om eller förståelse för viktig möjliggörande teknik.

— Det råder brist på kvalificerad arbetskraft med den kompetens som krävs för den viktiga möjliggörande tekniken tvärvetenskapliga karaktär.

— De medel från riskkapitalfinansiering och privata investeringar som finns att tillgå för viktig möjliggörande teknik ligger fortfarande på en förhållandevis låg nivå.

— Att EU:s politiska satsningar är splittrade beror ofta på att det saknas en långsiktig vision och samordning.

— I vissa tredjeländer kan viktig möjliggörande teknik få statligt stöd, men detta framgår sällan tydligt, så det behövs en bättre insikt om detta i EU.

4. Förslag till åtgärder

4.1 För att man verkligen ska börja utnyttja viktig möjliggörande teknik i industrin krävs insatser på tio politikområden. Kärnan i kommissionens förslag står i kursiv text i följande punkter.

4.2 Större fokus på viktig möjliggörande teknik:

— En central målsättning med det offentliga stödet till FoU och innovation borde vara att se till att innovationsflödet upprätthålls, särskilt nu under lågkonjunkturen, och att man underlättar införandet av ny teknik.

4.2.1 EESK stöder helt och hållet förslaget om att stärka offentligt finansierade program för att kompensera för krisens effekter på den tekniska utvecklingen. De krypta företagsvinsterna verkar säkerligen återhållande på företagens FoU. Betoningen på samarbete inom EU:s stödprogram är ofta ett överstigitligt hinder för små nystartade högteknologiska företag där det finns ett starkt personligt engagemang i verksamheten. Offentliga medel bör göras tillgängliga utan villkor, så att innovatörer och entreprenörer som arbetar med att bevisa att konceptet är ändamålsenligt kan få tillgång till såddkapital.

4.3 Större fokus på tekniköverföring och försörjningskedjor över hela EU:

— Processen för tekniköverföring mellan forskningsinstituterna och industrin måste förbättras⁽²⁾. Att små och medelstora företag får bättre tillgång till avancerad möjliggörande teknik som framställts i Europa och att regionala innovationskluster och innovationsnätverk främjas är avgörande för att skapa och behålla innovation i världsklass.

⁽²⁾ Se EUT C 218, 11.9.2009, s. 8.

4.3.1 Den här politiken har att göra med förhållandet mellan forskningsinstitutet och industrin, i synnerhet de små och medelstora företagen. Den rör inte industriella kluster i anslutning till universitet och forskningsinstitut. Det är stor skillnad mellan å ena sidan de befintliga små och medelstora företagen i industrins leverantörskedja, vilka behöver tillgång till den senaste tekniken med betydelse för deras ställning i leverantörskedjan, och å andra sidan de nya småföretag som etablerats i syfte att utveckla nya forskningsresultat eller ny teknik som kan ha uppkommit i ett forskningsinstitut, ett universitet eller en forskningsavdelning vid ett företag. EESK stöder visserligen förslagen till åtgärder men förespråkar samtidigt en mer målinriktad insats för att förbättra universitetens forskning och teknik och ge bättre stöd i form av riskkapital till universitetsanknutna riskkapitalkluster.

4.3.2 Om denna strategi ska lyckas måste man bygga upp tillverkningsprocesser i Europa. Ett paradigmskifte krävs. Tanken att tillverkning kan läggas ut på underleverantörer i utvecklingsländerna är inte längre hållbar. Produktionsutveckling och produktionsteknik är av avgörande betydelse för den innovation som krävs för högteknologiska produkter. Denna källa till konkurrensfördelar måste föras tillbaka till Europa. Det är också en chans att skapa arbetstillfällen. I takt med att de små företagen expanderar bör de ges incitament att ha sin tillverkning inom Europa.

4.4 Större fokus på gemensam strategisk programplanering och demonstrationsprojekt.

- Gemenskapen, men också medlemsstaterna och regionerna, bör anta ett mer samordnat och strategiskt förhållningssätt för att undvika oekonomiskt dubbelarbete och kunna utnyttja FoU-resultaten i samband med viktig möjliggörande teknik mer effektivt.
- Innovationsprogram som finansieras i medlemsstaterna bör ge kraftfullare incitament till samarbete i form av gemensam programplanering i medlemsstaterna. På så vis skulle man kunna dra nytta av stordriftsfördelar och främja strategiska allianser mellan de europeiska företagen.
- Eftersom kostnaderna för demonstrationsprojekt ibland är större än i tidigare FoU-led, skulle ökat samarbete över hela EU där industrin och användarna medverkar i större utsträckning kunna bidra till att projekten genomförs effektivt och till en rimlig kostnad.

4.4.1 Med denna inriktning skulle man kunna komma till rätta med luckorna i spektrumet av högteknologiska företag i EU. En metod för att få små högteknologiska företag att växa kan vara att utveckla och demonstrera produkter och tjänster som ska lanseras på marknaden och som tillgodoser verkliga marknadsbehov. EESK anser att denna politik passar bättre för vetenskapens och teknikens tillämpningar än för grundforskningen. EESK skulle vilja se att EU:s och medlemsstaternas medel koncentreras till utnyttjandet av marknadspotentialen hos den teknik som har förespråkats i så många politiska dokument och visioner. En samlad insats behövs både för att stimulera

företagsbildning och en påföljande expansion till företag med global närvaro och konkurrenskraft.

4.4.2 Ytterligare samverkansvinster kan uppnås genom kommissionsinitiativ till gemensam programplanering för forskning och makroregionalt samarbete. Särskilda incitament kan införas specifikt för samarbete inom projekt för viktig möjliggörande teknik.

4.5 Statligt stöd:

— Målinriktat statligt stöd för att avhjälpa marknadsmisslyckanden är ett ändamålsenligt instrument för att främja FoU och innovation i EU. Kommissionen tänker se över rambestämmelserna för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation från 2006 för att avgöra hur lämpliga de är.

4.5.1 Det är uppenbart att de företag som etablerats i EU inte vill tvingas att konkurrera med andra EU-företag som får statligt stöd. Men enligt EESK:s uppfattning är det bristen på stora högteknologiska företag i EU som är det största problemet, vilket tas upp i avsnitt 5. EESK anser att det på dessa områden finns utrymme för politiska åtgärder för att stimulera marknadsfunktionerna.

4.5.2 Det kan vara på sin plats att utforma specifika strategier för att hjälpa en del medlemsstater i östra och södra Europa att påskynda utvecklingen av högteknologisk infrastruktur i anslutning till kompletterande infrastruktur för universitetsforskning. Forskningspotentialen kan vara underutnyttjad på grund av avsaknad av resurser.

4.5.3 Det är viktigt att kommissionen undersöker orsakerna till att det finns luckor i spektrumet av högteknologiska företag i EU och vad man kan göra för att fylla ut dem. I alla större regioner i världen uppstår högteknologiska företag ur ett samspel mellan marknadskrafter och offentliga åtgärder. Apple, Google, Microsoft och Dell är helt och hållet produkter av marknaden. I EU är den påtagliga närvaron av flyg- och rymdtekniken resultatet av offentliga insatser (det europeiska rymdorganet ESA och den europeiska rymdkoncernen EADS). Nokia är ett resultat av marknadskrafterna i EU, men i övrigt har det praktiskt taget inte uppstått något annat jämförbart företag under den tid som EU har funnits. Expertgruppen måste hitta ett sätt att ge EU möjlighet att återupprätta sin plats i den globala IKT-industrin. För att EU ska lyckas, på området förnybar energi, måste man dessutom klart och tydligt fastställa vilka företag som har kapacitet att utveckla och sprida nya bränslen och energikällor. Sådana företag måste sedan stödjas för att kunna öka sin verksamhet.

4.6 Kopplingen mellan användningen av viktig möjliggörande teknik och klimatpolitiken:

— Att främja viktig möjliggörande teknik i arbetet med att bekämpa klimatförändringarna ger stora ekonomiska och sociala möjligheter, och skulle även avsevärt underlätta finansieringen av EU:s andel av den börda som följer av kommande internationella avtal.

4.6.1 EESK anser att man bör prioritera utvecklingen av alternativa bränslen och alternativ teknik för drivmedel, uppvärmning och belysning. Den bästa strategin för klimatförändringarna är att utveckla alternativa energikällor⁽³⁾.

4.7 Pionjärmarknader och offentlig upphandling:

— EU behöver en gynnsam miljö för att forskningsresultaten ska kunna omsättas i produkter. Man måste också stimulera efterfrågan genom offentliga upphandlingar och program såsom pionjärmarknadsinitiativet. Medlemsstaterna skulle kunna använda förkommersiell upphandling och upphandling för storskaliga innovationer som snart kommer att kunna släppas ut på marknaden för att stimulera framväxande marknader för möjliggörande teknik.

4.7.1 EESK stöder tanken bakom förslaget och förväntar sig att expertgruppen på hög nivå tar initiativ till prioriterade projekt för att se till att politiken får så stor effekt som möjligt.

4.8 Internationell jämförelse av politiken i fråga om spets-teknik och ökat internationellt samarbete:

— Kommissionen kommer att göra en internationell jämförelse mellan den politik som bedrivs i fråga om spets-teknik i andra ledande länder och tillväxtländer, t.ex. USA, Japan, Ryssland, Kina och Indien, och undersöka möjligheterna till närmare samarbete.

4.8.1 EESK stöder idén om ett omfattande program med internationell benchmarking för att skapa en utgångspunkt för utvecklingen av strategier för viktig möjliggörande teknik⁽⁴⁾. Internationellt samarbete kan vara värdefullt vid storskalig utveckling, särskilt på området för klimatförändringar, men konkurrenskraften måste komma i första hand. Kommissionen bör försöka lära av de industristrategier som tillämpas i världen i övrigt.

4.9 Handelspolitik:

— Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att säkra gynnsamma handelsvillkor för viktig möjliggörande teknik genom bilaterala och multilaterala avtal i syfte att undvika snedvridningar av den internationella marknaden, underlätta marknadstillträde och investeringsmöjligheter, förbättra skyddet av immateriella rättigheter samt minska användningen av subventioner och tariffära och icke-tariffära hinder världen över.

4.9.1 EESK anser att EU måste gå ifrån den tidigare uppdelningen mellan utvecklade länder och utvecklingsländer. Denna indelning har fått politikerna att godta subventioner och andra handelshinder i tredjeländer, samtidigt som förhandlingar pågår i årtal för att åtgärda situationen. EU ligger efter Asien inom

många teknikområden. EESK menar att EU nu bör vara redo att konfrontera subventionerna och handelshindren med hjälp av egna subventioner och handelshinder. EU bör naturligtvis vara redo att sluta lämpliga avtal när de andra parterna är redo att komma till förhandlingsbordet. Under tiden bör EU införa en industristrategi i syfte att omstrukturera sina företag och sitt teknologiska ledarskap.

4.10 EIB:s finansieringsinstrument och riskkapitalfinansiering:

— Kommissionen kommer att främja ytterligare investeringar i högteknologiska industrier och uppmuntra Europeiska investeringsbanken (EIB) att prioritera högteknologisk industri med hjälp av såväl befintliga som nyutformade instrument för att underlätta investeringar, med hänsyn till den rådande finansiella och ekonomiska krisen.

— De riskkapitalfonder som är specialiserade på investeringar i ett tidigt skede behöver stärkas. Tillgång till riskkapital i tillräcklig omfattning kan säkras genom offentlig-privata partnerskap som spelar en avgörande roll när det gäller att starta och expandera FoU-intensiva företag.

4.10.1 Pengar är den viktigaste marknadskraften. Det krävs fler och utökade källor till utvecklingsfinansiering för programmet för viktig möjliggörande teknik.

4.10.2 EESK anser att man måste förhindra att byråkratiska formaliteter i samband med EU:s befintliga investerings- och finansieringsmekanismer omfördelar eller stoppar de medel som behövs för att nå målet med utvecklingen av viktig möjliggörande teknik.

4.10.3 Det är lätt att förlora pengar på investeringar i högteknologi. Kommissionen måste tänka längre än till olika former av riskkapital och bankkapital. Man måste ge personer med stor nettoförmögenhet alla tänkbara incitament för att satsa pengar på nystartade högteknologiska företag redan i ett tidigt skede, innan riskkapital kommer in i bilden. Högteknologisk FoU bör få maximala skattelättnader. Villkoren bör vara förmånliga för dem som betalar skatt på kapitalvinster från försäljning av nystartade högteknologiska företag. De ekonomiska fördelarna i samband med framgångar måste uppväga förlusterna i samband med andra investeringar. Villkoren är mindre gynnsamma för investerare och entreprenörer i EU än i andra regioner.

4.11 Kompetens, högre utbildning och yrkesutbildning:

— Naturvetenskap och teknik måste få den plats de förtjänar i utbildningssystemet. Andelen högskoleutbildade på detta område bör ökas och få förstärkning genom internationella begåvningar som lockas hit.

⁽³⁾ Se CESE 766/2010 av den 27 maj 2010.

⁽⁴⁾ Se EUT C 306, 16.12.2009, s. 13.

4.11.1 Det är välkänt att Asien satsar stort på utbildning och kompetens. Antalet utexaminerade med doktorsexamen vid asiatiska universitet överstiger vida motsvarande antal i EU. Dessutom har de bästa universiteten i EU en stor andel asiatiska studenter. Med tanke på att 2000-talets nationella välfärd avgörs i klassrummen runtom i världen, ligger utbildningskvaliteten i de flesta av EU:s medlemsstater långt efter vad som krävs, både vad gäller grundutbildning och universitet. Belägg för detta finns i tabeller med globala skolresultat och internationell ranking av universitet och högskolor.

4.11.2 Ett område som bör prioriteras är alltså en förbättring av skolundervisningen, särskilt i matematik och naturvetenskapliga ämnen, för att skapa incitament för eleverna att ägna sig åt matematik och naturvetenskap såväl i skolan som på högskolenivå, och för att locka högutbildade inom naturvetenskapen att välja läraryrket. Dessutom måste man utse en elit av universitet, där nivån på undervisningen och forskningen kan bli internationellt konkurrenskraftig, samtidigt som man utvecklar universitetsanknutna infrastrukturer (vetenskapspark) för att alstra små och medelstora företag och tillhandahålla det såddkapital som behövs.

4.11.3 Behovet av utbildning är så stort i många medlemsstater, och politikerna har så fullständigt misslyckats med att hantera problemet genom åren att samhället måste mobilisera alla upptänkliga resurser i en helhjärtad satsning för att nå de resultat som krävs.

4.11.4 Dessutom måste ramvillkoren för undervisning, forskning och utveckling i universitet och forskningsinstitut göras mer attraktiva. EU måste locka till sig de största begåvningarna från andra regioner. I nuläget är villkoren sådana att det motsatta gäller: Många av EU:s största begåvningar flyttar till andra regioner för att få bättre villkor⁽⁵⁾. Trots detta är det viktigt att underlätta internationell rörlighet⁽⁶⁾, eftersom detta har blivit en förutsättning för en framgångsrik karriär.

4.11.5 På samma sätt krävs en god balans mellan stödet till den tillämpade forskningen och stödet till grundforskningen. Satsningarna på grundforskning skapar den grogrund ur vilken innovationer och viktig möjliggörande teknik växer fram på ett långsiktigt och hållbart sätt. En sådan balans är även viktig för att kunna rekrytera framstående forskare.

5. Högteknologiska företag

5.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén är mycket bekymrad över bristen på globala högteknologiska företag i Europa. Tabellerna nedan är en sammanställning av Financial Times förteckning från 2010 över de 500 främsta globala och regionala företagen sett till marknadsvärdet. De innehåller uppgifter om de industrisektorer som har bäst förutsättningar att utnyttja viktig möjliggörande teknik.

5.2 Den första tabellen är ett utdrag ur listan över de 500 främsta företagen i världen. I den här analysen är Europa inte världsledande inom någon högteknologisk sektor, utom när det gäller kemisektorn.

"FT Global 500" inom olika tekniksektorer					
Sektor	Antal företag				
	Globalt	USA	Asien	Europa	
Läkemedel och bioteknik	20	10	3	6	Novartis*, Roche*, GSK, Sanofi-Aventis, AstraZeneca, Novo Nordisk
Teknisk apparatur	21	13	5	2	Nokia, Ericsson
Programvara och datortjänster	12	6	5	1	SAP
Fordon & reservdelar	11	2	6	3	Daimler, VW, BMW

⁽⁵⁾ Se EUT C 110, 30.4.2004, s. 3.

⁽⁶⁾ Se EUT C 224, 30.8.2008.

"FT Global 500" inom olika tekniksektorer					
Sektor	Antal företag				
	Globalt	USA	Asien	Europa	
Kemi	13	4	1	5	Bayer, BASF, Air Liquide, Syngenta*, Linde
Utrustning till hälso- och sjukvård	12	11	0	1	Fresenius
Allmän industri	13	4	6	2	Siemens, ThyssenKrupp
Industri teknik	11	3	4	4	ABB*, Volvo, Atlas Copco, Alstom
Rymd & försvar	10	7	0	3	BAE Systems, Rolls Royce, EADS
Oljeutrustning och oljetjänster	7	4	0	1	Saipem
Hem- och fritidsutrustning	4	0	3	1	Phillips Electrical
Elektronisk och elektrisk utrustning	6	2	3	1	Schneider Electric
Alternativ energi	1	1	0	0	

De industrisektorer som har utelämnats i analysen är olje- och gasproduktion, industrimetaller och gruvverksamhet, byggnadsbranschen och byggmaterial samt livsmedels-, dryckes- och tobaksproduktion.

De verksamhetsområden som strukits från listan är fast och mobil telekommunikation, industritransporter samt elektricitets-, gas-, vatten- och flerproduktföretag.

Asien avser i huvudsak Japan men omfattar även företag från Taiwan, Sydkorea, Hongkong, Kina, Indien och Australien.

Europa avser EU och Efta. De företag som är försedda med asterisk (*) är schweiziska.

5.3 Den andra tabellen är ett utdrag ur listan över de 500 främsta företagen i USA, Japan och Europa. Den visar de regionala marknadsvärdena inom varje sektor. Bland de tretton högteknologiska sektorerna är Europa ledande inom kemi, industri teknik och alternativ energi, även om den sistnämnda fortfarande är en alldeles ny sektor. Europa har också en framstående position inom läkemedel och bioteknik. Japan är världsledande inom fordonsindustri, elektronik samt hem- och fritidsutrustning. Även övriga länder i Asien har en stark ställning inom dessa sektorer. USA dominerar de sektorer där de är världsledande, nämligen läkemedel och bioteknik, teknisk apparatur, programvara och datortjänster, utrustning och tjänster för hälso- och sjukvård, allmän industri, flyg- och rymdteknik och försvar samt oljeutrustning och oljetjänster. Alla dessa sektorer har stor betydelse för användningen av viktig möjliggörande teknik.

"FT Regional 500" inom olika tekniksektorer						
Sektor	Antal företag (#) och marknadsvärde (miljarder US-dollar \$*)					
	USA		Japan		Europa	
	#	\$	#	\$	#	\$
Läkemedel och bioteknik	21	843	24	147	18	652
Teknisk apparatur	34	1 049	18	164	8	140
Programvara och datortjänster	25	884	12	58	8	98
Fordon & reservdelar	5	81	37	398	9	186
Kemi	12	182	36	134	18	293
Utrustning till hälso- och sjukvård	31	511	4	24	11	94
Allmän industri	9	344	8	38	6	127
Industri teknik	11	165	36	185	18	210

"FT Regional 500" inom olika tekniksektorer						
Sektor	Antal företag (#) och marknadsvärde (miljarder US-dollar \$*)					
	USA		Japan		Europa	
	#	\$	#	\$	#	\$
Rymd & försvar	12	283	—	—	7	84
Oljeutrustning och oljetjänster	17	271	—	—	9	62
Hem- och fritidsutrustning	5	42	14	181	1	31
Elektronisk och elektrisk utrustning	10	124	29	159	6	54
Alternativ energi	1	10	—	—	2	16

*) En miljard är ett tusen miljoner. Tabellen är sammanställd utifrån Financial Times lista över de 500 främsta företagen i var och en av de tre regionerna. Blandningen av och balansen mellan olika sektorer varierar stort i varje region, men det jämförbara marknadsvärdet för varje sektor i varje region är ett användbart mått på den relativa tekniska intensiteten.

5.4 Slutsatsen av den här analysen är att EU behöver en industristrategi för att säkra sin ställning när det gäller viktig möjliggörande teknik från 2020 och framåt.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok: Sammankoppling av företagsregister"

KOM(2009) 614 slutlig

(2011/C 48/21)

Föredragande: **Ana BONTEA**

Den 4 november 2009 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Grönbok: Sammankoppling av företagsregister"

KOM(2009) 614 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 65 röster för, 13 röster emot och 18 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK ställer sig bakom strävandena att utveckla och förstärka samarbetet kring företagsregister i samtliga EU-länder med utgångspunkt i principer om insyn, snabbhet, minskade kostnader, förenklad byråkrati, lämpligt skydd för personuppgifter samt kompatibilitet. Det gränsöverskridande samarbetet mellan företagsregister ska göra den officiella informationen till kreditgivare, affärspartner, aktieägare och konsumenter bättre och mer pålitlig. Detta kommer att öka rättssäkerheten på den inre marknaden och göra denna smidigare.

1.2 Målsättningarna för sammankoppling av företagsregister bör vara i linje med de strategiska dokumenten Europa 2020 ⁽¹⁾ och Small Business Act ⁽²⁾. Sammankopplingen av företagsregister måste leda till ökad öppenhet och underlätta samarbetet mellan företag samt minska hindren för gränsöverskridande verksamhet och den administrativa bördan, i synnerhet för små och medelstora företag. Alla dessa aspekter är viktiga för en stabilare inre marknad och för balanserade och hållbara ekonomiska och sociala framsteg i enlighet med vad som lyfts fram i Europeiska kommissionens meddelande "Tänk småskaligt först – En 'Small Business Act' för Europa" (KOM(2008) 394 slutlig).

1.3 EESK rekommenderar att nya målsättningar läggs till dem som nämns i grönboken, i syfte att

— utforma ett obligatoriskt samarbetsinstrument för att förenkla och stärka den elektroniska sammankopplingen mellan de centrala registren i medlemsstaterna och framför allt med e-juridikportalen, vilket skulle göra den till den främsta

källan till rättslig information i EU, med målsättningen att se till att de bolagsrättsliga direktiven faktiskt tillämpas,

— öka det gränsöverskridande samarbetet, framför allt vid gränsöverskridande bolagsfusioner och i filialer i andra medlemsstater, och utnyttja fördelarna med informationssystemet för den inre marknaden.

1.4 De allmänna linjerna i grönboken är lovvärda under förutsättning att man genomför en fördjupad konsekvensanalys på området och att ytterligare administrativa bördor inte läggs på företagen.

1.5 EESK anser att sammankopplingen av företagsregister kan ha ett reellt mervärde endast under förutsättning att nätverket inte endast omfattar de centrala registren utan även samtliga lokala och regionala register från de 27 medlemsstaterna, och att information som sänds inom nätverket oberoende av ursprungsland är aktuell, säker, standardiserad, snabbt tillgänglig via ett enkelt förfarande och på alla officiella EU-språk samt helst kostnadsfri (åtminstone i fråga om grundläggande information).

1.6 Om lagstiftningsåtgärder vidtas på EU-nivå anser EESK att det är nödvändigt att samtidigt ändra offentlighetsreglerna i syfte att minska de administrativa bördorna för företagen, i synnerhet små och medelstora företag, utan att öppenheten för den skall äventyras. Samtidigt måste man komma ihåg att offentliggörande av information i nationella officiella tidningar innebär merkostnader för företag utan att det tillför något reellt mervärde i jämförelse med möjligheten att ta del av uppgifter i ett företagsregister online.

⁽¹⁾ Europeiska kommissionens meddelande om Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010) 2020 slutlig.

⁽²⁾ Europeiska kommissionens meddelande om "Tänk småskaligt först – En 'Small Business Act' för Europa", KOM(2008) 394 slutlig.

1.7 En överenskommelse om handläggningen kunde vara en lösning för att fastställa de tekniska detaljerna i fråga om samarbetet kring företagsregister.

1.8 För att uppnå målsättningarna i grönboken föreslår EESK att man går in för en lösning som inbegriper och bygger på samtliga befintliga samarbetsmekanismer och -initiativ, särskilt EBR⁽³⁾, Brite⁽⁴⁾, informationssystemet för den inre marknaden (IMI) och e-Justice. Det kan ske genom att man utvidgar EBR och vidareutvecklar det till ett avancerat och innovativt kompatibelt system, integrerat i den europeiska portalen e-Justice i form av en IKT-tjänsteplattform som ett effektivt och framåtblickande styrinstrument som säkerställer sammankopplingen och kompatibiliteten mellan företagsregister i hela EU, främjar samarbetet mellan företag och utvärderar hur de utvecklas.

1.9 I fråga om sammankopplingen av nätverken för företagsregister med det elektroniska nätverk som inrättats genom direktiv 2004/109/EG, anser EESK att en konsekvensanalys av deras utveckling bör genomföras efter det att samtliga företagsregister har kopplats samman.

1.10 När det gäller företagsfilialer i utlandet anser EESK att det är klokt att man inför IMI, eftersom det är ett informationssystem som ger en ram för administrativt samarbete som kan användas för att stödja tillämpningen av alla typer av rättsakter om den inre marknaden.

1.11 Genom att utse ett behörigt organ – som bör vara av obligatorisk, inte frivillig, karaktär – som ska ta över, utvidga och utveckla EBR samtidigt som lämplig finansiering säkerställs för projektet från EU-fonderna, kan man bidra till att påskynda uppbyggnaden av ett nätverk för samarbete över landsgränserna som inbegriper samtliga företagsregister i alla medlemsstater och som leder till att målen på kort och medellång sikt uppnås.

1.12 Sammankopplingen av företagsregister bör fylla en lång rad funktioner och erbjuda fler verktyg för enklare kommunikation.

1.13 Nationella och europeiska institutioners samarbete med arbetsmarknadens parter och det civila samhället är särskilt viktigt på detta område.

2. Bakgrund

2.1 Det finns 27 företagsregister i Europa som fungerar på nationell eller regional grund. De säkerställer insamling, analys och lagring av information om företag i ifrågavarande land eller

region. I detta arbete måste minimistandarder för grundläggande tjänster efterlevas i enlighet med EU-lagstiftningen.

2.2 Officiell företagsinformation kan visserligen lätt erhållas i registreringsstaten (företagsregistren i så gott som samtliga medlemsstater är elektroniska och tillgängliga online sedan den 1 januari 2007), men tillgången till samma information från ett annat EU-land kan förhindras av tekniska skäl (olika sökkriterier och strukturer) eller på grund av språksvårigheter.

2.3 Det finns ett ökande behov av tillgång till information om företag i anslutning till gränsöverskridande verksamhet, antingen i kommersiella eller i rättsliga syften, eftersom den inre marknaden erbjuder möjligheter som underlättat utvidgningen av affärsverksamhet över de nationella gränserna. Dessutom är det vanligt att fusioner eller styckning av bolag berör företag från olika EU-länder, särskilt i enlighet med direktiv 2005/56/EG som kräver samarbete mellan företagsregistren, och det är möjligt för företag registrerade i en medlemsstat att helt eller delvis utöva affärsverksamhet i en annan.

2.4 Gränsöverskridande affärsverksamhet har gjort ett permanent samarbete mellan nationella, regionala och lokala myndigheter och/eller företagsregister nödvändigt. Det finns många verktyg och initiativ som underlättar ett frivilligt samarbete på området.

3. Sammanfattning av grönboken

3.1 I grönboken om sammankoppling av företagsregister beskrivs det befintliga regelverket, och samtidigt diskuteras hur man kan förbättra tillgången till information om företag inom EU och effektivisera tillämpningen av direktiven om bolagsrätt.

3.2 Grönboken lyfter fram två olika, men samverkande, målsättningar för sammankopplingen av företagsregister:

— Att underlätta gränsöverskridande tillgång till officiell och tillförlitlig information om företag i syfte att öka öppenheten på den inre marknaden och för att förbättra skyddet av aktieinnehavare och tredjeparter.

— Att förstärka samarbetet mellan företagsregister vid gränsöverskridande verksamheter, exempelvis fusioner, omlokalisering av företag till ett annat land eller insolvensförfaranden, i enlighet med vad som uttryckligen föreskrivs i direktivet om gränsöverskridande fusioner och i stadgan för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

⁽³⁾ European Business Register.

⁽⁴⁾ Business Register Interoperability Throughout Europe.

3.3 I grönboken presenteras befintliga mekanismer för samarbete och initiativ, i synnerhet följande:

— **EBR**, ett register som frivilligt byggts upp av företagsregister i 18 medlemsstater och sex länder utanför EU med stöd av Europeiska kommissionen. Det är ett nätverk av företagsregister med målet att erbjuda tillförlitlig information om företag. Det har dock vissa brister när det gäller spännvidden och samarbetet i fråga om gränsöverskridande förfaranden.

— **Brite**, ett forskningsprojekt som stod klart i mars 2009 och som i huvudsak finansierats av Europeiska kommissionen. Det är sammansatt av några EBR-partner som hade som mål att utveckla och införa en avancerad och innovativ modell för kompatibilitet, en IKT-tjänsteplattform och ett förvaltningsinstrument för företagsregister, så att de kan samverka inom EU. Tyngdpunkten skulle ligga på omlokalisering av företag utomlands, fusioner samt bättre kontroll av filialer som registreras i ett annat land.

— **Informationssystemet för den inre marknaden (IMI)**, en säker webbtjänst som startade i mars 2006 och drivs av Europeiska kommissionen. Det är ett slutet nätverk som erbjuder behöriga myndigheter i medlemsstaterna ett enkelt verktyg för att finna en lämplig samarbetspartner i en annan medlemsstat och utbyta information med dessa på ett snabbt och effektivt sätt. Systemet används för att stödja genomförandet av direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer samt tjänstedirektivet.

— **e-Justice**, ett initiativ som lanserades i juni 2007 med målet att bistå rättsliga myndigheter och jurister genom offentlig tillgång till rättslig och domstolsrelaterad information. Ett konkret resultat av initiativet är den europeiska portalen för e-juridik (e-Justice), som kommer att bli en huvudingång för tillträde till juridisk information, till domstolar och förvaltningar, till register, till databaser och till övriga tjänster. I handlingsplanen för europeisk e-juridik 2009–2013 tar man upp frågan om hur det europeiska företagsregistret EBR ska integreras stegvis i portalen (som länk i ett första skede, och senare erbjuds möjligheter till partiell integrering).

3.4 I grönboken föreslås framför allt följande utvägar för att utveckla befintliga samarbetsmekanismer mellan företagsregistren:

— Det första alternativet är att utnyttja resultaten av Brite-projektet och utse eller inrätta en enhet som ansvarar för att

upprätthålla de nödvändiga tjänsterna, som utvidgas till alla medlemsstater.

— Det andra alternativet är att använda IMI, som redan är i bruk och som under de närmaste åren kunde utvidgas till fler områden inom EU-lagstiftningen.

— En tredje utväg vore en kombination av dessa alternativ.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK stöder en utveckling och förstärkning av samarbetet mellan företagsregister i samtliga EU-länder med målet att underlätta tillgången till officiell, tillförlitlig information om bolag och företag och att säkerställa öppenheten på den inre marknaden samtidigt som man ökar skyddet av aktieinnehavare och tredjeparter (fordringsägare, handelspartner, konsumenter osv.) i synnerhet vid gränsöverskridande förfaranden (fusioner över gränserna, omlokalisering av företag till utlandet eller insolvensförfaranden).

4.2 Det är lovvärt att Europeiska kommissionen har tagit initiativ till att överväga framtida lösningar för att underlätta tillträdet till information om företag i hela EU och till att tillämpa bolagsrättsdirektiven mer effektivt. EESK stöder grönboken i stort, förutsatt att behovet av att en fördjupad konsekvensanalys utförs beaktas och på villkor att ytterligare administrativa bördor inte läggs på företagen.

4.3 Avsikterna med sammankopplingen av företagsregister bör överensstämma med de strategiska dokumenten Europa 2020 (bättre gränsöverskridande samarbete) och Small Business Act (i vilket man förespråkar att "kostnader och bördor för företagen blir de minsta möjliga" och fastslår att offentliga förvaltningar på ett viktigt sätt kan "bidra till de små och medelstora företagens framgång och tillväxt genom att spara tid och pengar åt dem och frigöra resurser för innovation och jobbskapande") samtidigt som återverkningarna av framtida lagstiftningsförslag och administrativa initiativ noggrant utvärderas.

4.4 Sammankopplingen av företagsregister bör bidra till att öka insynen, förbättra tillgången till officiell information med avseende på företagen och stärka samarbetet mellan dem, vilket är viktigt för att inre marknaden ska förstärkas och för att balanserade och hållbara ekonomiska och sociala framsteg ska främjas.

5. Svar på frågorna i grönboken

5.1 Behovet av ett förbättrat nätverk för medlemsstaternas företagsregister

5.1.1 Med hänsyn till nuläget ser EESK det som nödvändigt att utveckla och förstärka samarbetet kring företagsregister i samtliga EU-länder med utgångspunkt i principer om insyn, snabbhet, minskade kostnader, förenklad byråkrati, lämpligt skydd av personuppgifter samt kompatibilitet (automatiskt informationsutbyte med lokala och regionala register).

5.1.2 EESK anser att sammankopplingen av företagsregister kan ha ett reellt mervärde endast under förutsättning att nätverket omfattar samtliga lokala och regionala register från de 27 medlemsstaterna, och att information som sänds inom nätverket oberoende av ursprungsland är aktuell, säker, standardiserad, snabbt tillgänglig via ett enkelt förfarande och på alla officiella EU-språk samt helst kostnadsfri (åtminstone i fråga om grundläggande information).

5.2 Huruvida villkoren för ett sådant samarbete skulle kunna fastställas i ett förvaltningsavtal mellan medlemsstaternas företrädare och företagsregistren

5.2.1 Under förutsättning att en kostnads- och nyttoanalys utförs som en del av en övergripande konsekvensanalys, vill EESK se ett utökat och fördjupat samarbete mellan företagsregister, och uppmanar därför alla medlemsstater att fullgöra sitt åliggande att utveckla partnerskap på området genom att aktivt delta i dess genomförande och i beslutsfattandet om tidsramar och villkor.

5.2.2 Om konsekvensanalysen visar att lagstiftningsåtgärder måste vidtas på EU-nivå för att säkerställa åliggandena i fråga om samarbete kring företagsregister, anser EESK att det är nödvändigt att samtidigt ändra reglerna om offentlig tillgänglighet till registren i syfte att minska de administrativa bördorna för företagen, i synnerhet små och medelstora företag, utan att öppenheten för den skull äventyras. Samtidigt måste man komma ihåg att offentliggörande av information i nationella registertidningar innebär merkostnader för företag utan att det tillför något reellt mervärde i jämförelse med möjligheten att ta del av uppgifter i ett företagsregister online.

5.2.3 Det kan vara lämpligt att skapa en solidare rättslig grund för vissa aspekter av nätverket, men de närmare villkoren för samarbetet bör fastställas genom ett avtal om förvaltningen av det elektroniska nätverket av företagsregister. Avtalet bör åtminstone omfatta frågor som villkoren för anslutning till nätverket, utnämning av ett förvaltningsorgan för nätet, ansvarsfrågor, finansiering, tvistlösning och underhållet av den centrala servern. Dessutom bör allmänheten garanteras tillgång till information på EU:s alla officiella språk och minimikrav uppfyllas gällande säkerhet och uppgiftsskydd.

5.3 Huruvida det finns något mervärde i att på längre sikt sammankoppla nätverket av företagsregister till det elektroniska nätverk som inrättats i enlighet med insynsdirektivet (2004/109/EG)

5.3.1 När det gäller sammankopplingen av nätverk för företagsregister med det elektroniska nätverk som inrättats genom insynsdirektivet (2004/109/EG) och som lagrar lagstadgad information om börsbolag, anser EESK att målet bör vara en fullständig sammankoppling av samtliga företagsregister. En konsekvensanalys bör utföras avseende tekniska problem i anslutning till sammankopplingen, åtgärdens effektivitet, det reella mervärdet samt kostnaderna. Det kanske vore mer ändamålsenligt att använda direktiv 2003/58/EG. Genom detta direktiv infördes elektroniska företagsregister.

5.3.2 Utökat samarbete mellan företagsregister kommer även att få positiva effekter på möjliga samverkansvinster med avseende på uppgifter om kommersiella företag som tillhandahålls av andra organ (med målet att öka insynen på finansmarknaden, förbättra tillgången till finansiell information om företag registrerade runtom i Europa och säkerställa effektivitet i gränsöverskridande insolvensförfaranden).

5.4 Vilken lösning eller kombination av lösningar som är att föredra för att underlätta kommunikationen mellan företagsregister vid gränsöverskridande fusioner och omlokalisering av företag

5.4.1 För att uppnå målsättningarna i grönboken anser EESK att man bör satsa på en lösning som omfattar och bygger vidare på samtliga befintliga mekanismer och initiativ för samarbete, särskilt EBR, Brite, IMI och e-Justice. Det kan ske genom att man utvidgar EBR till samtliga medlemsstater och vidareutvecklar det till ett tekniskt avancerat och innovativt kompatibelt system, integrerat i den europeiska portalen e-Justice i form av en IKT-tjänsteplattform som ett framåtblickande styrinstrument som säkerställer sammankoppling och kompatibilitet mellan företagsregister i hela EU, främjar samarbetet mellan företag och utvärderar hur de utvecklats.

5.4.2 Den lösning som EESK föreslår (utvidgning av EBR till samtliga medlemsstater och förbättrad verksamhet genom att man bygger vidare på resultaten från Brite-projektet och eventuellt använder IMI-systemet samtidigt som nätverket byggs in i portalen e-Justice) skulle få följande effekter: Man skulle säkerställa kontinuiteten i de erfarenheter och den kunskap som inhämtats kring hantering och administrering av sådana informationsplattformar; bibehålla graden av erkännande av plattformarna och undvika förvirring som kan uppstå om ett nytt instrument införs med liknande eller samma information som EBR. Slutligen skulle man kunna mångfaldiga resultaten av de investeringar som redan har gjorts (även EU-finansierade) och därmed begränsa genomförandekostnaderna, särskilt ifall IMI-systemet används eller om nätverket integreras i portalen e-Justice.

5.5 Den lösning som föreslås när det gäller företagsfilialer

5.5.1 Kravet på offentlighet för filialer i utlandet i direktiv 89/666/EEG gör samarbetet mellan företagsregister till en nödvändighet i praktiken, eftersom garantier måste skapas för att information och dokument offentliggörs när en filial inrättas. EESK anser att det är klokt att man bygger vidare på och utvecklar resultaten från Brite-projektet. Kommittén ställer sig bakom lösningen med automatisk uppgiftslämning mellan register för att kontrollera att behövliga uppgifter är korrekta och aktuella. Därmed tillgodoses fordringsägares och konsumenters intressen när dessa kommer i kontakt med filialer.

6. Särskilda kommentarer

6.1 För att företagsregistren ska vara fullständigt kompatibla behöver man ta fram de bästa lösningarna på problem med tekniska (olika sökkriterier och strukturer) och språkrelaterade hinder (i EBR är lösningen att sökningar kan göras på samtliga språk och efterfrågade uppgifter erhålls på sökspråket).

6.2 Genom att utse ett behörigt organ som ska ta över, utvidga och utveckla EBR samtidigt som lämplig finansiering säkerställs för projektet från EU-fonderna, kan man bidra till att påskynda uppbyggnaden av ett nätverk som inbegriper samtliga medlemsstater och som leder till att målen på kort och medellång sikt uppnås. I framtiden bör man minska begränsningar i form av höga kostnader för anslutning och användning av EBR-program eller för abonnemang. Dessutom bör man undanröja hinder för anslutning på nationell nivå.

6.3 Sammankopplingen av företagsregister bör inte bara begränsas till att upprätthålla, utveckla, hantera och uppdatera nätverk och dataprogram. Den bör även på ett framgångsrikt sätt kunna främja kontakterna mellan deltagare, främja systemet på lämpligt sätt bland medborgare och företag, underlätta deltagande i program som finansieras av EU, utvidga tjänsterna till nya länder och dessutom erbjuda kommersiella tjänster som ger inkomster vilka i sin tur utslutande bör öronmärkas för utveckling av näten.

6.4 Sammankopplingen av företagsregister bör inkludera fler verktyg som underlättar kommunikation: sökkriterier, en rad öppna förfaranden för mottagning av förfrågningar och översändande av svar (som samtliga medlemsstater enas om), möjlighet att få tillgång till vissa elektroniska dokument och certifikat, instrument för handläggning av förfrågningar/svar och övervakning av framsteg, förfaranden för inlämnande och behandling av klagomål, flerspråkiga sökmöjligheter, öppna standardfrågor och -svar, kontaktuppgifter till en ansvarig osv.

6.5 Sammankopplingen av företagsregister bör omfatta all information som det är obligatoriskt att offentliggöra, genom att tillträde ges till uppgifter i elektroniska nationella register och genom att byråkratin för företag minskar utan att ytterligare avgifter införs, i synnerhet för små och medelstora företag. IMI-systemet kan erbjuda möjligheter att underlätta kommunikationen mellan företagsregistren i de olika medlemsstaterna.

6.6 Vid konsekvensanalysen rekommenderas att följande aspekter uppmärksammas:

- En enda ingångsport till registret.
- Ett enda identifieringskriterium för företag i EU.
- Ett standardiserat faktureringsystem.
- Ett europeiskt certifikat i form av ett utdrag ur företagsregistret som är standardiserat i hela unionen.
- En minimiuppsättning av data som bör göras samstämmig och tillämpas på EU-nivå, inklusive informationstjänster av samma kvalitet i samtliga medlemsstater.

6.7 Nationella och europeiska institutioners samarbete på detta område med arbetsmarknadens parter och det civila samhället är särskilt viktigt.

Bryssel den 16 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

BILAGA

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag fick minst en fjärdedel av rösterna, men avslogs under debatten (artikel 54.3 i arbetsordningen):

Punkt 2.1

Ändra enligt följande:

"Det finns 27 företagsregister i Europa som fungerar på nationell eller regional grund. De säkerställer insamling, analys och lagring av information om företag i ifrågavarande land eller region. I detta arbete måste minimistandarder för grundläggande tjänster efterlevas. I dessa registreras företagare och övriga juridiska personer, granskningen av deras räkenskaper, förordnandet av oberoende experter och revisorer, samt förvaring och publicering av de räkenskapsrelaterade dokument som krävs i enlighet med EU-lagstiftningen."

Motivering

Kommer att framföras muntligen.

Resultat av omröstningen

För: 22
Mot: 24
Nedlagda röster: 2

Till förmån för de ändringsförslag som antogs av plenarförsamlingen avslogs följande textavsnitt i facksektionens yttrande trots att de fick mer än en fjärdedel av rösterna:

Punkt 2.2

"Officiell företagsinformation kan visserligen lätt erhållas i registreringsstaten (företagsregistren i samtliga medlemsstater är elektroniska och tillgängliga online sedan den 1 januari 2007), men tillgången till samma information från ett annat EU-land kan förhindras av tekniska skäl (olika sökkriterier och strukturer) eller på grund av språksvårigheter."

Resultat av omröstningen

För: 44
Mot: 29
Nedlagda röster: 2

Punkt 4.1

"ESK stöder en utveckling och förstärkning av samarbetet mellan företagsregister i samtliga EU-länder med målet att underlätta tillgången till officiell, tillförlitlig information om företag och att säkerställa öppenheten på den inre marknaden samtidigt som man ökar skyddet av aktieinnehavare och tredjeparter (fordringsägare, handelspartner, konsumenter osv.) i synnerhet vid gränsöverskridande förfaranden (fusioner över gränserna, omlokalisering av företag till utlandet eller insolvensförfaranden)."

Resultat av omröstningen

För: 49
Mot: 29
Nedlagda röster: 5

Punkt 4.4

"Sammankopplingen av företagsregister bör bidra till att öka insynen och stärka samarbetet mellan företag, undanröja hinder för gränsöverskridande affärsverksamhet och minska byråkratin. Allt detta är viktigt för att inre marknaden ska förstärkas och för att balanserade och hållbara ekonomiska och sociala framsteg ska främjas."

Resultat av omröstningen

För: 50
Mot: 40
Nedlagda röster: 6

Punkt 4.5

"EESK anser att de två målsättningar som nämns i grönboken är begränsade, och rekommenderar därför att de kompletteras med två nya målsättningar. Huvudmålet för sammankoppling av företagsregister kunde vara att utforma ett prognosinstrument för utvärdering av utveckling och resultat i företag i unionen, vilket kunde förankra strategierna och politiken på området på alla nivåer (EU, regionalt, lokalt). Samtidigt kunde en annan viktig målsättning för sammankopplingen av företagsregister vara att utöka samarbetet mellan företag i EU."

Resultat av omröstningen

För: 54
Mot: 44
Nedlagda röster: 7

Punkt 5.3.1

"När det gäller sammankopplingen av nätverk för företagsregister med det elektroniska nätverk som inrättats genom insynsdirektivet (2004/109/EG) och som lagrar lagstadgad information om börsbolag, anser EESK att målet bör vara en fullständig sammankoppling av samtliga företagsregister. En konsekvensanalys bör utföras avseende tekniska problem i anslutning till sammankopplingen, åtgärdens effektivitet, det reella mervärdet samt kostnaderna."

Resultat av omröstningen

För: 61
Mot: 31
Nedlagda röster: 8

Punkt 5.4.1

"För att uppnå målsättningarna i grönboken anser EESK att man bör satsa på en lösning som omfattar och bygger vidare på samtliga befintliga mekanismer och initiativ för samarbete, särskilt EBR, Brite och e-Justice. Det kan ske genom att man utvidgar EBR till samtliga medlemsstater och vidareutvecklar det till ett tekniskt avancerat och innovativt kompatibelt system, integrerat i den europeiska portalen e-Justice i form av en IKT-tjänsteplattform som ett framåtblickande styrinstrument som säkerställer sammankoppling och kompatibilitet mellan företagsregister i hela EU, främjar samarbetet mellan företag och utvärderar hur de utvecklats."

Resultat av omröstningen

För: 51
Mot: 37
Nedlagda röster: 7

Punkt 5.4.2

"Den lösning som EESK föreslår (utvidgning av EBR till samtliga medlemsstater och förbättrad verksamhet genom att man bygger vidare på resultaten från Brite-projektet samtidigt som nätverket byggs in i portalen e-Justice) skulle få följande effekter: Man skulle säkerställa kontinuiteten i de erfarenheter och den kunskap som inhämtats kring hantering och administrering av sådana informationsplattformar; bibehålla graden av erkännande av plattformarna och undvika förvirring som kan uppstå om ett nytt instrument införs med liknande eller samma information som EBR. Slutligen skulle man kunna mångfaldiga resultaten av de investeringar som redan har gjorts (även EU-finansierade) och därmed begränsa genomförandekostnaderna."

Resultat av omröstningen

För: 55
Mot: 33
Nedlagda röster: 7

Punkt 6.5

"När man fastställer vad som ska gälla bör man beakta givna rättsliga aspekter i fråga om upphovsrätt, överföring av data och skydd av personuppgifter, i enlighet med EU-lagstiftningen."

Resultat av omröstningen

För: 53
Mot: 42
Nedlagda röster: 3

Punkt 6.6

"Sammankopplingen av företagsregister bör kunna omfatta all information som ska offentliggöras, genom att tillträde ges till uppgifter om företaget i elektroniska nationella register och genom att byråkratin för företag minskar utan att ytterligare avgifter införs, i synnerhet för små och medelstora företag."

Resultat av omröstningen

För: 56
Mot: 33
Nedlagda röster: 3

Punkt 6.7

"Man bör uppmuntra samarbete och partnerskap med företag som erbjuder tjänster i likhet med dem som tillhandahålls av det nya nätverket av företagsregister."

Resultat av omröstningen

För: 53
Mot: 40
Nedlagda röster: 1

Punkt 1.3

"EESK rekommenderar att två nya målsättningar läggs till dem som nämns i grönboken, i syfte att:

— utforma ett prognosinstrument för utvärdering av utveckling och resultat i företag i unionen, vilket skulle kunna bidra till att förankra strategierna och politiken på området på alla nivåer;

— samt öka det gränsöverskridande samarbetet."

Resultat av omröstningen

För: 54
Mot: 38
Nedlagda röster: 1

Punkt 1.8

"För att uppnå målsättningarna i grönboken föreslår EESK att man går in för en lösning som inbegriper och bygger på samtliga befintliga samarbetsmekanismer och -initiativ, särskilt EBR ⁽¹⁾, Brite ⁽²⁾ och e-Justice. Det kan ske genom att man utvidgar EBR och vidareutvecklar det till ett avancerat och innovativt kompatibelt system, integrerat i den europeiska portalen e-Justice i form av en IKT-tjänstplattform som ett effektivt och framåtblickande styrinstrument som säkerställer sammankopplingen och kompatibiliteten mellan företagsregister i hela EU, främjar samarbetet mellan företag och utvärderar hur de utvecklats.

⁽¹⁾ European Business Register.

⁽²⁾ Business Register Interoperability Throughout Europe."

Resultat av omröstningen

För: 51
Mot: 37
Nedlagda röster: 7

Punkt 1.10

"När det gäller företagsfilialer i utlandet anser EESK att det är klokt att man bygger vidare på och utvecklar resultaten från Brite-projektet och går in för ett automatiskt informationsutbyte mellan företagsregistren"

Resultat av omröstningen

För: 56
Mot: 33
Nedlagda röster: 3

Punkt 1.11

"Genom att utse ett behörigt organ som ska ta över, utvidga och utveckla EBR samtidigt som lämplig finansiering säkerställs för projektet från EU-fonderna kan man bidra till att påskynda uppbyggnaden av ett nätverk som inbegriper samtliga företagsregister i alla medlemsstater och som leder till att målen på kort och medellång sikt uppnås."

Resultat av omröstningen

För: 54
Mot: 38
Nedlagda röster: 1

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om förenklat genomförande av ramprogrammen för forskning”

KOM(2010) 187 slutlig

(2011/C 48/22)

Föredragande: **Gerd WOLF**

Den 29 april 2010 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om förenklat genomförande av ramprogrammen för forskning”

KOM(2010) 187 slutlig.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 114 röster för och 1 nedlagd röst:

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Effektiviteten och attraktionskraften hos EU:s ramprogram för forskning måste förbättras. Det är därför viktigt att förenkla genomförandet av dem.

1.2 Av detta skäl välkomnar kommittén kommissionens meddelande och stöder i princip de förslag som läggs fram i detta.

1.3 Kommittén välkomnar vidare konkurrensrådets slutsatser från den 26 maj 2010 i samma fråga.

1.4 Den tilltagande diversifieringen av de olika delprogrammen och deras instrument med delvis mycket olika regler och förfaranden har utvecklats till ett centralt problem för EU:s forskningsstöd. Detta har medfört en för sökande och stödmottagare oöverblickbar komplexitet som dessutom förstärks av skillnaderna mellan de olika regelverk som tillämpas av medlemsstaterna och deras stödgivare.

1.5 Kommittén rekommenderar därför en gradvis harmonisering av regler och förfaranden, i första hand för EU:s forskningsstöd, men på längre sikt även medlemsstaterna emellan och mellan dessa och kommissionen. Först då skulle det europeiska området för forskningsverksamhet bli en realitet.

1.6 EU:s forskningsfinansiering behöver en bättre balans mellan frihet och kontroll. Detta gäller såväl utformningen av reglerna som tillämpningen av dem i praktiken. Kommittén rekommenderar att man tillämpar ett tillvägagångssätt som är grundat på förtroende och att man ställer detta i centrum för det europeiska forskningsstödet. I detta sammanhang stöder

kommittén kommissionens förslag att tillåta en högre *forsknings-specifik godtagbar risk för fel* ⁽¹⁾.

1.7 Kommittén rekommenderar ytterligare konkreta åtgärder som i huvudsak ligger i linje med kommissionens meddelande, nämligen följande:

— Erkännande av stödmottagarnas avräkningsförfaranden enligt gällande nationella regler.

— Korrekt och effektiv tillämpning av bestämmelserna i praktiken.

— Schablonbelopp som valmöjlighet, men inte som förevändning för minskat stöd. Faktiska kostnader som grund för beräkningen.

— Största möjliga samstämmighet och öppenhet i förfarandena.

— Största möjliga kontinuitet och stabilitet i rättsföreskrifterna och i förfarandena.

— Erfarna, internationellt erkända sakkunniga som samordnare med tillräckligt utrymme för egna beslut.

— Konsekvent revisionsstrategi med tydliga förfaranden.

— Vidareutveckling av programutrustningen.

— Möjlighet till ersättning av utgifter för mervärdesskatt.

⁽¹⁾ Se även KOM(2010) 261 slutlig.

- Förenklingar i synnerhet för små och medelstora företag.
- Tillförlitliga, klara och i rätt tid tillgängliga vägledningar (bruksanvisningar) för stödprogram och instrument.

1.8 Kommittén är i grunden skeptisk till kommissionens förslag att för nästa ramprogram överväga "resultatbaserad finansiering" som alternativ finansieringsmetod så länge som kommissionen inte har gett en utförlig och klargörande redogörelse som gör att kommittén på ett objektivt sätt kan bedöma vad detta innebär med avseende på förfaranden osv. Trots detta borde allt forskningsstöd naturligtvis ha som främsta uppgift och grundläggande målsättning att skaffa fram viktiga och nya kunskaper, välja den bästa och effektivaste metoden för detta och göra så att regelverken och tillämpningen av dem underordnas detta mål.

1.9 Utöver en förenkling av de förvaltningsrättsliga och finansiella reglerna och förfarandena är det emellertid lika viktigt att förenkla också de vetenskapliga och tematiska ansöknings-, bedömnings- och övervakningsförfarandena i syfte att minska och harmonisera de alltför överreglerade och talrika europeiska, nationella, regionala och institutionella rapporteringsplikterna och ansöknings-, bedömnings-, utvärderings- och beviljandeförfarandena.

2. Kommissionens meddelande

2.1 Syftet med kommissionens meddelande är att ytterligare förenkla genomförandet av EU:s ramprogram för forskning. Meddelandet handlar om i första hand finansieringsfrågor.

2.2 De möjligheter till ytterligare förenklingar som presenteras i meddelandet kan sammanfattas i tre delar:

- Del 1: Förenkling av förvaltningen av förslag och bidrag enligt nuvarande bestämmelser.
- Del 2: Anpassning av reglerna i enlighet med det nuvarande kostnadsbaserade systemet.
- Del 3: Från en kostnadsbaserad modell till en resultatbaserad modell.

2.3 Praktiska förbättringar av förfaranden och verktyg, vilka kommissionen redan börjat tillämpa, presenteras i den första delen.

2.3.1 Den andra delen handlar om ändringar av nuvarande regler för att skapa större acceptans för gängse redovisningsrutiner (däribland genomsnittliga personalkostnader), minska antalet bestämmelser för olika typer av verksamhet och deltagare, införa en bestämmelse för företagare i små och medelstora företag och ändra urvalsförfarandet för beviljande av stöd. De flesta förslagen i den andra delen berör utformningen av framtida ramprogram.

2.3.2 I den tredje delen presenteras alternativ för en övergång från en kostnadsbaserad modell till en resultatbaserad modell. Tanken är att man ska genomföra en stor övergång från finansiellt till tekniskt-vetenskapligt inriktade rapporteringsförfaranden och kontrollinsatser.

3. Allmänna kommentarer

3.1 **Betydelsen, effektiviteten och attraktionskraften hos EU:s ramprogram för forskning och utveckling.** EU:s ramprogram för forskning och utveckling är ett av gemenskapens viktigaste instrument för att säkerställa och stärka Europas konkurrenskraft och välbefinnande, genomföra den nya Europa 2020-strategin och utforma det europeiska området för forskningsverksamhet. Därför är det nödvändigt att genomföra ramprogrammet för forskning på ett så effektivt sätt som möjligt. Det måste vara attraktivt inte bara för de bästa forskarna och instituten utan också för industrin och de små och medelstora företagen, att delta i ramprogrammet. Medverkan i detta program måste löna sig och uppfattas som en utmärkelse. Därför måste de administrativa och finansiella ramvillkoren vara attraktiva och effektiva för stödmottagarna.

3.2 **Nödvändig förenkling.** Generellt sett fanns och finns det ett tydligt behov av väsentliga förbättringar och förenklingar av förfaranden och regler. Därför hade kommittén redan flera gånger efterlyst en förenkling av de förfaranden som rör utnyttjandet av ramprogrammet för forskning, och kommittén har även med tillfredsställelse konstaterat att de första åtgärderna i detta syfte vidtas redan i det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling.

3.3 **Rådets slutsatser.** Kommittén välkomnar följaktligen även rådets slutsatser av den 28 maj 2010⁽²⁾. Kommitténs övriga kommentarer och rekommendationer ska även tjäna till att fördjupa och stödja rådets synpunkter.

3.4 **Principiellt stöd.** Kommittén välkomnar och stöder i princip kommissionens initiativ och de avsikter och alternativ som läggs fram i meddelandet. En rad av de föreslagna åtgärderna innebär tydliga förbättringar och kommittén stöder dem därför till fullo. Detta gäller t.ex. förenklingen av förvaltningen av förslag och bidrag enligt nuvarande bestämmelser eller den ökade acceptansen för de nationellt erkända brukliga redovisningsförfarandena för stödmottagare. Detta undanröjer dock inte de viktigaste orsakerna till den nuvarande komplexiteten, utan innebär endast att de minskas. Med hänsyn till den inre marknaden och det europeiska området för forskningsverksamhet bör de långsiktiga insatserna därför syfta till att undanröja orsakerna till dessa problem.

⁽²⁾ Europeiska unionens råd den 28 maj 2010 – Rådets slutsatser om enklare och mer ändamålsenliga program till stöd för europeisk forskning och innovation 10268/10.

3.5 En grundläggande orsak till den nuvarande komplexiteten. Ett centralt problem för EU:s forskningsfinansiering är den tilltagande diversifieringen av EU:s program och instrument. De befintliga stödinstrumenten och stödprogrammen har delvis egna och mycket olika regler och förfaranden (som t.ex. gemensamma teknikinitiativ enligt artikel 187, initiativ enligt artikel 185, Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT), ERA-NET, offentlig-privata partnerskap osv.). Detta medför allt större komplexitet för stödmottagarna. Därigenom hindrar man inte bara ett effektivt utnyttjande av medlen, utan begränsar också ramprogrammets förmåga att attrahera de bästa forskarna. Detta har en negativ inverkan på ramprogrammets utsikter att bli framgångsrikt.

3.5.1 Skilda regelverk i medlemsstaterna. Denna komplexitet förstärks ytterligare genom de delvis vitt skilda regelverken i de olika medlemsstaterna och hos deras nationella stödgivare som ju spelar en väsentlig, ofta avgörande, roll för genomförandet av projekten. För att fullt ut förstå vidden av problemet finns det anledning att påminna om att det i nästan alla projekt som fått stöd av kommissionen (med undantag av Europeiska forskningsrådets projekt) krävs att av forskare och stödgivare **från minst tre medlemsstater (!)** deltar.

3.6 Harmonisering av regelverken. Kommittén uppmanar därför alla aktörer som är ansvariga för uppbyggnaden av det europeiska området för forskningsverksamhet att minska skillnaderna och mångfalden i de förvaltningsrättsliga och finansiella reglerna inom ramprogrammet för forskning och utveckling: Vi behöver en **harmonisering/standardisering och reducering av de regelverk som gäller för ramprogrammen för forskning och utveckling.** Beprövade stödinstrument inom ramprogrammet måste identifieras och utvecklas på ett konsekvent sätt. Enhetliga rättsliga bestämmelser måste gälla för alla europeiska stödåtgärder för forskning och utveckling inom ramprogrammen.

3.7 Ett långsiktigt mål. Ett långsiktigt mål skulle emellertid kunna vara att eftersträva en standardisering av stödinstrumenten och avräkningsförfarandena (se även punkt 4.1), inte bara inom själva ramprogrammet för forskning och utveckling, utan även mellan medlemsstaterna inbördes och mellan medlemsstaterna och kommissionen. På så sätt kunde man även undanröja några av de välkända hindren för större rörlighet över gränserna för forskare. Sammantaget vore detta ett väsentligt steg mot förverkligandet av det europeiska området för forskningsverksamhet. Även om just detta viktiga mål i dag kan verka utopiskt måste man i alla fall tålmodigt och envist arbeta för att nå målet, även om detta kanske bara kan ske stegvis. **Att nå just detta mål vore verkligen ett stort steg mot förverkligandet av det europeiska området för forskningsverksamhet.**

3.7.1 Mångfald i forskningen. Sådan standardisering får dock under inga omständigheter medföra att man inskränker den mångfald av forskningsmetoder, forskningsinitiativ och ämnesval⁽³⁾ som kommittén anser vara nödvändig. Mångfald (i

forskningen) är inget slöseri, utan ett nödvändigt medel för optimering och utveckling i jakten på ny vetenskap och kunskap och en nödvändig förutsättning för vetenskapliga framsteg.

3.8 Balans mellan handlingsfrihet och kontroll. Rent principiellt krävs det en rimlig avvägning mellan handlingsfrihet och kontroll. Detta gäller såväl utformningen av reglerna som tillämpningen av dem i praktiken. Så länge man inte har genomfört en förenkling av reglerna är det än mer angeläget att **tillämpningen av reglerna** i praktiken sker på ett flexibelt och pragmatiskt sätt. Vid tillämpning och tolkning av reglerna måste ett effektivt projektgenomförande och en effektiv användning av medlen prioriteras framför en önskan att till varje pris undvika fel. De abstrakt formulerade normerna i reglerna för deltagande och budgetförordningen tillåter ett visst handlingsutrymme i detta sammanhang. Detta handlingsutrymme bör konsekvent utnyttjas för att uppnå en optimal forskningsfinansiering och en effektiv resursanvändning. Kommittén erinrar därför om sina tidigare rekommendationer, som gick ut på att i princip ge enskilda beslutsfattare inom kommissionen mer handlingsfrihet och därmed acceptera en större risk för fel. *Rådslan för att begå fel eller för enskilda personers felaktiga agerande får inte leda till en överreglering och handlingsförlamning som drabbar alla. Detsamma gäller för stödorganisationernas och forskarnas arbetsmetoder.*

3.9 Ett tillvägagångssätt som är grundat på förtroende. Fel eller misstag i kostnadsavräkningen beror för det mesta på stödkriteriernas komplexitet och har i de allra flesta fall inget bedrägligt syfte. Därför bör man göra större skillnad mellan fel, misstag och bedrägeri. Kommittén rekommenderar därför rådet, Europaparlamentet och kommissionen att tillämpa ett tillvägagångssätt som är grundat på förtroende och ställa detta i centrum för det europeiska forskningsstödet. I detta sammanhang stöder kommittén kommissionens förslag att tillåta en högre godtagbar risk för fel inom forskningsområdet⁽⁴⁾.

3.10 Kompetenta och engagerade tjänstemän. För att kunna fullgöra sina uppgifter i samband med genomförandet av ramprogrammet för forskning och utveckling behöver kommissionen kompetenta tjänstemän vars vetenskapliga sakkunskap erkänns av det internationella forskarsamhället⁽⁵⁾. Deras insatser för att uppnå optimala resultat och säkerställa ett effektivt programgenomförande får därför inte i onödan begränsas av den med tanke på den stora komplexiteten fullt begripbara rädslan för felaktigheter i förfarandet och konsekvenserna av dessa. Detta betyder emellertid också att det inte kan bli tal om att utkräva ett alltför omfattande ansvar för fel som uppstått. Även av detta skäl finns det behov av förenkling, flexibilitet och större tydlighet.

⁽⁴⁾ Se även KOM(2010) 261 slutlig.

⁽⁵⁾ Kommittén hänvisar till EUT C 44, 16.2.2008, s. 1 där följande rekommendation gavs i punkt 1.12: "Vi anser det vara nödvändigt att vetenskapligt ledande kvalificerade tjänstemän med särskild sakkunskap, som sedan länge är och under lång tid framöver kommer att vara mycket väl förtrogna med det berörda sakområdet, dess särdrag och speciella forskargemenskap (regelbunden arbetsrotation är i detta sammanhang kontraproduktiv!), involveras i arbetet i stödorganisationerna, särskilt i kommissionen".

⁽³⁾ EUT C 44, 16.2.2008, s. 1 punkt 1.10 och 3.14.1.

3.11 **Öppenhet som en extra kontrollmekanism.** Den större och därigenom effektivitetsfrämjande handlingsfrihet för kommissionens beslutsfattare som kommittén rekommenderar ökar naturligtvis risken för fel eller otillbörliga gynnan. Eftersom kommittén emellertid alltid har framhållit att det krävs fullständig öppenhet och insyn även inom forskningsstödet blir de välinformerade användarna och deras reaktioner ytterligare en möjlighet att korrigera potentiellt negativa utvecklingstendenser.

3.12 **Betydelsen av kontinuitet och stabilitet.** Att hantera så komplexa system förutsätter att man har genomgått en svår inlärningsprocess och förvärvat en viss rutin. Detta gäller såväl för kommissionens tjänstemän som för potentiella stödmottagare, i synnerhet små och medelstora företag som inte har råd att inrätta egna rättsenheter enbart för dessa frågor. En välgrundad kontinuitet i förfarandet ökar därför inte bara rättssäkerheten, utan medför redan i sig själv en förenkling av den fortsatta hanteringen av systemet. Således måste alla planerade ändringar, även om de syftar till förenklingar, vägas mot förlusten av kontinuitet och stabilitet: **Den avsedda förenklingen måste ge ett klart mervärde i förhållande till förlusten av kontinuitet och stabilitet.**

3.13 **Förenkling av de vetenskapliga ansöknings- och bedömningsförfarandena.** Utöver en förenkling av de förvaltningsrättsliga och finansiella reglerna och förfarandena (punkterna 3.6 och 3.7) är det lika viktigt att förenkla de vetenskapliga och tematiska ansöknings-, bedömnings- och övervakningsförfarandena i syfte att minska och harmonisera de alltför överreglerade och många europeiska, nationella, regionala och institutionella rapporteringsplikerna och ansöknings-, bedömnings-, utvärderings- och beviljandeförfarandena etc. och begränsa dessa till ett absolut nödvändigt minimum. Kommittén beklagar att denna aspekt inte alls nämns i kommissionens meddelande. Därför uppmanar kommittén på nytt kommissionen att i samförstånd med medlemsstaterna och deras representanter öka sina ansträngningar för att de många ansöknings-, övervaknings- och utvärderingsförfarandena, som dessutom ofta överlappar varandra, skall harmoniseras och integreras på institutionell, nationell och europeisk nivå. På så sätt skulle man kunna motverka att högkvalificerade forskare – och humankapitalet i allmänhet – slits ut. Även om man inom ramen för det sjunde ramprogrammet har gjort framsteg på detta område, återstår det fortfarande att lösa huvuddelen av denna uppgift. I samband med tänkbara lösningsförslag bör man se till att medlemsstaterna inom ramen för organ och kommittéer på ett lämpligt sätt deltar i stödtilldelningsförfarandet.

4. Särskilda kommentarer

4.1 **Medlemsstaternas avräkningsförfaranden.** Kommissionens förslag till "ökad acceptans för gängse redovisningspraxis" skulle enligt kommitténs mening faktiskt medföra en tydlig förenkling. Detta gäller emellertid bara om förslaget faktiskt skulle innebära, och om det skulle godkännas av revisionsrätten, att man i varje medlemsstat också inom ramprogrammen för forskning och utveckling kan agera och göra avräkningar i enlighet med gällande nationella regler för forskningsstöd. Kommittén är visserligen medveten om att detta kan leda

till vissa olikheter i behandlingen, men detta bör kunna accepteras med tanke på de fördelar som uppnås tack vare förenklingen. Kommittén rekommenderar därför med enfaset att detta förslag från kommissionen verkligen genomförs på ett effektivt och oinskränkt sätt för alla kostnadskategorier i enlighet med förtydligandet ovan.

4.1.1 **Möjlighet till ersättning för mervärdesskatt.** Vid vissa forskningsprojekt måste man betala mervärdesskatt. Enligt EU:s budgetförordning får ersättning under vissa förutsättningar även betalas ut för mervärdesskatt. I de flesta av EU:s stödprogram tillämpas redan denna bestämmelse. Kommittén föreslår därför att ersättning för mervärdesskatt i framtiden ska kunna betalas ut även inom ramprogrammen för forskning och utveckling.

4.2 **Färre olika regler.** Det är angeläget att minska antalet olika regler inom de olika programmen och instrumenten (se även punkt 3.6). Man bör dock inte eftersträva en och samma lösning för alla stödmottagare, eftersom ett sådant tillvägagångssätt inte ens med hänsyn till förenklingsaspekterna kan svara mot intressena hos de olika deltagarna i ramprogrammen för forskning och utveckling. Därför bör åtminstone den befintliga skillnaden mellan organisationerna bibehållas. Kommittén föreslår därför att man inte inför den enhetliga finansieringsnivå för alla typer av organisationer och verksamheter som kommissionen föreslagit.

4.3 **Att tillåta försök.** Begränsningen av antalet olika regler och kravet på kontinuitet och stabilitet i regelverken (se även punkt 3.12) får dock inte leda till att systemet blir stelbent. Nya instrument borde till en början godkännas på försöksbasis och prövas innan beslut fattas om de ska föras över till det befintliga regelverket.

4.4 **Entydiga definitioner och riktlinjer – en bruksanvisning.** Särskilt i komplexa system är en klar och entydig definition av begrepp, regelverk, förfaranden och processer avgörande för att aktörerna ska kunna agera på ett effektivt sätt. Det är också viktigt att kommissionen i god tid i förväg utarbetar tillförlitliga handledningar och "bruksanvisningar". Å ena sidan bör handledningarna skapa tillräckligt handlingsutrymme för att det ska vara möjligt att ta hänsyn till stödmottagarnas olika ramvillkor. Å andra sidan måste stödmottagarna kunna lita på dessa uppgifter. Detta krav står inte i strid med kravet på flexibiliteten, utan gör det just möjligt att utnyttja denna flexibilitet i full omfattning. Just i detta sammanhang ser kommittén emellertid särskilda problem med den sista och nästan revolutionära delen av kommissionens förslag (se punkt 4.8 nedan).

4.5 **Konsekvent revisionsstrategi.** Kommissionens framtida revisionsstrategi utgör en väsentlig del av förenklingsprocessen (se även punkterna 3.9 och 4.1). Kommittén rekommenderar därför att man omdefinierar revisionsstrategin i syfte att öka effektiviteten hos ramprogrammet för forskning och utveckling och förenkla de administrativa förfarandena. I detta sammanhang bör man också precisera villkoren för kontrollen av de redovisningsförfaranden som redan tillämpas i medlemsstaterna, inbegripet möjligheten att i avräkningsförfarandena använda genomsnittliga personalkostnader.

4.6 Fler schablonbelopp i den nuvarande kostnadsbaserade metoden. Kommittén stöder i princip detta förslag från kommissionen som kan omfatta mycket olika kostnadsslag. Kommissionen ser där även en möjlighet att **förbättra villkoren för de små och medelstora företagens deltagande.** Kommittén ser också positivt på detta, dock under förutsättning att schablonbeloppen täcker de verkliga kostnaderna och inte tjänar som förevändning för att minska stödets omfattning. Schablonbeloppen bör också bara erbjudas som en valmöjlighet.

4.6.1 Faktiska kostnader som grund för beräkningen av schablonbeloppen. I princip ska storleken på det finansiella stödet – alltså även de erbjudna schablonbeloppen – baseras på stödmottagarnas faktiska kostnader. Först då stödet från ramprogrammet för forskning och utveckling når en rimlig storlek blir det attraktivt även för de mest effektiva organisationerna att delta i de europeiska forskningsprogrammen trots bördan på det administrativa området och på andra områden. Och först då kan målen för konkurrenskraft och innovationsförmåga uppnås till fullo.

4.7 Stabil programutrustning för projektförvaltning. Användningen av webbaserade system för ett helt projektförlopp, från inlämning av ansökan till projektets slutförande, medför stora möjligheter att påtagligt minska den administrativa bördan såväl för kommissionen som för de sökande. I detta avseende är kommissionens ansträngningar i denna riktning mycket välkomna. Emellertid måste de verktyg som kommissionen utformat och som de sökande ska använda samverka utan att fel uppstår. Men även om den nyutvecklade programutrustningen inom det sjunde ramprogrammet underlättar kommissionens handläggning, får detta inte ske på bekostnad av de sökande. En icke färdigutvecklad programvara (t.ex. NEF) och en osammanhängande dokumentstruktur (t.ex. mellan projektetapperna) skapar nämligen en extra och onödig börda för alla sökande. Kommittén rekommenderar att man beaktar denna synpunkt i alla projektetapper och på alla projektnivåer och att man i framtiden investerar ännu mer resurser i vidareutveckling av programutrustning.

4.8 Från en kostnadsbaserad till en resultatbaserad modell. Kommissionen föreslår att man som en särskilt nydanande förenkling och alternativ finansieringsmodell redan i det kommande åttonde ramprogrammet för forskning överväger en övergång från en kostnadsbaserad till en resultatbaserad modell. Eftersom det bör vara den främsta uppgiften och den grund-

läggande målsättningen för varje forskningsfinansiering att skaffa fram nya kunskaper och uppnå resultat med hjälp av den bästa och effektivaste metoden, verkar detta förslag vid första anblicken mycket attraktivt. Naturligtvis bör regelverken och deras tillämpning tjäna just detta ändamål och underordnas detta.

4.8.1 Skepsis till en början. Emellertid verkar det vara problematiskt att a priori fastställa konkreta resultat i ett forskningsprojekt. Då blir det snarare tal om uppdragsforskning. Detta medför inte bara tilldelningsproblem och skatterättsliga problem. Det väcker också frågor som rör själva forskningsbegreppet. Vad ger grundforskningen för resultat? Därför är kommittén i grunden skeptisk till detta förslag så länge som kommissionen inte har gett en utförlig och klargörande redogörelse som gör att kommittén på ett objektiva sätt kan bedöma vad en resultatbaserad modell mer konkret innebär och vilka instrument som ska användas. Kommittén ser sin skepsis bekräftad i kommissionens försiktiga attityd som uttrycks på följande sätt: *En resultatbaserad metod kräver att man klart definierar output/resultat på varje enskild projektnivå och gör en ingående analys för att schablonbeloppen ska kunna fastställas...* Därför föreslår kommittén att en grundlig och genomtänkt diskussion anordnas med alla potentiella deltagare, en diskussion som först och främst ska resultera i ett nytt tydligt meddelande om resultatbaserat forskningsstöd, innan ytterligare konkreta åtgärder vidtas.

4.8.2 Genomförbarhetsstudie och definitioner. Av ovan nämnda skäl skulle kommittén välkomna en genomförbarhetsstudie (se även punkt 4.3) av den resultatbaserade modellen för att på ett objektiva sätt kunna bedöma denna modells möjligheter, risker, problem och förenklingspotential. I stället för resultatbaserat forskningsstöd borde man kanske hellre använda begrepp som "forskningbaserad projektfinansiering" (⁶) (*TRANS E science-based funding*) eller "programbaserad forskningsfinansiering".

4.8.3 Beaktande av de små och medelstora företagens särskilda behov. Att koppla stödet till osäkra projektresultat som ska uppnås i ett senare skede kan vara problematiskt i synnerhet för små och medelstora företag. Om kommissionens löfte om stöd är förenat med stor osäkerhet skulle det t.ex. kunna vara svårt att hitta kompletterande finansiering om så skulle behövas.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽⁶⁾ Förslag från den informella arbetsgruppen 'Implementation FP' under ledning av Herbert Reul (ledamot av Europaparlamentet).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 97/68/EG vad gäller bestämmelser om motorer som släpps ut på marknaden enligt flexibilitetssystemet”

KOM(2010) 362 slutlig – 2010/0195 (COD)

(2011/C 48/23)

Föredragande utan studiegrupp: **Antonello PEZZINI**

Rådet och Europaparlamentet beslutade den 7 september 2010 att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 97/68/EG vad gäller bestämmelser om motorer som släpps ut på marknaden enligt flexibilitetssystemet”

KOM(2010) 362 slutlig – 2010/0195 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 16 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén är övertygad om att målet att på den europeiska marknaden släppa ut allt mer miljövänliga mobila motorer för maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg, som avger allt mindre utsläpp av kolmonoxid, kväveoxider, kolväten och partiklar⁽¹⁾, är oundvikligt och ligger i linje med de mål om minskning av hälsofarliga och klimatförändrande utsläpp som EU föresatt sig att uppnå före 2020.

1.2 Kommittén är också övertygad om att det är nödvändigt, i synnerhet i en tid med global kris på det finansiella, ekonomiska och sysselsättningsmässiga området, att tillförsäkra de europeiska företag som tillverkar motorer för mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg

— tillräcklig konkurrenskraft,

— möjlighet för och tid till forskning och teknisk utveckling,

— tillräckligt hög grad av flexibilitet för att genomföra innovativa tillverkningsapplikationer och nödvändiga konstruktionsändringar⁽²⁾ som utan att riskera arbetstillfällena gör det möjligt att uppnå och respektera de fastställda gränsvärdena för utsläpp.

1.3 Kommittén stöder kommissionens förslag om att höja flexibilitetsandelen för de sektorer som redan omfattas av flexibilitetsmekanismerna i enlighet med direktivet om mobila ma-

skiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg⁽³⁾ till 50 % och anpassa det totala antalet motorer som kan släppas ut på marknaden i enlighet med de fastställda mekanismerna samt att i flexibilitetsmekanismen ta med rälsbussar och lokomotiv med en flexibilitetsandel på 20 %.

1.4 EESK har redan tidigare påpekat⁽⁴⁾ att ”eftersom man använder referensbränsle vid typgodkännandet kan utsläppet från motorerna understiga gränsvärdena i steg III B, men rätt bränsle måste finnas tillgängligt på marknaden för att utsläppen skall kunna hållas på en nivå som understiger gränsvärdet”.

1.4.1 För den teknik som är nödvändig för uppfyllandet av steg III B-gränsvärdena⁽⁵⁾ för partikelutsläpp och utsläpp av kväveoxider⁽⁶⁾ krävs bränsle med lägre svavelhalt än vad som nu används i många medlemsstater, och det är nödvändigt att definiera referensbränslets egenskaper.

1.5 För att uppnå målen anser kommittén att det är nödvändigt att fastställa inte bara stränga gränsvärden, utan även testförfaranden under verkliga förhållanden. Man bör begränsa användningen av laboratorietester, som ger teoretiska resultat, och av motsägelsefulla metoder för kontroll av utsläpp. Det är desutom nödvändigt att noggrant undersöka avgasutsläppen från maskiner som inte är avsedda för transporter på väg när de används och inte bara avgaserna och utsläppen från motorerna när de testas i provbänk.

⁽¹⁾ CO, Nox, HC, PM.

⁽²⁾ Tillverkarna kommer att bli tvungna att helt konstruera om de maskiner där de nya motorerna ska monteras.

⁽³⁾ Direktiv 97/68/EG.

⁽⁴⁾ EUT C 220, 16.09.2003, s. 16.

⁽⁵⁾ Från och med 01.01.2011.

⁽⁶⁾ Se fotnot 1.

1.6 Kommittén understryker sin oro vad beträffar möjligheten att leva upp till de planerade datumen för ikraftträdandet av steg III B och steg IV och de därmed sammanhörande förfarandena för typgodkännande. Kommittén undrar också om det inte vore lämpligt att skjuta upp tidpunkten för genomförandet av steg III B med två år och genomförandet av steg IV med tre år i syfte att säkerställa att bestämmelserna uppfylls till punkt och pricka.

1.7 Kommittén anser att de flexibla anpassningsmekanismerna och tidsplanen för övergången mellan de olika stegen är särskilt betungande och krävande för små och medelstora företag, eftersom de beräknade kostnaderna för maskiner och motorer, och i synnerhet kostnaderna för FoTU och bedömning av överensstämmelse, naturligtvis är mycket mer betungande för ett mindre företag än för stora industrianläggningar.

1.8 Eftersom "det mekaniska slitaget normalt sett inte är lika stort på motorn som på övriga delar av maskinen, när det gäller maskiner som inte är avsedda att användas på väg" (7), anser kommittén att det är viktigt att beakta utsläppsvärdena under motorns hela livslängd, även efter utbyte av maskinens mekaniska delar, och införa allmänt erkända tekniska beständighetskrav för att undvika att utsläppsvärdena försämras efter hand.

1.9 Kommittén anser att det typgodkännandeintyg som anges i bilaga I bör omfatta inte bara ett prov på etiketterna för utsläppande på marknaden enligt flexibilitetssystemet och ett prov på tilläggsetiketten, utan även en detaljerad beskrivning av den utrustning som krävs för att gränsvärdesnormerna ska uppfyllas enligt det direktiv som gäller för typgodkännandet i fråga.

1.10 Kommittén anser att det är angeläget att göra en gemensam insats på europeisk och internationell nivå för att utarbeta entydiga och allmänt erkända tekniska normer i syfte att främja världshandeln inom denna sektor genom att allt mer harmonisera utsläppsnormerna i gemenskapen med de normer som tillämpas eller planeras i tredjeland.

1.11 EESK rekommenderar att man utarbetar uppdaterade riktlinjer för att underlätta tillämpningen av bestämmelserna i de olika stegen, inte bara för motortillverkarna, utan även och i synnerhet för maskintillverkarna. Man bör även utveckla en prognosverksamhet präglad av deltagande avseende miljöskyddet för mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg och möjligheterna att främja användningen av EU:s miljömärke inom sektorn.

1.11.1 Informationskampanjen ska klargöra, inte bara för tillverkarna av mobila maskiner som inte är avsedda för transporter på väg och av maskiner med modifierade motorer, utan även för slutanvändarna, att bestämmelserna i de olika stegen för utveckling av verksamheter med låga utsläpp bör tillämpas på ett korrekt sätt, så att man bl.a. genom ett europeiskt certifieringssystem för nya kompetenser och lämpliga stödmekanismer

kan utveckla nya "gröna" användar- och yrkesprofiler med hjälp av arbetsmarknadens parter och de offentliga myndigheterna.

2. Inledning

2.1 Direktiv 97/68/EG (mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg) avser förbränningsmotorer med kompressionständning med en effekt på över 18 kW men högst 560 kW. Det innehåller gränsvärden för kolmonoxid, kväveoxider, kolväten och partiklar. Enligt direktivet ska utsläppskrav med successivt snävare gränser införas stegvis vid vissa datum för anpassning av gränsvärden för utsläpp av avgaser från

- dieselmotorer som är installerade i byggnadsmaskiner,
- jordbruks- och skogsbruksmaskiner,
- rälsbussar och lokomotiv,
- fartyg på inre vattenvägar,
- motorer med konstant varvtal,
- små bensinmotorer som används i olika slags maskiner.

2.2 Bestämmelserna för mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg, som kommittén har uttalat sig om vid flera tillfällen (8), har under årens lopp ändrats flera gånger: genom direktiv 2001/63/EG, direktiv 2002/88/EG och direktiv 2004/26/EG. I det sistnämnda direktivet infördes ett flexibilitetssystem för att underlätta övergången mellan olika nivåer för tillåtna utsläpp.

2.3 Nyligen har kommissionen i sitt direktiv 2010/26/EU av den 31 mars 2010 förlängt undantagsperioden för bensinmotorer med gnistständning, som används i vissa mindre handhållna maskiner, till den 31 juli 2013 och klarlagt några tekniska krav för typgodkännande, vilket är nödvändigt för att uppfylla steg III B-gränsvärdena. Kommissionen har också förenklat de administrativa förfarandena för flexibilitetsansökningar.

2.4 Liknande bestämmelser finns i USA och i mindre utsträckning i Japan, medan andra viktiga ekonomier som Kina, Indien och Brasilien inte har några bestämmelser på detta område.

2.5 De flexibilitetssystem som införts svarar mot behovet att ge företagen möjlighet att anpassa sig till de nya kraven, eftersom de tekniska lösningar som ska göra det möjligt att tillverka motorer som uppfyller gränsvärdena i steg III B ännu inte har färdigutvecklats. Dessutom är maskintillverkarna tvungna att intensifiera sin FoTU-verksamhet för att säkerställa att de motorer som uppfyller steg III B släpps ut på marknaden inom de fastställda tidsfristerna. (9).

(8) EGT C 407, 28.12.1998, EGT C 260, 17.9.2001, s. 1, EUT C 220, 16.9.2003, s. 16.

(9) SEK (2010) 829 av den 7 juli 2010 som åtföljer förslag KOM(2010) 362 slutlig.

(7) Se fotnot 4.

2.6 Den europeiska industrin för tillverkning av mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg har dock sedan hösten drabbats hårt till följd av den globala ekonomiska och finansiella krisen, i synnerhet inom sektorerna för byggmaskiner⁽¹⁰⁾ och jordbruksmaskiner.

2.6.1 För att säkerställa utvecklingen av industrin med hänsyn till kraven på miljöskydd är det nödvändigt att

- bibehålla konkurrenskraften i den europeiska industri som tillverkar mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg genom att minska det direkta trycket från den ekonomiska krisen,
- industrin ges möjlighet att fortsätta att finansiera FoTU-insatser till gagn för alla typer av produkter under steg III B,
- begränsa utsläppen genom att byta ut gamla motorer i mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg mot renare motorer.

2.7 Tillnärmningen av medlemsstaternas lagstiftning om åtgärder mot utsläpp av gas- och partikelformiga föroreningar från förbränningsmotorer som ska monteras i mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg regleras av gemenskapsbestämmelser som med en begränsad flexibilitet föreskriver att utsläppskrav med successivt snävare gränser ska införas stegvis vid vissa redan planerade datum.

2.8 Kommissionen har satt upp som mål att så långt som möjligt mjuka upp de stränga reglerna med tanke på konsekvenserna av den ekonomiska krisen och nödvändigheten att öka insatserna inom forskning och teknisk utveckling, innovativa tillämpningar och teknisk standardisering.

3. Förslaget till ändring av direktivet

3.1 Enligt förslaget ska direktiv 97/68/EG ändras enligt följande:

3.1.1 Andelen motorer som används i markbaserade maskiner och släpps ut på marknaden enligt det flexibla systemet i varje motorkategori ökar från 20 % till 50 % av årsförsäljningen av utrustning när det gäller tillverkarna av originalutrustning – Original Equipment Manufacturers – medan det största antalet motorer som får släppas ut på marknaden enligt flexibilitets-systemet anpassas, under tiden mellan utsläppssteg III A och steg III B.

3.1.2 Motorer som används för framdrivning av rälsbussar och lokomotiv får ingå i det flexibla systemet. Detta ger utrustningstillverkarna möjlighet att släppa ut ett begränsat antal motorer på marknaden enligt det flexibla systemet.

3.1.3 Tidsfristerna för dessa åtgärder löper ut den 31 december 2013.

3.2 Detta förslag går alltså ut på att utöka det befintliga flexibilitetssystemet till nya sektorer. Denna lösning befanns

vara den bästa eftersom den skapar balans mellan miljönytta och den ekonomiska nyttan tack vare en minskning av kostnaderna för marknaden anpassning till de nya gränsvärdena för utsläpp.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) stöder kommissionens linje att säkerställa en större flexibilitet i tillämpningen av de olika stegen i införandet av gränsvärdena för utsläpp av kolmonoxid, kväveoxider, kolväten och partiklar från mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg.

4.2 EESK delar kommissionens önskan att skydda konkurrenskraften och sysselsättningsnivån i den europeiska industri som tillverkar mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg från återverkningarna av den internationella ekonomiska och finansiella krisen, samtidigt som det är nödvändigt att eftersträva en hög nivå för miljöskyddet och EU-medborgarnas välfärd.

4.3 Precis som i tidigare yttranden om kommissionens förslag till minskning av utsläppen vill kommittén ånyo bekräfta sitt stöd till alla EU-initiativ som syftar till att nå specifika mål för att minska växthusgasutsläppen eftersom detta utgör en central del av kampen mot klimatförändringarna och skyddet av miljö och hälsa.

4.4 Kommittén stöder alltså kommissionens förslag om att höja flexibilitetsandelen till 50 % för de sektorer som redan omfattas av flexibilitetsmekanismer i enlighet med direktivet om mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg från 1997 och ändringarna av detta direktiv samt att i flexibilitetsmekanismen ta med rälsbussar och lokomotiv med en flexibilitetsandel på 20 % av den årliga försäljningen av utrustning med motorer i denna kategori.

4.5 EESK poängterar ännu en gång⁽¹¹⁾ att rätt bränsle måste finnas tillgängligt på marknaden för att utsläppen ska kunna hållas på en nivå som understiger gränsvärdet. Kommittén påpekar också att för den teknik som är nödvändig för uppfyllandet av steg III B-gränsvärdena och steg IV-gränsvärdena för partikelutsläpp och utsläpp av kväveoxider krävs bränsle med lägre svavelhalt än vad som nu används i många medlemsstater, och det är nödvändigt att definiera ett enda referensbränsle som motsvarar de verkliga förhållandena på bränslemarknaden⁽¹²⁾.

4.6 Kommittén betonar vidare att denna översyn är komplicerad och känslig, eftersom den å ena sidan på goda grunder ska leda till ytterligare minskning av utsläppen av kolmonoxid, kväveoxider, kolväten och partiklar, men å andra sidan inte får undergräva konkurrenskraften för de berörda sektorerna som verkar på en extremt konkurrensutsatt internationell marknad som genomgår en kris av sällan skådad omfattning.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/non-road-mobile-machinery/publications-studies/index_en.htm

⁽¹¹⁾ Se fotnot 4.

⁽¹²⁾ Se Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/17/EG av den 3 mars 2003 om kvaliteten på bensin och dieselbränslen.

4.7 Kommittén anser att det är angeläget att göra en gemensamt insats på europeisk och internationell nivå för att utarbeta entydiga och allmänt erkända tekniska normer och för att främja världshandeln inom denna sektor i syfte att allt mer harmonisera utsläppsnormerna i gemenskapen med de normer som tillämpas eller planeras i tredjeland.

4.8 EESK delar farhågorna om att industrins kostnader och kostnaderna för FoTU och bedömning av överensstämmelse för mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg kan komma att påverkas alltför mycket. Om inte dessa kostnader budgeteras och sprids över tid kan de äventyra sysselsättningsnivån i de berörda sektorerna.

4.9 EESK framhåller att det för att uppnå målen är nödvändigt att fastställa inte bara stränga gränsvärden utan också provförfaranden som överensstämmer med de verkliga förhållandena för att på så sätt förhindra användning av resultat som uppnåtts enbart i laboratorium och motstridiga strategier för kontroll av utsläpp. Syftet är att på ett precist och entydigt sätt fastställa hur avgaser från mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg uppför sig i verkligheten och inte bara i provbänken ⁽¹³⁾.

4.10 De små och medelstora företagen inom sektorn förtjänar särskild uppmärksamhet. Kommittén anser att de flexibla anpassningsmekanismerna och tidsplanen för övergången mellan de olika stegen är särskilt betungande och krävande för dessa företag, eftersom kostnaderna för att anpassa maskiner och motorer alltid är mycket mer betungande för ett mindre företag än för stora industrianläggningar.

4.10.1 EESK rekommenderar att man utarbetar uppdaterade riktlinjer för att underlätta tillämpningen av bestämmelserna i de olika tillverkningsstegen, inte bara för tillverkarna av originalmotorer, utan även och i synnerhet för tillverkarna av de maskiner där dessa motorer ska monteras. Riktlinjerna bör åt-

följas av handböcker om bästa praxis och man bör även utveckla en prognosverksamhet präglad av deltagande avseende miljöskyddet för mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg och möjligheterna att främja användningen av EU:s miljömärke inom sektorn.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Kommittén understryker sin oro vad beträffar möjligheten att leva upp till de planerade datumen för ikraftträdandet av steg III B och steg IV och de därmed sammanhörande förfarandena för typgodkännande.

5.1.1 Kommittén undrar också om det inte vore lämpligt att skjuta upp tidpunkten för genomförandet av steg III B med två år och genomförandet av steg IV med tre år i syfte att säkerställa att bestämmelserna uppfylls till punkt och pricka.

5.2 Vad beträffar bilaga I anser kommittén att typgodkännandeintyget bör omfatta inte bara ett prov på etiketterna för utsläppande på marknaden enligt flexibilitetssystemet samt ett prov på tilläggsetiketten, utan även en detaljerad beskrivning av den utrustning som krävs för att gränsvärdesnormerna ska uppfyllas enligt de bestämmelser som gäller för typgodkännandet i fråga.

5.3 Slutligen anser kommittén att kommissionen på grundval av uppgifter från tillverkningsföretagen, användarna och medlemsstaterna bör lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet och kommittén som visar hur det går med genomförandet av det föreslagna direktivet och vilken inverkan det kan ha både när det gäller arbetsmarknaden och när det gäller konkreta minskningar av utsläppen. Av rapporten ska det även framgå på vilket sätt mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg kan bidra till skyddet av miljön och genomförandet av EU:s "20-20-20"-mål.

Bryssel den 16 september 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

⁽¹³⁾ Se särskilt arbetet inom FN:s ekonomiska kommission för Europa avseende "Exhaust emissions test protocol of non-road mobile machinery (NRMM) – Draft global technical regulation concerning the test procedure for compression-ignition (C.I.) engines to be installed in agricultural and forestry tractors and in non-road mobile machinery with regard to the emissions of pollutants by the engine".

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om upphävande av rambeslut 2004/68/RIF"

KOM(2010) 94 slutlig – 2010/0064 (COD)

(2011/C 48/24)

Föredragande: **Madi SHARMA**

Den 22 juli 2010 beslutade rådet och Europaparlamentet att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om upphävande av rambeslut 2004/68/RIF"

KOM(2010) 94 slutlig – 2010/0064 (COD).

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 110 röster för och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 **EESK fördömer med kraft alla sexuella övergrepp och allt sexuellt utnyttjande av barn** och lovordar kommissionen för att man stärker EU:s engagemang när det gäller att bekämpa sexuella övergrepp mot barn genom att ersätta rambeslut 2004/68/RIF med ett nytt och mer objektiva direktiv. Brottsens och skadornas allvarliga karaktär samt den risk och sårbarhet som präglar barnens situation världen över får aldrig underskattas. Skyddet av barn på alla nivåer måste prioriteras. Offer och förövare måste ges maximalt stöd till rehabilitering för att främja det framtida sociala skyddet.

1.2 **EESK uppmanar återigen såväl Europeiska unionen (i enlighet med Lissabonfördraget) som de medlemsstater som ännu inte har undertecknat och ratificerat Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp och FN:s fakultativa protokoll till konventionen om barnets rättigheter som gäller handel med barn, barnprostitution och barnpornografi att skyndsamt göra detta**, så att EU får möjlighet att effektivt se över hur man hanterar de européer som begår övergrepp mot barn⁽¹⁾. Europeiska unionen skulle kunna utöva inflytande i samband med bilaterala överenskommelser när det gäller att övertyga andra europeiska länder (t.ex. Ryssland och Bosnien och Hercegovina) att underteckna konventionen. **Om man vill underlätta ett snabbt antagande av nationella åtgärder skulle ett inarbetande av konventionens bestämmelser i EU-lagstiftningen**

⁽¹⁾ Se hänvisningen i EESK:s yttrande EUT C 317, 23.12.2009, s. 43. Europarådets konvention av den 25 oktober 2007 om skydd för barn mot sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, finns på <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>. Följande medlemsstater har inte undertecknat konventionen: Tjeckien, Ungern, Lettland och Malta (<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>).

"Första fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter som gäller handel med barn, barnprostitution och barnpornografi". Antaget i maj 2000. Ikraftträdande: januari 2002. Finns på <http://www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm>. Följande medlemsstater har ännu inte ratificerat detta fakultativa protokoll till konventionen om barnets rättigheter: Tjeckien, Finland, Irland, Luxemburg och Malta (http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtsdg_no=IV-11-c&chapter=4&lang=en).

vara effektivare än nationella ratificeringsförfaranden, och det skulle också säkerställa en bättre övervakning av genomförandet.

1.3 Det är viktigt med en rättslig ram för att kunna åtala och döma förövare av sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande. **I Europa är det dock av största vikt med förebyggande insatser, och dessa måste diskuteras parallellt med lagstiftning.** Detta lyfts fram som ett av direktivets mål, men behandlas inte tillräckligt utförligt i direktivtexten. EESK skulle kunna avge ett yttrande där kommittén går igenom förebyggande insatser och lyfter fram fallstudier med bästa metoder från det civila samhället och statsmakterna världen över när det gäller preventionsmekanismer.

1.4 EESK rekommenderar att man skapar en plattform för utbyte av bästa praxis när det gäller att reagera på dessa brott och att man använder både rättsliga och andra former av mekanismer för att utforma metoder och utbildning. Detta bör inbegripa ett mer omfattande samarbete med organisationerna i det civila samhället, arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer i syfte att stödja utbildningsinsatser och skapa medvetenhet på lokal nivå.

1.5 EESK uppmanar EU-institutionerna (Europeiska kommissionen, rådet och Europaparlamentet), som alla befinner sig i en kraftfull och privilegierad position, att gemensamt utöva påtryckningar på tredjeländer, särskilt i de välutvecklade delarna av världen (t.ex. USA, Kanada, Japan, Australien och Ryssland), och kräva att webbplatser med material med sexuella övergrepp mot barn **undandröjs**. EU måste med större eftertryck kräva att ICANN⁽²⁾ tar sitt ansvar.

⁽²⁾ Internet Corporation for Assigned Names and Numbers.

1.6 EESK vill att webbplatser med material med sexuella övergrepp mot barn undanröjs skyndsamt eller, om detta inte är möjligt, att de spärras. EESK kan utarbeta ett yttrande i denna fråga, efter samråd med berörda aktörer och det civila samhället om konsekvenserna av ett undanröjande eller en spärrning.

1.7 EESK skulle vilja uppmuntra medlemsstaterna att göra bruk av de möjligheter som detta nya direktiv erbjuder att inleda en debatt om fastställandet av en minimiålder för samtycke till sexuellt umgänge i Europa. När det gäller rörlighet, invandring och förändrade samhällsvärderingar i Europa, skulle debatter och samråd kunna genomföras för att undersöka hur "traditionerna" spelar in i detta avseende.

1.8 EESK rekommenderar att kommissionen ger tydliga definitioner på sådan terminologi som annars skulle kunna leda till oklarheter när direktivet omsätts i nationell lagstiftning.

1.9 EESK vill att direktivet fastställer enhetliga "preskriptionstider" i samtliga medlemsstater. Vid behov skulle EESK vilja gå vidare och föreslå att "preskriptionstiden" ska börja räknas från och med det att offret uppnår 18 års ålder.

1.10 EESK har i sitt arbete fått stöd av många icke-statliga organisationer och sakkunniga som arbetar med att skydda barn, och deras rekommendationer när det gäller det nya direktivet återfinns på deras webbplatser⁽³⁾. Vi vill lyfta fram det berömvärda arbetet som utförs av icke-statliga organisationer världen över för att skydda barn, och vi lovordar EU-institutionerna, Europarådet och FN för att de tillhandahåller rättsliga mekanismer för att skydda barn mot sexuellt utnyttjande.

2. Det nya direktivets bakgrund och mål

2.1 EU erkänner barnens rättigheter i artikel 3 (EUF) i Lisabonfördraget och i stadgan om de grundläggande rättigheterna (särskilt artikel 24 och dess rättsliga grund), som fastställer en positiv skyldighet att agera i syfte att sörja för nödvändigt skydd av barn. Det fastställs att **barnets bästa ska komma i främsta rummet** vid alla åtgärder som rör barn, vilket ligger i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter. Detta har omsatts i en målinriktad politik för att främja, skydda och tillgodose barns rättigheter – inbegripet EU:s ungdomsstrategi – inom ramen för EU:s interna och externa politik.

2.2 I linje med olika förslag om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skydd av offer och med programmet "För ett säkrare internet", bygger det nya direktivet på mer materiella processrättsliga och straffrättsliga bestämmelser i medlemsstaterna när det gäller skydd av barn. De förebyggande åtgärdernas effektivitet kommer också att förbättras i hela EU, och därmed förhindra situationer där förövarna väljer att åka till medlemsstater med mindre stränga regler för att begå sina brott. Gemensamma definitioner skulle göra det möjligt att främja

utbytet av gemensamma uppgifter, förbättra uppgifternas jämförbarhet och underlätta internationellt samarbete.

2.3 Det nya direktivet omfattar följande:

— Brott på IT-området, inbegripet **det nya brottet kontaktsökning med barn i brottsligt uppsåt via internet (gromning)**.

— **Assistans i samband med brottsutredningar och åtal.**

— Lagföring av brott som begåtts utomlands, vilket innebär att både EU-medborgare och personer som har sin vanliga vistelseort i EU **åtalas även om de begår brotten utanför EU.**

— Nya bestämmelser införs för att skydda brottsoffren i syfte att **underlätta tillgången till rättslig prövning för dem och se till att de inte blir lidande av att delta i straffrättsliga förfaranden.**

— Förhindrande av brott genom åtgärder som riktas mot dem som tidigare begått brott, så att de inte återfaller i brott och **i syfte att minska tillgången till barnpornografi på internet.**

3. Allmänna kommentarer om motiveringsdelen

3.1 "Vid genomförandet av alla åtgärder för att bekämpa sådana brott måste barnets bästa komma i främsta rummet enligt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och FN:s konvention om barnets rättigheter", och mot denna bakgrund stöder EESK beslutet att respektera subsidiaritetsprincipen i anslutning till uppdatering, utvidgning och förstärkning av nationell lagstiftning. Medlemsstaterna måste få göra undantag från kravet på dubbel straffbarhet för fastställande av extraterritoriell behörighet i samband med brott. **De bör ha rätt att lagföra alla former av sexuella övergrepp på barn.**

3.2 **Befintlig och ny lagstiftning måste genomdrivas på ett bättre sätt**, och detta förutsätter att kommissionen med hjälp av Europol och brottsbekämpande organ genomför övervakning i syfte att säkerställa att skyddet av barn prioriteras. Man måste fastställa gemensamma principer och kriterier för att avgöra brottens svårhetsgrad i samband med sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande av barn. EESK rekommenderar i detta sammanhang att man skapar en plattform för utbyte av bästa praxis när det gäller att reagera på dessa brott, och att man använder både rättsliga och andra former av mekanismer för att utforma metoder och utbildning. Detta kan inbegripa ett mer omfattande samarbete med det civila samhällets organisationer, arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer i syfte att stödja utbildningsinsatser och skapa medvetenhet på lokal nivå.

⁽³⁾ IWF (www.iwf.org.uk), ECPAT International (<http://www.ecpat.com>), Save the Children (www.savethechildren.org), Missing Children Europe (www.missingchildreneurope.eu), Amnesty International (www.amnesty.org).

3.3 Uppmärksammade fall, särskilt sådana med påstått politiska, religiösa eller mångfasetterade konsekvenser, måste övervakas på ett öppet sätt på EU-nivå i syfte att undvika återfall⁽⁴⁾.

3.4 För att stärka preventionsmekanismerna och minska offrens sårbarhet bör direktivet också vara förenligt med annan EU-politik, bland annat med avseende på social trygghet, utbildning, familj, sysselsättning och den digitala agendan. Grupper av barn som är särskilt utsatta för stora risker inbegriper invandrare, asylsökande, underåriga utan medföljande vuxen, barn som är socialt sämre lottade, utestängda eller funktionshindrade, barn som omhändertagits och barn som lever i en familj där våld och övergrepp är en del av vardagen.

3.5 Uppgifter om brottsbekämpning från USA och Europa visar ett starkt samband mellan nedladdning av material med sexuella övergrepp mot barn, inbegripet spädbarn, och övergrepp på barn utanför nätet. Om straffen graderas enbart på grundval av kontakt, leder detta sannolikt till större risk att fler barn (särskilt spädbarn) utsätts för övergrepp.

3.6 92 % av allt material med sexuella övergrepp mot barn på internet ligger på servrar i Nordamerika, Europa och Ryssland⁽⁵⁾. EESK anser att Europeiska kommissionen, rådet och Europaparlamentet befinner sig i en kraftfull och privilegierad position att utöva påtryckningar på länder utanför EU, särskilt i de välutvecklade delarna av världen, och att kräva att webbplatser med material med sexuella övergrepp mot barn **undanröjs**.

3.7 Man måste i högre grad främja en kultur för IT-säkerhet ("cybersecurity culture") samt den europeiska digitala agendan⁽⁶⁾ bland invånarna. Med alltmer omfattande fildelning via icke-hierarkiska nät (peer-to-peer-nätverk) av bilder på övergrepp mot barn⁽⁷⁾ och gromning på sociala nätverkssajter måste åtgärder omedelbart vidtas för att identifiera och lagföra förövare, dem som besöker sajterna eller tittar på bilderna och tjänsteleverantörer som tillhandahåller servrar för sajterna, samt för att spåra och stoppa de finansiella överföringar som görs för att få tillgång till bilder på övergrepp mot barn. Det finns teknik för att identifiera alla delar av övergreppskedjan, och EU måste lägga större tyngd bakom kravet på ansvarsfulla insatser från ICANN⁽⁸⁾.

⁽⁴⁾ Ett antal nyligen rapporterade fall av övergrepp, av vilka några upptäckts tack vare statliga ingripanden, visar förekomsten av omfattande, systematiska övergrepp i religiösa institutioner, pedofilnätverk och skolor/barnhem. Många av dessa har tystats ned under årtionden för att skydda individernas och institutionernas image och rykte.

⁽⁵⁾ http://www.iwf.org.uk/documents/20100511_iwf_2009_annual_and_charity_report.pdf.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm.

⁽⁷⁾ ISIS-projektet har kommit fram till att tusentals filer med bilder på övergrepp mot barn överförs varje minut i peer-to-peer-nätverk. "Supporting Law Enforcement in Digital Communities through Natural Language Analysis", International Workshop on Computational Forensics, Springer Lecture Notes in Computer Science 5158 (2008), ss. 122–134.

⁽⁸⁾ Internet Corporation for Assigned Names and Numbers.

3.8 Direktivet är tydligt fokuserat på "barnets bästa" och på "skydd av barn". Generellt sett innehåller dock inte direktivet några tydliga uppgifter om "förebyggande" insatser som ska genomföras. **Förebyggande insatser är av största betydelse i Europa som helhet och de måste diskuteras parallellt med lagstiftning.** Kommissionen har begränsade befogenheter när det gäller förebyggande insatser, men i direktivet borde man främja och skapa mekanismer som gör det möjligt för andra att genomföra sådana insatser.

3.9 När det gäller förebyggande insatser skulle ytterligare resurser kunna anslås för att utvidga olika kommissionsprogram (t.ex. Daphne och ramprogrammet) och utforma nya program som kan genomföras av aktörer inom det civila samhället. EESK anser att information till allmänheten om de specifika lagar som finns för att bestraffa specifika beteenden som är skadliga för barn skulle kunna fungera som en effektiv preventionsmekanism.

3.10 Insatser krävs för att förhindra övergrepp mot barn, och de måste användas i förening med rättsliga sanktioner. EESK vill därför föreslå att man under rubriken "Motiv och syfte", där det bland annat står att "målet bör särskilt vara att effektivt beivra sådana brott, att skydda brottsoffrens rättigheter, förhindra sexuell exploatering av barn och sexuella övergrepp mot barn" lägger till "**inbegripet en skyndsam identifiering av barn som är offer för övergrepp med hjälp av lämpligt utbildad personal och tillhandahållande av barnfokuserade insatser för såväl brottsoffer som förövare**".

3.11 Man måste rikta uppmärksamhet på utformning av förebyggande insatser och på straffrättsliga förfaranden när det gäller fildelningsbrott i **peer-to-peer-nätverk** och handel med bilder. Med alltmer omfattande fildelning och gromning på sociala nätverkssajter måste åtgärder omedelbart vidtas för att identifiera och lagföra förövare, dem som besöker sajterna och tjänsteleverantörer som tillhandahåller servrar för sajterna.

3.12 I förslaget (under rubriken "Motiv och syfte") betonar man att "en betydande minoritet av barn i Europa riskerar att utsättas för sexuella övergrepp under sin barndom". Hotet mot **barn utanför Europa måste också beaktas**: Barn är barn oavsett var de befinner sig i världen, och de måste skyddas från personer från Europa som begår övergrepp mot andra europeiska eller utomeuropeiska barn utomlands.

3.13 Uttrycket "barnpornografi" bör bytas ut (i titel, definition och genomgående i texten) mot uttrycket "**bilder på sexuella övergrepp mot barn eller material med sådant innehåll**". Pornografi är förknippat med erotik.

3.14 **"Turism"**: I direktivet (skäl 9) används uttrycket "sex-turism". Det uttryck som nu används av sakkunniga och icke-statliga organisationer på detta område är "travelling sex offenders" ("resande sexförbrytare")⁽⁹⁾. "Turism" förknippas med semester och nöjen, något som EESK framhöll i sitt tidigare yttrande om "Att skydda barn från personer som begår barnsexbrott utomlands"⁽¹⁰⁾.

3.15 **"Traditioner"** (skäl 7): "Det här direktivet reglerar inte medlemsstaternas politik när det gäller sexuellt umgänge [...] som kan anses som en människas normala sexuella utveckling, med beaktande av olika kulturella traditioner och rättstraditioner [...]". När det gäller rörlighet, invandring och förändrade samhällsvärderingar i Europa rekommenderar EESK att debatter och samråd genomförs för att undersöka hur "traditionerna" spelar in i detta avseende. Detta samråd, och de rättsliga konsekvenserna, bör också omfatta kulturella sedvänjor, t.ex. kvinnlig könsstympning, som skulle kunna anses som sexuella övergrepp mot barn.

3.16 **"Tillgängliga för allmänheten"** (skäl 13): "Barnpornografi [...] får [inte] tolkas som uttryck för en åsikt. För att bekämpa barnpornografi måste man minska spridningen av sådant material genom att försvåra för gärningsmännen att ladda upp sådant innehåll på webbsidor som är tillgängliga för allmänheten." **Direktivet måste förhindra material med sexuella övergrepp mot barn oavsett medium⁽¹¹⁾ och form.** Uttrycket "avbildning" täcker inte allt tillgängligt material, och direktivet bör också omfatta icke avbildande material med sexuella övergrepp på barn. Dessutom bör direktivet behandla begreppen "konstnärlig frihet" och "uttryck för en åsikt" och säkerställa att inget av dem kan missförstås i samband med material med sexuella övergrepp på barn. Artikel 2 b, som innehåller en definition av "barnpornografi", bör därför ges följande lydelse i led i: "**allt material som framställer ett barn (...)**", i ii "**varje framställning för (...)**" och i led iii "**allt material som framställer en person som förefaller att vara ett barn (...)**".

3.17 När det gäller att "ge stöd och stimulans till leverantörer av Internettjänster att på frivillig basis utarbeta uppförandekoder och riktlinjer för att spärra tillträdet till sådana Internetsidor" (skäl 13), vill EESK betona att den främsta prioriteten måste vara att undanröja innehållet vid källan, och endast när detta inte är möjligt (utanför EU) spärra tillträdet till dessa internetsidor. Inom EU bör detta utgöra ett rättsligt krav, om branschen, internetleverantörer och ekonomiska och finansiella aktörer, t.ex. kreditkortsföretag, menar allvar med sitt åtagande att bekämpa dessa övergrepp.

⁽⁹⁾ CEOP (Child Exploitation and Online Protection Centre).

⁽¹⁰⁾ Se fotnot 1.

⁽¹¹⁾ EUT C 224, 30.8.2008, s. 61.

4. Särskilda kommentarer om direktivets artiklar

4.1 Artikel 1 ("Syfte") bör kompletteras med "påföljder inom området **sexuella övergrepp mot och sexuell exploatering av barn, samt material med framställningar av sexuella övergrepp mot barn**".

4.2 Artikel 2 b iv: "verklighetstroga bilder av ett barn som medverkar" bör kompletteras med "**eller avbildas som om det medverkar**".

4.3 Artikel 2 b: Uttrycket "i första hand" bör strykas genomgående, eftersom det avleder uppmärksamheten från fokuseringen på "för sexuella syften".

4.4 Artikel 2 e: Stryk undantagen för "stater eller offentliga organ vid utövandet av de befogenheter som de har i egenskap av statsmakter samt internationella offentliga organisationer". När det gäller juridiska personer får det inte förekomma någon strafffrihet i fråga om sexuella övergrepp mot barn.

4.5 Artiklarna 3.3 och 8 om "sexuellt umgänge mellan samtyckande": När det gäller meningen "Att ägna sig åt sexuellt umgänge med ett barn, som inte har uppnått sexuell myndighetsålder enligt nationell lagstiftning", ska det noteras att både FN-konventionen om barnets rättigheter och EU definierar barn som "en person under 18 år". Terminologin är därför motsägsfull. Detta behandlas delvis i artikel 8 ("**Sexuellt umgänge mellan samtyckande jämbördiga parter**"). Dessutom regleras inte sexuellt umgänge mellan barn som uppnått den sexuella myndighetsåldern i artiklarna 3, 4, 5 och 8. EESK anser att detta kräver ytterligare diskussion och klargöranden. Vi skulle vilja uppmuntra medlemsstaterna att göra bruk av de möjligheter som detta nya direktiv erbjuder att fastställa en minimiålder för samtycke till sexuellt umgänge i Europa. Större klarhet krävs också när det gäller uttrycket "i ungefär samma ålder".

Artikel 3.4 i: Mot bakgrund av antalet fall inom familjen bör "föräldransvar" specificeras som förtroendeställning. Detta skulle ligga i linje med artikel 5 i FN-konventionen om barnets rättigheter. Dessutom bör uttrycket "erkänd" strykas i anslutning till "förtroendeställning eller av makt eller inflytande över barnet". Detta är viktigt i samband med händelser i Europa som inte bara inträffar i pedofilnätverk utan också inom familjer och i religiösa kretsar, i skolan och inom alternativ omsorgsverksamhet. Det är mycket viktigt att det inte förekommer någon som helst immunitet mot åtal, förhör eller tillgång till upplysningar när det gäller någon i myndighetsställning, oavsett om denna är av politisk eller religiös karaktär.

4.6 Artikel 3.5: Förteckningen över brott som rör sexuella övergrepp bör också omfatta "exhibitionism", efter det att kommissionen gett en godtagbar definition av exhibitionism. ⁽¹²⁾.

4.7 Artikel 4.2–4.5 rör "pornografiska föreställningar" och verkliga barns direkta deltagande. Detta kan blandas samman med artikel 5, som rör "brott som har samband med barnpornografi". En förklarande not skulle kunna vara av värde för att undvika denna sammanblandning.

4.8 Artiklarna 4–8: Direktivet måste innehålla en tydlig definition av orden "medvetet" och "avsiktliga".

4.9 Artikel 4.1: Uttrycket "avsiktliga" bör strykas, eftersom förövare annars, i syfte att undvika åtal, skulle kunna hävda att de inte kände till offrets ålder ⁽¹³⁾.

4.10 Artikel 4.8: "Att ägna sig åt sexuellt umgänge (...)" bör inbegripa "eller samtycka till att ägna sig" och ge möjlighet till åtal, "oavsett om det sexuella umgänget ägt rum eller ej."

4.11 Artikel 6 ("Kontaktsökning med barn för sexuella ändamål") bör utvidgas till att omfatta ett erkännande av olika former av grooming, inbegripet grooming av vuxna med ansvar för skydd av barn och grooming utanför nätet.

4.12 Artiklarna 7 och 9: I linje med övriga delar av direktivet bör i dessa artiklar ett maximistraff för det berörda brottet anges.

4.13 Artikel 7.3 b: En del av de personer som begår barnsexbrott utomlands är situationsbetingade förövare ("situational offenders") som begår sexuella övergrepp när tillfälle bjuds. Därför föreslår EESK att "anordnande av resor och/eller andra arrangemang i anslutning till förövandet av något av de brott som avses i artiklarna 3–7" ska vara straffbelagta.

4.14 Artikel 8: Formuleringen "förutsatt att handlingarna inte innebär någon form av övergrepp" bör ersättas med "förutsatt att handlingarna inte innebär någon form av tvång".

4.15 Artikel 9 ("Försvarande omständigheter") skulle också kunna kompletteras med "i) Brottet begicks med användande av grovt våld eller vållade, eller skulle sannolikt ha kunnat vålla, barnet allvarlig skada".

4.16 Med tanke på den skada som dessa brott vållar barnen, även sedan de blivit vuxna, vill EESK föreslå att dessa brott inte ska omfattas av en preskriptionstid eller förfalla efter en viss minimitid.

4.17 Artiklarna 10 och 12 beaktar inte förövare som byter uppehållsort och är inte tillräckligt långtgående när det gäller att förhindra förövare från att resa utomlands. I ett tidigare yttrande ⁽¹⁴⁾ samarbetade EESK med Ecpat ⁽¹⁵⁾ och rekommenderade då följande:

— Kontroll och hinder.

— Fleråriga samarbetsavtal.

— Avtal om deportering av dömda gärningsmän.

— Användning av reseförbud.

4.18 Artikel 11 ("Juridiska personers ansvar"): Juridiska personer bör hållas ansvariga oavsett var de har möjliggjort förövarens övergrepp och oavsett om de har fått utbyte av det eller ej. Därför bör formuleringen "till deras förmån" (av en person) strykas.

4.19 Artikel 12 b) ("Sanktioner för juridiska personer"): Denna artikel bör ändras så att den inte bara belägger förövare med näringsförbud, utan också hindrar dem från att ägna sig åt "alla aktiviteter" som innebär kontakter med barn.

4.20 Artikel 13 ("Offrets befrielse från lagföring") bör "säkerställa" och inte bara "sörja för att det finns möjlighet" att barn som deltar i olaglig verksamhet som en direkt följd av att de utsatts för dessa brott inte åtalas eller straffas.

4.21 Artikel 14 behandlar "utredning och lagföring". För att göra utredningar och åtal praktiska och effektiva måste adekvata villkor skapas för tillgång till finansiering av utbildning och rådgivning samt för forskning om ny och framväxande teknik. Full insyn måste råda i utredningsprocessen. Denna artikel bör också kunna innebära att vissa typer av brott inte kan preskriberas.

4.22 Artikel 14.2: När det gäller "en tillräckligt lång tidsperiod" bör medlemsstaterna tillåtas flexibilitet vad avser preskription, så att de också kan beakta hur allvarligt brottsoffrets liv, hälsa och välmående har påverkats.

4.23 EESK rekommenderar att man i direktivet specificerar att den preskriptionstid som finns i nationell lagstiftning ska börja räknas från och med det att brottsoffret uppnått myndighetsålder. Kommittén föreslår också att kommissionen ska sträva efter att främja en harmonisering av de nationella preskriptionstiderna i syfte att undvika förvirring eller misstag i samband med att brottsbekämpande organ genomför utredningar över gränserna.

⁽¹²⁾ Denna fråga aktualiserades nyligen i ett fall i Portugal.

⁽¹³⁾ Ecpat (End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes) förespråkar en särskild bestämmelse som kastar om bevisbördan när det gäller personers ålder i material med sexuella övergrepp mot barn, så att denna börda ligger på dem som producerar, distribuerar och/eller innehar detta slags material. I Nederländerna har detta redan genomförts.

⁽¹⁴⁾ Se fotnot 1.

⁽¹⁵⁾ Ecpat – End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes – har särskild rådgivande status inom FN:s ekonomiska och sociala råd (Ecosoc).

4.24 I artikel 14.3, "(...) nödvändiga (...) utredningsverktyg är tillgängliga (...)", är det mycket viktigt att se till att det förutom sådana verktyg också finns välutbildad personal som kan använda dem.

4.25 Artikel 15 främjar "rapportering", men det anges inte i detalj vilka mekanismer och finansieringsmöjligheter som ska finnas för att stödja snabba insatser från dem vars yrke är att arbeta med barn. Med tanke på att sexualbrott mot barn underreporteras bör effektiva och lättillgängliga rapporteringsmekanismer införas i samtliga medlemsstater.

4.26 För att uppmuntra snabb rapportering av misstänkta personer eller faktiska fall av sexuella övergrepp och utnyttjande, är det viktigt att se till att yrkesverksamma som rapporterar i god tro skyddas från skadeståndskrav enligt straff- och civilrätt, klagomål inför etiska kommittéer och åtal för brott mot sekretessbestämmelserna.

4.27 I artikel 16.1 d ("Behörighet och samordning av åtal") saknas alla aspekter som rör utlämning av misstänkta. Detta behandlas i artikel 5 i det fakultativa protokollet till FN-konventionen om barnets rättigheter, och det bör även behandlas i kommissionens direktivförslag. I samma punkt bör formuleringen "(...) en juridisk person som är etablerad inom den medlemsstatens territorium" kompletteras med (...) **etablerad inom eller verkar från (...)**".

4.28 Artikel 16.2: I meningen "(...) deras behörighet omfattar situationer (...) enligt (...) artiklarna 3 och 7 (...)" bör enligt EESK artiklarna 3, 4, 5, 6, och 7 nämnas.

4.29 Artikel 16.3: Det får inte förekomma några undantag om medlemsstaterna på allvar eftersträvar ett globalt skydd av barn. Det undantag enligt vilket "en medlemsstat får besluta att den inte ska tillämpa eller att den endast i särskilda fall eller under särskilda omständigheter ska tillämpa de behörighetsregler som anges i punkt 1 c och 1 d om brottet har begåtts utanför dess territorium" bör därför strykas.

4.30 Artikel 17.1: När det gäller formuleringen "(...) ska ges hjälp (...)", rekommenderar EESK att medlemsstaterna ska se till att barn som är offer för brott som anges i artiklarna 3–7 ges adekvat och specialiserad hjälp, inbegripet boende på en säker plats, medicinsk och psykosocial hjälp samt utbildning. Medlemsstaterna bör se till att dessa tjänster tillhandahålls av utbildad personal och tar hänsyn till barnets kulturella identitet/ursprung, kön och ålder⁽¹⁶⁾. Sådana åtgärder kommer att minska sårbarheten och därigenom stärka de förebyggande insatserna.

4.31 Innehållet i artikel 19 om "brottsutredningar" behandlas i artikel 8 i det fakultativa protokollet till FN-konventionen om barnets rättigheter, som bör beaktas i kommissionens direktivförslag.

⁽¹⁶⁾ Rio de Janeiro Declaration and Call for Action to Prevent and Stop the Sexual Exploitation of Children and Adolescents.

4.32 EESK skulle också vilja rekommendera att en hänvisning görs till riktlinjerna i FN:s ekonomiska och sociala råds resolution 2005/20 om åtgärder för skydd av barn som är brottsoffer eller vittnen till brott⁽¹⁷⁾.

4.33 Många barn som har utsatts för övergrepp av sina föräldrar som har sålt dem, av människosmugglare eller av vuxna som är involverade i prostitution, tappar förtroendet för vuxna, vilket innebär att en grund för förtroende måste återskapas innan utredningar äger rum. Medlemsstaterna måste därför identifiera barn som fallit offer för brott och återuppbygga barnets liv, t.ex. genom boende, omsorg, skydd och specialinriktade psykologiska insatser, i syfte att genomdriva lagstiftning och beivra sådana brott.

4.34 Artikel 19.3 e: Efter formuleringen "Att antalet förhör blir så få som möjligt och endast utförs om det är strikt nödvändigt för de straffrättsliga förfarandena" bör "**eller för att garantera barnets säkerhet och välfärd**" läggas till.

4.35 Artikel 21 "(Att spärra tillträdet till webbsidor)" bör ges en ny lydelse⁽¹⁸⁾. Prioritet bör ges åt att undanröja webbplatser snarare än att spärra dem, något som bör utgöra en andrahandsåtgärd i de fall då undanröjande inte kan ske. Spärning kan fungera parallellt med undanröjande som en kortsiktig taktik för att störa tillträdet och skydda oskyldiga användare från att bli utsatta för innehåll med sexuella övergrepp mot barn⁽¹⁹⁾. I denna artikel bör medlemsstaterna åläggas att agera omedelbart för att stänga webbplatsen.

4.36 Där direkt undanröjande inte är möjligt bör insatser inriktas på att spåra förehavanden och aktiviteter på webbplatser som sprider innehåll med sexuella övergrepp mot barn, i syfte att ge behöriga organ och internationella brottsmyndigheter information så att de senare kan undanröja sådant innehåll och göra en utredning vad gäller distributörerna. EESK rekommenderar följande:

— På internationell nivå måste domännamnsregistren och de berörda myndigheterna vinnlägga sig om att avregistrera domäner med anknytning till sexuella övergrepp mot barn.

— Större satsningar måste göras för att undersöka fildelningsverksamhet, inbegripet peer-to-peer-nätverk.

4.37 Artikel 21.2: Satsningar bör göras på att genom ålägganden, eller i annan form, se till att finansiella institutioner vidtar åtgärder för att spåra och hindra de finansiella överföringar som görs via dessa institutioner i syfte att få tillgång till bilder på övergrepp mot barn.

⁽¹⁷⁾ Se: <http://www.un.org/docs/ecosoc/documents/2005/resolutions/Resolution%202005-20.pdf>.

⁽¹⁸⁾ Internet Watch Foundation report on blocking and removal.

⁽¹⁹⁾ <http://www.iwf.org.uk/public/page.148.htm>.

5. Ytterligare aspekter som skulle kunna behandlas i direktivet

5.1 I direktivet nämns inte uppgiftsskydd: Skyddet av barn bör ha företräde framför uppgiftsskydd och yttrandefrihet under vissa väldefinierade förutsättningar i enlighet med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

5.2 På EU-nivå måste det skapas ett mer omfattande samarbete för brottsbekämpning, nationella och internationella system för hur förövare ska hanteras och ett "varningssystem för försvunna barn".

5.3 Problemet med sexuella övergrepp mot barn där förövarna också är barn diskuteras inte. Detta måste betraktas som ett specialfall och skulle kunna behandlas i artikel 9. Det nämns endast kortfattat i samband med interventionsprogram i artikel 20 ⁽²⁰⁾.

5.4 EESK uppmanar medlemsstaterna att – med full respekt för subsidiaritetsprincipen – överväga att vidta specifika åtgärder för att se till att de övervakningsmekanismer och det psykologiska stöd som krävs erbjuds dem som arbetar med att skydda brottsoffer, i syfte att motverka försämrad psykisk hälsa. Ur personalsynpunkt bör detta utgöra ett obligatoriskt krav och inte ett frivilligt alternativ.

5.5 EESK ställer sig positiv till att kommissionen erkänner att det behövs mer "utbyte av information och erfarenhet av lagföring, skydd mot eller förhindrande av brott, kampanjer för att öka medvetenheten, samarbete med den privata sektorn samt uppmuntran till självreglering". I detta sammanhang skulle EESK vilja framhålla att arbetsplatsen måste tas i beaktande. Detta skulle bidra till att öka arbetsgivares och arbetstagares medvetenhet om sin skyldighet att rapportera olaglig verksamhet, som kommer i dagen på arbetsplatsen eller i kontakter med kunder/leverantörer ⁽²¹⁾.

5.6 EESK noterar att inga extra kostnader kommer att uppstå när direktivet genomförs. Det finns dock behov av ökade resurser, inbegripet till utredningsarbete, publicitet, utbildning, rådgivning och rättsligt stöd, för att säkerställa att dessa övergrepp undanröjs snarast möjligt.

5.7 Avslutningsvis skulle EESK vilja främja inrättandet av ett **internationellt brottsbekämpningsorgan** med uppgift att utreda sexuella övergrepp mot barn världen över, identifiera och lagföra innehållsdistributörerna och rädda barn från lidande. Det finns flera taktiska metoder ⁽²²⁾ som effektivt skulle kunna minimera tillgången till innehåll och som om de genomförs globalt skulle kunna säkerställa att den internationella reaktionen på dessa brott blir effektivare och snabbare och får större avskräckande verkan.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽²⁰⁾ Man bedömer att ungefär en tredjedel av dem som begår sexuella övergrepp mot barn är yngre än 18 år (May-Chahal och Herzog, 2003).

⁽²¹⁾ EESK har föreslagit ett EU-projekt – "Europa mot sexuellt utnyttjande av barn: SÅG NEJ!" Se hänvisning till yttrandet i fotnot 1.
⁽²²⁾ Internet Watch Foundation report.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa"

KOM(2009) 591 slutlig

(2011/C 48/25)

Föredragande: **Pedro NARRO**

Medföredragande: **József KAPUVÁRI**

Den 28 oktober 2009 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa"

KOM(2009) 591 slutlig.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 31 augusti 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15 och 16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 121 röster för, inga röster emot och 5 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 De rapporter och meddelanden som Europeiska kommissionen utarbetat under de senaste åren innehåller en avslöjande analys av svagheter och funktionsstörningar i värdekedjan. Prisvolatilitet, spekulation, försäljning under självkostnadspris, bristande insyn, allmän spridning av illojala och konkurrensbegränsande metoder samt skillnader i förhandlingsstyrka mellan olika parter är problem som påverkar livsmedelssektorns framtid och hotar den "europeiska jordbruksmodellens" överlevnad.

1.2 I sitt meddelande "En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa" utpekar kommissionen med rätta de olika områden där insatser bör prioriteras. EESK beklagar dock att det går långsamt att anta förslagen och uppmanar kommissionen att påskynda beslutsprocessen på ett område som kräver akuta och konkreta insatser. Den ombildade högnivågruppen för livsmedelsindustrins konkurrenskraft bör återuppta sitt arbete så snart som möjligt och utvecklas till en grundpelare för den nya och framväxande livsmedelspolitiken.

1.3 Ett gott resultat beror i hög grad på om kommissionen, medlemsstaterna och aktörerna i livsmedelskedjan engagerar sig tillräckligt. Det är nödvändigt med ett samordnat och gemensamt arbete på ett område där det finns påtagliga skillnader mellan de olika nationella marknaderna och de olika produkterna. Europeiska unionen måste beslutsamt leda insatserna på detta område och främja såväl en anpassning av tillgängliga

styrmedel som nya åtgärder som skapar förutsättningar för en mer balanserad utveckling av livsmedelskedjan och en ökad konkurrenskraft.

1.4 Undersökningen av de initiativ som hittills tagits när det gäller livsmedelskedjan visar att självreglering och frivilliga överenskommelser har en begränsad effektivitet. EESK stöder utformningen av frivilliga mekanismer men konstaterar att det utan effektiva tillsyns- och sanktionsorgan inte är möjligt att undvika att de starkaste länkarna i kedjan systematiskt åsidosätter dessa mekanismer.

1.5 Förändringar i de ekonomiska aktörernas beteende bör gå hand i hand med en marknadsreglering som kan utgöra grunden för en ny inriktning inom livsmedelssektorn. För att främja ökad öppenhet i systemet som helhet är det nödvändigt att stärka kontraktspraxis och på sektornivå undersöka möjligheterna att fastställa bindande klausuler eller att göra det obligatoriskt att upprätta skriftliga avtal. Många av de mål som kommissionen anger i sitt meddelande kan endast uppnås genom proportionell och adekvat lagstiftning.

1.6 När det gäller kodex för goda metoder bör EU låta sig inspireras av nationella initiativ och utforma en effektiv tillsyns- och sanktionsmekanism genom inrättandet av en europeisk ombudsman. Utöver innehållet i kodexarna för goda metoder är det viktigaste att se till att de är effektiva och att de efterlevs.

1.7 Konkurrenslagstiftningen på nationell och europeisk nivå måste anpassas väsentligt för att främja en solid organisation av sektorn, se till att livsmedelskedjan fungerar flexibelt och ge aktörerna rättlig säkerhet till fromma för konsumenterna. Slutsatserna från högnivågruppen för mejerisektorn ⁽¹⁾ och från det spanska ordförandeskapet om meddelandet om livsmedelsförsörjningskedjan ⁽²⁾ ligger i linje med EESK:s uppfattning att konkurrenslagstiftningen bör tillämpas flexibelt för att jordbrukssektorns särdrag ska kunna beaktas.

1.8 EESK konstaterar att det finns en stark koncentration på efterfrågesidan, särskilt när det gäller den storskaliga detaljhandeln, som står i motsatsställning till en fragmenterad struktur på utbudssidan och inverkar negativt på värdekedjans sätt att fungera. En utveckling och förstärkning av branschorganisationernas roll kan bidra till att mildra bristen på organisation i produktionssektorn. Denna utmaning borde vara ett skäl till att inleda en djupgående diskussion, inte om producentorganisationernas storlek, utan om hur dessa ska kunna omvandlas till effektiva marknadsföringsinstrument kontrollerade av jordbrukarna. Producentorganisationerna får inte utgöra det enda lämpliga instrumentet för att förbättra den ekonomiska organisationen av utbud av jordbruksprodukter.

1.9 EESK uppmanar Europeiska kommissionen att inte bara fokusera på hur utbudet ska kunna koncentreras utan också att agera beslutsamt på efterfrågesidan genom att kontrollera missbruk av dominerande ställning och olika former av illojala och konkurrensbegränsande metoder, som ofta inte utsätts för effektiv kontroll från de nationella och europeiska myndigheternas sida.

1.10 Konsumenterna i Europa har behov av adekvata, förutsägbara och stabila priser och prisstrukturer. De åtgärder som föreslås i meddelandet skulle kunna bli mer effektiva om de ges större spridning och om konsumenternas val inte snedvrids. Prisövervakningscentrum har ett värde endast om de – i stället för att enbart registrera priser – kan reagera snabbt på eventuella snedvridningar i prisrörelserna.

2. Sammanfattning av kommissionens meddelande

2.1 Europeiska kommissionen erkänner den viktiga roll som livsmedelskedjan – som består av jordbrukare, industri och distribution – har i den europeiska ekonomin ⁽³⁾. Övervakning av

⁽¹⁾ Slutsatserna från högnivågruppen för mejerisektorn antogs den 15 juni 2010.

⁽²⁾ Ordförandeskapets slutsatser antogs med majoritet i rådet (jordbruk) den 29 mars 2010.

⁽³⁾ Jordbruks- och livsmedelssektorn står för 7 % av sysselsättningen i EU och 5 % av förädlingsvärdet.

livsmedelskedjans funktionssätt har blivit en politisk prioritet på EU:s dagordning. Offentliggörandet av meddelandet om "En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa" är ett uttryck för EU-lagstiftarens legitima farhågor och för önskan att utforma konkreta åtgärder på nationell och europeisk nivå i syfte att förbättra situationen i livsmedelskedjan.

2.2 Kommissionen formulerar en rad konkreta förslag för var och en av de tre utmaningar som livsmedelskedjan står inför och som beskrivs i meddelandet. För att upprätta hållbara förbindelser är kommissionens avsikt att bekämpa illojala metoder och övervaka konkurrensrelaterade frågor. Man vill angripa en av de frågor som alltid har högsta prioritet, nämligen frågan om öppenhet i livsmedelskedjan, genom att bekämpa spekulation och genomföra det europeiska instrumentet för övervakning av livsmedelspriser. Slutligen vill kommissionen i syfte att stärka konkurrenskraften göra en översyn av ursprungsmärkningen och miljönormerna, begränsa regionala försörjningsmetoder och stärka jordbrukarnas förhandlingsposition genom olika instrument, t.ex. producentorganisationer.

2.3 Kommissionen planerar att i november 2010 offentliggöra en uppföljningsrapport om genomförandet av de viktigaste föreslagna åtgärderna. Rapporten ska kompletteras med ett nytt meddelande om övervakningen av detaljhandelsmarknaden. Kommissionen har också beslutat att utöka mandatet för högnivågruppen för livsmedelsindustrins konkurrenskraft och göra den till ett forum för diskussion om livsmedelskedjan.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EU har med detta meddelande och via andra initiativ på senare år visat att livsmedelskedjans funktion har blivit en politisk prioritet på EU:s dagordning. Prisvolatilitet och ojämn styrkeförhållanden i livsmedelskedjan har fått negativa konsekvenser för konsumenterna och i produktionssektorn. Trots alla de analyser och förslag som lagts fram under senare år präglas situationen fortfarande av en mängd snedvridningar som allvarligt hotar den europeiska jordbruksmodellens långsiktiga hållbarhet.

3.2 Livsmedelskvaliteten är liksom livsmedelsförsörjningen en fråga av strategisk betydelse. Av denna anledning är det mycket viktigt att skydda produkter genom adekvata kvalitetsmärken. Effektivitetsproblem i livsmedelskedjan kan minska utbudet av produkter på den inre marknaden och därmed hota den europeiska jordbruksmodellen. Kommissionen har i en mängd dokument behandlat de motsägelser som livsmedelskedjans sätt att fungera medför i Europeiska unionen, men detta avspeglas inte i meddelandet.

3.3 Obalanserna i den europeiska livsmedelskedjan utgör också ett allvarligt hot mot de europeiska invånarnas intressen. På grund av skillnaderna mellan råvarupriser och konsumentpriser har de prisstrukturer som utvecklats ingen riktig verklighetsförankring, och detta innebär ett hot mot framtidsutsikterna för de olika delarna av värdekedjan och för EU:s hela ekonomiska och sociala system. Detaljhandeln är mycket koncentrerad och välorganiserad, och den håller livsmedelspriserna för konsumenterna under konstant tryck. De stora livsmedelskedjorna kan göra detta eftersom deras vinstmarginaler, tack vare vissa affärsmetoder, inte bara kommer från konsumenterna utan också från leverantörerna, vilket visade sig då jordbrukspriserna exploderade 2007 och 2008. Affärsstrategier som baseras på tekniken med "dubbla vinstmarginaler" skapar allvarliga problem för såväl konsumenter som leverantörer.

3.4 Den ökande spänningen i relationerna mellan aktörerna inom livsmedelskedjan leder till olika ekonomisk dynamik, vilket är särskilt negativt då jordbrukssektorn genomgår en kris av sällan skådat slag mitt under en mycket djup allmän ekonomisk kris.

3.5 EESK och kommissionen är också överens om vilka åtgärdsområden som ska prioriteras och om nödvändigheten att omedelbart utforma nya åtgärder och konkreta instrument för att livsmedelskedjan i Europa ska fungera bättre. Det krävs väsentliga förändringar som möjliggör en ny inriktning. För att framgångsrikt kunna möta de viktigaste utmaningarna inom livsmedelssektorn förespråkar EESK diversifiering av produktionen, kostnadsminskning genom ökning av storleken på jordbruksföretagen och förbättring av marknadsföringsstrategierna.

3.6 EESK instämmer i de viktigaste slutsatserna från högnivågruppen för livsmedelsindustrins konkurrenskraft, som ligger i linje med kommitténs senaste arbeten inom jordbruksområdet (⁴).

"Den avgörande frågan om hur stor andel var och en får i värdekedjan avgörs för närvarande bara av marknaden, helt i linje med den marknadsliberala grundtanken. Det är allt annat än tillfredsställande, särskilt för de jordbrukare som blir varse ständigt sjunkande producentpriser, trots att tillverkningskostnaderna ofta blivit högre och därför ofta tvingas vidta åtgärder som strider mot den europeiska jordbruksmodellen. Eftersom 77 % av livsmedelsmarknaden kontrolleras av bara 15 handelskoncerner i de 27 medlemsstaterna, anser EESK att man i likhet med Förenta staterna bör se över om konkurrenslagstiftningen räcker till för att förhindra marknadsdominerande strukturer och tvivelaktig avtalspraxis. Det är viktigt att alla berörda parter involveras i översynen."

(⁴) Reformen av den gemensamma jordbrukspolitikens 2013, EUT C 354, 28.12.2010, s. 35.

3.7 Vad gäller samtliga dessa initiativ beror ett gott resultat i hög grad på om kommissionen, medlemsstaterna och aktörerna i livsmedelskedjan engagerar sig tillräckligt. En samordning mellan de olika instanserna och en översyn av tillämpningen av konkurrenslagstiftningen är av avgörande betydelse. De flesta av de åtgärder som föreslås av Europeiska kommissionen har tidigare tillämpats på nationell nivå (⁵). Därför bör man analysera hur samma problematik har behandlats ur olika nationella perspektiv och hur de initiativ som genomförts av medlemsstaterna har utfallit, ofta utan något praktiskt genomslag. Det är till exempel fallet med inrättandet av prisövervakningsorgan eller införandet av kodex för goda metoder, som i brist på effektiva kontroll- och genomförandeinstrument inte har kunnat begränsa missbruk.

3.8 I yttrandet behandlas på ett allmänt plan några aspekter av livsmedelskedjan som har analyserats i detalj på nationell nivå eller sektorsnivå. Frankrikes ansträngningar för att skapa balans i livsmedelskedjan har varit en referenspunkt för de andra länderna i EU. Den franska lagstiftningen om modernisering av jordbruket går längre än detta yttrande. Denna lagstiftning omfattar en obligatorisk kontraktsram för volymer och priser, införande av obligatoriska klausuler, utvidgning av branschorganisationernas uppgifter samt upprättande av ett system för medling och påföljder för att lösa eventuella konflikter.

3.9 På sektorsnivå har mjölksektorn erkänts av kommissionen som "ett fall för brådsakande åtgärder". Därför har högnivågruppen om mjölk, som inrättades i oktober 2009, gått längre än innehållet i yttrandet och koncentrerat sig på att fastställa en modell för en kontraktsram, utvecklingsmöjligheterna för bransch- och producentorganisationerna och införandet av en råvarumarknad inom mjölksektorn. Inför denna mängd initiativ på europeisk och nationell nivå samt på sektorsnivå och med tanke på dessa frågor komplexitet och omfattning, framhåller EESK att det är nödvändigt att skapa en stabil grundläggande gemenskapsram. Vi förespråkar utbyte av erfarenheter och kräver en större samordning mellan de behöriga myndigheterna.

3.10 EESK har vid flera tillfällen framhållit det lämpliga i att anpassa lagstiftningen till livsmedelskedjans nuvarande situation. De långtgående förändringar som bör genomföras i den nationella lagstiftningen och gemenskapslagstiftningen måste åtföljas av införandet av en ny ram för förbindelser inom kedjan som främjar samarbete, öppenhet och en rättvis fördelning av vinsterna i hela värdekedjan. Sektorns självreglering bör uppmuntras samtidigt med införandet av instrument av bindande natur. Det faktiska genomförandet av systemet innebär ett tydligt förespråkande av öppenhet som kräver kontrollmekanismer som kan säkerställa att de frivilliga avtal följs som kan ingås mellan de olika leden i kedjan.

(⁵) I detta avseende har Spanien varit ett föregångsland med införandet av ett övervakningsorgan för livsmedelspriser. Frankrike har tittat närmare på obligatoriska kontrakt och Storbritannien har satsat på en ombudsman som ska kontrollera att reglerna för god praxis följs.

3.11 Kommissionen gör i sitt yttrande och i de åtföljande arbetsdokumenten en korrekt analys av prisvolatiliteten. Det krävs emellertid en kritisk analys av hur de senaste förändringarna i den gemensamma jordbrukspolitiken, som behandlas i "hälsokontrollen", har påverkat balansen i livsmedelskedjan. Avskaffandet av instrumenten för reglering av jordbruksmarknaderna (kvoter, lagstiftning, lagring) har haft en negativ inverkan på prisvolatiliteten och styrningen av marknaden. Detta borde behandlas i kommissionens analys.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Att främja hållbara marknadsrelationer

4.1.1 Kommissionen konstaterar i sin analys att det finns en "asymmetri" mellan de olika leden i kedjan. Dessa obalanser leder till illojala affärsmetoder och konkurrenshämmande förfaranden. När det gäller lättförädliga livsmedel, där förhandlingsutrymmet är mindre, ökar obalanserna. EESK delar synpunkten i meddelandet att man bör stärka kontrakten genom gemensamma regler på EU-nivå. Även om utarbetandet av kontrakten kan ske på frivillig väg är det nödvändigt att undersöka en rad fall där det i lag kan fastställas en skyldighet att utarbeta ett kontrakt och särskilda kontraktsbestämmelser.

4.1.2 Kommissionen bör under alla omständigheter förhindra att handelstransaktioner med jordbruksprodukter görs utan giltiga dokument för att sätta stopp för vanliga och skadliga metoder som "öppna priser", där det pris som betalas till jordbrukaren fastställs i efterhand beroende på det pris som uppnåtts i mellanledet. Utöver kontraktssystemet ser EESK det som nödvändigt att skapa en kodex för goda metoder⁽⁶⁾ och en uppföljningskommitté som kontrollerar att kodexen respekteras. Kodexen för goda handelsmetoder ska garantera kvaliteten i förhandlingarna mellan alla led i värdekedjan och gynna konsumenterna. EU:s lagstiftningsmyndighet måste sätta stopp för metoden att sälja till förlust, som utgör en vanlig strategi för att attrahera konsumenter, och analysera den ökande effekt som distributörens varumärke har på konkurrensen, konsumenternas val och främjande av kvalitetsprodukter i EU.

4.1.3 Det finns stora skillnader i tillämpningen av konkurrensreglerna på nationell nivå. En och samma åtgärd från en branschorganisation sida behandlas olika av de nationella konkurrensmyndigheterna i de olika medlemsstaterna. Det finns i många länder en tendens att bestraffa alla initiativ inom produktionssektorn som syftar till att förbättra hanteringen av efterfrågan. Situationen är inte ny: Trots försöken att utöka samarbetet med Europeiska konkurrensnätverket har man inte lyckats att effektivt samordna konkurrensmyndigheternas agerande.

4.1.4 EESK förespråkar en ny modell för relationerna mellan konsumenter och producenter där man privilegierar de lokala

marknaderna (möjlighet att införa obligatoriska minimikvoter) och eliminering av mellanled genom korta kretslopp eller "noll-kilometer"-produkter. Kommissionen bör uppmuntra producenternas initiativ att närma sig konsumenterna i en strävan efter ett ökat mervärde på sina produkter och bevarande av livsmedlens kulturella aspekter och regionala identitet.

4.1.5 Översynen av direktivet om betalningsförseningar har öppnat en intressant debatt på EU-nivå om det är lämpligt att förkorta betalningsperioden för jordbruksprodukter. För lättförädliga livsmedel bör man fastställa en gräns på 30 dagar från överlämnandet av varan till kunden och inte från utfärdandet av fakturan. Förutom en större kontroll av betalningsförseningar bör det finnas med en klar definition av oskäliga metoder och kontraktsvillkor samt effektiva instrument för att undanröja dem i affärsrelationer.

4.2 Insyn i hela livsmedelskedjan

4.2.1 EESK betraktar insyn i priserna som ett viktigt krav⁽⁷⁾. Inrättandet av ett nytt instrument för övervakning av livsmedelspriser bör åtföljas av nya kontroll- och sanktionsbefogenheter. EESK anser att man måste gå från övervakning till handling, så att de berörda organisationerna kan reagera snabbt och effektivt på snedvridningar av prisutvecklingen.

4.2.2 EESK håller inte med om att bättre möjligheter för konsumenterna att jämföra priser i sig skulle betyda att livsmedelskedjan präglas av ökad insyn. Ökad insyn i priserna och bättre förutsägbarhet i prisutvecklingen är bara en av många faktorer som påverkar prisutvecklingen.

4.2.3 Kommissionens lofvärda försök att harmonisera och samordna de olika nationella instrumenten för prisövervakning är dömda att misslyckas om det inte sker en harmonisering av referensunderlaget för prisöverföringen. Används samma referensunderlag när statistiken samlas in? Finns det gemensamma riktlinjer för hur prisövervakningscentrum ska inrättas och fungera? Har EU organ som kan gripa in när man konstaterar brist på överensstämmelse, anomalier eller omotiverade fluktuationer i prisutvecklingen? Den statistik som medlemsstaterna översänder till kommissionen bygger ofta inte på samma kriterier. När det till exempel gäller citrusfrukter har man konstaterat att den producentprisstatistik som kommissionen publicerar i själva verket rör lagerpriserna, som inte innefattar marknadsföringskostnader. Dessa skillnader i statistiken kan ge en förvrängd verklighetsbild, vilket försvårar en ökad insyn.

⁽⁶⁾ EUT C 175, 28.7.2009.

⁽⁷⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 111

4.2.4 De åtgärder som kommissionen föreslår i sitt meddelande kan bara fungera om de sprids på ett effektivt sätt. Detta är ett nödvändigt villkor för att konsumenterna ska få en mer exakt prisinformation. På grund av den ökade koncentrationen inom den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin och distributionssektorn är ett varumärkes rykte i dag också mer sårbart, med alla de risker som det innebär för företagen.

4.3 Ökad konkurrens och integration i livsmedelskedjan

4.3.1 Kommissionens strävan att skapa en gemensam marknad för livsmedelsprodukter är mycket viktig. De stora prisskillnaderna mellan länderna är emellertid direkt kopplade till de olika köpkraftsnivåerna. De nya medlemsstaterna (EU-12) släpar inte bara efter de övriga länderna utan klyftorna fortsätter desutom att öka. Kommissionen bör därför stödja de nya medlemsstaterna för att försöka minska skillnaderna och få den inre marknaden att fungera optimalt. Om man inte lyckas vända denna trend kommer produkter från EU-15 att efterhand förlora marknadsandelar i de nya medlemsstaterna.

4.3.2 Livsmedelskedjan utmärks av en stor uppsplittring inom producentsektorn och en stark koncentration inom den storskaliga detaljhandeln, vilket för med sig stora obalanser i deras relationer. Enligt EESK beror många problem som hotar en väl fungerande livsmedelskedja på att företagen i slutet av

kedjan har genomgått en snabbare, konstant och koncentrerad utveckling. Kommissionen, som är medveten om problematiken, vill utveckla producentorganisationerna (genom att inspireras av den gemensamma organisationen av marknaden för frukt och grönsaker) för att minska uppsplittringen av utbudet. EESK framhåller dock att det viktiga inte är skapa fler och större producentorganisationer utan att förbättra deras förvaltning och marknadsföringskapacitet så att de verkligen gagnar jordbrukaren. EESK uppmanar kommissionen att införa nya krisförebyggande och stabiliserande åtgärder, till exempel ett inkomstförsäkringsinstrument. De positiva erfarenheterna i Kanada och USA på detta område är ett argument för att i Europa införa ett sådant instrument, som har godkänts av WTO.

4.3.3 Branschorganisationerna bör stärkas och bli mer dynamiska genom en gemensam handlingsram. Det behövs en europeisk lagstiftning i syfte att harmonisera och utveckla producentorganisationerna med hjälp av gemensamma bestämmelser i samtliga medlemsstater för att undvika att de bara blir sektorsgrupper som ägnar sig åt generisk marknadsföring. Det är absolut nödvändigt att undanröja rättsliga hinder som undergräver dessa organisationers rättsäkerhet i deras marknadsstabiliserande arbete och ge dem större befogenheter i samband med ingåendet av branschöverskridande avtal, i syfte att de inte ska bli föremål för godtyckliga beslut från de behöriga nationella myndigheternas sida.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Förslag till en EU-strategi och EU-mål för biologisk mångfald efter 2010"

KOM(2010) 4 slutlig

(2011/C 48/26)

Föredragande: **Lutz RIBBE**

Den 19 januari 2010 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EG-fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Förslag till en EU-strategi och EU-mål för biologisk mångfald efter 2010"

KOM(2010) 4 slutlig.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 7 juli 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 112 röster för, 11 röster emot och 11 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén hade hoppats att man inte skulle ha behövt skriva ett meddelande med ett sådant innehåll, utan att politikererna hade förverkligat det löfte som gavs 2001 om att hejda förlusterna av biologisk mångfald senast 2010 och verka för att återställa förlorade livsmiljöer. Detta mål har dock inte uppnåtts.

1.2 EESK ser två stora problem. Å ena sidan har bevarandet av den biologiska mångfalden ännu inte kommit i fokus för de politiska åtgärderna. Å andra sidan måste man konstatera att samhället visserligen har en positiv grundinställning till naturskydd, men att det samtidigt finns mycket stora luckor i kunskaperna om de ekologiska sammanhangen. Dessa problem hänger samman med varandra och de måste lösas genom den nya strategin för biologisk mångfald.

1.3 Man måste fråga sig om medborgarna förstår den terminologi som både politiker och organisationer använder. "Biologisk mångfald", "arter" eller "ekosystemtjänster" är begrepp som bara appellerar till och fascinerar ett fåtal.

1.4 EESK stöder de ambitiösa mål som uppställts i alternativ 4 i kommissionens meddelande som antogs även av rådet (miljö) och av Europeiska rådet. För att man ska kunna uppnå resultat den här gången krävs större ansträngningar och att man på förhand fastställer vilka ekonomiska medel och vilka politiska förändringar som behövs för detta ⁽¹⁾.

1.5 Kommittén uppmanar därför kommissionen och Europeiska rådet att inte bara sätta upp nya tidsfrister för att kunna nå de gamla målen, utan äntligen utarbeta en bindande och tidsmässigt avgränsad handlingsplan för samtliga kommissionsavdelningar. Denna plan bör innehålla delmål och förses med lämpliga ekonomiska resurser. Dessutom bör anvisningar ges om det som måste ändras på medlemsstatsnivå.

1.6 Bevarandet av den biologiska mångfalden är inte bara en uppgift för miljöpolitiken. Även i ett längre perspektiv är detta en ekonomisk nödvändighet, och därför bör även ekonomi- och finansministrarna ta upp denna fråga till behandling.

1.7 Mot bakgrund av de förfärande kunskapsluckorna i vårt samhälle om de ekologiska sammanhangen måste man också vidta åtgärder för att stärka politiken för utbildning om miljön.

1.8 Budgetreformen samt den nya inriktningen för den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken, strukturfonderna och andra relevanta politikområden kommer att bli ett lämpligt test när det gäller allvaret i EU:s politik för biologisk mångfald.

1.9 De hittillsvarande prioriteringarna i den nya Europa 2020-strategin kommer inte att kunna möta de utmaningar som bevarandet av den biologiska mångfalden ställer oss inför. Den nya strategin för den biologiska mångfalden måste fylla dessa luckor och så småningom bli en integrerad del av Europa 2020-strategin.

⁽¹⁾ EUT C 277, 17.11.2009, s. 62, punkterna 1.4 och 1.5.

1.10 EESK betraktar följande insatsområden som särskilt viktiga:

- Ändringar i jordbruks- och fiskeripolitiken.
- Skydd för och utveckling av Natura 2000-nätet.
- Upprättande och utveckling av en "grön infrastruktur" med hjälp av ett TEN-nät för biologisk mångfald.
- Integration av den biologiska mångfalden i EU:s samtliga politikområden.
- Utbildningsoffensiv på EU-nivå.

1.11 Det är nödvändigt att finna metoder för att på ett bättre sätt koppla jordbruk och bevarande av den biologiska mångfalden till varandra. I vissa medlemsstater finns positiva initiativ som bör utvärderas och byggas ut kraftigt. Lantbrukarna måste erbjudas incitament att utföra motsvarande arbete.

1.12 Vi förväntar oss att EU förbereder sig ordentligt för den tionde konferensen för parterna inom konventionen om biologisk mångfald och att EU lämnar ett betydande bidrag till den nya globala strategiska planen för skyddet av den biologiska mångfalden efter 2010.

2. Kommissionens meddelande

2.1 Det var nödvändigt att utarbeta kommissionens meddelande i denna form eftersom EU inte har uppfyllt ett av de viktigaste miljöpolitiska målen för det senaste årtiondet. 2001 ställde Europeiska rådet i Göteborg, inom ramen för hållbarhetsstrategin, upp målet att hejda förlusterna av biologisk mångfald i EU senast 2010 och verka för att återställa förlorade livsmiljöer. Trots EU:s handlingsplan "Att stoppa förlusten av biologisk mångfald till 2010", som antogs 2006, och trots stora framgångar med upprättandet av Natura 2000-nätet har detta mål inte uppnåtts.

2.2 Kommissionens meddelande ska ses som ett första steg mot att förverkliga detta mål. I meddelandet redogörs för olika förslag för utarbetande av en strategi och mål för tiden efter 2010.

2.3 Man beskriver, framhåller och lovordar utförligt argumenten för att skydda den biologiska mångfalden. Man fokuserar i synnerhet på de ekonomiska kostnader/förluster som globalt sett kommer att uppstå i samband med förlusten av den biologiska mångfalden, och därmed av ekosystemtjänster. De beräknas i TEEB-rapporten (The Economics of Ecosystems and

Biodiversity) uppgå till 50 miljarder euro (!) årligen, medan de kumulerade välfärdsförlusterna fram till 2050 beräknas motsvara 7 % av BNP (!).

2.4 Kommissionen betonar att skyddet av den biologiska mångfalden, liksom klimatskyddet, är en långsiktig uppgift. Därför bör man vid utarbetandet av strategin för biologisk mångfald tänka långsiktigt (tidshorisont: 2050). EU bör dock, i likhet med vad som gjorts på internationell nivå, fastställa ett eget (del)mål för 2020.

2.5 När det gäller "2020-målet" erbjuds de politiskt ansvariga 4 alternativ med olika ambitionsnivå:

- Alternativ 1: Avsevärt minska den takt med vilken förlusterna av biologisk mångfald och ekosystemtjänster sker i EU till 2020.
- Alternativ 2: Stoppa förlusterna av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i EU till 2020.
- Alternativ 3: Stoppa förlusterna av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i EU till 2020 och återställa dem så långt som möjligt.
- Alternativ 4: Stoppa förlusterna av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i EU till 2020 och återställa dem så långt som möjligt samt öka EU:s insatser för att förhindra globala förluster av biologisk mångfald.

3. Allmänna kommentarer till EU:s politik för biologisk mångfald hittills

3.1 En utvärdering av EU:s politik för biologisk mångfald hittills är ganska nedslående.

3.2 För cirka tio år sedan lovade man att hejda förlusten av biologisk mångfald inom ett årtionde och att se till att livsmiljöer och naturliga system återställdes.

3.3 Därefter kom uttalanden så gått som varje år, antingen från kommissionens avdelningar, kommissionsledamöterna eller Europeiska miljöbyrån om att större insatser krävdes, utöver de dittills vidtagna åtgärderna, om man skulle nå de uppställda målen. Dessa insatser genomfördes emellertid inte.

3.4 Förra året kom medgivandet att det fastställda målet inte skulle kunna uppnås, vilket inte kom som någon överraskning för EESK. Kommittén hade redan i olika yttranden påpekat att den betraktade de åtgärder som inletts som helt otillräckliga (?).

(?) EUT C 195, 18.8.2006, s. 88 och s. 96, EUT C 161, 13.9.2007 s. 53, EUT C 97, 28.4.2007, punkt 1.3, s. 6–11.

3.5 Att EU inte hade uppnått målen i fråga om den biologiska mångfalden beror inte på att man inte visste vad som behövde göras eller på att det civila samhället inte var berett att ställa upp på de nödvändiga åtgärderna. Huvudproblemet är i stället att politiken för kortsiktiga ekonomiska intressen har högre prioritet än ekosystemtjänsternas långsiktiga konsekvenser. Att vårt ekonomiska system inte är långsiktigt hållbart utan bygger på ett överutnyttjande av naturresurserna visar sig också när det gäller den biologiska mångfalden.

3.6 EESK välkomnar därför att kommissionen så grundligt går in i TEEB-rapporten (The Economics of Ecosystems and Biodiversity) och lägger fram så tunga argument om den ekonomiska betydelsen av den biologiska mångfalden. Kommittén måste dock varna för en alltför kraftig betoning av det ekonomiska värdet av den biologiska mångfalden. Detta av följande skäl:

- Det finns många viktiga skäl till att bevara den biologiska mångfalden som man inte kan eller bör värdera i pengar, t.ex. "naturens egna rättigheter", skapelsetanken, den kulturella betydelsen av mångfalden eller helt enkelt det att man identifierar sig med naturen.
- Vi får inte hamna i en situation där man bedömer nödvändigheten av att bevara en viss art endast utifrån dess beräknade ekonomiska värde.

3.7 EESK fruktar dessutom att TEEB-rapporten riskerar ett liknande öde som Sternrapporten om klimatskydd, vars varningar om de långsiktiga ekonomiska följderna av klimatförändringarna blev politiskt verkningslösa. Det är symtomatiskt att finans- och ekonomiministerna hittills inte har tagit upp TEEB-rapporten.

3.8 EESK menar att det i detta läge inte kan bli fråga om att återvinna gamla mål från 2001, alltså att flytta fram till 2020 de mål som ursprungligen fastställdes för 2010, och redovisa nya visioner för 2050 (hur viktiga långsiktiga visioner än må vara). Det gäller snarare att utvärdera den hittillsvarande politiken och de nuvarande instrumenten, och därefter utarbeta och genomföra bättre åtgärder som är mer verksamma lokalt. Den nya EU-strategin för biologisk mångfald för 2020 måste därför inte enbart innehålla mål och delmål, utan i synnerhet också en konkret och bindande genomförandeplan och en klar ansvarsfördelning. Tillräckliga ekonomiska medel bör anslås.

4. Allmänna kommentarer till meddelandet

4.1 EESK tolkar kommissionsmeddelandet så att det är avsett att inleda en ny debatt bland EU:s politiskt ansvariga för att ge en tydlig signal till samhället och en klar uppdragsbeskrivning åt de ansvariga avdelningarna. Kommittén ställer sig bakom detta arbetssätt.

4.2 EESK välkomnar rådets (miljö) beslut av den 15 mars 2010, som innebär att rådet i princip anslöt sig till alternativ 4. Kommittén vill emellertid – liksom redan 2001 – varna för att nu övergå till dagordningen utan att analysera de verkliga konsekvenserna. Då riskerar dessa nya mål att drabbas av samma öde som målen från 2001.

4.3 Kommittén anser inte att det räcker att "bara" rådet (miljö) hanterar frågan, utan kräver att den även behandlas av övriga berörda rådskonstellationer. I kommissionsmeddelandet framkommer tydligt att det vid sidan av de ekologiska och etiska dimensionerna också finns en ekonomisk sida av förlusten av biologisk mångfald. Därför förväntar sig EESK att även framför allt ekonomi- och finansministrarna ska ta itu med dessa problem, så att man kan räkna fram vilka ekonomiska medel som behöver anslås i budgeten för de kommande åren och vilka andra förändringar i ekonomi och politik som behöver göras.

4.4 Kommittén är särskilt besviken över att Europeiska rådet, i motsats till 2001, inte har sänt ut några tydliga signaler. I den nya Europa 2020-strategin, som sägs ha som mål att skapa ett "grönt Europa", förekommer inte begrepp som "biologisk mångfald", "livsmiljöer", "natuskydd", "artskydd" eller "skydd av den genetiska mångfalden" en enda gång. "Biologisk mångfald" nämns endast två gånger, och det bara i förbigående i samband med en diskussion om resurseffektivitet. Inte heller i slutsatserna från Europeiska rådets möte i mars 2010 får detta centrala ämne någon egen rubrik. Det är bara beslutet från rådet (miljö) av den 15 mars som bekräftas inom ramen för klimatpolitiken.

4.5 Det är tydligt att betydelsen av att behålla den biologiska mångfalden ännu inte har fått någon framskjuten placering i det politiska tänkandet och agerandet. Detta är en ödesdiger och oacceptabel signal till den europeiska allmänheten, som redan uppvisar stora brister vad gäller kunskaper och agerande.

4.6 Den nya strategin för biologisk mångfald måste fastställa en tydligare ansvarsfördelning, t.ex. förhållandet mellan EU, medlemsstaterna, regionerna och kommunerna, mellan näringsliv, intresseorganisationer och samhälle – men också inom kommissionen.

4.7 EESK delar kommissionens uppfattning att den biologiska mångfalden är en sektorsövergripande uppgift. Just därför måste den nya strategin för den biologiska mångfalden 1) absolut integreras i Europa 2020-strategin och 2) diskuteras i kommissionens alla avdelningar, tas på allvar och genomförs beslutsamt, exempelvis inom jordbruks-, energi och transportsektorerna. Med antagandet av Europa 2020-strategin, inklusive en integrerad strategi för den biologiska mångfalden, måste alla kommissionens avdelningar åta sig att delta i genomförandet. Dit hör också att undersöka i vilken mån deras stödprogram och förordningar överensstämmer med natuskyddet, och vid behov anpassa dessa.

4.8 EESK förväntar sig därför att kommissionen under hösten 2010 offentliggör en detaljerad förteckning där det framgår inom vilka politikområden den bristande integration av målen för den biologiska mångfalden som antyds i meddelandet förekommer. I det sammanhanget bör man också undersöka varför strategin för biologisk mångfald från 2006, som ändå omfattade cirka 160 skilda åtgärder, inte räckte för att ge lyckade resultat.

4.9 I den strategi för biologisk mångfald som ska utvecklas måste klargöras vilka instrument och vilka politiska förändringar man tänker använda för att rätta till de brister som framkommer i analysen.

4.10 Den kommande budgetreformen och reformeringen av jordbruks- och fiskeripolitiken samt strukturfonderna blir på sätt och vis också provostenar för EU-strategin för den biologiska mångfalden, både vad avser den integration inom andra politikområden som efterlysts i många år och vad avser de nödvändiga ekonomiska resurserna. (EU:s utgifter för bibehållandet av den biologiska mångfalden uppgår till 0,1 % av budgeten. Å andra sidan finns många utgifter som får negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden.)

4.11 I detta sammanhang hänvisar EESK till den avgörande roll som lantbruket har när det gäller att bevara den biologiska mångfalden. En stor del av den biologiska mångfalden har uppstått i anslutning till traditionella jordbruksmetoder som i dag – oftast av ekonomiska skäl – inte längre används.

4.12 Det är därför nödvändigt att finna metoder för att på ett bättre sätt koppla jordbruk och bevarande av den biologiska mångfalden till varandra. I vissa medlemsstater finns positiva initiativ som bör utvärderas och byggas ut kraftigt. Lantbrukarna måste erbjudas incitament att utföra motsvarande arbete ⁽³⁾.

4.13 Särskilt viktigt är det att skydda den biologiska mångfalden i havet. I de flesta länder i EU är kunskaperna om den marina miljön begränsade och trycket på regeringarna och de institutioner som har ansvaret för detta skydd förhållandevis svagt. Man bör se över effektiviteten i de nuvarande systemen för skydd av de marina resurserna och försöka ge detta skydd högsta prioritet i utbildningsprogrammen och i den ekonomiska styrningen.

4.14 Vi förväntar oss att EU förbereder sig ordentligt för den tionde konferensen för parterna inom konventionen om biologisk mångfald och att EU lämnar ett betydande bidrag till den nya globala strategiska planen för skyddet av den biologiska mångfalden efter 2010.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Nuvarande lagar, bestämmelser och åtgärder räcker uppenbarligen inte till för att säkra den biologiska mångfalden. Eller med andra ord: Förlusten av biologisk mångfald sker inte

på grund av ständiga överträdelser mot gällande lagar utan i stor utsträckning inom lagens ramar. Att agera miljövänligt visar sig i många fall vara en ekonomisk nackdel i konkurrensen. Å andra sidan diskuteras den biologiska mångfaldens ekonomiska relevans alltmer i fackkretsar. Dess betydelse accepteras eller erkänns emellertid ännu inte fullt ut. EESK förväntar sig att kommissionen och rådet behandlar dessa omständigheter särskilt, och utarbetar en strategi för hur de ska bemötas. Internalisering av externa kostnader, som efterfrågats många gånger men endast i mycket liten utsträckning genomförts, skulle här kunna vara till hjälp.

5.2 Särskilt i den gemensamma jordbrukspolitiken måste bevarandet av den biologiska mångfalden spela en större roll. Med reformen av jordbrukspolitiken efter 2013 måste kriterierna för bevarandet av den biologiska mångfalden bli en viktig beståndsdel i GJP för att man ska kunna lösa den nuvarande konflikten mellan ekonomiskt lönsam produktion och naturskydd.

5.3 Idén om en "grön infrastruktur" som nämns i kommissionens meddelande bör vidareutvecklas med all kraft. För att uppnå målen om biologisk mångfald behövs inte bara ett heltäckande system för skyddsområden av det slag som nu byggs upp med Natura 2000-nätet, utan också ett europeiskt linjärt system av sammankopplade biotoper, eller, på EU-språk, ett "transeuropeiskt natur nät". Detta kan omfatta bland annat:

— Korridorer för landlevande, kringflyttande djurarter som varg, lo, björn och vildkatt, som består av linjära strukturer för skogslevande arter.

— En sammankoppling av vattendrag och våtmarker i anslutning till genomförandet av ramdirektivet om vatten skulle vara värdefullt för arter som lever i strandbryn och våtmarker (en struktur med öppen mark).

— Åkerrenar och vändtegar, skogsdungar, artrik gräsmark (ängar på slättmark), passager för arter som lever i öppen mark (kan kopplas till jordbruksstödet).

5.4 Ett sådant "transeuropeiskt natur nät" skulle främja en utbyggnad av Natura 2000-områdena och genomförandet av ramdirektivet om vatten, samt delvis bidra till kampen mot klimatförändringarna. Det skulle ge landlevande djurarter möjlighet att reagera på klimatförändringarna genom förflyttningar. Minst lika viktigt är emellertid att ett sådant nätverk skulle möjliggöra kontakter mellan hittills isolerade populationer av en viss art, vilket är en grundläggande faktor för att säkra överlevnaden.

5.5 För att säkerställa och vidareutveckla Natura 2000-områdena, som hittills har varit grundbulten i EU:s politik för biologisk mångfald, måste EU till slut ta fram tillräckliga medel för att stödja utveckling och bevarande av områdena.

⁽³⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 35.

5.6 Kommissionen hänvisar med rätta till den ojämna fördelningen av den biologiska mångfalden. I vissa regioner finns fortfarande stor biologisk mångfald, medan denna mångfald är kraftigt reducerad i andra, särskilt på grund av mänskliga ingrepp. Man får emellertid inte av detta dra den felaktiga slutsatsen att politiska åtgärder, inbegripet ekonomiska resurser, ska koncentreras till s.k. "hot spots" för biologisk mångfald. Regioner med ringa biologisk mångfald har särskilt stort behov av ett brett spektrum av politiska instrument för bevarande eller återställande av den biologiska mångfalden. Å andra sidan bör inte de medlemsstater som ännu har en hög skyddsnivå eller -potential "bestraffas", utan belönas.

5.7 Arbetet med bevarandet av den biologiska mångfalden bör inte bara vara geografiskt heltäckande. EU:s nya strategi för biologisk mångfald bör också framhålla den positiva kopplingen mellan klimatskydd och artskydd, och särskilt förbättra bevarandet och utvecklingen av mossar, våtmarker och ängsmarker samt ekologiskt hållbara skogsekosystem. Politiken för använd-

ning av biomassa för energiutvinning får inte strida mot detta arbete. För att förhindra detta bör hållbarhetskriterier införas som också kan användas på andra områden (t.ex. foder).

5.8 EESK betonar emellertid vikten av att skapa en verklig medvetenhet i samhället och inom näringslivet om betydelsen av att bevara den biologiska mångfalden. Vi är ännu långt från en sådan medvetenhet, trots alla program som finns och trots miljöorganisationernas arbete.

5.9 Redan det ordval som används i politiken på området måste ifrågasättas: Vad betyder "biologisk mångfald" för den vanliga medborgaren? Betyder begrepp som "ekosystemtjänster" eller "art" något för honom eller henne? Många undersökningar visar på en skrämmande okunskap om ekologiska sammanhang. Också av detta skäl står det klart att naturskydd inte bara är en fråga för miljöministrarna – det krävs också utbildningspolitik för att förmedla de nödvändiga grundkunskaperna.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok – Skogsskydd och skoglig information i EU: Att förbereda skogen för klimatförändring"

KOM(2010) 66 slutlig

(2011/C 48/27)

Föredragande: **Seppo KALLIO**

Medföredragande: **Brendan BURNS**

Den 17 maj 2010 beslutade rådet att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Grönbok – Skogsskydd och skoglig information i EU: Att förbereda skogen för klimatförändring"

KOM(2010) 66.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 31 augusti 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 121 röster för, 2 röster emot och 4 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK konstaterar följande:

— Skogarna lär under de närmaste årtionden få ökad betydelse som förnybar naturresurs, alstrare av olika ekosystemtjänster och förutsättning för människornas välfärd.

— Klimatförändringen förmodas få konsekvenser också på ekosystemens grundfunktioner, och därmed även på ekologiska tjänster som skogarna erbjuder.

— Klimatförändringen förmodas öka osäkerheten och olika risker förknippade med dess återverkningar på miljön, exempelvis skadeinsekter, sjukdomar, torka, stormar och skogsbränder.

— Det är särskilt viktigt att i samarbete med aktörerna inom skogsbruket utveckla uppföljnings- och planeringssystem som kan bidra till lokalisering av skador och ingripanden vid plötsliga förändringar, t.ex. katastrofer.

1.2 Vidare konstaterar EESK följande:

— Man måste anlägga ett balanserat synsätt med hänsyn tagen till de olika funktioner som skogarna har. Det räcker inte att koncentrera sig på enbart skogsskydd.

— Om man ska kunna bevara ekosystemet och de miljötjänster som baseras på detta och samtidigt garantera tillgång till andra kollektiva nyttigheter, krävs det ekonomiska incitament och information till skogsägare och andra aktörer, såsom entreprenörer i skogsbranschen och användare av virke, vilka i praktiken svarar för beslut som rör skogarna.

— Klimatförändringarnas dominoeffekt och multiplikatoreffekt kan lindras genom riskförebyggande åtgärder och tidiga förberedelser för krissituationer.

— Samarbete mellan stater och andra aktörer är ett betydelsefullt sätt att hålla gränsöverskridande fenomen under kontroll och producera bättre information om skogsfrågor.

1.3 EESK föreslår att skogarnas och den skogsbaserade sektorns roll i en grön ekonomi som är förenlig med Europa 2020-strategin ska beaktas inom ett antal EU-politikområden enligt följande:

— Skogsrelaterad EU-politik, inklusive strategin och handlingsplanen för skogsbruket, bör stödja aktiv förvaltning och användning av skogen och främja konkurrenskraften hos en hållbar och miljövänlig användning av trä och träbaserade produkter.

- Man bör fästa uppmärksamhet vid samordningen av skogsfrågor med andra sektorer och berörda politikområden bl.a. genom att förstärka den roll som kan spelas av ständiga kommittén för skogsbruk och andra skogsrelaterade arbetsgrupper och kommittéer ⁽¹⁾ som är knutna till EU:s beslutsprocess i skogsfrågor.
- Priset på olika ekosystemtjänster och kollektiva nyttigheter bör beaktas i EU:s landsbygdsolitik.

1.4 EESK rekommenderar kommissionen att

- lyfta fram exempel för medlemsstaterna på samordning med andra sektorer, politikområden, grannländer och andra aktörer i skogsrelaterade frågor, samt på hur kommande utveckling och behov av risk- och krishantering kan förutses,
- stödja framställning av objektiv information om den skogsbaserade sektorn, t.ex. inom ramen för det internationella skogsåret 2011, i syfte att förbättra acceptansen för den skogsbaserade sektorn bland skogsägarna, konsumenterna och allmänheten,
- stödja framställning av information om egenskaperna hos trä och träbaserade produkter, exempelvis om deras klimatfördelar, i syfte att främja långsiktigt hållbar konsumtion och produktion,
- låta genomföra en studie om olika aktörer som är involverade i att samla information om skogar och om de uppgifter som ska samlas in,
- i samarbete med teknikplattformen för den skogsbaserade sektorn, olika forskningscentrum, nationella organisationer och diverse aktörer inom den skogsbaserade sektorn utveckla skogsrelaterade informations- och planeringssystem och bästa praxis i anslutning till dessa system som kan bidra till lokalisering av skador och ingripanden vid plötsliga förändringar, t.ex. katastrofer,
- stödja medlemsstaterna och andra aktörer i deras arbete med att förverkliga och följa upp ett hållbart skogsbruk samt med att producera den information som krävs och harmonisera informationsverksamheten.

⁽¹⁾ Rådgivande gruppen för skogsfrågor och kork, rådgivande kommittén för gemenskapspolitik i fråga om skogsbruk och skogsbruksbaserade industrier; kommissionens beslut; kommissionens beslut av den 9 december 1997 om ändring av beslut 83/247/EEG om inrättande av en kommitté för gemenskapspolitik i fråga om skogsbruk och skogsbruksbaserade industrier (97/837/EG), EGT L 346, 17.12.1997, s. 95–96.

2. Utgångspunkt och åtgärdsbehov

2.1 Syftet med grönboken är att stimulera en EU-omfattande offentlig diskussion och att få in synpunkter på den framtida politiken för skogsskydd och skoglig information, samt att ge underlag för en eventuell uppdatering av EU:s skogsstrategi i fråga om klimataspekter. Frågeställningarna i grönboken bygger på kommissionens vitbok "Anpassning till klimatförändring: en europeisk handlingsram" ⁽²⁾.

2.2 Grönboken beskriver skogarnas allmäntillstånd och betydelse, presenterar EU-skogarnas särdrag och funktioner, listar de största utmaningarna för EU:s skogar och klimatförändringens hot mot skogens funktioner samt redogör för instrument och skogsinformationssystem som står till skogsskyddets förfogande.

2.3 Enligt subsidiaritetsprincipen är det i första hand medlemsstaterna som har befogenheter på det skogspolitiska området. EU:s uppdrag är närmast att tillföra ett mervärde till skogspolitiken och skogsprogrammen på nationell nivå, bl.a. genom att fästa medlemsstaternas uppmärksamhet på kommande utmaningar samt genom att föreslå alternativ för tidiga insatser på EU-nivå.

2.4 I föreliggande yttrande inriktas diskussionen på hur klimatförändringarna ändrar förutsättningarna för skogsbruk och skogsskydd i Europa, hur EU:s politik bör utvecklas för att ge ökat stöd till medlemsstaternas initiativ på skogsområdet, hur EU kan bidra till att bemöta framtida utmaningar och vilken tilläggsinformation som behövs. Målet för skogsskyddet i EU bör vara att skogarna ska bibehålla alla sina produktiva, socioekonomiska och ekologiska funktioner i framtiden.

3. Bör man lägga större vikt vid att bevara, balansera och stärka skogens funktioner? (fråga 1)

3.1 I FN:s konventioner understryks bl.a. skogarnas betydelse i kampen mot klimatförändringen ⁽³⁾ samt vikten av att säkerställa den biologiska mångfalden ⁽⁴⁾. På alleuropeisk nivå och i linje med EU:s skogsstrategi har EU:s medlemsstater förbundit sig att balansera skogens olika funktioner genom ett angreppssätt som grundar sig på hållbart skogsbruk och varierat utnyttjande av skogen ⁽⁵⁾. På EU-nivå har skogarnas olika funktioner beaktats i EU:s skogsstrategi och i EU:s handlingsplan för skogsvård samt i meddelandet om skogsbruksbaserade industrier i

⁽²⁾ KOM(2009) 147 slutlig.

⁽³⁾ Konventionen om biologisk mångfald (CBD).

⁽⁴⁾ Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC).

⁽⁵⁾ Forest Europe, tidigare Ministerkonferensen om skydd av skogarna i Europa (MCPFE).

EU⁽⁶⁾. På nationell och regional nivå tillgodoses skogarnas olika funktioner bl.a. genom skogsprogram. Den skogsbaserade sektorns egen politiska ram utgör alltså ett fullgott stöd när det gäller att upprätthålla, balansera och förstärka skogarnas olika funktioner. Däremot krävs det ytterligare ansträngningar när det gäller samordningen av skogsfrågor med andra sektorer och politikområden som styr den skogsbaserade sektorn. Detta är möjligt bl.a. i den ständiga kommittén för skogsbruk⁽⁷⁾, i andra rådgivande grupper och kommittéer och inom kommissionens arbetsgrupp för skogsbruk. Därför bör den ständiga kommittén för skogsbruk få en viktigare roll inom beslutsfattandet. Även på nationell nivå bör samordningen av skogsrelaterade frågor inom olika sektorer effektiviseras. Kommissionens exempel på sektorövergripande metoder och förhandsbedömning är viktiga för de nationella aktörerna.

3.2 Man förmodar att skogarna under de närmaste årtiondena ska få ökad betydelse i egenskap av förnybar naturresurs, alstrare av ekosystemtjänster och förutsättning för människornas välfärd. Exempelvis är de s.k. medvetna konsumenternas⁽⁸⁾ andel på konsumentmarknaderna redan betydande i många europeiska länder. En mångsidig och hållbar användning av skogen och skogsbaserade produkter och tjänster samt skogsvård som har detta som mål kan skapa arbete, inkomster och välsstånd för många grupper och på många nivåer. Skogarnas och skogsrelaterade näringars roll är särskilt viktig för lokalsamhället, t.ex. träproduktion och andra näringar som inte är kopplade till trä, såsom skogsturism. I linje med Europa 2020-strategin är det viktigt att säkerställa verksamhetsmöjligheterna för skogsägare, entreprenörer och träförädlingsindustrin, eftersom konkurrensen om mark för träproduktion och om trä för olika förädlade träprodukter och energiproduktion blir allt hårdare. Vidare får kunskaper om information allt större betydelse. Det internationella skogsåret 2011 innebär en möjlighet till ökad acceptans för den skogsbaserade sektorn bland konsumenter och allmänheten samt till ökat stöd för hållbar konsumtion och produktion, genom att lyfta fram fördelarna med trä och träbaserade produkter i förhållande till andra material när det gäller att motverka klimatförändringen (t.ex. med avseende på koldioxidlagring, låg energibindning, termisk verkningsgrad osv.).

3.3 Insatser för att skydda och värna om skogsmiljöer har av hävd skett genom strategiska mål och genom bestämmelser, anvisningar och rekommendationer som syftar till att uppnå dessa. Under de senaste åren har ansvaret för ekosystemtjänster och andra offentliga nyttigheter i allt högre grad överfört till aktörer som entreprenörer och skogsägare. För att kunna hantera miljöfrågor behöver dessa nytt kunnande och ny information om alternativa åtgärder och följdverkningarna av dessa,

exempelvis med avseende på projekt som förbättrar kostnads-effektiviteten och på ekonomiska incitament. Bland de gemensamma utmaningarna kan nämnas skyddet av mångfald och avrinningsområden samt en bedömning av rekreationens och koldioxidlagringens ekonomiska värde.

3.4 Skogar, trä och träbaserade produkter spelar en stor roll i klimatregleringen. Särskilt viktig är skogarnas och träprodukternas förmåga att binda kol. Träbaserade produkter kan ersätta andra produkter som är gjorda av andra material som är mindre effektiva när det gäller att bekämpa klimatförändringarna. Trä utgör ett relativt långvarigt kollager när det används i t.ex. byggnader, inredning och möbler. Dessutom kan träbaserad bioenergi i viss utsträckning ersätta fossila energikällor. Användning av klimatvänliga material såsom trä och träbaserade produkter i kampen mot klimatförändringen kan uppmuntras genom politiska mål och medel.

3.5 De senaste årens omfattande stormskador och skogsbränder har också ökat diskussionerna om klimatförändringens återverkningar på skogsekosystemen och därmed även på skogsbaserad verksamhet. Skogarnas betydelse för regleringen av det lokala och regionala klimatet varierar från ett område till ett annat. Medvetenheten om deras inverkan har ökat under de senaste åren i takt med att kunskapen om vattnets kretslopp har ökat och mer erfarenhet har inhämtats om problem i torra områden.

4. Klimatförändringens återverkningar på skogen och på skogsnäringen (fråga 2)

4.1 Klimatförändringen förmodas öka osäkerheten och olika risker förknippade med dess återverkningar på miljön, exempelvis skadeinsekter, sjukdomar, torka, översvämningar, stormar och skogsbränder. Globaliseringen utgör en annan utmaning – och i samband med detta även transporterna av timmer och skogsodlingsmaterial – eftersom bl.a. spridningen av skadeinsekter från deras naturliga livsmiljöer påskyndas. Miljörisker i anslutning till skogar och skogsbruk kan få många sociala och ekonomiska följder om de blir verklighet. De ekonomiska återverkningarna kan uppstå vid förändringar i marknadsvärdet eller i företagets verksamhetsmiljö. De sociala återverkningarna kan uppstå direkt, t.ex. genom förändring av livsmiljön till följd av skogsförstörelse, eller indirekt, genom konsekvenser för samhället i och med att aktörernas ekonomiska situation förändras i det drabbade området. Plötsliga miljökatastrofer utgör en särskild utmaning bl.a. för marknaderna och logistiken. För att minska osäkerheten och hantera riskerna med klimatförändringen behövs det mer kunskap om potentiella orsaker och följdverkningar.

⁽⁶⁾ KOM(2008) 113 slutlig.

⁽⁷⁾ Se fotnot 1.

⁽⁸⁾ Lifestyles of Health and Sustainability (LOHAS).

4.2 Skogarna i Europa kan anpassa sig till olika förändringar tack vare att skogsresurserna är omfattande och skogsvården god. Inom Europa kan man dock se regionala skillnader som beror på naturrelaterade och samhällsliga faktorer. Exempelvis i de torra områdena kring Medelhavet förväntas risken för skogsbränder öka betydligt genom en kombinerad inverkan av klimatförändringen och människans verksamhet. Om torkan breder ut sig även i övriga Europa kan områden som främst har granskogar drabbas. Om vintrarna blir milda och marken inte fryser kommer logistiken för skogsavverkning att bli mer krävande. Även riskerna för svamp- och insektangrepp ökar. I områden där avverkningsmöjligheterna har utnyttjats i mindre utsträckning kan stormskador uppstå, och i deras spår även insektangrepp. De ekonomiska följderna för skogsägare och den lokala ekonomin kan vara svåra. Skogarnas mångfald kan också störas. En föränderlig verksamhetsmiljö kan innebära förändringar även i regionernas relativa fördelar och därmed även i arbetsfördelningen mellan olika områden samt i samhället.

4.3 De skadliga återverkningarna av klimatförändringen kan förebyggas genom beredskapsplanering. Systematiska prognoser är nyttiga såväl när det gäller att förebygga oönskade följder som i fråga om beredskap inför plötsliga förändringar såsom naturkatastrofer. Planeringen av anpassnings- och skyddsåtgärder som bygger på förhandsbedömningar får ökad betydelse på olika nivåer. Dessutom är det viktigt att EU:s politik och olika organ på det skogspolitiska området stöder aktiv skogsvård och skogsanvändning samt förbättrar konkurrenskraften för en hållbar användning av klimatvänliga material, t.ex. trä.

4.4 Dominoeffekten och multiplikatoreffekten kan dämpas genom att man förbereder sig för kriser på förhand, bl.a. genom att utveckla insatsberedskapen exempelvis genom krisberedskapsplaner, maskinutrustning och goda rutiner. I situationer som präglas av förändring eller kris är det särskilt viktigt att ta hänsyn till säkerheten, inklusive arbetarskyddet.

5. Verktyg för skogsskydd (fråga 3)

5.1 Det finns en solid rättslig grund och en rad instrument för skogsskydd både på nationell nivå och på EU-nivå. Utöver traditionellt markskydd tillämpas ett antal olika förvaltningsrestriktioner eller tillståndskrav. Problemet för den skogsbase- rade sektorn är att befintliga regler och instrument är splittrade, vilket ger upphov till överlappningar och potentiella inkomsekvenser.

5.2 Skyddsåtgärder som utgår från frivillighet har visat sig vara kostnadseffektiva, i synnerhet när det gäller skogsbruk med

mindre arealer. För att genomföra dem förutsätts dock att kun- nande och information sprids bland skogsägarna och att kost- nader och inkomstbortfall till följd av frivillig skyddsverksamhet ska kunna ersättas fullt ut.

5.3 För närvarande utgörs det största osäkerhetsmomentet av mångfalden i skogar utanför de skyddade områdena, eftersom det inte finns tillräckligt med information om dessa. Dessutom kan målen för ökad användning av biomassa för förnybar energi få konsekvenser för skogsförvaltningen och avverknings- sätten – och därmed också för mångfalden.

6. Skogsvård och skogsnyttjande (fråga 4)

6.1 Ett särdrag för det europeiska skogsbruket är skogarnas långa rotationstid. Information om följderna av nya skogshan- teringsmetoder kan fås först efter flera decennier. De socioeko- nomiska arbetsvillkoren ökar efterfrågan på nya skogsbruks- och skördemetoder, exempelvis energiskog med kort rotations- tid eller gallring av uppvuxen skog. Den ekologiska verksam- hetsmiljön, exempelvis klimatförändringen, kan å sin sida för- stärka de nya skogshanteringsmetodernas miljökonsekvenser. En anpassningsbar skogsvård innebär att skogsyrtorna och föränd- ringarna är föremål för ständig uppföljning, varvid skogsvården vid behov kan ändras så att den bättre svarar mot målsättning- arna. Det är skogsägarna som beslutar om skötseln och använd- ningen av skogen. Därför behöver de information om möjliga hanteringsalternativ och om de potentiella återverkningarna av dessa. Skogsplanering från skogsägarnas sida är en möjlig lös- ning.

6.2 Insatser för att bevara mångfalden i skogsodlingsmateria- lets genpool och anpassa den till klimatförändringen kan stödjas exempelvis genom ett skräddarsytt system med kriterier och indikatorer för hållbart skogsbruk.

7. Den skogliga informationens tillräcklighet och kvalitet (fråga 5)

7.1 Arbetet med att ta fram uppgifter om europeiska skogar är fördelat på tre större aktörer:

— Europeiska kommissionen samt olika organ och projekt som finansieras av den.

— Nationella forsknings- och statistikorganisationer.

— Handeln och aktörerna inom den skogsbaserade sektorn.

7.2 Enligt subsidiaritetsprincipen är medlemsstaterna i huvudsak behöriga för ärenden som berör dem, medan EU:s uppdrag är att tillföra ett mervärde genom samverkan. Nationella forsknings- och statistikorgan, t.ex. sådana som gör inventeringar av skogarna i ett land eller statistikcentraler, är ansvariga för att ta fram skoglig information som behövs för planering och genomförande av nationell skogsolitik. EU:s nuvarande skogsinformation omfattar skogarnas tillstånd, bl.a. med avseende på skogsbränder, samt andra uppgifter om skogarna. Den innefattar i vissa fall också träproduktion och slutanvändning, exempelvis uppgifter om träbaserade produkter. Dessutom har de nationella organisationerna åligganden som sammanhänger med internationell statistikföring. Eurostat ansvarar för statistik om EU:s skogsresurser och skogsproduktion och för EU:s bidrag till internationell statistik⁽⁹⁾, samt för sammanställning och harmonisering av nationella uppgifter. I anslutning till de internationella åliggandena har kommissionen också stött de nationella organisationerna i arbetet med att göra uppgifterna mer enhetliga⁽¹⁰⁾. I harmoniseringsarbetet måste man beakta såväl behovet av enhetlig statistik som nationella och regionala skillnader i informationen, t.ex. när det gäller indikatorerna för mångfald. Kommissionen har bl.a. infört ett uppföljningssystem som berör gränsöverskridande fenomen såsom skogarnas hälsotillstånd⁽¹¹⁾, skogsbränder⁽¹²⁾ samt ett alleuropeiskt informations- och kommunikationssystem⁽¹³⁾.

7.3 Skogsägarna och andra aktörer inom den skogsbaserade sektorn får i allmänhet information som anknyter till eller stöder deras egen verksamhet antingen via nationella forsknings- och statistikorganisationer eller via kommersiella aktörer. Skogsägarna och andra aktörer inom sektorn kan även producera

och lagra information i egna informationssystem i realtid. Betydelsen av aktuell skogsinformation ökar kontinuerligt i en föränderlig verksamhetsmiljö och en skogsvård under anpassning.

7.4 Det finns skillnader mellan länderna när det gäller hur komplett, precis och aktuell den skogliga informationen är. De flesta länder kan så gott som årligen rapportera på nationell nivå om sin volym av växande skog. En del av de nationella organisationerna kan för det egna landets del ge detaljerade och tillförlitliga årliga rapporter också om skogarnas hälsotillstånd och nuläge, produktionskapacitet, kolbalans, skogsskydd, tjänster och livskraft⁽¹⁴⁾. En del av EU-länderna uppvisar dock fortfarande brister när det gäller informationens innehåll, exakthet och aktualitet. För att göra den internationella statistikföringen mer enhetlig finansierar Europeiska kommissionen forsknings- och utvecklingsprojekt och samarbetsnätverk som syftar till ökade kunskaper⁽¹⁵⁾. De största bristerna när det gäller skogsskyddet och klimatförändringen hänför sig till skogar utanför skyddsområdena, med avseende på mångfald, hållbar användning av bioenergiressurser, kollager och kolsänkor (inklusive träbaserade produkter), samt en snabb lokalisering av zoner som drabbats av förstörelse. De nationella aktörerna bör ges starkare stöd till insamling och harmonisering av information.

7.5 Utmaningen i att producera enhetlig skogsinformation på EU-nivå består i det stora antalet aktörer som är involverade i datainsamlingen. Därför är det viktigt att utföra en heltäckande undersökning som klargör vilka aktörerna är och vilken information de samlar in.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽⁹⁾ T.ex. Joint Forest Sector Questionnaire (JFSQ) och informellt samarbete inom FAO, ITTO och FN/ECE.

⁽¹⁰⁾ Bl.a. COSTE43 Harmonisation of National Forest Inventories in Europe: Techniques for Common Reporting.

⁽¹¹⁾ Forest Focus Community Scheme 2003-2006/7.

⁽¹²⁾ European Forest Fire Information System (EFFIS).

⁽¹³⁾ European Forest Data Center (EFDAC) och European Forest Information and Communication Platform (EFICP).

⁽¹⁴⁾ Forest Europe or regional contribution to global forest resource assessment (GFRA).

⁽¹⁵⁾ a Life+ co-financed project for the Further Development and Implementation of an EU-level Forest Monitoring System FUTMON; JRC framework contract for e-Forest; COST network Improving Data and Information on the Potential Supply of Wood Resources: A European Approach from Multisource National Forest Inventories USEWOOD.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning (Euratom) om gränsvärden för radioaktivitet i livsmedel och djurfoder efter en kärnenergiolycka eller annan radiologisk nödsituation (omarbetning)"

KOM(2010) 184 slutlig – 2010/0098 (CNS)

(2011/C 48/28)

Föredragande: **Pirkko RAUNEMAA**

Den 27 april 2010 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 31 i Euratom-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning (Euratom) om gränsvärden för radioaktivitet i livsmedel och djurfoder efter en kärnenergiolycka eller annan radiologisk nödsituation (omarbetning)"

KOM(2010) 184 slutlig – 2010/0098 (CNS).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 31 augusti 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 127 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Radioaktivt nedfall är nästan alltid gränsoverskridande. Det orsakar långvariga utsläpp av radioaktiva ämnen som kan föras långa sträckor och spridas över stora områden. Vid en sådan olycka står vi inför en potentiell katastrof av internationella dimensioner.

1.2 Det finns ett verkligt behov av tydlig och uppdaterad lagstiftning som EU-institutionerna och medlemsstaterna lätt kan tillämpa om det sker ett radioaktivt utsläpp. Av denna anledning är en revidering av lagstiftningen både lämplig och nödvändig.

1.3 Efter Tjernobyli-olyckan 1986 tog gemenskapen fram gränsvärden för radioaktivitet i livsmedel och djurfoder efter en kärnenergiolycka⁽¹⁾ och en gemenskapsordning för ett snabbt informationsutbyte i händelse av en nödsituation som medför risk för strålning⁽²⁾. Den senaste bedömningen av gränsvärdena gjordes 1995 av den expertgrupp som anges i artikel 31 i Euratom-fördraget. Därför bör dessa ses över på nytt.

1.4 EU har inrättat ett effektivt och internationellt respekterat riskbedömningsorgan – Europeiska myndigheten för livsmedels-säkerhet (förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari

2002). Myndigheten bör få uppdraget att bedöma vilka hälsoeffekter radioaktiva rester i livsmedel och djurfoder kan få, och kommissionen bör se över befintliga förfaranden.

1.5 För att garantera att nivån är hög på kontrollen av gränsvärdena i livsmedel och djurfoder, bör de nationella livsmedelsmyndigheterna ha rättslig befogenhet att parallellt med de nationella strålsäkerhetsmyndigheterna övervaka gränsvärdena och kontrollera importen av livsmedel och djurfoder när gränsvärdena överskrids, utan att behöva ha övervakningsmyndigheters-ansvar godkännande.

1.6 Kommissionen bör också – inom ramen för Codex Alimentarius-kommissionens normer och riktlinjer – se till att det fastställs internationella bestämmelser om radioaktiva utsläpp och deras effekter på livsmedel och djurfoder. Kommissionen bör dessutom bestämma vilka institutioner som i första hand ska ha ansvaret för gränskontrollerna av import och export i unionen om det sker en olycka.

1.7 Eftersom vatten är en av huvudingredienserna i livsmedel och djurfoder så bör det finnas med i bilagorna till förordningen. För övrigt bör bestämmelserna omfatta alla former av dricksvatten, och inte bara vatten i livsmedel och foder.

⁽¹⁾ Rådets förordning (Euratom) nr 3954/87 av den 22 december 1987, ändrad.

⁽²⁾ 87/600/Euratom: Rådets beslut av den 14 december 1987.

1.8 När olyckor sker är det viktigt att försöka påverka människors beteende och att få dem att välja livsmedel och drycker som är säkra eller åtminstone mindre farliga. Det är de nationella myndigheternas och sektorsorganisationernas ansvar att erbjuda rådgivning och öka medvetenheten.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

2.1.1 Till följd av olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl den 26 april 1986 släpptes stora mängder radioaktiva ämnen ut i atmosfären och orsakade i ett flertal europeiska länder föroreningar av livsmedel och djurfoder som var betydande ur hälsosynpunkt.

2.1.2 För första gången vidtog man åtgärder på gemenskapsnivå för att hantera den här typen av kärnenergiolyckor, som förorsakar långvariga utsläpp av radioaktiva ämnen som kan föras långa sträckor och spridas över stora områden.

2.1.3 Kommittén har bara en gång tidigare framfört sina åsikter beträffande radioaktivitet i livsmedel och djurfoder efter en kärnenergiolycka eller annan radiologisk nödsituation⁽³⁾. Yttrandet innehöll dock bara inledande synpunkter, eftersom kommissionen fortfarande inte hade föreslagit vilka gränsvärdena skulle vara. Den här rådfrågningen ger därför kommittén tillfälle att framföra en mer aktuell syn på frågan.

2.2 Regelverk

2.2.1 I rådets förordning (Euratom) nr 3954/87 av den 22 december 1987 anges hur man ska fastställa gränsvärden för radioaktivitet i livsmedel och djurfoder efter en kärnenergiolycka eller annan radiologisk nödsituation. Den har ändrats väsentligen under åren⁽⁴⁾. De maximalt tillåtna "referensvärdena" har fastställts i separata bilagor till den andra ändringen av förordningen.

2.2.2 När kommissionen har fått information om att en olycka skett eller att en annan radiologisk nödsituation har uppstått och att gränsvärdena antagligen kommer att uppnås eller har uppnåtts, ska den anta en förordning som gör att dessa gränsvärden blir tillämpliga. Giltighetstiden för en sådan förordning ska vara så kort som möjligt och får inte överskrida tre månader.

2.2.3 Kommissionen ska förelägga rådet ett förslag till förordning för anpassning eller bekräftelse av bestämmelserna i

den första förordningen inom en månad efter antagandet av denna, och efter samråd med den expertgrupp som avses i artikel 31 i Euratom-fördraget. Denna andra förordnings giltighetstid är också begränsad. I det längre tidsperspektivet, dvs. efter en kärnenergiolycka eller annan radiologisk nödsituation kan andra rättsliga instrument eller andra rättsliga grunder användas för att kontrollera livsmedel eller djurfoder som släpps ut på marknaden.

2.2.4 De gränsvärden som anges i bilagorna till förordningen kan bli föremål för revidering eller tillägg mot bakgrund av expertutlåtandet enligt artikel 31. De etablerade gränsvärdenas giltighet bedömdes senast 1995 av den expertgrupp som anges i artikel 31, mot bakgrund av bestämmelserna i rådets direktiv 96/29/Euratom, där medlemsstaterna åläggs att fastställa nivåer för intervention i händelse av olyckor⁽⁵⁾.

2.2.5 När det gäller import har EU antagit åtgärder för att säkerställa att vissa jordbruksprodukter importeras till unionen endast i enlighet med det gemensamma förfaringsätt som slår vakt om befolkningens hälsa och marknadens sammanhållning samtidigt som en omläggning av handeln förebyggs.

2.2.6 Vid en radiologisk nödsituation ska medlemsstaterna utbyta information via Ecurie-systemet⁽⁶⁾. Enligt detta system ska en medlemsstat underrätta och informera kommissionen och de medlemsstater som berörs eller kan bli berörda, då den beslutar att vidta omfattande åtgärder i syfte att skydda allmänheten i en radiologisk nödsituation. Informationen måste inbegripa när och var händelsen inträffat, med angivande av den exakta platsen och vad det rör sig om för form av anläggning eller verksamhet, orsaken till händelsen, hur man bedömer utvecklingen och vilka skyddsåtgärder som vidtagits eller planeras, samt hur hög radioaktivitet som övervakningsorganen uppmätt i livsmedel, djurfoder, dricksvatten och i miljön.

2.3 Kommissionens dokument

2.3.1 Kommissionen tog initiativ till kodifieringen av rådets förordning 3954/87 och ändringarna av den.

2.3.2 Inom ramen för lagstiftningsförfarandet uppdagades dock att en bestämmelse i förslaget till kodifiering förbehåller rådet genomförandebefogenheter utan att detta motiverats i skälen till förordning (Euratom) nr 3954/87.

⁽³⁾ CES 480/1987, EGT C 180, 8.7.1987, s. 20–25 [ej på svenska].

⁽⁴⁾ Kommissionens förordning (Euratom) nr 944/89 och kommissionens förordning (Euratom) nr 770/90.

⁽⁵⁾ Artikel 50.2 i rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning.

⁽⁶⁾ Se fotnot 2 ovan.

2.3.3 Att lägga till ett sådant skäl skulle innebära en innehållsmässig förändring och därmed gå längre än en enkel kodifiering, och det ansågs därför lämpligt att omvandla kodifieringen till en omarbetning för att på så sätt kunna föra in den ändring som behövs.

2.3.4 I tillägg 15 i förordet till förslaget finns en hänvisning till att rådet i vissa situationer i stället för kommissionen omgående ska kunna anta anpassade åtgärder och mycket snabbt göra tidigare fastställda högsta tillåtliga nivåer av radioaktiv kontaminering tillämpliga.

3. Bedömning

3.1 Det finns ett verkligt behov av tydlig och uppdaterad lagstiftning som EU-institutionerna och medlemsstaterna lätt kan tillämpa om det sker ett radioaktivt utsläpp. Av denna anledning är en revidering av lagstiftningen både lämplig och nödvändig. Sannolikheten för kärnkraftverksolyckor eller andra radioaktiva utsläpp kan öka i EU, bland annat på grund av de befintliga kärnkraftverkens ålder, anläggandet av en mängd nya kärnkraftverk och risken för andra oväntade olyckor.

3.2 Radioaktiva utsläpp sprids nästan alltid över stora områden och minskar inte nödvändigtvis i intensitet när de färdats långa sträckor. Vi har sålunda att göra med en potentiell internationell hälso- och miljökatastrof.

3.3 Till skillnad från 1986 har EU nu ett effektivt och internationellt respekterat riskbedömningsorgan – Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (förordning (EG) nr 178/2002). Radioaktiva rester i livsmedel och djurfoder kan jämföras med främmande ämnen i livsmedel. Man skulle därför ha kunnat vänta sig att livsmedelsmyndigheten hade fått i upp-

gift att bedöma vad sådana rester innebär för hälsan. Men kommissionen behåller i sitt förslag de befintliga förfarandena, som i vissa fall är flera årtionden gamla, utan vidare kommentarer eller förklaringar.

3.4 När olyckor sker är det viktigt att försöka påverka människors beteende och att få dem att välja livsmedel och drycker som är säkra eller åtminstone mindre farliga. Dessutom måste jordbrukarna känna till nivåerna på radioaktiviteten i djurfoder och veta hur man ska utfodra djuren i en krissituation. I detta fall kan nationella myndigheter och sektorsorganisationer spela en viktig roll när det gäller att erbjuda rådgivning och öka medvetenheten.

3.5 Det är av avgörande betydelse att bestämmelserna om radioaktivt nedfall och nivåerna på radioaktiviteten nu omarbetas på ett sådant sätt att de blir tydligare och enklare att genomföra på EU- och medlemsstatsnivå.

3.6 Gränsvärdena för radioaktivitet måste anpassas till behoven hos vissa riskgrupper i befolkningen: Striktare nivåer bör gälla för barnmat än för livsmedel som är avsedda för befolkningen i stort.

3.7 Radioaktiva ämnen kan komma ut i ytvattnet i samband med kärnsprängningar och användning av kärnenergi eller vid användning av radioaktivt material i hälso- och sjukvården, industrin och forskningen. Trots att dessa mängder normalt är obetydliga så kan situationen ändras om en strålningsolycka inträffar. Eftersom vatten är en av huvudingredienserna i livsmedel och djurfoder så borde det ha funnits med i bilagorna till förordningen.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr .../2010 av den [...] om ändring av rådets förordning (EG) nr 1234/2007 ('enda förordningen om en samlad marknadsordning') vad gäller det stöd som beviljats inom ramen för det tyska alkoholmonopolet"

KOM(2010) 336 slutlig – 2010/0183 (COD)

(2011/C 48/29)

Föredragande: **Adalbert KIENLE**

Den 7 juli och den 8 juli 2010 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr .../2010 av den [...] om ändring av rådets förordning (EG) nr 1234/2007 ('enda förordningen om de gemensamma organisationerna av marknaden') vad gäller det stöd som beviljats inom ramen för det tyska alkoholmonopolet"

KOM(2010) 336 slutlig – 2010/0183 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 31 augusti 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 114 röster för, 2 röster emot och 6 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar de föreslagna åtgärderna om en tidsbegränsad förlängning av det stöd som beviljats inom ramen för det tyska alkoholmonopolet. Stödet ska upphöra senast i slutet av 2017. Inga störningar av marknaden har noterats, och förslaget får inga konsekvenser för EU-budgeten.

1.2 EESK rekommenderar att man utnyttjar övergångsperioden till att underlätta för de familjer som har lantbruk som är inriktade på alkoholproduktion att på ett socialt acceptabelt sätt övergå till annan produktion och i synnerhet bevarar de ekologiskt värdefulla fruktträdgårdarna.

2. Inledning

2.1 Europeiska kommissionen föreslår att det tyska alkoholmonopol som har funnits sedan 1918 för etanol som framställts av jordbruksprodukter ska avskaffas den 1 januari 2018. De nationella myndigheterna har hittills utfärdat destillationsrättigheter och fastställt uppköpspriset, som ska täcka bränneriernas egna kostnader.

2.2 Monopolets produktion/försäljning ska minska successivt:

— De tullplomberade jordbruksbrännerierna, som i huvudsak bearbetar spannmål och potatis, måste lämna monopolet i slutet av 2013, och deras produktion ska under tre år gradvis minska med en tredjedel per år (från totalt 540 000 hl 2011 till 180 000 hl 2013).

— Småskaliga icke tullplomberade brännerier (Abfindungsbrennereien), brännerianvändare (Stoffbesitzer) och kooperativa fruktbrännerier (Obstgemeinschaftsbrennereien) som har en lokal prägel och producerar mycket små mängder alkohol av frukt får totalt producera upp till 60 000 hl per år till och med 2017.

2.3 Förslaget påverkar inte unionens budget.

3. Kommentarer

3.1 EESK ser positivt på den föreslagna avvecklingen av det tyska alkoholmonopolet genom ett tidsbegränsat undantag och en differentierad minskning av den tillåtna produktionen av etanol som framställts av jordbruksprodukter.

3.2 I EU:s 27 medlemsstater tillverkades 2008 ca 40,5 miljoner hl etanol av jordbruksprodukter, särskilt spannmål, sockerbetor/melass, vin, potatis, frukt och andra produkter. De viktigaste producenterna av etanol från jordbruksprodukter är Frankrike (15,4 miljoner hl), Tyskland (5,9 miljoner hl), Spanien (5,4 miljoner hl) och Polen (1,9 miljoner hl). EU-medlemsländerna importerade under samma år ca 13 miljoner hl etanol från tredjeländ. Etanol från jordbruksprodukter används som livsmedel (i drycker och som ättika), inom biobränslesektorn och för andra industrisyften. På senare tid har biobränslesektorn stått för en kraftigt ökad användning.

3.3 Av den jordbruksalkohol som framställs i Tyskland produceras dock endast ca 10 % inom ramen för alkoholmonopolet med nationellt stöd. Under senaste tiden har 674 jordbruksbrännerier levererat en genomsnittlig produktionsvolym på 800 hl till monopolet. De ca 28 000 småskaliga icke tullplomberade brännerierna (Abfindungsbrennereien) – varav omkring 20 000 finns i drift varje år – får producera högst 300 liter alkohol per år inom ramen för monopolet.

3.4 Alkoholmonopolet har hittills varit en förutsättning för denna traditionella och mycket decentraliserade produktion i små och mycket små jordbruksbrännerier. Dessa har emellertid stor regional betydelse, bl.a. i bergsområden som Schwarzwald. Den miljövänliga kretsloppsproduktionen i jordbruksbränneri-

erna och bidraget från de småskaliga brännerierna och fruktbrännerierna till inkomststabiliseringen och vården av kulturlandskapet och bibehållandet av den biologiska mångfalden erkänns allmänt både politiskt och samhälleligt.

3.5 EESK utgår från att den industriella etanolframställningen inte utgör något alternativ till de traditionella (småskaliga) jordbruksbrännerierna när alkoholmonopolet löpt ut och liberaliseringen av marknaden för jordbruksalkohol genomförts. Under övergångsperioden bör man därför leta efter möjligheter att dels underlätta för de familjer som har lantbruk som är inriktade på alkoholproduktion att på ett socialt acceptabelt sätt övergå till annan framtidsinriktad produktion, dels bevara de ekologiskt värdefulla fruktodlingarna på ängsmark och fruktträdgårdarna.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 663/2009 om inrättande av ett program för hjälp till ekonomisk återhämtning genom finansiellt stöd från gemenskapen till projekt på energiområdet"

KOM(2010) 283 slutlig – 2010/0150 (COD)

(2011/C 48/30)

Föredragande: **Stéphane BUFFETAUT**

Den 15 juni 2010 beslutade Europaparlamentet och den 23 juni 2010 beslutade rådet att i enlighet med artiklarna 194.1 c och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 663/2009 om inrättande av ett program för hjälp till ekonomisk återhämtning genom finansiellt stöd från gemenskapen till projekt på energiområdet"

KOM(2010) 283 slutlig – 2010/0150 (COD).

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som fick uppdraget att förbereda ärendet, antog sitt yttrande den 6 september 2010.

Vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 133 röster för, 2 röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK ställer sig bakom den allmänna ekonomiska inriktningen och de mål som kommissionen ställt upp. Kommittén stöder särskilt tanken på att använda EU-medel som hävstång för att få en multiplikatoreffekt i syfte att påskynda investeringar på området för energieffektivitet och förnybara energikällor. EESK anser att fördelningen av det finansiella stödet mellan tekniskt stöd, lån till förmånlig ränta och bankgarantier från finansinstituten bör motiveras bättre. EESK önskar förtydliganden när det gäller vad som omfattas av det tekniska stödet.

1.2 Kommittén hoppas att den modell som kommissionen redovisar ska genomföras i praktiken. Den innebär att alla berörda kreditförmedlare bör ha befogenhet att förvalta finansieringsinstrumentet, och urvalet av projekt kommer att göras av fondförvaltarna under kommissionens kontroll. EESK anser att formerna för förvaltningen och för tillgången till medlen bör förtydligas, så att kreditförmedlarna och de projektansvariga har en tydlig uppfattning om hur de ska användas.

1.3 EESK anser emellertid att vissa förtydliganden är nödvändiga eller lämpliga på följande punkter:

1.3.1 Det är nödvändigt att totalbeloppet (eller åtminstone en uppskattning) så snart som möjligt, och före 2010 års utgång, redovisas för det disponibla anslaget utöver de 114 miljoner euro som redan aviserats. Uppdelat på 27 medlemsstater utgör dessa pengar endast ett begränsat bidrag. Man bör emellertid beakta hävstångseffekten av de extra medel som skjuts till av privata investerare och stimulansen till själva projekten och investeringarna då fasen för tekniskt stöd får ett kraftigt tillskott.

1.3.2 När det gäller att definiera lönsamma projekt kan man notera att isolering av byggnader t.ex. är mycket fördelaktigt i fråga om energieffektivitet och lönsamt på lång sikt i fråga om energibesparingar, särskilt för äldre byggnader. Ett "lönsamt projekt" bör uppfattas som ett projekt som får stöd, men som inte skulle ha kommit till stånd utan EU-stöd. Begreppet "lönsamt projekt" skulle kunna förklaras i förordningen som "ett projekt som uppnår ekonomisk jämvikt tack vare stöd från EU-instrument".

1.3.3 Kriterierna för stödberättigande:

— EESK inser orsakerna till och accepterar att det inte anges några prioriteringar mellan de olika berörda sektorerna och att investeringskriterier och respekt för de europeiska målen för energieffektivitet och förnybar energi ska tillämpas. Bl.a. kommer sådana projekt som omfattas av kontrakt om energiprestanda att kunna söka stöd, liksom projekt som redan subventioneras med EU-medel. EESK understryker att detta instrument syftar till att stimulera samverkans effekter med strukturfonderna och Sammanhållningsfonden.

— Om inte en förteckning upprättas över föreslagna projekt (på det sätt som sker inom ramen för förordning 663/2009) kommer EESK att uppmärksam granska fördelningen av de tilldelade medlen mellan finansiering av projekt och tekniskt stöd. Kommittén anser att merparten av finansieringen bör gå till investeringar eller konkreta projekt.

— Kommittén noterar att själva förordningen inte kommer att innehålla någon förteckning över föreslagna projekt och att fonden kommer att välja ut projekten på grundval av kriterier som anges i förordningen. De projekt som finansieras kommer att behandlas i en rapport.

- EESK vill förtydliga att det finansiella stödet till investeringsprojekt måste ligga i linje med principen om lika behandling av offentliga och privata operatörer. Projekten måste kunna genomföras inom ramen för offentlig-privata partnerskap.
- Rent allmänt anser kommittén att tilldelningskriterierna i första hand bör handla om den tekniska tillförlitligheten, den ekonomiska säkerheten i projekten och de konkreta resultat som förväntas i fråga om energieffektivitet och förnybar energi.
- EESK anser att stödberättigandekriteriet "åtgärder som har ett snabbt, mätbart och väsentligt inflytande" bör förtydligas ytterligare.

1.4 Kommittén förstår att kommissionen önskar att de berörda lokala myndigheterna gör "ett politiskt åtagande att mildra klimatförändringarna, och kan redovisa exakta mål", men vill varna för att sätta alltför stor tilltro till en inställning som har mer att göra med politiskt korrekt tänkande och uttrycksätt än konkreta åtgärder som vilar på solid och innovativ teknik eller effektiva förvaltningssystem och som är godkända i fråga om energieffektivitet, nät för värme eller förnybar energi.

2. Ursprung och principer för förordningen om ett program för hjälp till ekonomisk återhämtning genom finansiellt stöd från gemenskapen till projekt på energiområdet

2.1 Det europeiska energiprogrammet för återhämtning (EEPR) omfattade ett anslag på 3,98 miljarder euro. Nästan hela anslaget borde tas i anspråk redan 2010. En summa på 114 miljoner euro kommer dock inte att utnyttjas inom ramen för programmet. Denna summa kan bli ännu högre om det finns projekt som inte motsvarar de rättsliga, finansiella eller tekniska kraven.

2.2 De outnyttjade medlen under kapitel II i EEPR-förordningen ska användas till att skapa ett särskilt finansiellt instrument till stöd för energieffektivitet och initiativ på området förnybar energi inom ramen för förslaget till initiativ för finansiering av hållbar energi.

3. Allmänna principer

3.1 Det finansiella instrumentet ska stödja utvecklingen av pålitlig energieffektivitet och projekt på området förnybar energi samt underlätta finansiering av investeringar i energieffektivitet och förnybar energi, framför allt i tätorter.

3.2 Avsikten är att främja ett stort antal decentraliserade investeringar, och stödmottagarna kommer därför att utgöras av kommunala, lokala och regionala myndigheter, också inom ramen för offentlig-privata partnerskap.

3.3 I de projekt för hållbar energi som kommer att finansieras ingår offentliga och privata byggnader, kraftvärme med hög energieffektivitet och fjärrvärme-/fjärrkylsystem, decentraliserade förnybara energikällor som är lokalt förankrade, rena tätorts-transporter och lokal infrastruktur som intelligenta nät, effektiv gatubelysning och smarta mätare.

4. Urvals- och tilldelningskriterier

4.1 De åtgärder som kan finansieras ska ha ett snabbt, mätbart och väsentligt inflytande på den ekonomiska återhämtningen inom EU, trygga energiförsörjningen och leda till minskade utsläpp av växthusgasar.

4.2 Syftet är att gemenskapsfinansieringen ska få en hävtångseffekt i förhållande till andra bidrag från berörda myndigheter eller företag med beaktande av precisa kriterier som å ena sidan berör den politik som förs av lokala och regionala myndigheter och å andra sidan projektets tekniska och ekonomiska aspekter.

4.3 De bestämmelser som gäller myndigheterna avser deras engagemang i kampen mot klimatförändringarna, tillkännagivandet av exakta mål, hur strategierna ser ut, uppföljning och offentliggörande av genomförandet och de resultat som erhållits.

4.4 De tekniska och ekonomiska bestämmelserna har flera syften: att säkerställa en sund och tekniskt relevant strategi och ett sunt finansieringspaket, att kontrollera i hur stor utsträckning det europeiska bidraget stimulerar övriga offentliga eller privata finansieringskällor, att beakta de ekonomiska och sociala konsekvenserna, miljöpåverkan, projektens geografiska balans samt projektets mognadsgrad med avseende på att snabbt nå den konkreta investeringsfasen.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2008/9/EG om fastställande av närmare regler för återbetalning enligt direktiv 2006/112/EG av mervärdesskatt till beskattningsbara personer som inte är etablerade i den återbetalande medlemsstaten men i en annan medlemsstat"

KOM(2010) 381 slutlig – 2010/0205 (CNS)

(2011/C 48/31)

Den 4 augusti 2010 beslutade rådet att i enlighet med artikel 113 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2008/9/EG om fastställande av närmare regler för återbetalning enligt direktiv 2006/112/EG av mervärdesskatt till beskattningsbara personer som inte är etablerade i den återbetalande medlemsstaten men i en annan medlemsstat"

KOM(2010) 381 slutlig – 2010/0205 (CNS).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 2187/2005 vad gäller förbudet mot utsortering och begränsningarna av fisket efter skrubbskädda och piggvar i Östersjön, Bälten och Öresund"

KOM(2010) 325 slutlig – 2010/0175 (COD)
(2011/C 48/32)

Den 6 och den 8 juli 2010 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 43.2 och artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 2187/2005 vad gäller förbudet mot utsortering och begränsningarna av fisket efter skrubbskädda och piggvar i Östersjön, Bälten och Öresund"

KOM(2010) 325 slutlig – 2010/0175 (COD).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar (omarbetning)"

KOM(2010) 359 slutlig – 2010/0194 (COD)

(2011/C 48/33)

Beslut fattades den 8 juli 2010 av Europaparlamentet och den 7 september 2010 av rådet att i enlighet med artikel 43.2 och artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar (omarbetning)"

KOM(2010) 359 slutlig – 2010/0194 (COD).

Eftersom kommittén till fullo ställer sig bakom förslaget och redan har framfört sin ståndpunkt i denna fråga i yttrande CES 807/2000 och CESE 1360/2002, som antogs den 13 juli 2000 (*) respektive den 11 december 2002 (**), beslutade EESK vid sin 465:e plenarsession den 15–16 september 2010 (sammanträdet den 15 september) att avge ett positivt yttrande om förslaget och hänvisa till ståndpunkterna i ovannämnda dokument.

Bryssel den 15 september 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Mario SEPI

(*) ESK:s yttrande om "förslaget till rådets direktiv om ändring av direktiv 68/193/EEG om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar", EGT C 268, 19.9.2000, s. 42.

(**) EESK:s yttrande om "Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiven 66/401/EEG om saluföring av utsäde av foderväxter, 66/402/EEG om saluföring av utsäde av stråsäd, 68/193/EEG om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar, 92/33/EEG om saluförande av annat föröknings- och plantmaterial av grönsaker än utsäde, 92/34/EEG om saluföring av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion, 98/56/EG om saluföring av förökningsmaterial av prydnadsväxter, 2002/54/EG om saluföring av betutsäde, 2002/55/EG om saluföring av utsäde av köksväxter, 2002/56/EG om saluföring av utsädespotatis och 2002/57/EG om saluföring av utsäde av olje- och spånadsväxter vad beträffar gemenskapens jämförande försök", EUT C 85, 8.4.2003, s. 43–44.

III Förberedande akter

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén**465:e plenarsessionen den 15 och 16 september 2010**

2011/C 48/19	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Tredje strategiska översynen av programmet 'Bättre lagstiftning' i Europeiska unionen" – KOM(2009) 15 slutlig – "Kommissionens arbetsdokument om minskning av de administrativa bördorna i EU – Bilaga till den tredje strategiska översynen av bättre lagstiftning" – KOM(2009) 16 slutlig – "Kommissionens arbetsdokument – Tredje lägesrapporten om strategin för förenkling av lagstiftningen" – KOM(2009) 17 slutlig	107
2011/C 48/20	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Förberedelser för framtiden: Att utveckla en gemensam strategi för viktig möjliggörande teknik i EU" – KOM(2009) 512 slutlig	112
2011/C 48/21	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok: Sammankoppling av företagsregister" – KOM(2009) 614 slutlig	120
2011/C 48/22	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om förenklat genomförande av ramprogrammen för forskning" – KOM(2010) 187 slutlig	129
2011/C 48/23	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 97/68/EG vad gäller bestämmelser om motorer som släpps ut på marknaden enligt flexibilitetssystemet" – KOM(2010) 362 slutlig – 2010/0195 (COD)	134
2011/C 48/24	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om upphävande av rambeslut 2004/68/RIF" – KOM(2010) 94 slutlig – 2010/0064 (COD)	138
2011/C 48/25	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa" KOM(2009) 591 slutlig	145
2011/C 48/26	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Förslag till en EU-strategi och EU-mål för biologisk mångfald efter 2010" – KOM(2010) 4 slutlig ...	150

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2011/C 48/27	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok – Skogsskydd och skoglig information i EU: Att förbereda skogen för klimatförändring" KOM(2010) 66 slutlig	155
2011/C 48/28	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning (Euratom) om gränsvärden för radioaktivitet i livsmedel och djurfoder efter en kärnenergiolycka eller annan radiologisk nödsituation (omarbetning)" – KOM(2010) 184 slutlig – 2010/0098 (CNS)	160
2011/C 48/29	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr .../2010 av den [...] om ändring av rådets förordning (EG) nr 1234/2007 ('enda förordningen om en samlad marknadsordning') vad gäller det stöd som beviljats inom ramen för det tyska alkoholmonopolet" – KOM(2010) 336 slutlig – 2010/0183 (COD)	163
2011/C 48/30	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 663/2009 om inrättande av ett program för hjälp till ekonomisk återhämtning genom finansiellt stöd från gemenskapen till projekt på energiområdet" – KOM(2010) 283 slutlig – 2010/0150 (COD)	165
2011/C 48/31	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2008/9/EG om fastställande av närmare regler för återbetalning enligt direktiv 2006/112/EG av mervärdesskatt till beskattningsbara personer som inte är etablerade i den återbetalande medlemsstaten men i en annan medlemsstat" – KOM(2010) 381 slutlig – 2010/0205 (CNS)	167
2011/C 48/32	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 2187/2005 vad gäller förbudet mot utsortering och begränsningarna av fisket efter skrubbskädda och piggvar i Östersjön, Bälten och Öresund" – KOM(2010) 325 slutlig – 2010/0175 (COD)	168
2011/C 48/33	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar (omarbetning)" – KOM(2010) 359 slutlig – 2010/0194 (COD)	169

PRENUMERATIONSPRISER 2011 (exkl. moms, inkl. frakt och porto)

<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	1 100 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, pappersversion + årsutgåva på dvd	22 officiella EU-språk	1 200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L-serien, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	770 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, månatlig (kumulativ) utgåva på dvd	22 officiella EU-språk	400 euro per år
Tillägg till <i>Europeiska unionens officiella tidning</i> (S-serien), meddelanden och offentliga kontrakt, dvd, 1 nummer per vecka	flerspråkig: 23 officiella EU-språk	300 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , C-serien – allmänna uttagningsprov	Antal språk beroende på uttagningsprov	50 euro per år

Europeiska unionens officiella tidning (EUT) ges ut på EU:s officiella språk, och det går att prenumerera på den i 22 olika språkversioner. Den består av två serier: L (lagstiftning) och C (meddelanden och upplysningar).

Varje språkversion kräver en separat prenumeration.

Enligt rådets förordning (EG) nr 920/2005 som offentliggjordes i EUT L 156 av den 18 juni 2005 är Europeiska unionens institutioner under en övergångsperiod inte skyldiga att avfatta och offentliggöra alla rättsakter på iriska. Den iriska utgåvan av EUT säljs därför separat.

En prenumeration på tillägget till EUT (S-serien: meddelanden och offentliga kontrakt) omfattar en flerspråkig dvd med alla de 23 officiella språkversionerna.

Prenumeranter på EUT kan på begäran få de olika bilagorna till tidningen. När en bilaga ges ut meddelas prenumeranterna detta genom ett "meddelande till läsarna" i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Försäljning och prenumeration

Prenumerationer på olika tidskrifter, såsom *Europeiska unionens officiella tidning*, kan beställas från någon av våra kommersiella distributörer. En lista över dessa finns på följande Internetadress:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sv.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

